

Lahden suunta -työ 2021–2025 selostus

Lahden yleiskaava 2035 (Y-205)

Kestävän kaupunkiliikkumisen ohjelma 2021–2025

Näin tutustut Lahden suunta –selostukseen

Selostus on lyhyen johdannon jälkeen jaettu kahteen osaan.

Ensimmäisessä osassa on kuvattu Lahden kaupungin visio vuodelle 2035 ja esitelty Lahden suunta -työn tavoitteet. Lisäksi on selostettu kaavaratkaisut teemoittain ja taustoitettu suunnitteluun vaikuttanutta tietoa.

Toisessa osassa on kerrottu, miten Lahden suunta -työn luonnos on tehty ja kuvattu tarkemmin suunnittelun lähtökohdat, suunnitteluprosessin eteneminen ja työnaikainen vuorovaikutus. Lisäksi on käsitelty muutosesitykset lainvoimaisiin yleis- ja osayleiskaavoihin sekä kestävän kaupunkiliikunnan ohjelmaan ja kuvattu yleiskaavan oikeusvaikutuksia.

Lahden suunta -työtä tehdään kaupungin strategian mukaisesti yhdessä. Erilaisissa tilaisuuksissa, sidosryhmätapaamisissa ja työpajoissa rakennetaan pohjatietoa sekä hiotaan yleiskaavaratkaisuja ja kestävän kaupunkiliikunnan ohjelman sisältöä.

Johdanto

Lahden suunta -työhön kuuluu oikeusvaikutteisen yleiskaavan ja kestävän kaupunkiliikkumisen ohjelman laatiminen koko Lahden kaupungin alueelle. Lahden suunta toteuttaa kaupungin strategiaa ja ympäristötavoitteita.

Jatkuva työ etenee neljän vuoden sykleissä valtuustokausittain ja yleiskaavan osalta käynnissä on jo neljäs kierros. Lahden tapa suunnitella maankäyttöä ja liikkumista yhdessä on Suomessa ainutlaatuinen. Lahden suunta -työ 2021–2025 on tullut vireille 10.3.2022 ja sen tavoitevuosi on 2035.

Keskeiset valmisteluvaiheet ja sisällöt

Parhailtaan laadittavana on Lahden suunta -työn 2021–2025 luonnos ja nähtäville asetetaan Lahden yleiskaavan 2035 (Y-205) luonnos ja kestävän kaupunkiliikkumisen ohjelman 2021–2025 luonnos. Lahden suunta -työn 2021–2025 tavoitevuosi on 2035.

Lahden suunta -työ 2021–2025 on tullut vireille 10.3.2022, kun työn käynnistymisestä ilmoitettiin kaavoituskatsauksessa.

Lahden suunta -työn 2021–2025 osallistumis- ja arviointisuunnitelma (OAS) hyväksyttiin ja päätettiin asettaa nähtäville kaupunginhallituksen kokouksessa 4.4.2022 (§ 128). [Osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa](#) päivitetään tarvittaessa koko työn ajan.

Lahden suunta toteuttaa kaupungin strategiaa ja kaupungin strategian laatiminen käynnistää Lahden suunta -prosessin. Kaupunginvaltuusto hyväksyi [Lahden kaupungin strategian 2030](#) kokouksessaan 14.3.2022. Strategian pohjalta Lahden suunta -työlle valmisteltiin tavoitteet kevään 2022 aikana. Lahden suunnan tavoitteita käsiteltiin kaupunkiympäristölautakunnassa 15.6.2022 (§ 93) ja kaupunginhallituksessa 20.6.2022 §265. Kaupunginvaltuusto päätti

hyväksyä [tavoitteet](#) 5.9.2022 (§ 73). Valmisteluaineistoihin voi tutustua Lahden suunta -työn kotisivuilla osoitteessa www.lahti.fi/lahdensuunta.

Yleiskaava on koko kaupungin kattava yleispiirteinen suunnitelma, jossa osoitetaan alueiden pääasiallinen käyttötarkoitus ja liikenteen pääverkot. Lahden yleiskaavan 2035 (Y-205) tarkoitus on ohjata maankäytön kehitystä strategisella tasolla ja se laaditaan oikeusvaikutteisena koko Lahden alueelle. Lahden suunta -työn 2021–2025 yhteydessä yleiskaava laaditaan ensimmäistä kertaa viiden oikeusvaikutteisen kaavakartan kokonaisuutena. Lahden yleiskaavan 2035 (Y-205) eri teemaiset kaavakartat ovat 1) Kestävä yhdyskuntarakenne, 2) Kulttuuriympäristö, 3) Luonnonympäristö, 4) Kiertotalous ja 5) Kestävä liikkuminen.

Valtuustokaudella 2017–2020 laadittu Lahden yleiskaava 2030 (Y-203) hyväksyttiin Lahden kaupunginvaltuustossa 25.1.2021, ja se sai lainvoiman 2.12.2022. Lahdessa on nyt voimassa koko kaupungin kattava yleiskaava 2030 (Y-203) sekä viisi oikeusvaikutteista osayleiskaavaa ja yksi oikeusvaikutteinen rantayleiskaava. Lisäksi Okeroisten ja Miekkiö-Renkomäki-Ämmälä osayleiskaavojen merkintöjä on noudatettu tarkentavina määräyksinä ko. kaavojen alueilla. Voimassa olevien

osayleiskaavojen merkinnät on siirretty ja yleispiirteistetty Lahden yleiskaavaan 2030 (Y-203). Laadittava Lahden yleiskaava 2035 (Y-205) tulee voimaan tullessaan kumoamaan Lahden yleiskaavan 2030 (Y-203), Okeroisten osayleiskaavan ja Miekkiö-Renkomäki-Ämmälä osayleiskaavan. Lahden yleiskaavan 2035 (Y-205) kartalla 1: Kestävä yhdyskuntarakenne esitetään aluerajauksena tai rasterilla alueet, joilla edelleen noudatetaan tarkempien osayleiskaavojen tai rantayleiskaavan merkintöjä ja määräyksiä. Voimassa oleviin yleiskaavoihin voi tutustua yleiskaavoituksen kotisivuilla www.lahti.fi/yleiskaavoitus.

Kestävän kaupunkiliikunnan ohjelma laaditaan Lahdessa nyt toista kertaa. Kestävän kaupunkiliikunnan ohjelma on Euroopan komission luoma toimintamalli eri kulkumuotojen kokonaisvaltaiseen suunnitteluun kaupunkitasolla. Ohjelma ottaa huomioon kaikki liikennemuodot: kävelyn, pyöräilyn, joukkoliikenteen ja autoilun. Kestävän kaupunkiliikunnan ohjelman tavoitteena on edesauttaa liikunnan osalta Lahden

hiilineutraalisuustavoitteen 2025 ja kestävän liikunnan kulkutapaosuuden 2030 toteutumista.

Kestävän kaupunkiliikunnan ohjelma käsittää keskeisimmät kaupunkitasoiset toimet kestävän kaupunkiliikunnan edistämiseksi vuoteen 2035 mennessä. Kestävän kaupunkiliikunnan ohjelman 2021–2025 luonnoksessa on päivitetty edellisen ohjelman teemakokonaisuuksien ja toimenpiteiden tilanne ja ryhmitelty teemakokonaisuudet kaupungin nykyisen strategian mukaisiksi. Samalla on tunnistettu uusia, kaupungin strategian mukaisia, teemakokonaisuuksia, joiden kehittämiseen ja toteuttamiseen tarvitaan toimenpiteitä. Uusia teemakokonaisuuksia ovat 1) Citylogistiikka eli kaupungin sisäinen jakeluliikenteen kehittäminen, 2) Viihtyisä ja esteetön kävelyn ja pyöräilyn ympäristö, 3) Palveluverkon ja liikenteen suunnittelun yhteistyön kehittäminen ja 4) Sähköisen liikenteen edistäminen. Teemakokonaisuudet täydennetään tarkemmalle toimenpidetasolle ehdotusvaiheessa.

Lahden suuntaa tehdään yhdessä

Lahden suunta -työssä rakennamme tulevaisuuden kestävää kaupunkia yhdessä kaupunkilaisten, toimijoiden, päättäjien ja asiantuntijoiden kanssa. Hedelmällisin aika yhteistyölle ja keskusteluille on työn alkuvaiheessa, jotta eri näkökulmia ehditään sovittaa yhteen luonnosta valmisteltaessa.

Kaupungin strategian mukaisesti lahtelaisia on haluttu kutsua aktiivisesti mukaan työhön.

Vuonna 2021: Uutta kierrosta alettiin valmistella sidosryhmissä edelliseltä kierrokselta siirtyneiden teemojen parissa, selvitystarpeet määriteltiin ja eri selvitysten laatiminen käynnistettiin. Lisäksi tunnistettiin maankäytön ja liikkumisen osalta tulevaisuuden näkymiä ja muutostarpeita.

Vuoden 2022 keväällä: Valmisteltiin työn tavoitteet. Valtuustokauden 2021–2025 kaupungin uuden strategian valmistelu viivästy, kun kunnallisvaalien äänestyspäivät siirtyivät pandemian takia. Lahden suunta -työlle valmisteltiinkin tavoitteet tällä kierroksella uuden strategian pohjalta tehokkaasti laajan ja poikkihallinnollisen asiantuntijajoukon voimin kevään 2022 aikana.

Vuonna 2022: Jatkettiin selvitystiedon tuottamista ja aloitettiin luonnosratkaisujen valmistelu. Osana luonnosvaiheen valmistelua järjestettiin viisiosainen asukastilaisuussarja Lahden suunta -kierroksen 2021–2025 tärkeistä teemoista. Asukastilaisuuksien teemoja olivat 1) Sujuva ja laadukas arkiliikkuminen, 2) Kiertotalous yleiskaavassa, 3) Lahtelaiset maisemat ja arvorakennukset, 4) Kävelyn laatureitit sekä 5) Luonnon monimuotoisuus. Lisäksi elinkeinoelämän toimijoille järjestettiin oma tilaisuutensa elinkeinoelämän nykytilasta ja tulevaisuuden näkymistä.

Tilaisuussarjassa kerrottiin asukkaille osallistumismahdollisuuksista työn eri vaiheissa, esiteltiin eri teemoista laadittuja selvityksiä, saatiin vierailevilta asiantuntijoilta näkökulmia jatkotyön pohjaksi sekä kuultiin asukkaiden ja toimijoiden ajatuksia niin tuotetusta tiedosta kuin jatkosuunnittelusta. Tilaisuussarjaan osallistui yhteensä noin 50 ihmistä. Tilaisuuksiin liittyi mahdollisuus kommentoida eri teemojen selvitystietoa omilla karttakyselyissä. Eri teemojen verkkokyselyissä saatiin yhteensä 177 vastaajalta 552 karttavastausta. Osallistamisen tuloksia on hyödynnetty Lahden suunta -työn luonnoksen valmistelussa.

Vuonna 2023: Työskentelyn keskiössä on ollut luonnosratkaisujen valmistelu ja luonnosaineistojen viimeistely päätöskäsittelyä varten. Luonnosaineistoja työpajaistettiin kumppanuuspöytien kanssa huhtikuun lopussa. Asukkaille järjestettiin toukokuun alussa kaksi esittelytilaisuutta, joissa käytiin läpi Lahden suunta -työn luonnoksen keskeisiä sisältöjä ja muutoksia sekä nähtävilläolon tavoitteellista aikataulua. Lahden suunta -työn 2021–2025 luonnosvaiheen ratkaisuja on työstetty kevään aikana eri sidosryhmien kanssa ja sidosryhmille järjestetään luonnoksen esittelytilaisuuksia.

Sisällys

Näin tutustut Lahten suunta –selostukseen	2	Pintavedet	40
Johdanto	3	Valuma-alueet	41
Keskeiset valmisteluvaiheet ja sisällöt	4	Hiilensidonta	44
Lahten suuntaa tehdään yhdessä.....	5	Ekologinen kompensaatio	45
Sisällys	7	Tärkeät ekosysteemipalvelut	47
OSA 1: Visio, tavoitteet ja kaavaratkaisut	9	Maisema	51
Lahti 2035	10	Maisemarakenne	51
Tavoitteet	13	Maiseman historia.....	53
1. Kestävästi elinvoimainen	15	Kulttuuriympäristöt	54
Kestävä yhdyskuntarakenne	16	Kulttuurimaisema.....	55
Asuminen	20	Rakennettu kulttuuriympäristö	57
Vapaa-ajanasuminen	23	Arkeologinen kulttuuriperintö.....	58
Energiatuotanto	24	2. Kestävästi hyvinvoiva	59
Kauppa	25	Hyvinvointi	60
Keskusta	26	Arkiliikkuminen	61
Elinkeinoelämä	28	Kävely ja pyöräily – kestävät kulkumuodot	62
Kiertotalous osana maankäytön suunnittelua	29	Kävelyn tavoitteelliset laatureitit.....	62
Kaupunkihydrologia: Pohja-, pinta- ja hulevedet	33	Pyöräilyn pääverkko	64
Pohjavedet	34	Yhteisöllisyyttä vahvistava kaupunkisuunnittelu	65
Hulevedet.....	35	Alueellinen eriytyminen	65
Hulevesien hallinnan kehittämisaalueet:.....	36	Virkistysalueet	66
		Seudulliset virkistysalueet ja -yhteydet	66
		Virkistysalueverkosto.....	67

Metsä- ja viljelyvyöhyke.....	67		
Ulkoilu- ja luontovyöhyke.....	68		
Lähivirkistysvyöhyke.....	68		
Kaupunginosapuiistot.....	68		
Lähiluontoverkosto – luonnon monimuotoisuus.....	71		
Luonnonsuojelu.....	75		
3. Kestävästi uudistuva.....	77		
Lähipalvelut.....	78		
Palveluverkon suunnittelu osana yleiskaavatyötä.....	79		
Joukkoliikenne.....	80		
Vyöhyketarkastelut.....	83		
Raideliikenne.....	84		
Lähijunaliikenteen mahdollisuudet Heinolan ja Orimattilan radoilla.....	85		
Kaupunkijakelu.....	87		
OSA 2: Miten Lahten suunta syntyi?.....	90		
1. Suunnittelun lähtökohdat.....	91		
Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ohjaavat suunnittelua.....	92		
Liikenne 12 ohjaa kestävään liikkumiseen kaupunkiseudulla.....	93		
Maakuntakaavassa ratkaistaan aluerakenne.....	94		
Päijät-Hämeen jätteenkäsittelyalueen vaihemaakuntakaava.....	97		
Lahten yleiskaava 2035 (Y-205) ja oikeusvaikutteiset osayleiskaavat (OYK).....	98		
Yleiskaavan oikeusvaikutukset.....	98		
		2. Lahten suunta -työn luonnoksen valmistelu.....	100
		Lahten suunta -työn eteneminen – keskeiset vaiheet.....	101
		Lahten suunta valmisteltiin yhteistyössä osallisten kanssa.....	102
		Yleiskaavatyön 2017–2020 kierrokselta siirtyneet asiat.....	106
		3. Muutosesitykset lainvoimaisiin osayleiskaavoihin.....	110
		Lahten yleiskaava 2030 (Y-203).....	113
		Osayleiskaava-alueet OYK1-OYK4.....	128
		Okeroisten osayleiskaava.....	128
		Miekkio-Renkomäki-Ämmälä osayleiskaava.....	130
		Enonsaaren osayleiskaava.....	131
		Uudenkylän osayleiskaava.....	131
		Rantavyöhykkeet RV/1-RV/4.....	132
		Luoteis-Nastolan osayleiskaava.....	132
		Kallio-, Pitkä- ja Särkijärven alueen osayleiskaava.....	132
		Villähde-Koiskalan osayleiskaava.....	133
		Iso-Kukkasen-, Sala- ja Ruuhijärven rantayleiskaava.....	133
		4. Muutosesitykset kestävän kaupunki-liikkumisen ohjelmaan.....	134
		5. Lahten suunta -työn 2021–2025 tekijät.....	136
		Kuka valmistelee Lahten suunta -työn päätöksentekoon?.....	137
		Lahten suunta -työtä tekevien eri työryhmien jäsenet.....	138
		Lähteet.....	140
		Lahten suunta -työn 2021–2025 keskeiset selvitykset:.....	140
		Muu lähdeaineisto mm.:.....	141

OSA 1: Visio, tavoitteet ja kaavaratkaisut

Lahden suunta -työn selostuksen ensimmäisessä osassa kuvaillaan Lahden kaupungin visio vuodelle 2035 ja esitellään Lahden suunta -työn tavoitteet. Lisäksi selostetaan tarkemmin yleiskaavaratkaisut teemoittain ja taustoitetaan suunnitteluun vaikuttanutta tietoa erityisesti uusien ja päivitettyjen selvitysten osalta.

Lahti 2035

Lahden kaupungin visiona vuoteen 2030 on: Lahti – tehty kestäväksi. Valtuustokauden 2021–2025 strategian mukaan Suomen johtavan ympäristökaupungin edelläkävijäisyys tuo asukkaille hyvinvointia ja yrityksille menestystä. Visio asettaa Lahdelle kunnianhimoisen tavoitteen edistää niin ekologista, sosiaalista kuin taloudellista kestävyyttä.

Strategiassaan Lahti tähtää hiilineutraaliksi jo vuonna 2025. Lisäksi vuoteen 2030 mennessä Lahti tavoittelee 10 000 korkeakouluopiskelijaa. Lahden suunta -työn selostus kertoo, miten Lahti pyrkii edistämään näitä tavoitteita. Vision toteutuminen vaatii jatkuvaa ja avointa vuoropuhelua arvoista ja suunnitteluratkaisuista. Lisäksi tarvitaan ennakoivaa ja joustavaa julkisten palveluiden suunnittelua. Lahden suunta -työ tarjoaa foorumin keskustelulle Lahden tulevaisuudesta.

Lahden kaupungin strategian mukainen kasvu vuoteen 2035 on noin 128 000 asukasta. Työpaikkojen määrän kasvulle ei ole asetettu tarkkaa tavoitetta ja muutenkin työpaikkojen määrän muutos on vahvasti sidottu toimialoihin ja niiden työvoimaintensiivisyyteen. Liikennemallissa työpaikkojen kokonaismäärän on arvioitu kasvavan noin 54 000:een vuoteen 2035 mennessä, kun otetaan huomioon myös ne työpaikat, joiden

sijainti ei ole tiedossa (8%). Yleiskaavan aluevaraukset mahdollistavat kuitenkin Lahden suuremmankin, jopa 2% asti. Vuonna 2035 Päijät-Hämeen keskuskaupunki tarjoaa maakuntakeskuksen palvelut sekä kaupunki- ja maaseutumaisista elinympäristöistä asukkaille ja yrityksille. Lahti on tiiviisti radan varteen rakennettu viihtyisä kaupunki, jossa luonto on lähellä kaupunkilaisia.

Kaupunkirakenne on eheytyneet kasvun sijoituttua pääasiassa nykyiselle taajama-alueelle. Lahdessa on viihtyisiä asuinalueita, joissa lähipalvelut ovat saavutettavissa myös kävellen. Asuntotarjonta on monipuolista, ja eri elämänvaiheisiin ja -tyyleihin löytyy sopiva asunto. Asuntokaduille on istutettu lisää katupuita ja myös tonttien omistajat ovat kohentaneet katuun rajautuvaa viherympäristöä. Kaupallisten palveluiden lähiympäristöt on suunniteltu kävelijän näkökulmasta houkutteleviksi järjestämällä pysäköintialueet kävelijöiden ehdoilla. Virkistysalueet ovat suurella osalla lahtelaisista kävelyetäisyydellä ja niitä käytetään ahkerasti. Eri-ikäiset lahtelaiset kävelevät monista syistä; kouluun ja töihin, tai hoitaakseen asioita - tai terveyttään.

Keskusta on vuonna 2035 elinvoimainen; siellä asutaan, käydään työssä ja vietetään vapaa-aikaa ravintoloissa tai kahviloissa seurustellen.

Vilkkaimmalle kaupalliselle alueelle on toteutettu viihtyisä kävelykeskusta. Lahden keskustassa liikkuminen on viihtyisää, hiljaista ja ilmanlaatu on hyvä tai erinomainen muutamia poikkeusaikoja lukuun ottamatta. Ydinkeskustan alueella on maakunnan keskuksen tasoiset palvelut: erikoisliikkeitä, kahviloita ja ravintoloita, tori ja kauppahalli, monipuoliset julkiset palvelut ja harrastusmahdollisuudet sekä hyvin hoidetut puistot. Keskustan asukasmäärä on kasvanut ja siellä on elämää läpi vuorokauden. Tähän on merkittävästi vaikuttanut opiskelijoiden määrän lisääntyminen. Lahti on oikea kaupunki.

Vuonna 2035 Lahden seutu tunnetaan ympäristö- ja yritysystävällisyydestä. Kaupunkiseudulla on hyvä työllisyys ja yhtenäinen, hyvin saavutettava työssäkäyntialue, mikä on lisännyt pendelöintiä myös pääkaupunkiseudun suunnasta. Lahden seutu on valtakunnallinen henkilö- ja tavaraliikenteen solmukohta. Helsinki – Lahti – Kouvola logistiikkakäytävä on heti Helsinki-Tampere käytävän jälkeen toiseksi tärkein valtakunnassa. Lahden seutu on myös EU:n TenT Scandinavia-Välimeri ydinverkkokäytävän ja TenT-ydinverkon kannalta merkittävässä asemassa. Lahden elinkeinoelämän alueet ovat laajentuneet ja monipuolistuneet, ja työpaikkojen määrä on kasvanut elinkeinorakenteen painopisteen muututtua perinteisistä teollisuuden työpaikoista teknologian, suunnittelun ja palveluiden työpaikoiksi. Lahden liikenteellisesti erinomainen saavutettavuus sekä kasvavat kärkiklusterit sähköisen liikenteen, kiertotalouden, elintarviketeollisuuden ja urheiluliiketoiminnan osalta ovat kasvattaneet Lahden seudun houkuttelevuutta ja alueelle sijoittuvien yritysten määrää

sekä investointeja merkittävästi. Samalla Lahden seutu on kasvavana yliopistokaupunkina entistä kiinnostavampi asuinpaikka opiskelijoiden ja elinkeinoelämän tarvitsemien osaajien näkökulmasta.

Vuonna 2035 kaupunki vastaa ihmisten erilaisiin tarpeisiin tarjoamalla ajanmukaiset peruspalvelut. Julkiset palvelut saavutetaan monella tavalla. Sähköiset palvelut ovat helppokäyttöisiä ja niiden itsenäistä käyttöä tuetaan. Asiantuntijat ovat helposti tavoitettavissa sähköisten etäyhteyksien avulla, jolloin asukkaan ei aina tarvitse mennä asiantuntijan luo. Teknologian avulla ikäihmiset pystyvät asumaan turvallisesti kotonaan pidempään. Hyvinvointi- ja sivistyspalvelut tuotetaan yhdessä lähellä toisiaan esimerkiksi monitoimitaloissa, jonne on hyvät joukkoliikenne- ja pyöräily-yhteydet. Lahti on myös tunnettu laadukkaista kulttuuri- ja liikuntapalveluistaan.

Vuonna 2035 kaupungin viheralueet - metsät, puistot, niityt ja pellot - muodostavat monipuolisen ja monimuotoisen yhtenäisen verkoston. Hyvin opastettu monipuolinen virkistysreitiverkosto kattaa koko kaupungin. Kaupungissa on useita mielenkiintoisia retkeilyalueita, joille voi mennä ulkoilemaan. Yksityisten omistamissa metsissä voi liikkua jokamiehen oikeuden puitteissa. Salpausselän pohjoispuolella sijaitsevat runsaat järvet ja lammet rikastuttavat alueen luontoa ja mahdollistavat kalastuksen ja veneilyn. Myös matkailijat ovat löytäneet Lahden luontomatkailukohteet. Luonnonsuojelualueiden verkostoa on täydennetty ja kaupungin viheralueiden hoidossa ja suunnittelussa on otettu huomioon luonnon

monimuotoisuuden lisääminen ja ilmastonmuutokseen sopeutuminen. Kaupunkitaajaman ulkopuolella kulttuurimaisemat ovat säilyneet elinvoimaisina. Lahtelaiset arvostavat viheralueita ja voivat nauttia kaupunkiluonnosta päivittäin osana arkeaan.

Lahden visio on olla vuonna 2030 rohkea ympäristökaupunki. Lahti on kansainvälinen yliopistokaupunki, joka ratkaisee tulevaisuuden haasteita. Lahdessa teemme rohkeita valintoja sujuvan arjen, hyvinvoinnin ja yrittämisen edistämiseksi. Lahden strategia muodostuu kolmesta muutosohjelmasta; Elinvoima, uudistuminen ja yhteisöllisyys. Lahden suunta -työ liittyy kaikkiin kolmeen strategian muutosohjelmaan. Lahden strategia kaupungin internet sivuilla: [Lahden strategia](#).

Lahdessa on tehty valtuustokausittain päivittyvää yleiskaavaa vuodesta 2009 lähtien. Yleiskaavan kanssa samaan prosessiin on yhdistetty Kestävän kaupunkiliikkumisen ohjelman laatiminen, sekä ympäristöohjelman ja palveluohjelman teemoja soveltuvilta osin. Kokonaisuus on nimetty Lahden suunta -työksi 2017–2020. Jatkuva työ etenee neljän vuoden sykleissä valtuustokausittain. Päivityvyys tarkoittaa, että valtuustokauden alussa valtuusto laatii strategian ja asettaa Lahden suunta -työlle tavoitteet. Kauden lopussa valtuusto hyväksyy Lahden suunta -työn. Lahden suunta -työn 2017–2020 tavoitevuosi on 2030.

Lahden suunta -työssä keskustellaan kaupungin tulevaisuudesta monella tasolla ja vaihtoehtoisia ratkaisuja ajankohtaisiin suunnittelukysymyksiin etsitään yhteisöllisesti, osallisten kanssa. Keskustelussa nousee esille monenlaisia kysymyksiä. Millaista on tulevaisuuden asuminen Lahdessa? Entä millä tavoin kaupungissa liikutaan ja miten palvelut hankitaan? Millainen on kaupungin työpaikkatarjonta tulevaisuudessa? Entä mikä synnyttää hyvinvointia lahtelaisille?

Yleiskaavassa esitetyt ratkaisut tarkistetaan säännöllisesti olosuhteiden muuttuessa ja selvitystietojen päivittyessä. Vuoropuheluun Lahden tulevaisuudesta osallistuvat yrittäjät, maanomistajat, asiantuntijat, viranomaiset ja päättäjät. Suurin osallisten ryhmä ovat kuitenkin uuden Lahden 120 000 asukasta nuorimmista vanhimpiin.

Paraskaan suunnitelma ei kuitenkaan ole koskaan valmis – niin kuin ei kaupunkikaan. Moniin avoinna oleviin kysymyksiin voidaan jatkuvassa prosessissa palata seuraavalla valtuustokaudella, kun maailma on jo hitusen muuttunut ja käytössä on uutta tietoa. Jatkuva prosessi pitää yleispiirteisen maankäytön ja liikkumisen suunnittelun ajan tasalla ja antaa kokonaiskuvan kaupungin strategisesta maankäytön ja liikenteen kehityksestä yli valtuustokausien, tuleville vuosikymmenille.

Tavoitteet

Lahden suunta -työn 2021–2025 tavoitteet laadittiin kaupunginvaltuuston 14.3.2022 hyväksymän kaupungin strategian pohjalta. Tavoitteita valmisteltiin monialaisena asiantuntijayhteistyönä, 7.4.2022 valtuustoseminaarin palautteen pohjalta sekä kaupunginhallituksen ja kaupunkiympäristölautakunnan yhteisessä iltakoulussa 17.5.2022. Lahden suunnan tavoitteet ohjaavat Lahden yleiskaavan 2035 ja kestävän kaupunkiliikkumisen ohjelman 2021–2025 valmistelua. Tavoitteet löytyvät Lahden suunta -työn kotisivuilta osoitteesta www.lahti.fi/lahdensuunta.

Edellisen kierroksen tulevaisuustarinasta siirryttiin selkeisiin ylätason tavoitekirjauksiin. Lahden suunnan tavoitteissa on tunnistettu, mitkä teemat ovat strategian edistämisen kannalta tärkeitä maankäytön, liikenteen ja liikkumisen suunnittelun näkökulmasta. Valmistelun keskiössä oli kysymys siitä, miten kestäväällä kaupunkisuunnittelulla voidaan vahvistaa

tuoreen yliopistokaupungin edelläkävijyyttä ympäristöasioissa, yritystoiminnan mahdollisuuksia sekä asukkaiden hyvinvointia.

Tavoitteet jaoteltiin kaupungin strategian kolmen otsikon alle: Kestävästi elinvoimainen, Kestävästi hyvinvoiva ja Kestävästi uudistuva. Strategian eri osa-alueilla on erilaiset yhtymäpinnat kaupunkisuunnitteluun, siksi tavoitteiden määrä vaihtelee eri otsikoiden alla. Tavoiteteemoja on myös strategiapainatuksia enemmän, koska Lahden suunnan tavoitteet jalkauttavat strategiaa kaupunkiympäristön suunnitteluun ja on tärkeää tunnistaa strategian edistämisen mahdollisuudet kattavasti. Yleiskaavatasolla ja kestävän kaupunkiliikkumisen ohjelmassa määritellään ylätason linjauksia ja tarkastellaan teemoja kokonaisuuksina kaupunkitasoisesti. Konkreettisemmin monia asioita edistetään esimerkiksi asemakaavoituksessa, tarkemmassa toteutussuunnittelussa tai ohjelmatyössä.

KESTÄVÄSTI ELINVOIMAINEN

Mahdollistamme Lahden kasvun yliopisto- ja korkeakoulukaupunkina.

Luomme houkuttelevat toimintaedellytykset elinkeinoelämälle ja **edistämme** kestävästä elinkeinotoimintaa. **Tarjoamme** hyvin saavutettavia esirakennettuja tontteja.

Tarjoamme vetovoimaisia ja erilaisiin tarpeisiin vastaavia tontteja ja **monipuolistamme** asuntotarjontaa mm. kaupunkipientaloilla.

Vahvistamme Lahden keskustaa maakunnan kaupan ja kaupunkielämän elinvoimaisena sydämenä. **Kehitämme** keskustan viihtyisyyttä, liikenne- ja turvallisuutta.

Edistämme puurakentamista sekä hiilineutraalia ja ympäristöystävällistä asumista.

Panostamme arkkitehtuuriin ja kaupunkiympäristön laatuun. **Vaalimme** kulttuuriympäristön ja maiseman arvoja.

Kasvamme ja **uudistumme** kaupunkina kestävästi ohjaamalla rakentamista kestäville kaupunkivyöhykkeille.

Varaudumme väestön muutoksiin alueiden vaiheittaisella toteutussuunnittelulla. Väestön kasvutavoite 0,5 % vuodessa.

Vahvistamme maaseudun kyläalueita ja **turvaamme** maaseutuelinkeinojen kehittämismahdollisuudet.

Edistämme kiertotaloutta ja **säästämme** luonnonvaroja toteuttamalla kestäviä rakentamisratkaisuja ja hyödyntämällä uusiomateriaaleja rakentamisessa.

Vaalimme pohjaveden, vesistöjen ja maaperän laatua ja puhtautta.

Lisäämme kaupunkivihreän määrää ja **varaudumme** sään ääri-ilmiöihin maankäytön ja vihreän infrastruktuurin ratkaisuilla.

Vahvistamme metsien, kaupunkivihreän ja maaperän hiilen sidonta- ja varastointikykyä.

KESTÄVÄSTI HYVINVOIVA

Luomme kaupunkia, joka houkuttelee arkiliikkumaan lyhyillä etäisyyksillä, monipuolisilla lähiliikuntapaikoilla ja kaupunkiympäristön laadulla. Lähipalvelut ovat helposti saavutettavissa.

Teemme kävelystä ja pyöräliikenteestä sujuvaa, turvallista, viihtyisää ja esteetöntä kaiken ikäisille ja eri käyttäjäryhmille. Kestävien kulkumuotojen osuus kasvaa.

Vahvistamme yhteisöllisyyttä monipuolisella kohtaamispaikkojen verkostolla ja tukemalla alueellista identiteettiä.

Ehkäisemme alueellista eriytymistä.

Saavutamme lähiluontoverkoston helposti eri puolilla kaupunkia, **parannamme** viheralueiden ja kaupunkiluonnon monimuotoisuutta ja laatua sekä **kehitämme** ulkoilureittejä.

Luomme UNESCO Global Geopark – kaupunkina edellytyksiä retkeilylle sekä kestäväälle luonto- ja järvimatkailulle.

Suojelemme arvokkaimmat luonnonympäristöt rakentamiselta ja **lisäämme** suojelualueiden määrää.

KESTÄVÄSTI UUDISTUVA

Vahvistamme lähipalveluita ja joukkoliikennettä täydennysrakentamisella.

Tunnistamme ja **ennakoimme** tulevaisuuden palvelujen ja elinkeinojen aluevaraustarpeet.

Kehitämme raideliikennettä ja **vahvistamme** kehittyviä asemanseutuja.

Edistämme päästötöntä liikennettä ja kestävästä kaupunkijakelua. **Kokeilemme** ja **otamme käyttöön** uudenlaisia liikenteen ratkaisuja.

Parannamme sujuvaa liityntäpysäköintiä ja toimivia matkaketjuja.

Pohjaamme suunnitteluratkaisut nykyaikaisiin suunnitteluperiaatteisiin, uusimpaan tutkittuun tietoon, kaupunkiympäristöstä kerättyyn dataan ja käyttäjien kokemustietoon.

1. Kestävästi elinvoimainen

”Lahti tarjoaa kansainvälisesti kiinnostavan toimintaympäristön älykkäiden ja kestävien ratkaisujen kehittämiseen ja liiketoimintaan.”

Kestävä yhdyskuntarakenne

Lahden kaupunki on yhtenä valtion ja Lahden seudun kuntien välisen maankäytön, asumisen ja liikenteen (MAL-) sopimuksen sopijaosapuolena sitoutunut

- luomaan edellytyksiä tarvetta vastaavalle monipuoliselle asuntotuotannolle ja liikennejärjestelmän ja maankäytön yhteensovittamiselle ja kehittämiselle,
- edistämään vähähiilistä ja kestävästä yhdyskuntarakennetta ja sitä tukevaa liikennejärjestelmää,
- parantamaan elinympäristön viihtyisyyttä ja sosiaalista kestävyyttä,
- mahdollistamaan sujuva arki, työmarkkinoiden toimivuus ja elinkeinoelämän elinvoimaisuus,
- torjumaan segregaatiota ja asunnottomuutta,
- edistämään asuinalueiden monimuotoisuutta ja alueiden asuntokannan monipuolisuutta,
- kasvattamaan kestävien liikkumismuotojen osuutta tehdyistä matkoista,
- parantamaan liikenneturvallisuutta ja liikennejärjestelmän taloudellisuutta ja
- lisäämään työpaikkojen ja palveluiden saavutettavuutta.

Yleiskaavamääräyksen mukaan alueiden suunnittelussa tulee edistää ilmastonmuutoksen hillintää. Päästöjen vähentämisessä seuraava merkittävä askel Lahdessa on liikenteen kulkumuotojakaumaan vaikuttaminen. Kestävän liikkumisen mahdollistamiseksi kaupungin kasvua suunnataan yleiskaavassa nykyiseen taajamaan ja tärkeiden joukkoliikennekäytävien liikenteellisiin solmupisteisiin tavoitteena yhdyskuntarakenteen eheyttäminen. Kaavakartalla osoitetaan keskustoihin ja niiden läheisyyteen, kävelyetäisyydelle palveluista ns. matalan ja tiiviin asuinrakentamisen vyöhyke, joka soveltuu esimerkiksi kaupunkipientaloille. Täydennysrakentamista osoitetaan myös palvelukeskuksiin ja -keskittymiin sekä joukkoliikenteen saavutettavuusvyöhykkeille. Taajaman ulkopuolella rakentamista ohjataan tiivistyville kyläalueille. Taajaman tiivistämisen haitallisiin vaikutuksiin pyritään vaikuttamaan turvaamalla ja vahvistamalla viheryhteyksiä ja ekologisia verkostoja sekä määräämällä muun muassa hulevesien hallinnasta. Joukkoliikenteelle osoitetaan korkean palvelutason käytävät keskustasta Mukkulaan, Ahtialaan, Rakokiveen, Renkomäkeen, Salpakankaalle ja Jalkarantaan. Pyörä- ja jalankulkuliikenteelle osoitetaan omat laatureittinsä, joista osa on uusia. Väylien tärkeisiin solmupisteisiin, kuten rautatieasemille, tulee tarkemmassa suunnittelussa osoittaa riittävästi liityntäpysäköintipaikkoja erilaisille kulkuneuvoille. Kaupunkirakenteessa erityyppisten alueiden saavutettavuutta pyritään

parantamaan alueen liikkumisen ominaispiirteet huomioon ottaen. Keskustan tulee siis olla saavutettavissa kaikilla kulkumuodoilla, mutta keskustan sisäinen liikennejärjestelmä ratkaistaan tarkemmassa suunnittelussa liikenneturvallisuus huomioiden.

Yleiskaavan liikenneverkko perustuu lainvoimaisen Lahden yleiskaavan 2030 (Y-203) ratkaisuun. Liikenneverkko välittää sekä paikallista että pitkämatkaista liikennettä kaupungin sisällä ja kaupungin rajojen yli. Kaavakartalla on esitetty pääkatuverkko kokoojakatujen tarkkuustasolle. Ydinkeskustan liikenneverkko on myös ennallaan ja sitä tarkistetaan ehdotusvaiheessa tarvittaessa keskustavision 2040 perusteella. Maantieverkolla Lahdessa risteävät vilkkaat valtatie, joilla on paljon kaupungin ohi kulkevaa pidempimatkaista liikennettä. Etelästä pohjoiseen kulkeva valtatie 4 on osa Euroopan laajuista liikenneverkkoa (TEN-T) ja se on luokiteltu osaksi Helsingistä Oulun kautta Ruotsin rajalle kulkevaa maanteiden ydinverkkoa. Se on myös osa Pohjanmeri-Itämeri ydinverkkokäytävää. Tälle moottoritiele ei kohdistu merkittäviä parantamistarpeita vuoteen 2035 mennessä.

Itä-länsi-suuntainen valtatie 12 on osa TEN-T-liikenneverkon kattavaa verkkoa. Maantiellä on erityisesti raskasta liikennettä ja merkittävimmät parantamistarpeet kohdistuvat valtatie 4 itäpuoliselle osuudelle. Joutjärven ja Uudenkylän välillä tietä parannetaan nykyisellä linjauksella ja tällä osuudella kaavakartalla on esitetty Veljeskylän uusi eritasoliittymä Nastolan kirkonkylän eteläpuolella Lahden yleiskaavan 2030 (Y-203)

mukaisesti. Eritasoliittymä on esitetty varauksena osuutta koskevassa yleissuunnitelmassa. Uudestakylästä itään Kouvolan suuntaan maantie rakennetaan Lahdessa uudelle linjaukselle, joka sijoittuu nykyisen tielinjauksen eteläpuolelle. Nykyinen valtatie 12 jää uuden tien valmistuessa rinnakkaistieksi. Joutjärven eritasoliittymäalue valtateiden 4 ja 12 risteyksessä on esitetty merkittävästi parannettavana. Joutjärvi-Uusikylä osuuden parantamisen yhteydessä liittymäjärjestelyjä idän suuntaan tulee parantaa. Rakentuva Pippo-Kujalan elinkeinoelämän alue lisää liikenteen määrää alueella ja edellyttäne parannustoimia sekä katuettä maantieverkolla.

Parantamistarve on myös uudella eteläisen kehätien osuudella valtatiellä 12. Yleissuunnitelmassa koko eteläinen kehätie suunniteltiin kaksiajorataisena, mutta kustannussäästöjen vuoksi osuudelle Okeroisista Hollolaan rakennettiin vain yksi ajorata. Pidemmän aikavälin tavoitteena on rakentaa tälle osuudelle suunniteltu ja Päijät-Hämeen maakuntakaavan 2014 mukainen toinen ajorata. Kehätien ylikulkusilloissa on varaukset toiselle ajoradalle.

Valtatien 24 merkittävästi parannettavan valtatie merkintä perustuu vuonna 2017 valmistuneeseen aluevaraussuunnitelmaan. Kariston ja Kalliolan välillä laaditussa suunnitelmassa on esitetty tie nelikaistaisena Ahtialantieltä Hollolan Rajaharjuntielle saakka. Palvelutason parantamiseksi kaikkien kulkumuotojen olosuhteita ja liikenneturvallisuutta on parannettava ja hankkeeseen liittyy tien leventämisen lisäksi kävelyn ja

pyöräilyn yhteyksien parantamista sekä liittymien varustamista liikennevaloin. Lisäksi Holman liittymäaluetta parannetaan eritasoliittymäksi, jossa valtatie 24 liikenne ohjautuu valtatie suuntaisesti, eikä enää pohjoisesta suoraan Lahden keskusta suuntaavalle katuverkolle.

Ahtialan Selkätien suunniteltu parantaminen on haastavaa luontoarvojen takia. Yleiskaavan liikennevaikutusten arvioinnissa on tutkittu, kuinka hyvin liikenneverkko toimii, jos Ahtialan Selkätie on katkaistu ajoneuvoliikenteen läpiajolta. Liikennemallinnuksen perusteella ratkaisu ei kuormittaisi lähiverkkoa kohtuuttomasti ja siksi Lahden yleiskaava 2035 (Y-205) luonnoksessa esitetään Ahtialan Selkätien katkaisua ajoneuvoliikenteen läpiajolta.

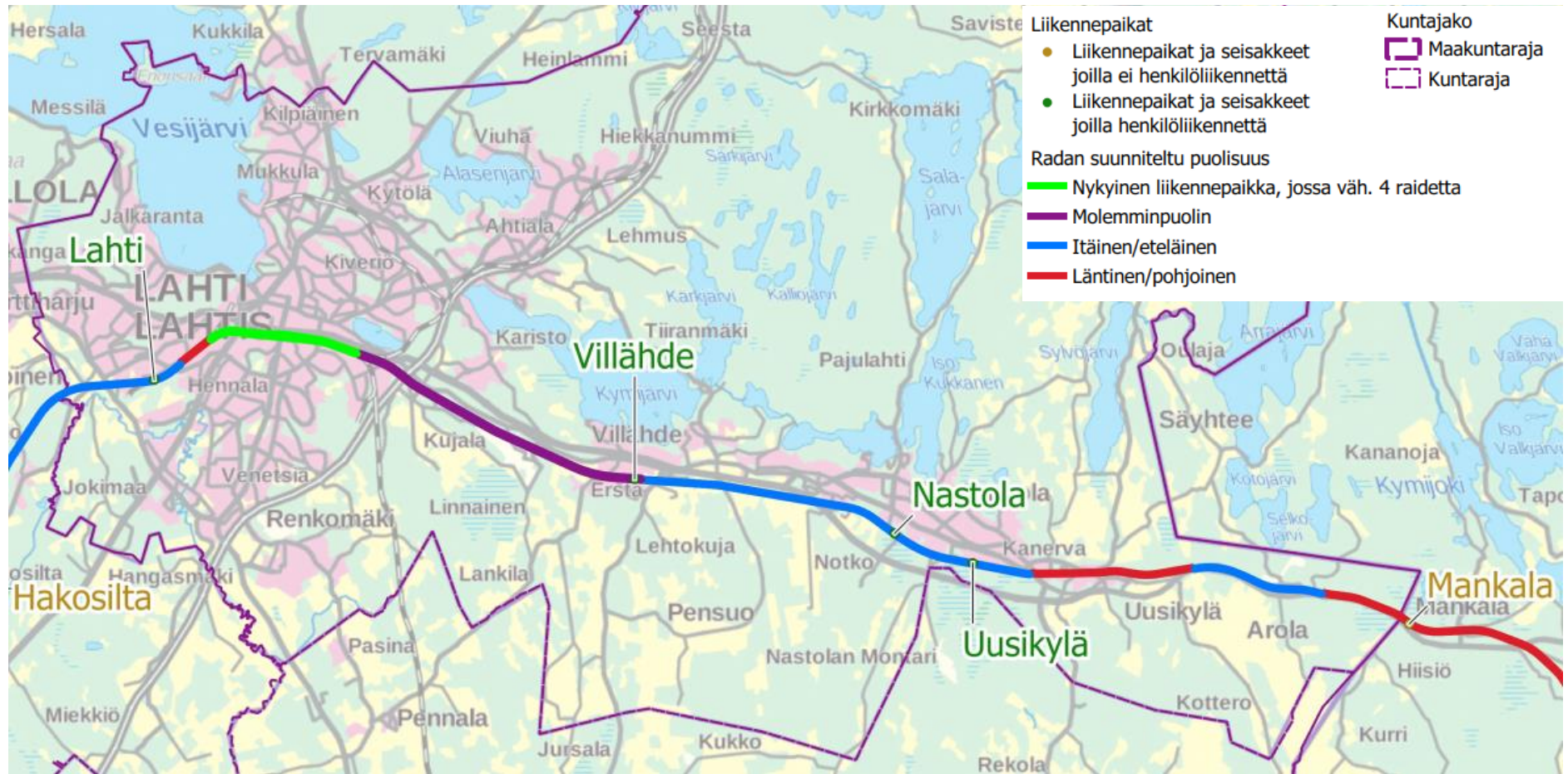
Rataverkko palvelee sekä henkilö- että tavaraliikennettä. Nykyinen rataosa Hakosillasta Lahden kautta Kouvolan suuntaan on esitetty merkittävästi parannettavana ja tällä rataosalla tulee maankäytön suunnittelussa varautua lisäraiteisiin. Kahden lisäraiteen sijoittumista Kerava-Lahti-Kouvola-rataosalle on selvitetty Päijät-Hämeen ja Uudenmaan maakuntaliittojen sekä Väyläviraston yhteistyönä. Uusien raiteiden sijoittuminen nykyiseen rataan nähden on esitetty kuvassa alla. Tähän rataosaan liittyy tavaraliikenteen terminaali-alue LTA Uudessakylässä.

Yleiskaavassa on esitetty Päijät-Hämeen maakuntakaavan 2014 mukainen Lahden ja Heinolan välinen uusi ratalinjaus. Kyse on pitkän aikavälin

varauksesta. Myös nykyinen, vain tavaraliikenteen käytössä oleva Lahti-Heinola-rata on kaavakartalla nykyisenä rautatienä. Vastaavasti nykyisenä rautatienä on esitetty rata Lahdesta Loviisaan. Lahdessa on lisäksi satunnaisesti käytettävät radat Mytjäisistä urheilukeskukseen ja Joutjärveltä Mukkulaan. Molemmat on esitetty kaavakartalla nykyisenä rautatienä. Vähäisen käytön ja huonon kunnan vuoksi Mukkulan radan tulevaisuutta ja käyttötarpeita on syytä arvioida lähivuosina yhteistyössä radan omistavan Väyläviraston kanssa. Rataverkon henkilöliikennettä on käsitelty luvussa Raideliikenne.

Vesiliikenne palvelee pääasiassa vapaa-ajan matkoja ja virkistystä. Vesijärvellä on esitetty laivaväylän merkinnällä Lahden ja Vääksyn kanavan välinen väylä Teivaan satamasta kohti Vääksyä ja yhteys väylältä Vesijärven satamaan sekä Lahden kaupungin ylläpitämät vesilain mukaiset yleiset paikallisväylät, Mukkulan kartanohotellin väylä ja Niemen sataman väylä. Vesijärvelle on esitetty LS-merkinnällä satama-alueet Teivaan ja Vesijärven satamissa, Ruoriniemen edustalla sekä Niemessä.

Vesijärvelle on esitetty laivaväylä -merkinnällä Lahden kaupungin ylläpitämät vesilain mukaiset yleiset paikallisväylät, Mukkulan kartanohotellin väylä ja Niemen sataman väylä. Samalla on esitetty Vesijärven laivaväylät Lahden Teivaan satamaan ja Vesijärven satamaan Väyläviraston vesiväylärekisteriin merkittyjen väylien mukaisiksi ja sovitettu niiden tarkkuustaso yleiskaavatasolle.

Asuminen

Asuminen jakautuu Lahden kaupunkirakenteessa ydinkeskustaan, keskustojen lähialueille, kerrostaloalueille tai lähiöihin, omakotitaloalueille ja maaseudun haja-asutukseen. Kullekin aluetyypille ominaisia maankäytön, liikkumisen ja luonnon piirteitä on kuvattu kuvassa.

Asumiselle osoitetaan yleiskaavassa vain vähän uusia aluevarauksia, ja nekin pääasiassa käyttötarkoituksen muutoksen kautta täydentämään nykyistä yhdyskuntarakennetta. Kaavassa osoitetaan vain yksi täysin uusi aluevaraus Villähteelle rautatieaseman viereiselle peltoalueelle. Kyläalue muutetaan asumisen alueeksi Okeroisissa Kasakkamäen koulua vastapäätä ja Villähteellä Heinjoentien varrella. Niemen teollisuudelta vapautuva ns. Polttimon alue muutetaan asumisen ja palvelujen alueeksi. Suunnittelukilpailun voittaneen ehdotuksen mukaan alueelle voidaan osoittaa 80 000 k-m² asuinrakentamista. Karistossa aiemmin palstaviljelyyn tarkoitettu alue osoitetaan asumiselle. Alueen rajausta tarkentuu kaavarunkotyön valmistuessa. Samoin asumiseen osoitetaan Kotiniemen aiemmin loma-asuntoalueeksi tarkoitettu alue. Kotiniemen alueen tarkemmassa suunnittelussa huomioidaan alueen rannan merkitys virkistyskäytölle.

Voimassa olevan yleiskaavan asuinaluevarauksista muutama muutetaan toiseen käyttötarkoitukseen hankalan maaston, luonto- tai maisema-

arvojen tai käyttötarpeen muutoksen vuoksi. Hennalassa muusta rakenteesta irrallinen alue muutetaan osittain elinkeinoelämän alueeksi jatkamaan viereistä Lasitehtaan teollisuusaluetta ja osittain viheralueeksi. Hörölän alueen pohjoisosa, Kalliojärventien alue ja Ämmälän alueen pohjoisosa muutetaan viheralueiksi. Villähteellä palanen asuinalueutta Lankilantien varrelta muutetaan maisemapelloksi Riiki-Konnilan viljelymaiseman näkymien säilymiseksi. Yleiskaavan asuinaluevaraukset mahdollistavat asuntotuotannon yli 150 000 asukkaalle, mikä on huomattavasti enemmän kuin on kaupungin 128 000 asukkaan kasvutavoite vuoteen 2035 mennessä. Runsaalla aluereservillä kaupunki pystyy vastaamaan tulevaisuuden muuttuviin tilanteisiin.

Keskustan ja Rakokiven ympärille on kaavassa osoitettu vyöhyke, minne on edistettävä matalaa ja tiivistä rakentamista, kuten esimerkiksi kaupunkipientaloja. Vyöhykkeellä on kävelyetäisyys useimpiin palveluihin, kuten esimerkiksi päivittäistavarakauppaan ja kouluun, sekä hyvät pyöräily- ja joukkoliikenneyhteydet. Vyöhykkeelle tapahtuvalla täydennysrakentamisella tavoitellaan alueiden talotyyppi- ja hallintamuotojakauman monipuolistumista. Asumisen täydennysrakentamista osoitetaan myös joukkoliikenteen saavutettavuusvyöhykkeille sekä palvelukeskuksiin ja keskittyymiin. Tavoitteena on joukkoliikenteen kannalta riittävä asukastiheys

joukkoliikennereittien varrella ja solmupisteissä sekä kaupunkilaisten palveluiden säilyminen ja kehittyminen.

AT-merkinnällä osoitetaan kyläalueet, joihin taajaman ulkopuolisen asuinrakentamisen halutaan keskittyvän. Kyläasuminen mahdollistaa monipaikkaisen asumisen, mutta päätavoite rakentamisen keskittämisessä kyläalueille on luoda edellytyksiä paikallisten palvelujen, kuten vesihuollon, kehittämiseksi. Joihinkin kyläalueisiin tehtiin muutoksia tarkemman kohdekohtaisen tarkastelun tuloksena. Osa alueesta muutettiin maisemapelloksi (Vehkosilta, Haravakylä), maa- ja metsätalousalueeksi (Vehkosilta, Mäkelä, Oksjärvi, Kumiantien varsi, Nostava), lomarakentamisen alueeksi (Oksjärvi, Kumiantien varsi) tai elinkeinojen alueeksi (Nostava).

“Luonnosta kaupunkiin”

Kaupunkirakenteen periaatteellinen poikkileikkaus

	1.	2.	3.	4.	5.	6.
alueen tyyppi	Luontoalueet	Maaseutu / haja-asutus	Omakotitaloalueet	Kerrostaloalueet / lähöt	Keskustan lähialueet	Ydinkeskusta
maankäyttö	Ulkoilu ja virkistys	Maa- ja metsätalous, niihin liittyvä asuminen, loma-asuminen	Eriytyneiden toimintojen vyöhyke Asuminen, palvelut, kauppa Työpaikat teollisuus		Sekoittuneiden toimintojen vyöhyke “Häiriöttömät” elinkeinot	
liikkuminen						
	Pesäkallo Lapakisto	Ämmälä Ruuhijärvi	Ahtiala Villähde Uusikylä	Metsäkangas Nastolan kirkonkylä	Paavola Rakokivi Asemanseudut	Lahten keskusta
luonto						
	luonnonsuojelu, retkeily	kulttuuriraisema, viljely	lähimetsät, lähileikkipaikat	kaupunginosapuistot, lähimetsät, leikkipuistot, lähiliikunta	urheilupuistot, puistot, leikkipaikat, katupuut	edustuspuistot, viherkatot, katupuut

Kuva 1 Eri tyyppisten alueiden ominaispiirteitä Lahden kaupungissa.

Vapaa-ajanasuminen

Lahdessa on runsaasti järviä, joiden ranta-alueet ovat pääasiassa vapaa-ajankäytössä. Erityisesti Nastolan alueen järvillä on pitkää huvilaperinnettä ja rannat paikoitellen tiiviisti rakennettu vapaa-ajankäyttöön. Lahdessa on jatkossakin tavoitteena säilyttää rannat pääosin vapaa-ajan- ja virkistyskäytössä ja vain taajaman läheisille ranta-alueille on muodostunut tiiviimmin rakennettua asuinalueita.

Edellisellä Lahden suunta -työn 2017–2020 kierroksella jätettiin Nastolan alueen ranta-alueiden osalta voimaan vanhat osayleiskaavat ja yksi rantayleiskaava. Tältä osin tämä Lahden suunta -työn 2021–2025 kierros ei tuo muutoksia. Kyseiset osayleiskaavat ja rantayleiskaava ohjaavat rantarakentamista rakennuspaikkakohtaisesti, eikä niiden korvaamista yleispiirteisellä koko Lahden kattavalla yleiskaavalla ole tarkoituksenmukaista. Lisäksi osalla ranta-alueista on voimassa ranta-asemakaava, joka ohjaa ko. ranta-alueen maankäyttöä ja rakentamista.

Lahden yleiskaavassa 2025 (Y-205) ranta-alueiden ja lomarakentamisen merkintöihin ei ole tehty suuria muutoksia. Seestanjoen varressa oleva

yhtenäinen vapaa-ajanasuminen alue Kumiantien varressa on osoitettu loma-asuntoalueena (RA) kyläalue (AT) merkinnän sijaan. Samalla loma-asuntoalueen (RA) kaavamääräystä on muutettu siten, että alue on tarkoitettu pääasiassa vapaa-ajanasumiseen. Alueella olemassa olevat asuinkiinteistöt eivät merkinnän myötä näin ollen muutu vapaa-ajanrakentamisen rakennuspaikoiksi. Vastaava merkinnän tarkennus on tehty Oksjärven Koillisrannalle.

Uutena yleiskaavaan on tuotu loma- ja matkailualueen (R) kaavamerkintä Joutjärvellä olevaan Joutsaareen. Alue on ollut jo pitkään säätiömuotoisen hallintamuodon kautta loma- ja virkistyskäytössä. Yleiskaavamääräyksen mukaan alue varataan yhteisöjen loma-alueeksi. Alueen suunnittelussa ja rakentamisessa tulee vaalia maiseman ominaispiirteitä ja turvata alueen kulttuuri- ja luontoarvot. Voimassa yleiskaavassa alue on osoitettu virkistysalueena (VL). Merkintä ei anna oikeaa kuvaa alueen luonteesta. Alueen kaavamerkintöjä ja määräyksiä on tarkasteltu yhtäaikaisesti asemakaavoituksella yleiskaavan valmistelun kanssa. Asemakaava on luonnosvaiheessa.

Energiatuotanto

Lahti tavoittelee hiilineutraaliutta vuonna 2025. Uusiutuvan energian tuotanto on yksi osatekijä hiilineutraaliuden saavuttamisessa, ja sen rooli tulee kasvamaan tulevina vuosikymmeninä. Lahden kaupungin omistuksessa olevat konserniyhtiöt Lahti Energia ja Lahti Aqua ovat investoineet uusiutuvien polttoaineiden käyttöön ja tuotantoon. Lahti Aqua -konserniin kuuluva LABIO Oy tuottaa Kujalan laitoksessaan biokaasua kotimaisesta eloperäisestä jätteestä. Lahti Energia on vähentänyt päästöjään % vuodesta 1990 luopumalla kivihielestä ja panostamalla kierrätys- ja biopolttoaineisiin. Kymijärven voimalaitoksen yhteyteen on suunnitteilla vetytalouskeskus, jossa tuotetaan synteettistä polttoainetta mm. raskaan liikenteen käyttöön. Tuotantoprosessissa otetaan talteen hiilidioksidi voimalaitoksen savukaasuista, mikä mahdollistaa hiilinegatiivisen kaukolämmön tuotannon. Tulevina vuosina yritys suunnittelee lisäksi investointeja tuulivoimaan, sähkökattiloihin ja lämpövarastoihin.

Kaupunkiseutusuunnitelmaa ja maakunnan rakennemallia varten on selvitetty maakunnallisesti merkittäviä tuulivoima-alueita. Kaksi Lahden alueen potentiaalista aluetta on osoitettu yleiskaavassa. Alueille on arvioitu mahtuvan yhteensä 19 tuulivoimalayksikköä. Alueiden käyttöönotto edellyttää mahdolliselta asialta ajavalta energia-alan toimijalta

jatkotutkimuksia. Tuulivoimahankkeen eteenpäin vieminen edellyttää alueen kaavoittamista, asukkaiden ja muiden sidosryhmien osallistamista ja vaikutusten arviointia.

Lahden suunta 2021–2025-työn valmisteluvaiheessa vuonna 2022 laadittiin yleiskaavan kiertotalousteemaan liittyviä selvityksiä, joista yhdessä keskityttiin tarkastelemaan aurinkoenergian potentiaalisia teollisen mittakaavan tuotantoalueita, syviin energiakaivoihin perustuvien tuotantomenetelmien soveltuvuutta maankuoren lämpöenergian

hyödyntämiseen Lahdessa ja lämpöenergian suurvarastoille soveltuvia alueita. Yleiskaavassa on nyt osoitettu potentiaalisia alueita aurinkovoimaloille. Alueet ovat kuitenkin verrattain pieniä, enintään 20 hehtaarin kokoisia, ja ne on esitetty informatiivisella merkinnällä kaavakartalla. Alueiden käyttöönotto edellyttää teknistaloudellisia jatkotutkimuksia ja osayleis- tai asemakaavoitusta vaikutusten arviointeineen sekä MRL:n mukaisia lupamenettelyjä. Elinkeinoelämän alueelle sijoittuvat kohteet mahdollistavat molemmat toiminnot eli alueelle voi esimerkiksi perustaa teollisuuslaitoksen, jonka rakenteisiin on integroitu aurinkopaneeleja. Merkinnät eivät siis ole toisiaan pois sulkevia.

Maalämmön eli auringon säteilystä ja maapallon sisältä tulevan lämpöenergian hyödyntämistä varten on vuonna 2016 teetetty selvitys

Lahden alueen geoenergiapotentiaalista. Selvitys palvelee lähinnä matalien, kiinteistökokoluokan maalämpökaivojen suunnittelua. Maankuoren lämpöenergiasta eli geotermisestä energiasta on povattu tulevaisuuden kaupallisesti hyödynnettävissä olevaa energianlähdettä, mutta niin sanottujen keskisyvien ja syvien energiakaivojen kehittämistyö on kuitenkin vielä kesken. Suuren mittakaavan geotermisen energian tuotantoon soveltuvat alueet tulee konsulttiselvityksen mukaan selvittää aina tapauskohtaisesti, joten niille ei ole kaavassa osoitettu potentiaalisia sijoituspaikkoja.

Energiantuotannossa, teollisuudessa tms. syntynyttä lämpöä tai ylijäämäenergiaa voidaan varastoida esimerkiksi veteen, mutta tällöin varastolle tarvittava maa-alue on usein huomattavan suuri. Yleispiirteisessä konsulttiselvityksessä löydettiin Lahden alueelta joitakin kohteita, joihin

Kauppa

Lahti toimii maakunnan kaupallisena keskuksena. Keskustatoimintojen merkinnällä Lahden keskustassa ja Rakokivessä mahdollistetaan myös kaupallinen toiminta. Yksi kaupan toimialoista on päivittäistavarakauppa, jossa myydään ruokaa ja muita kulutustavaroita, kuten henkilökohtaisia hygienia tuotteita. Muita kaupan toimialoja ovat paljon tilaa vaativan tavaran erikoiskauppa sekä muu erikoiskauppa.

voisi sijoittaa suuren mittakaavan lämpövaraston, mutta koska lopullinen sijoituspaikka edellyttää tarkempia tutkimuksia ja laskelmia, ei potentiaalisia kohteita ole merkitty kaavakartalle.

Uusia voimalaitoksia voidaan sijoittaa yhdyskuntateknisen huollon aluevarausalueille (ET). Metsä-Pietilässä vanhan lasitehtaan tehdaskiinteistön vieressä sijaitsevaa ET-6 aluevarausta tutkittiin muutettavaksi elinkeinoelämän alueeksi. Alueen koko ja sijainti läntisessä Lahdessa junaradan pistoraitteen ja voimalinjan vieressä puolsivat alueen säilyttämistä nykyisessä käyttötarkoituksessaan. Alueelle voidaan tulevaisuudessa sijoittaa esimerkiksi biopoltoaineterminaali, synteettisen polttoaineen tuotantolaitos tai jokin muu uudentyyppinen energiantuotantolaitos.

Yleiskaavassa ei ole osoitettu uusia alueita kauppakeskuksille tai hypermarketeille keskustan ulkopuolelta. Yleiskaavan tavoitteena on edistää sellaisen palveluverkon kehitystä, jossa asiointimatkojen pituudet ovat kohtuulliset ja liikenteestä aiheutuvat haitalliset vaikutukset mahdollisimman vähäiset. Määräyksellä halutaan turvata päivittäistavarakaupan sijoittuminen asuinalueille lähelle asukkaita, jotta mahdollisimman monella kaupunkilaisella olisi kävely-/lähietäisyydellä

ruokakauppa. Lähellä sijaitseva, 15 minuutissa kävellen saavutettavissa oleva päivittäistavarakauppa eli lähikauppa puuttuu Riihelästä ja Renkomäestä sekä Villähteeltä Erstan ja Kauppakaaren väliseltä alueelta, mikä on huomioitu strategisessa kehitettävä palvelukeskittymä -merkinnässä. Palvelukeskus ja -keskittymä merkinnöillä pyritään kaupallisten palvelujen säilymiseen ja kehittymiseen osoitetuilla alueilla täydennysrakentamisen yms. toimenpiteiden avustuksella. Kaupan määräyksissä linjataan niiden saavutettavuudesta eri kulkumuodoilla sekä lähiympäristön viihtyisyydestä.

Kaupalle on vielä käyttämättömiä aluevarauksia Seestassa, Renkomäessä, Karistossa ja Uudessakylässä. Uudenkylän kaupallisten palvelujen alueen toteutuminen edellyttää kuitenkin VT12:n uuden linjauksen rakentumista. Kaupan ja elinkeinoelämän toiminnoille osoitetaan käyttötarkoituksen

Keskusta

Lahden keskusta on kaupungin ja koko maakunnan sydän, ja sitä kehitetään monipuolisena palveluiden, hallinnon, kaupan, työpaikkojen ja asumisen alueena. Keskustassa on laajin julkisten palveluiden tarjontapaikka. Sieltä löytyy pääterveysasema, Paavolan opiskelukampus, jossa toimivat Tiirismaan yläkoulu, Lahden lukio Gaudia, Harjun alakoulu, perusopetuksen englanninkieliset luokat ja Wellamo-opisto, sekä

muutoksella lisää tilaa Holmaan, VT24:n risteysalueelle. Renkomäen risteyksessä laajennetaan Orimattilantien varren aluevarausta hieman koilliseen. Risteyksen länsipuolella siirretään aluevaraus Miekkiöntien länsipuolelta maiseman ja maaston kannalta parempaan paikkaan tien itäpuolelle VT4:n varteen. Vähittäiskaupan suuryksikkömerkintä Pkm poistetaan Pippo-Kujalasta alueen muuttuessa puhtaasti elinkeinoelämän alueeksi Fazerin tehdashankkeen vuoksi.

Elinkeinoelämän alueita kehitetään ensisijaisesti yritysalueina eikä kuluttajia palvelevina kaupan alueina. Päivittäistavarakauppojen sijoittuminen voidaan sallia, jos ne liittyvät selkeästi läheiseen pientaloalueeseen, eikä alueelta muutoin ole löydettävissä sopivaa paikkaa palveluille. Nämä tulee ratkaista tapauskohtaisesti asemakaavoituksessa.

Palvelutori, jossa on Lahti-Pisteen palveluiden lisäksi mm. maahanmuuttajien, työllisyyden, Kelan sekä hyvinvointialueen palveluita. Keskusta tarjoaa myös laadukkaita kulttuuri- ja liikuntapalveluita kaupallisten palveluiden lisäksi.

Keskustan pääterveysasema palvelee noin puolta lahtelaisista. Päivystys ja erikoissairaanhoido ovat Päijät-Hämeen keskussairaalassa, jonne on

erinomaiset julkisen liikenteen kulkuyhteydet keskustasta ja matkakeskuksesta. Keskustassa pääsee liikkumaan esteettömästi palvelubussilla, joka kulkee matkakeskuksen, keskustan pääterveysaseman ja Palvelutorin kautta.

Paavolassa on uudenlainen, pedagogisesti korkeatasoinen yhtenäinen opiskelukampus. Henkilöstö, oppilaat ja huoltajat osallistuivat aktiivisesti uuden kampuksen ja sen toimintakulttuurin suunnitteluun. Lisäksi kampuksen alueella toimii päiväkotia. Paavolan kampusalueella liikkuu päivittäin yli 2500 henkilöä. Alueelle pääsee parhaiten kävellen, pyörällä ja joukkoliikenteellä, sillä kampusalueen liikennettä on rauhoitettu katkaisemalla autojen läpiajoliikenne Kannaksenkadulla.

Palvelutori tarjoaa osallisuutta ja hyvinvointia tukevan matalan kynnyksen kohtaamispaikan yhdessä asukkaiden, yhdistysten, oppilaitosten ja yritysten kanssa. Lisäksi Palvelutorilla on asukasosallistumis- ja tapahtumatiloja sekä kaupunkisuunnittelutila asukkaiden käytössä.

Kulttuuripalvelut ja erilaiset tapahtumat tuovat keskustaan vierailijoita kaupungin rajojen ulkopuoleltakin. Visuaalisten taiteiden museo Malva mahdollistaa laajan ja monipuolisen taidemuseotoiminnan. Luovan alan yritysten ja yhteisöjen tilat täydentävät kokonaisuuden ja lisäävät Malskin alueen vetovoimaa. Monipuoliset liikuntapalvelut edistävät kaupunkilaisten terveyttä ja houkuttelevat kaupunkiin myös matkailijoita.

Keskustassa nuorisopalvelut toimivat Kirkkokadulla ja Kauppakeskus Triossa. Keskustassa sijaitsee myös monikulttuurikeskus Multi-Culti sekä seurakuntayhtymän ja nuorisopalveluiden yhteinen pelitila Xperience. Nuorisopalveluilla on seitsemän alueellisen nuorisotyön toimipistettä eri kaupunginosissa. Nuorisotilat sijaitsevat monitoimitaloissa Lähteellä, Kivimaalla ja Nastopolissa sekä erillisissä toimipisteissä Mukkanlassa ja Metsäkankaalla. Joutjärven nuorisotalo toimii väliaikaisissa tiloissa Möysän koulun lisärakennuksessa. Liikkuvan nuorisotyön käytössä on matkailuauto. Sysmässä on käytössä Naumi-Isorannan leirikeskus, joista Isoranta on käytössä ympäri vuoden. Nuorten työllisyyspalveluiden toimipisteet ovat keskustassa väliaikaistiloissa kahdessa erillisessä pisteessä. Vuoden 2024 aikana Vaahterasalin ja Hämeenkadun toiminnot siirtyvät Lahden kaupunginsairaalan entiseen keittiöön kunnostettaviin tiloihin.

Vanhusten palvelut ovat saavutettavissa esteettömästi. Kaupunginosissa on vanhusten asumispalveluyksiköitä, joissa on saatavana monen tasoisia hoitopalveluita. Asumispalveluyksiköiden läheisyydessä on esimerkiksi lähikauppa, yksityisiä hyvinvointipalveluja ja tapaamispaikkoja vanhuksille ja eri-ikäisille ihmisille.

Elämyksellinen, vihreä, viihtyisä ja turvallinen keskusta luo miellyttävän asuin- ja asiointiympäristön sekä edistää samalla hyvinvointia. Keskustan puistot ja ympäröivät luontoalueet tarjoavat virkistäviä ulkoilualueita ja retkikohteita. Rakennuskulttuuri ja taideteokset tuovat esteettisiä

elämyksiä. Keskustan maisemalle ja rakennetulle ympäristölle ominaiset piirteet halutaan säilyttää. Keskustan rakentamisen laatuun panostetaan, ja katu ympäristöstä ja julkisista tiloista halutaan tehdä viihtyisää,

luonnoltaan monimuotoista ja ilmastonmuutokseen sopeutuvaa. Lahden keskustavision 2040:n laatiminen on käynnistynyt, ja se tuo yleiskaavan ehdotusvaiheessa lisää tietoa keskusta-alueen kaavoituksen tueksi.

Elinkeinoelämä

Lahden logistisesti erinomainen sijainti ja saavutettavuus Helsinki – Lahti – Kouvola logistiikkakäytävän ja EU:n TEN-T Scandinavia-Välimeri ydinverkkokäytävän varrella, Eteläisen Kehätien valmistuminen, Lahden Euroopan ympäristöpääkaupunkivuosi 2021, elintarviketeollisuuden ja sähköisen liikenteen kärkiklusterit sekä yliopiston tulo Lahteen ovat vauhdittaneet elinkeinoelämän kehittymistä ja tonttien kysyntää. Erityisesti eteläinen Lahti on logistiikkaintensiivisille yrityksille Lahden houkuttelevin alue. Valtateiden 4 ja 12 risteyksessä sijaitseva Pippo-Kujalan yritysalue onkin noussut erittäin suosituksi alueeksi, ja alueen tonttien esirakentaminen on täydessä käynnissä.

Tällä yleiskaavakerroksella selvitettiin karttatarkastelulla ja maastokäynneillä mahdollisuudet sijoittaa uusia yritysalueita Pippo-Kujalaan sekä eteläisen kehätien ja VT4:n varteen. Pippo-Kujalaan osoitetaan uutta elinkeinoelämän aluetta alueen keskellä sijaitsevalle pellolle nykyisen alueen yhteyteen. Pienempiä aluelaajennuksia osoitetaan

myös pääradan varteen Ala-Okeroistentien molemmille puolille ja kehätielle Nikulan liittymään. Kehätien varteen Rälssin maankaatopaikan taakse pystytään osoittamaan noin 18 ha uutta aluetta nykyistä aluetta laajentaen. Vaikka maaston muodot alueella ovatkin haasteelliset, katsottiin, että on parempi osoittaa yhdelle alueelle riittävästi uutta tilaa kuin ripotella paljon pieniä alueita eri puolille eteläistä Lahtea esimerkiksi maisemallisesti arvokkaille peltoalueille. Elinkeinoelämälle tai kaupalle osoitetaan runsaasti lisätilaa myös Holmasta, jossa VT24:n risteyksen läheisyydestä poistetaan olosuhteiden vuoksi haasteellisella paikalla olevaa asumisen aluetta. Sen sijaan Savontien varrelta puolustusvoimien alueen läheltä supistetaan elinkeinoelämän aluetta. Näin puolustusvoimien alueella jää suurempi suojavyöhyke. VT12:n varrelta Kariston toteutumattoman liittymän ympäristöstä supistetaan elinkeinoelämän aluetta laajentamalla tärkeää ekologista käytävää.

Voimassa olevassa Lahden yleiskaavassa 2030 (Y-203) merkittiin Lehmuksessa sijaitseva elinkeinoelämän alueeksi aiemmassa

yleiskaavassa Y-201 osoitettu ja teollisuusalueeksi asemakaavoitettu alue selvitetäväksi alueeksi lähialueen asukkaiden ja kaupunginvaltuutettujen toivomuksesta. Luontotyyppiselvityksen mukaan alueella ei ole lainsäädännöllä turvattavia kohteita (luokka 1), mutta on jonkun verran erityisen tärkeitä kohteita (luokka 2) alueen länsiosassa. Luontotyyppikartoituksen luokan 2 alueista suurin osa sijoittuu selvitysalueen ulkopuolelle, kaavan maisemallisesti arvokkaalle peltoalueelle (MA). Lisäksi osa alueesta on luokiteltu monimuotoisuutta turvaavaksi kohteeksi (luokka 3). Alueen länsiosissa on liito-oravalle soveltuvaa elinympäristöä, ja keskiosissa on havaittu joitakin papana- eli pesäpuita. Lehmuksen alue selvitysalue mukaan lukien on kuitenkin luokiteltu Päijät-Hämeen liiton teettämässä elinkeinoelämän alueiden

selvityksessä maakunnallisesti merkittäväksi kohteeksi. Alueen viereen osoitettu ja asemakaavoitettu katu olisi liikenneselvityksen mukaan tärkeä väylä Villähteen ja Myllypohjan välille, etenkin kun Siperian asuinalueen läpi aiemmin osoitettu katulinjaus on poistettu asukkaiden toivomuksesta. Uusi katu edesauttaisi Koiskalantien varteen osoitettujen asumisen alueiden kehittymistä. Lehmuksen alue on myös seuraavaksi lähin vapaa elinkeinoelämän alue Pippo-Kujalan jälkeen VT4:n varrella. Näistä syistä johtuen kyseinen selvitysalue palautetaan takaisin elinkeinoelämän alueeksi.

Kiertotalous osana maankäytön suunnittelua

Kansallisen ja kaupunkikohtaisen hiilineutraaliustavoitteen sekä yleisemmin luonnonvarojen kestävyyskriisin myötä on viime vuosina keskusteluun noussut kiertotalous. Kiertotalouden lähtökohtana on jätteen synnyn ehkäisy, luonnonvarojen säästäminen ja materiaalien tehokas hyödyntäminen. Kiertotaloudella turvataan uusiutumattomien luonnonvarojen kiertoa ja kiertotalous on yksi tärkeimpiä resurssitehokkuutta edistäviä keinoja.

Kaupungin kehittyminen, muuttuminen ja väestönkasvu merkitsee usein myös rakentamista. Rakentamisen myötä syntyy yleensä runsaasti kaivumaita sekä louhinnan seurauksena kiviaineksia. Rakentamiseen toisaalta myös tarvitaan erilaisia maa-aineksia. Maa-aines on yleisnimitys, joka käsittää sekä orgaaniset että epäorgaaniset maa- että kiviainekset, jotka on kaivettu tai muulla tavoin irrotettu maaperästä. Maarakentamisessa syntyvien ja tarvittavien maa-ainesten kuljetukset aiheuttavat päästöjä ja lisäävät myös rakentamisen kustannuksia.

Maa-aineshuollolla tarkoitetaan yleensä sellaisia toimenpiteitä, jotka liittyvät maa-ainesten saatavuuteen, jalostamiseen ja loppusijoittamiseen. Yksi kiertotalouden muoto on maarakentamisen maa-aineshuolto, jossa kierrätetään ja hyödynnetään maarakentamisessa syntyviä ja tarvittavia maa-aineksia ja pyritään välttämään niiden läjitystä jätteenä maankaatopaikoille. Maa-ainesten ottoalueilta otetut maa-ainekset ovat uusiutumattomia neitseellisiä luonnonvaroja, joiden kulutusta tulisi pyrkiä vähentämään kiertotalouden keinoin toimivalla maa-aineshuollolla.

Kaavoituksessa voidaan maarakentamisen yhteydessä syntyvien ja tarvittavien maa- ja kiviainesten kiertotaloutta ohjata, suunnitella, edistää ja ennen kaikkea mahdollistaa taustaselvitysten ja vaikutustenarvioinnin keinoin sekä kaavamääräyksiin. Lahden suunta - työn 2021–2025 kierroksella yleiskaavan kiertotalousteeman painopistealueena on rakentamisessa syntyvien ja tarvittavien maa-ainesten suunnitelmallinen hyötykäyttö. Yleiskaavan kiertotalousteeman keskeinen tavoite on edistää ja mahdollistaa maa-ainesten hyödyntämistä mahdollisimman lähellä syntypaikkaansa. Koska maarakentamisessa syntyy ja toisaalta tarvitaan maa-aineksia eriaikaisesti, vaatii niiden tehokas ja onnistunut hyötykäyttö maa-aineshuollon tukialueita, joilla voidaan suunnitelmallisesti väliaikaisesti varastoida, käsitellä ja jalostaa toisaalla myöhemmin hyötykäytettäviä maa-aineksia. Yleiskaavassa voidaan kaupunkitasoisella tarkastelulla ottaa huomioon maarakentamisen kiertotaloutta mahdollistavien aluevarausten ja toimintojen verkoston sijoittuminen suhteessa ympäristöön ja asutukseen sekä tulevaisuuden rakentamisen

alueisiin ja vaikuttaa millaisia kiertotalouden toimintoja alueille voidaan mahdollistaa.

Maarakentamisessa syntyvien kaivumaiden sekä kiviainesten hyötykäyttöä mahdollistavien väliaikaisten maarakentamiseen liittyvien kiertotalousalueiden sijoittumisalueita on tarkoituksenmukaista suunnitella osaksi kaupunkirakennetta siten, että maa- ja kiviainesten logistiikka, väliaikainen varastointi, käsittely ja jatkojalostaminen on tehokasta. Maarakentamisen kiertotaloutta tukevia väliaikaisia tukitoiminta- ja varastointialueita tulisi olla ennen kaikkea merkittävien aluerakentamiskohteiden läheisyydessä.

Vuonna 2022 laadittiin yleiskaavan kiertotalousteemaan liittyviä selvityksiä, joiden tarkoituksena oli tuottaa alustavaa tietoa maaperän rakennettavuudesta, tulevaisuuden rakentamisalueiden maa-ainesten massataseesta, pilaantuneen maaperän kohteista sekä maankäytön muutosalueilla olemassa olevista rakennuksista, jotka eivät nykyiseltä käyttötarkoitukseltaan vastaa tulevaisuuden maankäytön tarpeita. Selvityksissä tuotetulla tiedolla on haluttu kannustaa jatkosuunnittelussa maa-ainesten hyötykäytön koordinoinnin lisäksi muun muassa rakennusten käyttötarkoituksen muuntautumisen mahdollisuuden tarkasteluun maankäytön muutosalueilla. Yleiskaavalla voidaan siis mahdollistaa kiertotalouden mukaisten periaatteiden toteutuminen, mutta kiertotaloutta koskevat ratkaisut tehdään usein vasta toteutussuunnittelun yhteydessä.

Laadittujen selvitysten perusteella Lahden yleiskaavan 2035 (Y-205) karttaan 4: Kiertotalous on merkitty alueita, joilla sallitaan väliaikaisia maarakentamisen kiertotaloutta tukevia toimintoja, kuten maa-ainesten ja uusiokiviainesten väliaikaista varastointia ja esirakentamista. Esirakentaminen voi elinkeinoelämän ja palveluiden alueilla tarkoittaa esimerkiksi painopenkereen rakentamista tulevalle tontille. Painopenkereen tehtävänä on vahvistaa maapohjaa tiivistämällä painollaan heikkolaatuista maaperää ja ehkäistä sen painumista varsinaisen rakentamisen jälkeen. Asumiseen varatuilla alueilla voidaan väliaikaisesti varastoida lähialueen infrarakentamiseen tarvittavia maa-aineksia. Osalla yleiskaavan elinkeinoelämän alueista sallitaan myös maa-ainesten ja uusiokiviainesten massalogistiikkaa, esikäsitteilyä ja jalostamista. Nämä alueet sijaitsevat etäällä häiriintyvistä kohteista. Kaavaratkaisut mahdollistavat rakentamisessa syntyvien maa- ja kiviainesten hyödyntämistä tulevaisuudessa, jolloin tarve kuljetuksille ja neitseellisten maa-ainesten otolle vähenee.

Maa-aineshuollon kiertotalouden kehittymistä on pyritty mahdollistamaan riittävän joustavilla kaavamerkinnöillä ja -määräyksillä. Käytännössä yleiskaavan maa-aineshuollon kiertotalouden suunnittelussa täytyy mahdollistaa alueiden käyttötarkoituksen mukautuminen väliaikaisesti kiertotalouden toiminnan alueiksi tukemaan varsinkin uusia aluerakentamisen kohteita ennen lopullista käyttötarkoitustaan. Maarakentamiseen liittyvän kiertotaloustoiminnan, kuten esirakentamisen, väliaikaisen varastoinnin, käsittelyn tai jalostamistoiminnan päätyttyä alue

on kaavamääräyksen mukaisesti tarkoitettu varsinaisen lopullisen käyttötarkoituksen toiminnoille.

Maa- ja kiviainesten hyödyntämisellä luontevasti yhdyskuntarakenteen sisällä lähellä syntypaikkaa voidaan saavuttaa kuljetuksen päästövähennyksiä ja kustannussäästöjä. Rakentamisessa syntyviin päästöihin voidaan vaikuttaa lisäksi rakentamistapojen ja rakennusmateriaalivalintojen kautta.

Penkereissä kuten meluvälleissa voidaan käyttää maarakentamisessa syntyviä kaivumaita, mikäli kohteen ympäristöolosuhteet, maaperän kantavuus ja vakavuus sen sallivat ja vallirakenteelle on riittävästi tilaa. Yleiskaavassa on tunnistettu meluntorjuntatarpeita edistämään rakentamisessa syntyvien kaivumaiden hyötykäyttöä. Maarakentamisessa syntyvien kaivumaiden hyötykäyttäminen maavälleissä lähellä niiden syntypaikkaa vähentää tarvetta kuljettaa maa-ainesta läjitettäväksi loppusijoitukseen maankaatopaikalle.

Kiertotalouden huomioiva kaupunkisuunnittelu vaatii kompromisseja, sillä kaikkein resurssitehokkainta olisi olla käyttämättä resursseja, kuten luonnonvaroja, ollenkaan. Kiertotaloudella edistettävän resurssitehokkuuden täytyy kuitenkin myös edistää kaupunkilaisten hyvinvointia, ei pelkästään tehokkaampaa materiaalien ja resurssien käyttöä. Yleiskaavassa tulevaisuuden maarakentamiseen liittyvää resurssitehokkuutta on pyritty edistämään ja mahdollistamaan riittäviin selvityksiin perustuvalla ja Lahden kaupungin ilmastotavoitteet

huomioivalla maankäytön suunnittelulla. Lisäksi Lahden kaupungin kiertotaloustyötä ja resurssitehokkuutta vuoteen 2030 ohjaa Lahden kiertotalouden tiekartta, jossa on tunnistettu kiertotalouden kehittämisen eri painopistealueita.

Kiertotalous on kehittyvä toimiala ja kiertotaloutta käsitellään myös osana elinkeinotoimintoja. Kaupungin strategisen tavoitteen mukaan kiertotalousliiketoiminta kasvaa vuoteen 2030 mennessä. Elinkeinoelämän kiertotalous-toimialan sijoittumiskriteereitä, nykytilannetta ja tulevaisuuden skenaarioita on käsitelty Lahden suunta- yleiskaavatyön valmisteluvaiheessa laaditussa taustaselvityksessä.

Kiertotalous on laajemmassa mittakaavassa seudullinen asia. Seudullisesti asiaa on käsitelty Päijät-Hämeen jätteenkäsittelyalueen vaihemaakuntakaavassa ja sitä edeltäneissä selvityksissä. Seudullinen

elinkeinoelämän jättejakeiden kierrätykseen kaavailtu jätteenkäsittelyalue on vaihemaakuntakaavassa osoitettu Hollolan Kehätien alueelle. Jätteenkäsittelyalueen vaihemaakuntakaava on hyväksytty 28.1.2021 Päijät-Hämeen maakuntavaltuuston kokouksessa. Kaava ei ole vielä lainvoimainen. Lisätietoja aiheesta löytyy Päijät-Hämeen maakuntaliiton verkkosivuilta.

Energiantuotannon osalta kiertotalouden yhteydessä puhutaan uusiutuvista energianlähteistä. Yleiskaavakarttaan 4: Kiertotalous on merkitty aurinkoenergian tuotannon selvityskohdealueita, jotka on paikkatietopohjaisen selvityksen perusteella tunnistettu potentiaalisiksi aurinkoenergian tuotannon kehittämistä ja jatkosuunnittelua varten. Aurinkoenergian ja tuulivoiman tuotantoa Lahden kaupungin alueella on käsitelty tarkemmin energiantuotantoa koskevassa kappaleessa.

Kaupunkihydrologia: Pohja-, pinta- ja hulevedet

Lahdessa on Suomen suurimmat pohjavesiesiintymät. Pohjavesi onkin yksi Lahden tärkeimmistä ekosysteemien tuotantopalveluista ja keskeinen osa alueen vetovoimaa ja elinkeinoklusterien toimintaa. Pohjavesien suojelu on tunnistettu erittäin tärkeäksi ja sitä tehdään kaupungissa monella eri tasolla. Yleiskaavatasolla merkityksellistä on pohjavesialueiden ja pohjavesien muodostumisalueiden esittäminen yleiskaavakartalla, ja niihin

kohdistuvat kaavamääräykset sekä näiden alueiden huomiointi rakennettavien aluevarausten suunnittelussa. Pohjavesien suojelu kytketty pintavesien laatuun ja hulevesien hallintaan ja laatuun. Lahti on portti Järvi-Suomeen ja järvien ja vesistöjen vedenlaatu vaikuttaa merkittävästi niiden virkistyskäyttöön ja kaupunkilaisten vapaa-ajanviettomahdollisuuksiin. Virkistyskäytössä merkittäville, mutta

pienialaisina herkkiin kaupunkipienjärviin on kiinnitetty yleiskaavassa huomiota uudella kaavamerkinällä ja -määräyksellä. Hulevesien laadun huomiointi sekä hallinnan tarve kytkeytyy pinta- ja pohjavesien suojeluun, mutta myös ilmastonmuutokseen varautumiseen. Lisääntyvien rankkasateiden aiheuttamat hulevesitulvat voivat aiheuttaa merkittäviä taloudellisia vahinkoja kiinteistöille. Yleiskaavassa hulevesiin liittyy kaksi

uutta kaavamerkintää ja -määräystä: Hulevesien hallinnan kehittämisalue sekä merkittävä hulevesien purkureitti. Lahden hulevesiohjelman (2011) tavoitteet hulevesien hallinnalle on kirjattu yleiskaavan yleismääräyksiin. Lisäksi Porvoonjoen rantaan on osoitettu vesistötulvavaara-alue, jonne ei ole tarkoitus ohjata rakentamista.

Uusia merkintöjä:

- Merkittävän kaupunkipienjärven valuma-alue
- Hulevesien hallinnan kehittämisalue
- Merkittävä hulevesien purkureitti tai -uoma
- Vesistötulvavaara-alue

Lisäksi valuma-alueille ja hulevesien hallinnan kehittämisalueille on määritelty tarkemmat suunnitteluohjeet.

Pohjavedet

Pohjavesien määrän ja laadun turvaaminen tulee huomioida kaupunkirakenteen suunnittelussa ja rakentamisessa, jotta pohjavesien tilaa ei vaaranneta. Lahden kaupunki sijaitsee maamme suurimpiin kuuluvien pohjavesiesiintymien päällä, joten painetta maankäytölle luokitelluilla pohjavesialueilla on. Myös ilmastonmuutoksen mahdollisiin

vaikutuksiin pohjavesien tilaan tulee varautua maankäyttöä suunniteltaessa.

Jotta allamme sijaitsevat pohjavesivarat voidaan huomioida maankäytön suunnittelussa ja rakentamisessa, tulee olla käytettävissä riittävästi tietoa pohjavesimuodostumien sijainnista, hydrogeologisista ominaisuuksista

sekä pohjavesien laadusta ja sijaintiperusteisesta haavoittuvuudesta. Erityisesti pohjavesialueiden suojelusuunnitelmat ovat tärkeä tiedonlähde pohjavesien tilan turvaavalle maankäytön suunnittelulle. Lahden pohjavesien suojelusuunnitelmaa aletaan päivittää vuoden 2023 aikana ja suunnitelmatyössä on mukana myös kaupunkirakenteen suunnittelun henkilöstöä. Paikallista pohjavesitietoa on tuotettu ja tuotetaan myös jatkuvasti, esimerkiksi pohjavesialuekohtaisissa hydrogeologisissa selvityksissä, pohjavesimallinnuksella, tutkimusprojekteissa sekä eri toiminnanharjoittajien ja yhteisöjen pohjavesiseurannoissa. Lahdessa on kaupungin henkilöstön käytössä paikkatietojärjestelmä, jossa on saatavilla pohjavesitietoa, muun muassa luokiteltujen pohjavesialueiden sijaintitiedot sekä erityisen haavoittuvat maanalaisten kallioruhjealueiden sijainnit.

Lahdessa on selvitetty ilmastonmuutoksen vaikutuksia pohjavesien määrälliseen ja laadulliseen tilaan nyt ja tulevaisuudessa osana GTK:n vuosina 2019–2021 vetämää RAINMAN –hanketta. Selvityksen perusteella

Hulevedet

Kaupunkirakenteen suunnittelussa ja rakentamisessa tulee huomioida hulevesien hallinta Lahden hulevesiohjelman (2011) mukaisesti. Hulevesiohjelman tavoitteet hulevesien hallinnalle on kirjattu yleiskaavan yleismääräyksiin. Ensisijaisena tavoitteena on käsitellä hulevedet maahan imeyttämällä mahdollisimman lähellä niiden synty paikkoja maaperäolosuhteiden salliessa. Hulevesien paikallisella käsittelyllä

ilmastonmuutoksesta ei ole odotettavissa kovin dramaattisia vaikutuksia Lahden alueen pohjavesille. Selvitys kuitenkin perustuu erilaisiin ilmastomalleihin, eikä ennusteiden perusteella voida tehdä varmoja johtopäätöksiä vaan ilmastonmuutoksen vaikutukset Lahden alueen pohjavesiin selviävät vasta tulevaisuudessa. Selvityksessä tuotetun tiedon perusteella voidaan ilmastonmuutoksen mahdolliset pohjavesivaikutukset kuitenkin tarvittaessa huomioida myös kaupunkirakenteen suunnittelussa.

Tiedon lisäksi myös yhteistyössä on voimaa pohjavesien tilan turvaamisessa. Lahden ja Hollolan alueella on jo kohta kolme vuosikymmentä toiminut seudullinen pohjavesityöryhmä, jossa on mukana kuntien ja valtion viranomaistahoja, myös maankäytön suunnittelusta. Pohjavesityöryhmä kokoontuu kahdesti vuodessa, kokoonkutsujana toimii Lahden kaupunki. Työryhmässä jaetaan uusinta tietoa alueen pohjavesien tilasta ja siihen liittyvistä asioista.

ehkäistään tulvahaittoja, vähennetään hulevesiviemäriverkostoon suurilla sateilla kohdistuvaa kuormitusta, ehkäistään pohjavesiolosuhteiden huonontumista sekä parannetaan hulevesien purkupaikkoina toimivien lähivesistöjen ja kaupunkipurojen tilaa. Alueilla, joilla hulevesien paikalliselle käsittelylle on rajoitetusti edellytyksiä, käytetään niiden johtamiseen erilaisia viivyttäviä ratkaisuja, joilla pienennetään hulevesistä

aiheutuvia tulvariskejä. Esimerkkejä viivyttävistä ratkaisuista ovat mm. yleisille viheralueille sijoitetut luonnonmukaiset hulevesialtaat ja kosteikot sekä viherpainanteet tai erilaiset maanalaiset hulevesien viivytyrakenteet.

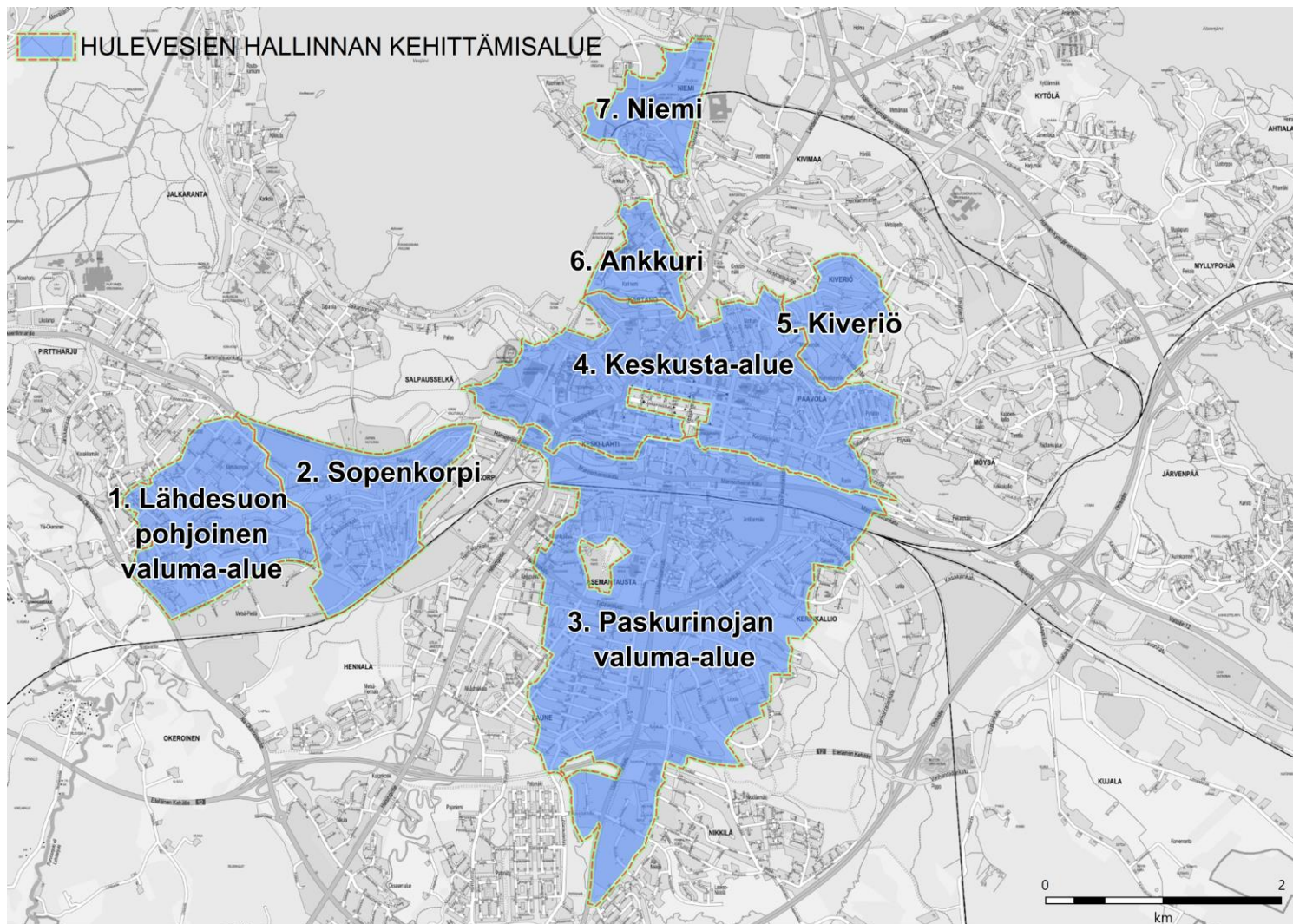
Yleiskaavaan on merkitty hulevesien hallinnan kehittämisalueet, joilla rakennettaessa tulee tehostaa hulevesien määrällistä ja/tai laadullista hallintaa siten että alueilla todettujen riskien taso laskee. Kehittämisalueiden määrittelyssä on käytetty tausta-aineistona vuonna 2018 tehtyä Lahden hulevesijärjestelmän tulvariskien arviointityötä, sen jatkotyönä vuonna 2020 valmistunutta yleiskaavallista hulevesiselvitystä

sekä useita pienemmän mittakaavan hulevesimallinnuksia ja -selvityksiä. Lahden alueella ei ole todettu merkittäviä hulevesitulvariskialueita, mutta vaikutuksiltaan paikallisia hulevesien aiheuttamia tulvatilanteita tulee tiiviissä kaupunkiympäristössä kuitenkin ajoittain esiintymään. Muuttuvan ilmaston myötä yleistyviin ja voimistuviin ääri-ilmiöihin kuten poikkeuksellisiin rankkasateisiin varaudutaan kehittämällä hulevesien hallintaa erityisesti siihen merkityillä alueilla sekä turvaamalla hulevesien asianmukaisen hallinnan edellytykset maankäytön suunnittelussa mm. riittävinä avoimien hulevesijärjestelmien tilavaroituksina.

Hulevesien hallinnan kehittämisalueet:

Alueen hulevesien määrällistä tai laadullista hallintaa tulee kehittää rakentamisen, asemakaavoituksen, katu- ja kunnallistekniikan parantamisen sekä hankesuunnittelun yhteydessä. Alueille on myös määriteltä kaavamääräyksen lisäksi tarkemmat aluekuvaukset ja suunnitteluohjeet.

1. Lähdesuon pohjoinen valuma-alue

Alueen kuvaus:

Alueelta johdettavat hulevedet kuormittavat hulevesiviemäreiden purkukohtien alapuolisia avoimia hulevesijärjestelmiä erityisesti kiintoaineella (uomaerosio + kaupunkialueen kuormitus).

Suunnitteluohje:

Alueella tulee vähentää kiinteistöiltä pois johdettavien hulevesin määrää lisäämällä niiden paikallista käsittelyä. Puhtaat hulevedet tulee imeyttää tonteilla. Pois johdettavien hulevesin viivyttäminen.

2. Sopenkorpi

Alueen kuvaus:

Hulevesiviemäriverkoston välityskapasiteetti on alueella rajallinen poikkeuksellisen rankoilla sateilla. Alueen hulevedet johdetaan Länsi-Hennalan hulevesijärjestelmään, joka kuormittuu myös keskusta-alueelta siirretyillä hulevesillä.

Suunnitteluohje:

Alueella tulee vähentää kiinteistöitä pois johdettavien hulevesien määrää lisäämällä niiden paikallista käsittelyä. Erityistä huomiota tulee kiinnittää hulevesien viivyttämiseen. Yleisillä alueilla tulee toteuttaa hulevesiä viivyttäviä ja puhdistavia rakenteita.

3. Paskurinojan valuma-alue

Alueen kuvaus:

Paskurinojan valuma-alue on voimakkaasti kaupungistunut, mikä näkyy ojassa huonontuneena veden laatuna sekä ajoittaisina kapasiteettiongelmoina. Paskurinojan perusvirtaama koostuu suurelta osin purkautuvasta pohjavedestä, mikä ilmenee verrattain matalina lämpötiloina ja kirkasvetisyytenä. Sateilla voimakasta samentumista. Paskurinojalla on hyvät edellytykset ennallistamiselle.

Suunnitteluohje:

Yleisillä alueilla tulee rakentaa hulevesiä viivyttäviä/puhdistavia rakenteita erityisesti kuormittavimmilla osa-valuma-alueilla. Alueella tulee vähentää kiinteistöiltä pois johdettavien hulevesien määrää lisäämällä niiden paikallista käsittelyä. Puhtaiden hulevesien imeyttäminen tontilla maaperäolosuhteiden sallissa. Pois johdettavat hulevedet on viivyttävä. Valuma-alueella on tunnistettu paikallisia hulevesitulvariskialueita Saksalankadun varressa. Saksalankadun tulevan kehittämien yhteydessä tulee toteuttaa Paskurinojan pääuoman siirtäminen Saksalankadun eteläpuolelle välillä Kerintie – Ajokatu. Paskurinojan uoman kehittäminen kaupunkipuromaisema jatkuvana kokonaisuutena. Saksalankadun pohjoispuolen osavaluma-alueiden kuivatuksen ja verkostojen toimivuuden edistäminen.

4. Keskusta-alue

Alueen kuvaus:

Paikallisia kaupunkitulvia esiintynyt Kauppakadun ja Saimaankadun matalimmilla kohdilla sekä Karjalankadulla. Tauskalla mm. hulevesiviemäriverkoston välityskapasiteetin rajallisuus poikkeuksellisen rankoilla sateilla.

Suunnitteluohje:

Alueella tulee vähentää kiinteistöiltä pois johdettavien hulevesien määrää lisäämällä niiden paikallista käsittelyä. Erityistä huomiota tulee kiinnittää hulevesien viivyttämiseen. Yleisillä alueilla tulee toteuttaa hulevesiä viivyttäviä ja puhdistavia rakenteita.

5. Kiveriö

Alueen kuvaus:

Hulevesiviemäriverkoston välityskapasiteetti on alueella rajallinen poikkeuksellisen rankoilla sateilla. Paikallinen hulevesitulvariski on Viherlaaksontiellä ja Annikintiellä.

Suunnitteluohje:

Alueella tulee vähentää kiinteistöiltä pois johdettavien hulevesien määrää lisäämällä niiden paikallista käsittelyä. Erityistä huomiota tulee kiinnittää hulevesien viivyttämiseen. Yleisillä alueilla tulee toteuttaa hulevesiä viivyttäviä ja puhdistavia rakenteita.

6. Ankkuri

Alueen kuvaus:

Hulevesiviemäriverkoston välityskapasiteetti on alueella rajallinen poikkeuksellisen rankoilla sateilla. Paikallinen hulevesitulvariski Taapelikadun, Laiturikadun ja Ankkurikadun risteysalueilla.

Suunnitteluohje:

Alueella tulee vähentää kiinteistöiltä pois johdettavien hulevesien määrää lisäämällä niiden paikallista käsittelyä. Erityistä huomiota tulee kiinnittää hulevesien viivyttämiseen. Yleisillä alueilla tulee toteuttaa hulevesiä viivyttäviä ja puhdistavia rakenteita.

7. Niemi

Alueen kuvaus:

Hulevesiviemäriverkoston välityskyky on rajallinen erityisesti Aniankadun ja Niemenkadun risteysalueella.

Suunnitteluohje:

Erityisesti risteysalueen etelä- ja kaakkoispuolella tulee kiinnittää huomiota verkostoon johdettavien hulevesien määrän vähentämiseen sekä viivyttämiseen. Vesijärven ranta-alueen kehittämisessä tulee kiinnittää huomiota erityisesti katu- ja pysäköintialueiden hulevesien laadulliseen käsittelyyn. Niemessä on alavia alueita, joilla on teollisuutta ja energiantuotantoa ja -siirtoa. Mahdollisiin vesistötulvien ja hulevesitulvien haittoihin varautuminen.

Pintavedet

Vesijärven lisäksi Lahdessa on lukuisia pienempiä järviä, joilla on merkittävä rooli asukkaiden virkistyskäytössä ja maisemallisina tekijöinä. Salpausselältä saavat alkunsa lukuisat kirkasvetiset pohjavesipurot, jotka yhdistyvät etelässä Porvoonjoen, pohjoisessa Kymijoen ja kaakossa Koskenkylänjoen vesistöihin. Monissa puroissa esiintyy taimenta. Järvet soveltuvat hyvin virkistyskalastukseen.

Vesistöjen valuma-alueiden maaperän ominaisuudet ja tila sekä maankäyttöratkaisut vaikuttavat merkittävästi vesistöihin elinympäristöinä. Rantojen rakentaminen muuttaa elinympäristöjä heikentäen vesielinympäristöjen ja niissä elävän lajiston tilaa sekä vesistöjen virkistysarvoa.

Virkistyskäytössä merkittävälle, mutta pienialaisina herkkiin kaupunkienjärviin on kiinnitetty yleiskaavassa huomiota uudella kaavamerkinällä ja -määräyksellä.

Lahdessa ei ole merkittäviä vesistötulvariskialueita, mutta kevättulvat ja ilmastonmuutoksen myötä yleistyneet talvitulvat peittävät, etenkin Porvoonjoen varrella, säännöllisesti alavia alueita. Tämä tulee ottaa alueidenkäytön suunnittelussa huomioon jättämällä erityisen riskialttiit alueet rakentamisen ulkopuolelle. Myös järvien ranta-alueilla on varauduttava tulevaisuudessa esiintyviin poikkeuksellisiin ylaveden korkeuksiin.

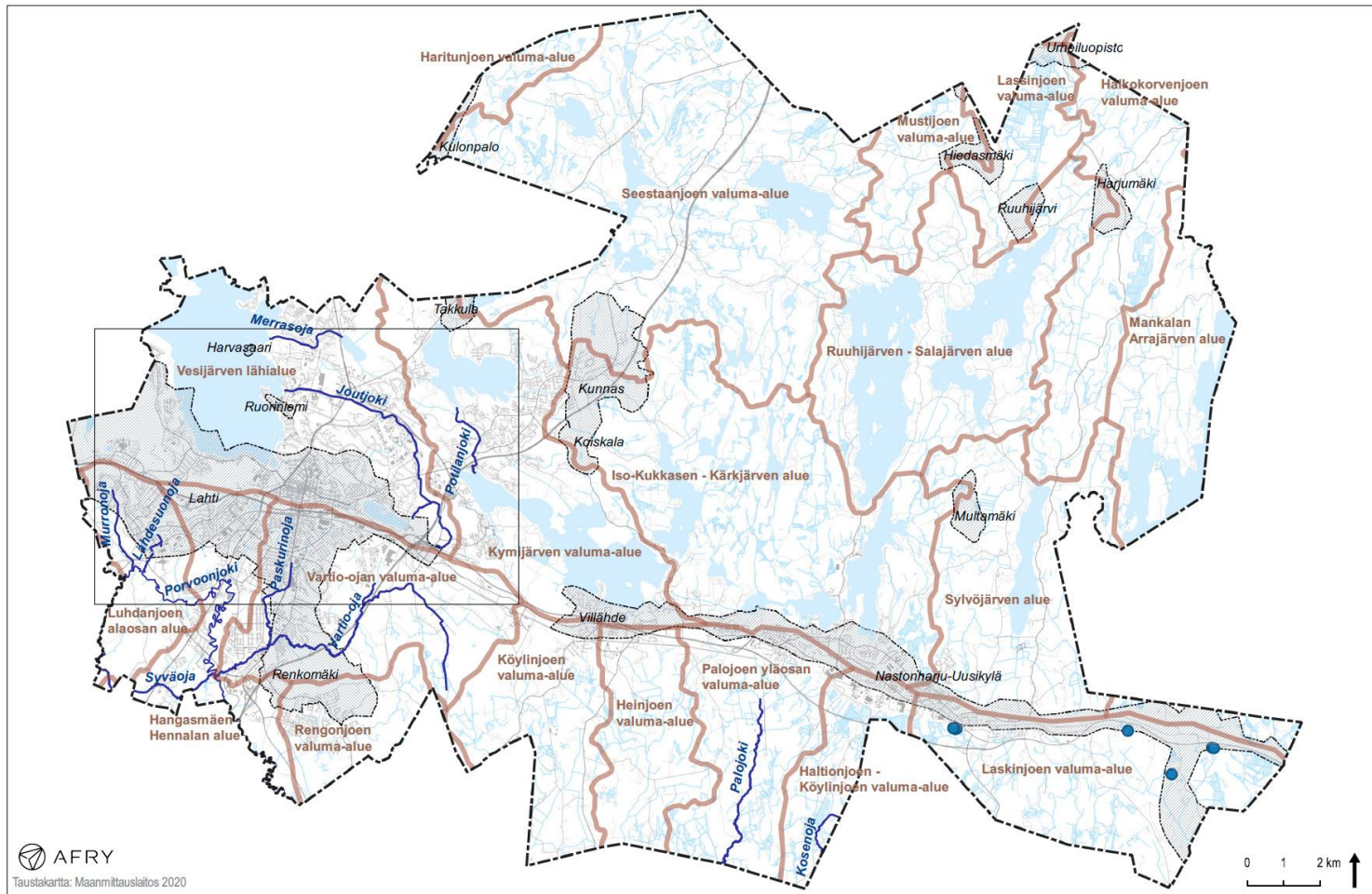
Porvoonjoen rantaan on uudessa yleiskaavassa osoitettu vesistötulvavaara-alue, jonne ei ole tarkoitus ohjata rakentamista.

Yleiskaavaan on merkitty tilastollisesti kerran 100 vuodessa toistuvan tulvan peittämä alue. Rajaus perustuu Lahden kaupungin teettämään yksityiskohtaiseen tulvakartoitukseen Porvoonjoen latvaosista. Aluerajausta on yleistetty yleiskaavan mittakaavaan sopivaksi.

Valuma-alueet

Merkinnällä osoitetaan joen, puron tai vastaavan purkureitin tai järven valuma-alue tai sen osa, jolle on asetettu suunnitteluohjeita

1. Vesijärven lähialue

- Lahden (huono kemiallinen tila, riskipohjavesialue) pohjavesialueen tilaa tulee parantaa. Ruoriniemen ja Harvasaaren (hyvä kemiallinen tila) pohjavesialueiden tila on säilytettävä.
- Vesijärven, Merrasjärven ja Joutjärven tilaa tulee parantaa.
- Merrasoja, Joutjoki ja Messilänoja on pidettävä avoimina hulevesien purku-uomina. Hulevesien päävirtausreitit tulee säilyttää.
- Likolammen ja Joutjärven merkitys merkittävänä virkistyskäytössä olevina kaupunkienjärvinä tulee ottaa suunnittelussa huomioon.
- Keskustan, Kiveriön, Ankkurin ja Niemen alueet ovat hulevesien hallinnan kehittämisaalueita, joilla tulee kehittää hulevesien määrällistä tai laadullista hallintaa tarkempien suunnitteluohjeiden mukaan.
- Valuma-alueelle tulee kehittää huleveden laatua parantavia ratkaisuja. Lahdenkadun, Kauppakadun ja Saimaankadun hulevesiverkosto tulee puhdistaa säännöllisesti hulevesiverkoston hyvän toiminnan takaamiseksi.

2. Luhdanjoen alaosan alue

- Lahden (huono kemiallinen tila, riskipohjavesialue) pohjavesialueen tilaa tulee parantaa.
- Murronoja, Lähdesuonoja ja Porvoonjoki on säilytettävä avoimina hulevesien purku-uomina.
- Lähteensuon pohjoinen valuma-alue on hulevesien hallinnan kehittämisaalue, jolla tulee kehittää hulevesien määrällistä tai laadullista hallintaa tarkemman suunnitteluohjeen mukaan.

Lähdesuonojaan johdettavia hulevesiä on viivytettävä/hidastettava eroosion vähentämiseksi.

3. Hangasmäen – Hennalan alue

- Lahden (huono kemiallinen tila, riskipohjavesialue) pohjavesialueen tilaa tulee parantaa. Renkomäen (hyvä kemiallinen tila, riskipohjavesialue) pohjavesialueen tila tulee säilyttää.
- Esitetyt päävirtausreitit Porvoonjoki ja Syväoja tulee säilyttää avoimina hulevesien purku-uomina.
- Mytäjärven merkitys merkittävänä virkistyskäytössä olevana kaupunkienvesistönä tulee ottaa suunnittelussa huomioon.
- Sopenkorven alue on hulevesien hallinnan kehittämisaalue, jolla tulee kehittää hulevesien määrällistä tai laadullista hallintaa tarkemman suunnitteluohjeen mukaan.

4. Vartio-ojan valuma-alue

- Lahden (huono kemiallinen tila, riskipohjavesialue) pohjavesialueen tilaa tulee parantaa. Renkomäen (hyvä kemiallinen tila, riskipohjavesialue) pohjavesialueen tila tulee säilyttää.
- Vartio-oja, Syväoja ja Paskurinoja tulee säilyttää avoimina hulevesien purku-uomina.
- Paskurinojan valuma-alue on hulevesien hallinnan kehittämisaalue, jolla tulee kehittää hulevesien määrällistä tai laadullista hallintaa tarkemman suunnitteluohjeen mukaan. Kaarikadun ja Uudenmaankadun/Tapparankadun alueet Launeella ovat huomioon otettavia hulevesien hallinnan kehittämisaalueita.

- Pippon alueella hulevesivirtaamia on rajoitettava joko läpäisevillä pinnoilla tai viivytyshidastusrakenteilla. Pippon alueelle tulee laatia hulevesien hallintasuunnitelma ja alueella tehtävien hulevesien hallintatoimien tulee tähdätä tulvareittien parantamiseen ja pohjaveden laadun säilyttämiseen.

5. Kymijärven valuma-alue

- Takkulan (hyvä kemiallinen tila) ja Villähteen (hyvä kemiallinen tila, riskipohjavesialue) pohjavesialueiden tila tulee säilyttää.
- Alasenjärven tila tulee säilyttää ja Kymijärven tilaa parantaa.
- Potilanjoki on pidettävä avoimena vesireittinä.

6. Iso-Kukkasen – Kärkjärven alue

- Nastonharju-Uusikylä A ja B (hyvä kemiallinen tila, riskipohjavesialue) sekä Kunnas ja Koiskala (hyvä kemiallinen tila) pohjavesialueiden tila tulee säilyttää.
- Kärkjärven, Alvojärven, Kukkasen, Pikku- ja Iso-Kukkasen järvien tila tulee säilyttää.
- Jatkosuunnittelussa tulee selvittää Rakokiven supan mahdollista käyttöä puhtaiden hulevesien imeyttämiseksi.

7. Seestaanjoen valuma-alue

- Kunnaksen, Kulonpalon ja Takkulan (hyvä kemiallinen tila) pohjavesialueiden tila on säilytettävä.
- Oksjärven ja Arkionmaanjärven tila on säilytettävä ja Kivijärven tilaa tulee parantaa.

8. Ruuhijärven – Salajärven alue

- Ruuhijärven ja Harjunmäen (hyvä kemiallinen tila) pohjavesialueiden tila on säilytettävä. Ruuhijärven ja Salajärven tilaa tulee parantaa.

9. Mankalan Arrajärven alue

- Veljestenharjun, Selkolan ja Nastoharjun-Uusikylän pohjavesialueiden tila tulee säilyttää.
- Arrajärven, Kotojärven, Haramaanjärven ja Selkojärven tilaa tulee parantaa. Pintavesien tila ei saa heikentyä hulevesien johtamisen seurauksena.

10. Laskinjoen valuma-alue

- Nastonharju-Uusikylä B (hyvä kemiallinen tila, riskipohjavesialue) ja Mankala pohjavesialueiden tila tulee säilyttää. Sääksjärvi pohjavesialueen tilaa tulee parantaa.
- Radan eteläpuoliset lähteet on huomioitava jatkosuunnittelussa.

11. Haltionjoen – Köylinjoen valuma-alue

- Nastonharju-Uusikylä A (hyvä kemiallinen tila, riskipohjavesialue) pohjavesialueen tila tulee säilyttää.
- Uusilla elinkeinoalueilla syntyvät hulevedet tulee imeyttää tai viivyttää ennen niiden johtamista Kosenojan latvaojiin.

12. Palojoen yläosan valuma-alue

- Nastonharju-Uusikylä A (hyvä kemiallinen tila, riskipohjavesialue) pohjavesialueen tila tulee säilyttää.
- Uusilla elinkeinoalueilla syntyvät hulevedet tulee imeyttää tai viivyttää ennen niiden johtamista Palojoen latvaojiin.

Hiilensidonta

Kaupungin alueen metsillä ja maankäytöllä on merkittävä rooli ilmastonmuutoksen hillinnässä. Metsät sitovat ilmakehän hiilidioksidia yhteyttämisen kautta, ja tätä prosessia kutsutaan hiilinieluksi. Käytännössä metsien hiilinielu toimii usein niin sanottuna nettohiilinieluna, sillä metsissä tapahtuu sekä hiilen sidontaa että vapautumista, mutta sidonta on yleensä vapautumista merkittävämpää. Kun metsä toimii nettohiilinieluna, sen kasvillisuuden ja maaperän hiilivarastot kasvavat. Hakkuut ja muut toimenpiteet vaikuttavat nettohiilinielun suuruuteen ja hiilivarastojen kokoon ja pysyvyyteen. Vanhojen metsien hiilinielu yleensä hidastuu nuorempiin, kiihtyvään kasvuun vaiheessa oleviin metsiin verrattuna, mutta ne toimivat merkittävinä hiilen varastoina. Sekä nielujen, että varastojen tila ovat tärkeitä ja huomioon otettavia seikkoja.

Hiilineutraaliustavoitteessaan kaupunki on sitoutunut siihen, että sen hiilidioksidipäästöt ovat vuonna 2025 vähintään 80 % pienemmät vuoden 1990 tasoon verrattuna. Päästövähennysten jälkeen jäljelle jäävä osuus sidotaan alueen hiilinieluihin tai kompensoidaan muilla keinoilla joko alueella tai sen ulkopuolella. Hiilineutraaliustavoitteen toteuttamiseksi, ja yleisesti ilmastotyötä tukemaan on laadittu erilaisia toimenpiteitä, jotka on listattu kaupungin ilmastosuunnitelmaan. Maankäytön kannalta on oleellista tunnistaa sen muutosten aiheuttama paine nykyisille metsien hiilinieluille ja -varastoille. Tätä helpottamaan laaditaan aiempaa tietoa

Lahden kaupunki

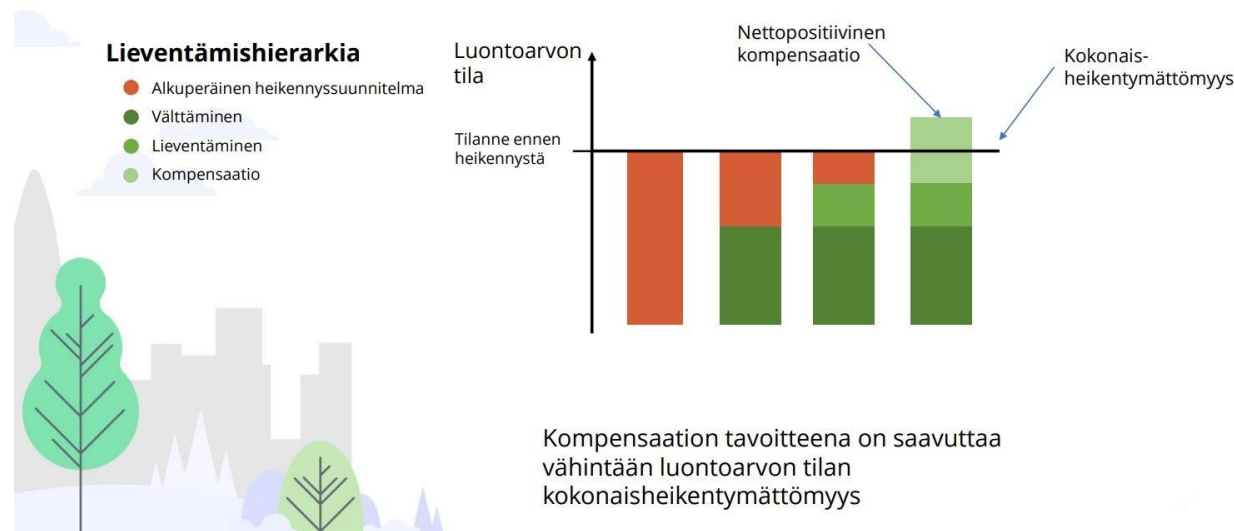
tarkempi hiilikartta, josta nähdään selkeästi, millä alueilla merkittävät hiilinielut ja -varastot sijaitsevat. Toimenpidetasolla sitoudutaan myös siihen, että maankäyttöä ja rakentamista ohjataan niin, että niiden vaikutukset hiilinieluihin minimoidaan. Erilaisia ekolaskentatyökaluja, kuten KEKO-laskuria ja viherkerrointa käytetään apuna maankäytön suunnittelussa.

Mikäli metsää ja hiilinieluja tuhoaan, ne kompensoidaan jossain muualla. Kompensaatioita varten ollaan kehittämässä paikallista kompensatiomallia, jossa sekä palvelun tuottajat että käyttäjät, samoin kuin siitä saatava hyöty jäisivät Lahden alueen sisäpuolelle. Jotta muutokset hiilitaseessa on helpompi todeta ja kompensatiomallin kehittäminen helpottuu, on tarpeen kehittää myös aiempaa tarkempia hiilinielujen ja varastojen laskentamenetelmiä. Lahti on mukana eri tutkijoiden ja toimijoiden joukossa, jossa näitä laskentoja ja kompensatiomallia kehitetään. Myös kaupunkivihreän roolista hiilensidonnassa saadaan koko ajan enemmän tietoa erilaisten hankkeiden ja tutkimusten kautta. Kaupunkivihreän hiilensidonnann tietotasoa nostetaan ja kehitetään myös kaupungin tasolla, ja uutta kokemusta ja tietoa viedään suunnittelun ja kunnossapidon kautta käytäntöön.

Ekologinen kompensatio

Suomi on sitoutunut luontokadon pysäyttämiseen kansainvälisesti ja kansallisesti. Kuntien maankäyttö on keskeisessä roolissa tarkasteltaessa luontokadon pysäyttämistä, elinympäristöjen määrän vähentymistä ja niiden laadun heikkenemistä. Kunnilla on kova paine yhtäältä vaalia luontoarvoja ja toisaalta yhteensovittaa kuntien kasvu ja luonnon monimuotoisuuden turvaaminen. Kuntien toiminnassa suoraa luontokatoa aiheuttaa erityisesti kaavoituksella ohjattu maankäyttö. Tästä aiheutuvaa luontohaittaa voidaan vähentää ohjaamalla rakentamista luonnon kannalta

vähemmän haitallisille alueille. Luontohaittaa voidaan myös lieventää luontoa säästävien suunnitteluratkaisuin tai korvaamalla väistämättömiä luontohaittoja ekologisen kompensatian keinoin. Ekologinen kompensatio on osa lieventämishierarkiaa. Ensisijaisesti lieventämishierarkia ohjaa välttämään luontohaittojen syntymistä eli sijoittamaan toiminto (esimerkiksi rakentaminen) siten, että sen luonnolle

aiheuttama negatiivinen vaikutus on mahdollisimman pieni. Toissijaisesti hierarkia ohjaa lieventämään luontohaittaa heikennysalueella eli rakennettavalla alueella, mikä voidaan toteuttaa erilaisin luontopohjaisin ja teknisin ratkaisuin kuten luontoarvoja säästävillä tai niitä korjaavilla toimenpiteillä heikennysalueella. Jos luontohaittaa ei kyetä estämään välttämällä eikä lieventämällä, voidaan ottaa käyttöön hierarkian viimeinen porras eli ekologinen kompensatio. Kompensatio tarkoittaa luontohaitan hyvittämistä lisäämällä ja suojelemalla luonnon monimuotoisuutta toisaalla. Aluetta, jossa kompensatio tehdään, kutsutaan hyvitysalueeksi. Ekologisen kompensatian tavoitteena on saavuttaa luonnon kokonaisuheikentymättömyys. Ekologinen kompensatio on erotettava hiilikompensatiosta, jolla pyritään pienentämään hankkeiden tai toimenpiteiden ilmastovaikutuksia.

Kuntien maankäyttöä ja siten myös luontohaittojen välttämistä ohjaavat muun muassa maankäyttö- ja rakennuslaki (MRL, 132/1999) sekä luonnonsuojelulaki (LSL, 1096/1996). Uusi luonnonsuojelulaki on hyväksytty 13.12.2022 ja laki tulee voimaan 1.6.2023. Heikennettävien luontoarvojen kompensointi on uuden luonnonsuojelulain mukaisesti kunnille vapaaehtoista (LSL, 9/2023).

Lahden kaupunki on ollut vuosina 2021–2022 mukana Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitran ja Kuntaliiton rahoittamassa No Net Loss City -hankkeessa, jossa on yhteistyössä tutkijoiden ja asiantuntijoiden

kanssa on kehitetty toimintamalli ja työkalut ekologisten kompensatioiden käyttöönottamiseksi osaksi suomalaisten kuntien maankäytön suunnittelua ja toteutusta. Hanketta ovat vetäneet Jyväskylän yliopisto, Helsingin yliopisto, Luonnontieteellinen Keskusmuseo (LUOMUS) ja Suomen ympäristökeskus. No Net Loss City -hankkeen yhteydessä Lahti on ollut mukana pilotoimassa ekologista kompensatiota ja testannut laadittua laskentamallia. Pilottihankkeen yhteydessä päätettiin Kytölä II asemakaavahankkeen myötä menetetyt luontoarvot kompensoida rauhoittamalla suojeluhyvityksenä Alvojärven metsä. No Net Loss City -hanke on päättynyt, mutta työ jatkuu BOOST-hankkeessa.

Ekologisesta kompensatiosta ei ole vielä olemassa valtakunnallista ohjetta ekologiseen kompensatioon tarkoitettujen alueiden kaavamerkinnoistä ja -määräyksistä. Lahden suunta -työn 2021–2025 kierroksella tarkasteltu ekologisen kompensatian pilottikohteen, Alvojärven metsän, yleiskaavallista merkintää ja -määräystä. Lisäksi on käynnistetty Jyväskylän yliopiston kanssa yhteistyönä selvitys muiden potentiaalisten ekologiseen kompensointiin soveltuvien hyvitysalueiden tunnistamiseksi ja tämän työn tulokset tulevat pääosin näkymään yleiskaavassa vasta seuraavalla kierroksella. Muutamia potentiaalisia alueita on kuitenkin jo tunnistettu omien taustatietojen ja maastokäyntien pohjalta ja näiden kohteiden osalta yleiskaavaan merkitään ekologisen kompensatian hyvitys pankin alue Kivimaalle ja Holmaan. Näiltä alueilta poistetaan voimassa olevan yleiskaavan mukaiset asumisen aluevaraukset ja alueet merkitään virkistysalueiksi ja sen lisäksi osoitetaan hyvitys pankin kohteiksi.

Tärkeät ekosysteemipalvelut

Yleiskaavan lähestymistapa luonnonympäristöön on ihmiskeskeinen, koska kaupunki on ensisijaisesti ihmisten elinympäristö. Terve, tasapainoinen ja monimuotoinen luonto on kuitenkin myös ihmiselle välttämätön. Ekosysteemi ja sen sisältämän luonnon monimuotoisuuden tuottamat hyödyt kuten ravinto, raaka-aineet, puhdas vesi ja ilma luovat pohjan kaikelle ihmisen toiminnalle. Näitä hyötyjä kutsutaan ekosysteemipalveluiksi.

Ihmisen luonnosta saamat aineelliset ja aineettomat hyödyt ovat ihmiselle korvaamattomia. Ilman ekosysteemipalveluja emme pysy hengissä. Luonnonvaroista saamme myös toimeentulomme, vaikkakin nykyään useimmiten välillisesti. Ekosysteemipalvelut voidaan jakaa neljään luokkaan: tuotantopalveluihin, tukipalveluihin, sääteleviin ja kulttuurisiin palveluihin. Lahden tärkeimmät ekosysteemipalvelut ovat puhdas vesi (pohjavesi ja vesistöt), metsien tarjoamat raaka-aineet, maatalous sekä ulkoilu- ja virkistysmahdollisuudet.

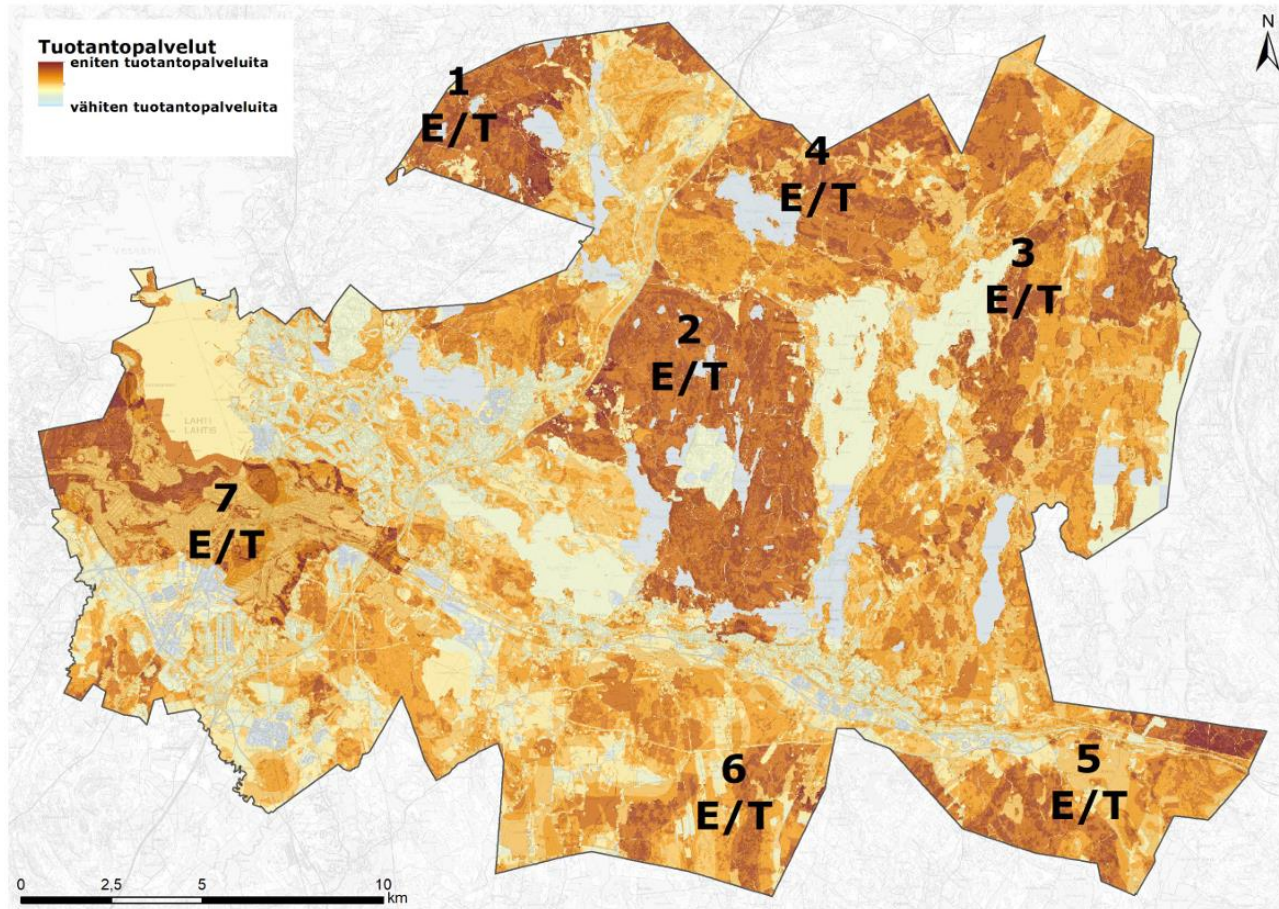
Edellisellä Lahden suunta -työn 2017-2020 kierroksella laaditun Lahden tärkeimmät ekosysteemipalvelut -selvityksen perusteella voidaan tuotanto-, sääteley-, ylläpito- sekä kulttuuripalvelujen osalta tunnistaa ekosysteemipalveluiden kannalta tärkeitä alueita. Lahden kaupungin alueella nämä ovat erityisesti Lahden urheilukeskus (Salpausselän

Lahden kaupunki

hihtokeskus ja ulkoilualue), Nastolan nauhataajaman, Salajärven ja vt4 välinen alue, Arkiomaa-Alanen sekä Ruuhijärven alue. Myös pienet ja paikalliset kohteet voivat olla ekosysteemipalvelujen näkökulmasta arvokkaita alueita. Myös vesistöjen rooli on niiden monimuotoisuuden ja ekosysteemipalvelujen tarjonnan takia todellisuudessa tärkeämpi, kuin selvityksen synteetikartta osoittaa.

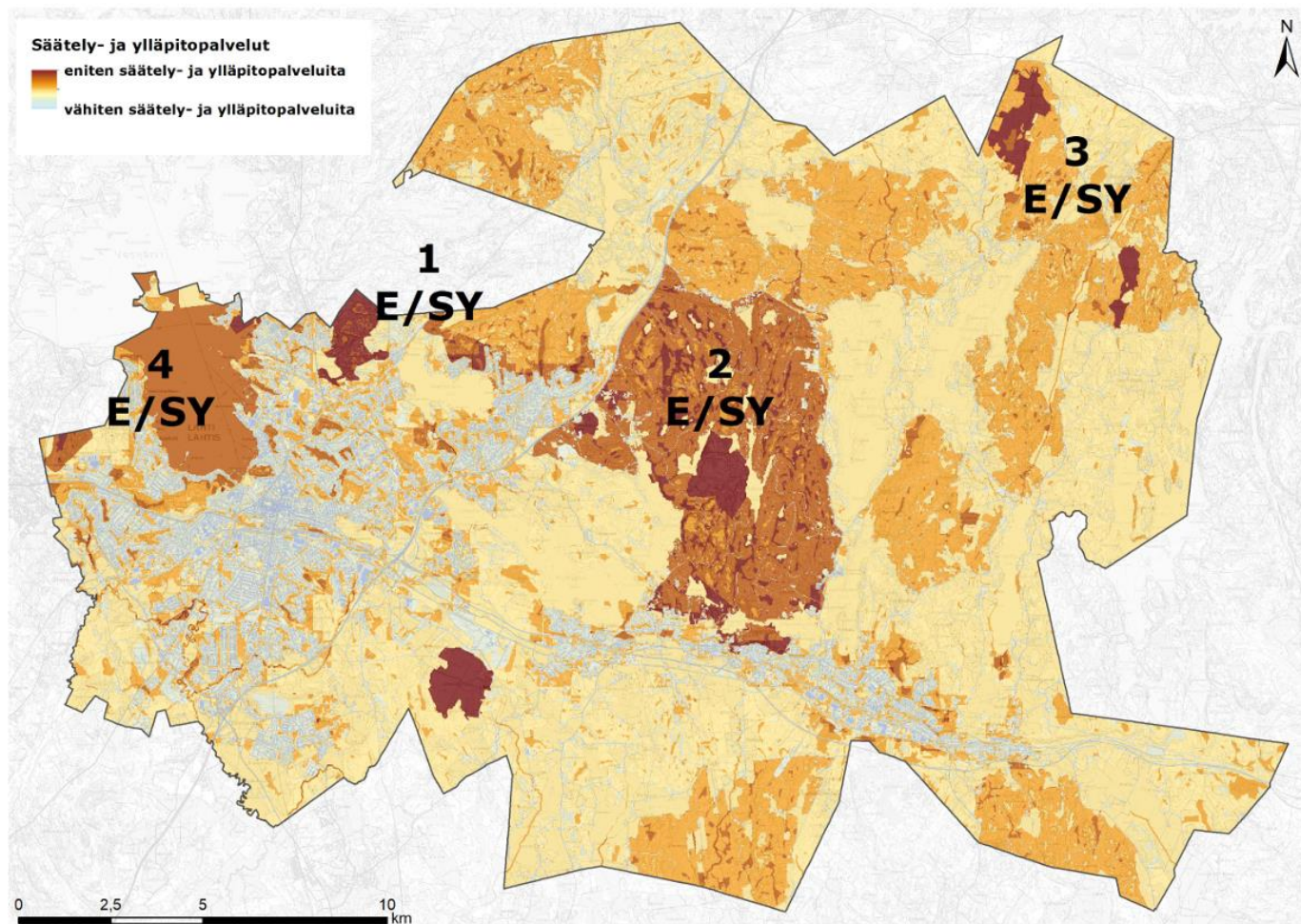

Lahten tärkeimmät alueet ekosysteemi-
palveluiden tuotantopalvelujen kannalta:

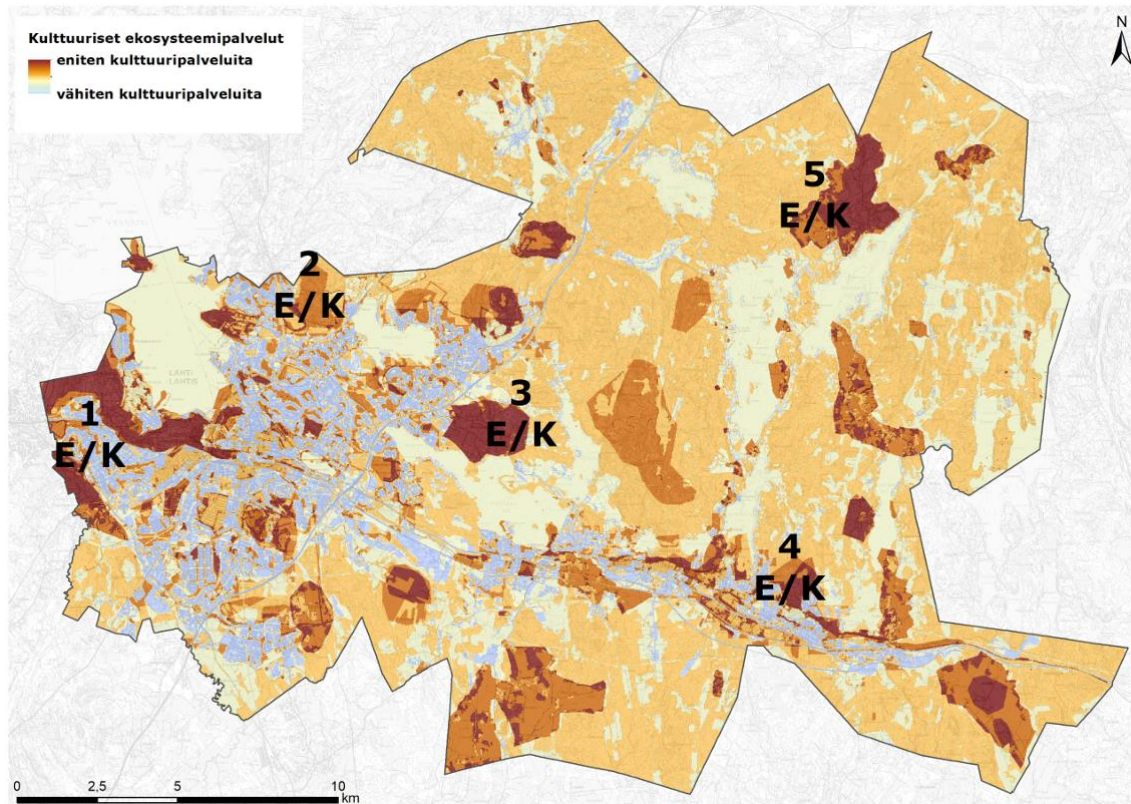
1. Arkiomaa-Alanen: Metsäalueet, ravinto ja materiaalit, biomassa. Pohjavesialue.
2. Nastolan, Salajärven ja vt4 välinen alue. Metsäalueet, ravinto ja materiaalit, biomassa.
3. Ruuhijärven itäpuoli, Metsäkylä: Metsä- ja peltoalueet, ravinto ja materiaalit. Pohjavesialueet.
4. Pärnämäki – Ruuhijärvi: Metsä- ja peltoalueet, ravinto ja materiaalit. Biomassa.
5. Uusikylä – kaupungin itäinen raja: Peltoalueet, ravinto.
6. Pensuo – Nastolan Montari: Metsä- ja Peltoalueet.
7. Salpausselkä Lahden keskustasta länteen: Metsäalueet (ravinto). Pohjavesialueet. Vesijärvi.

Lahten tärkeimmät alueet ekosysteemipalveluiden säätely- ja ylläpitopalvelujen kannalta:

1. Holman Pesäkallio: Hiilivarastot ja -nielut, luonnon monimuotoisuus.
2. Nastolan, Salajärven ja vt4:n välinen alue: Hiilivarastot ja -nielut, luonnon monimuotoisuus.
3. Ruuhijärvi – kaupungin itäinen raja: Hiilivarastot ja -nielut.
4. Vesijärvi ja taajamien puistot ja metsäalueet: Pienilmasto. Virtausten säätely sekä haitta-aineiden puhdistus. Pihoihin ja puutarhoille kohdistuvat palvelut.

Lahten tärkeimmät alueet ekosysteemipalveluiden kulttuuripalvelujen kannalta:

1. Lahden urheilukeskus (Salpausselän hiihtokeskus ja ulkoilualue) – Jalkaranta – Vesijärvi > suojelualueita, geologia, metsä ja puhdas vesi, virkistyskäyttö, maisema, historialliset ja kaupunkikuvalliset arvot, koulun lähimetsä, mielipaikka/kulttuuriset palvelut
2. Pesäkallion – Merrasjärven alue - Alasjärven alue – Viuha - Ahtiala > suojelualueita, luonnon ydinalue, virkistyskäyttö, koulun lähimetsä, mielipaikka alue
3. Koiskalan kartanon alue ja sen itäpuoliset metsäalueet järvineen (Lapakisto – Sammalisto) > suojelualueita, luonnon ydinalueita, metsä/tuotanto- ja säätelypalvelut, virkistyskäyttö, mielipaikka/kulttuuriset palvelut. Lisäksi Renkomäki (harju) ja Ämmälä (kulttuurimaisema) ja virkistysalue + suo > suojelualueita, geologia, metsä ja puhdas vesi, virkistyskäyttö, kulttuurimaisema, koulun lähimetsä, mielipaikka.
4. Nastolan taajaman pohjoispuoliset metsäalueet > suojelualueita, koulun lähimetsiä ja mielipaikkoja/kulttuurisia palveluja
5. Ruuhijärvi - historialliset ja maisemalliset arvot.

Edellisellä Lahden suunta -työn 2017–2020 kierroksella ekosysteemipalvelut huomioitiin yleiskaavan yleismääräyksissä tuomalla esiin ilmastonmuutoksen hillintään ja muutokseen vapautumista ja sopeutumista, kiertotaloutta ja monimuotoisen kaupunkiluonnon arvoja. Pohjavettä ja sen suojelua koskevat kaavamerkinnot ja -määräykset turvaavat Lahden merkittävintä ekosysteemipalvelua. Ja

Maisema

Maisemarakenne

Lahden maisemarakennetta on muovannut merkittävästi viimeisin jääkausi, jolloin pysähtyneen jään reunalle muodostui I Salpausselkä. Salpausselkä kulkee koko kaupungin halki ja toimii Lahden maisemarakenteen selkärangana.

Salpausselän eteläpuolella avautuu tasaisehko savikkoinen viljelyseutu, jolle on tyypillistä vähäiset järvet ja laajat peltoaukeat, joita rytmittävät metsäiset kallio-moreeniselänteet. Sorasta ja hiekasta muodostuneen Salpausselän pohjoisrinteet ovat jyrkät ja varjoiset, kun taas etelää kohden suuntautuvat sekä paahderinteet että loivemmat pienilmastollisesti

kulttuuripalveluihin kiinnitettiin huomiota virkistysalueita ja maa- ja metsätalousalueita koskevissa kaavamerkinnoissa ja -määräyksissä.

Tällä Lahden suunta -työn 2021-2025 kierroksella haluttiin ekosysteemipalvelut nostaa esiin yleiskaavan kartalla 3: Luonnonympäristö luomalla oma kaavamerkintä eri ekosysteemipalveluille ja korostaa kaavamääräyksessä kunkin ekosysteemipalvelun erityistarpeita maankäytön suunnittelun ja rakentamisen näkökulmasta.

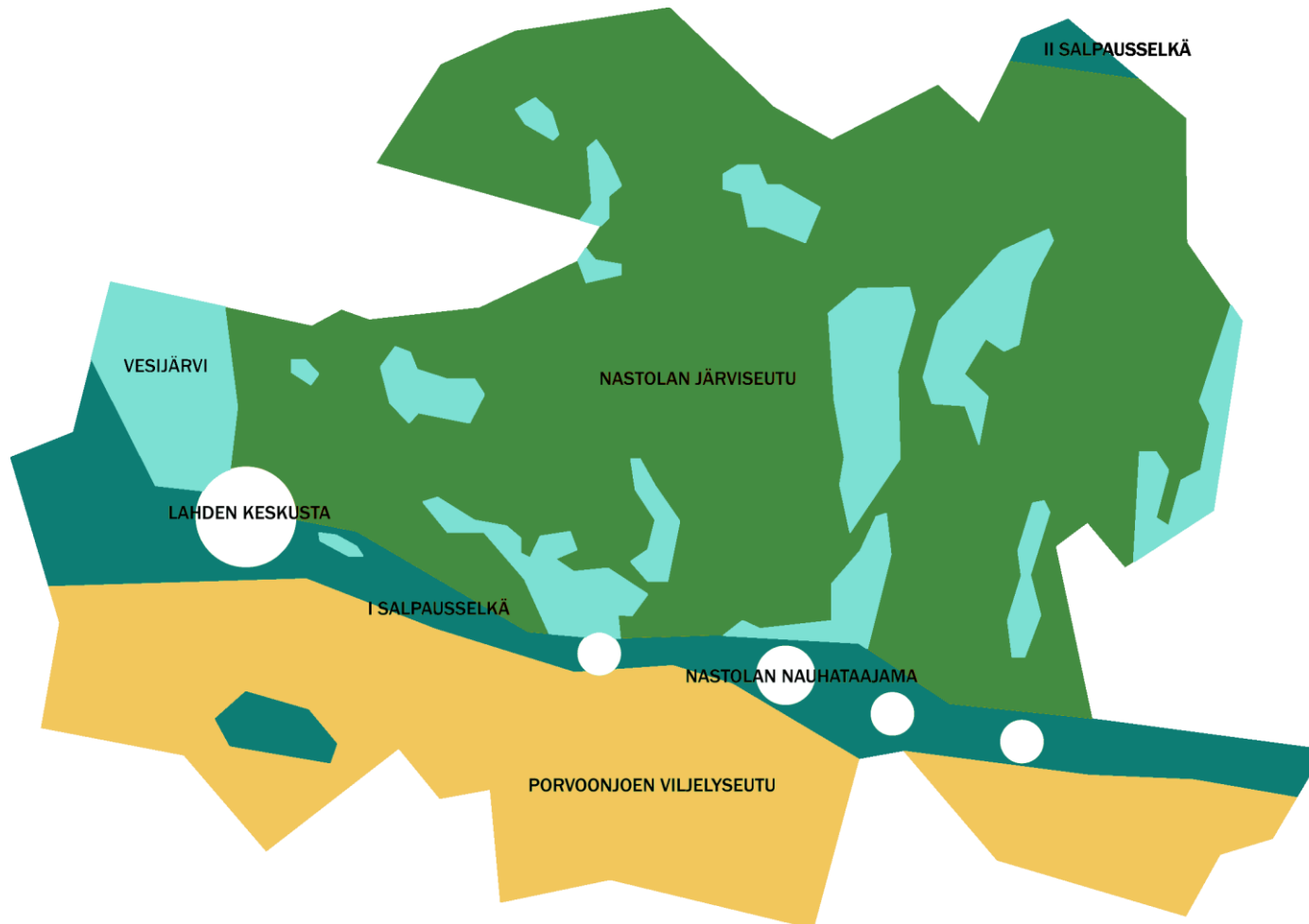
suotuisat vaihtumisvyöhykkeet. Tasaisilla lakialueiden mäntykankailla vaihtelua maisemaan tuovat niin pitkät näkymät etelään ja pohjoiseen, kuin suppien muodostamat omat pienoismaisemat. I Salpausselän pohjoispuolelta alkaa Järvi-Suomi. Nastolan järvisyys muodostuu pienempien järvien ja jyrkkäpiirteisten selänteiden muodostamasta mosaiikista, jossa on nähtävissä kallioperän ruhjeista johtuvaa suuntautuneisuutta. Aivan kaupungin koillisreunalla ulotutaan II Salpausselän eteläreunalle.

Lahden kaupunkirakenne on yhdistelmä vanhan Lahden melko tiiviistä kehämäisesti laajenneesta rakentamisesta ja vanhan Nastolan

nauhamaisesta taajamarakenteesta. Lahden keskusta sijoittuu I Salpausselän ja Vesijärven muodostamaan maisemalliseen solmukohtaan, jossa kaksi erilaista maisemaelementtiä, vesi ja selänne, kohtaavat. Myös Nastolan puolella maiseman solmukohtiin sijoittuu vanhoja kyläkeskittymiä

Salpausselkä jakaa Lahden maisemarakenteen eri maisematyyppeihin. Eteläpuolella sijaitsee Porvoonjoen laakson viljelyseutua ja Pohjoispuolelle sijoittuu Vesijärvi sekä Nastolan monijärvinen järvisyys.

Maiseman historia

Esihistoriallisen ajan asutuksen vaikutukset maisemaan ovat melko vähäisiä. Näkyvimpiä merkkejä ovat hautaröykkiöt, uhrikivet ja linnavuoret. Pitkäaikainen asutus on voinut kuitenkin vaikuttaa myös alueen kasvillisuuteen ja näkyä siten maisemassa. Ensimmäiset asukkaat saapuivat Lahden alueelle kivikaudella jään vetäytyessä ns. Ancylusjärvi-vaiheen aikana. Kivikautiset asuinpaikat sijoituivat silloisen vedenrajan tuntumaan ja merkittävin löydetty kivikautinen asuinpaikka Lahden alueella on ollut Ristolassa. Maanpinnan kohottua ja vedenpinnan laskettua monet kivikautiset asuinpaikat hylättiin ja siirryttiin vedenrajaa seuraten uusille asuinpaikoille. Pronssikautisia löytöjä Lahden alueelta on huomattavasti vähemmän. Asuinpaikkoja on tunnistettu Kymijärven, Kärkjärven, Ruuhijärven ja Arrajärven rannoilta. Rautakautisia asuinpaikkoja ja löytöjä sen sijaan on useita. Rautakaudella maanviljely ja karjanhoito olivat jo yleistyneet, joten asutus oli paikallaan pysyvää. Monet vanhat kylät sijaitsivatkin paikoilla, joilla on ollut asutusta jo rautakaudella. Lahden merkittävimmät rautakautiset asutuskeskittymät ovat tämän hetken tiedon mukaan sijainneet Ahtialan Paakkolanmäellä ja Ruuhijärven kylällä. Kalkkolan linnavuori Nastolan Salajärven itärannalla on myös merkittävä rautakaudelle ajoitettu muinaisjäännös.

Lahden läpi kulkenut Ylinen Viipurintien yhdisti Hämeen ja Viipurin linnat toisiinsa. Varhaisimmat maininnat tiestä ovat 1400-luvulta. Tie kulki

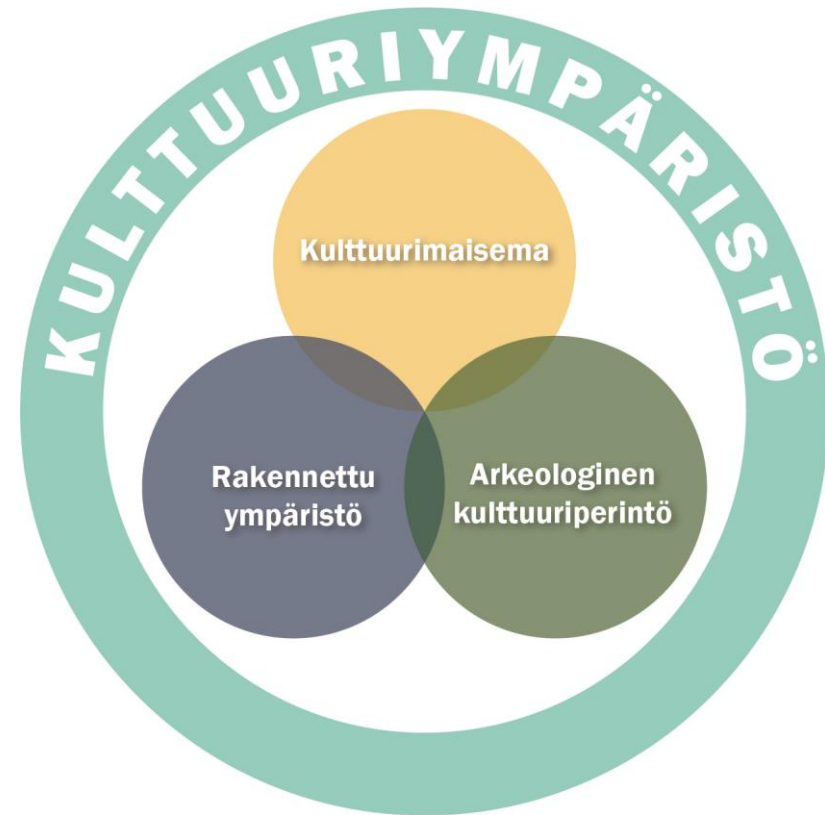
Salpausselkää myötäillen ja haarautui Joutjärven kohdalla niin, että pohjoinen haara kulki Heinolan Härkälään ja sieltä edelleen Iitin Vuolenkoskelle Toista Salpausselkää mukaillen. Eteläisempi päätie jatkui Lahden läpi Ensimmäistä Salpausselkää pitkin kohden itää. Lahden vanha kyläasutus sijoittui, paitsi tiestön varsille, hyville vanhoille viljelymaille ja vesistöjen rannoille. Sarkajaon vakiintumisen myötä 1500-luvulla syntyivät alueella tyypilliset ryhmäkylät. Lahden vanhimpia kyliä ovat Okeroinen, Simola, Ämmälä, Lankila, Villähde, Nastola, Kumia, Uusikylä, Arrajärvi, Immilä, Järvinen, Ruuhijärvi, Pyhäntaka, Vanaja, Seesta, Ahtiala, Koiskala, Järvenpää, Lahti, Jalkaranta, Mukkula. 1600-luvulla myös Lahden alueen aatelisasutuksen merkitys kasvoi, minkä seurauksena Koiskalan, Erstan sekä Seestan kartanot perustettiin. Kartanoilla oli merkittävä vaikutus paikallisessa hallinnossa sekä alueen kulttuurielämässä. Kartanoiden kautta maaseudulle saatiin tietoa uusista ajatuksista vaikutteista maailmalta.

Lahden kaupungin syntyyn vaikutti erityisesti Riihimäki-Pietari rautatien valmistuminen 1870. Lahden erinomainen sijainti Vesijärven ja Salpausselän solmukohdassa mahdollisti rautatien rakentamisen myötä merkittävästi teollisuuden kasvun ja Lahti saikin kaupunkioikeudet 1905.

Kulttuuriympäristöt

Suomalaisessa maankäytön suunnittelussa kulttuuriympäristöjä arvotetaan yleisesti kolmiportaisesti: valtakunnallisesti, maakunnallisesti ja paikallisesti merkittävänä ympäristöinä. Valtakunnallisesti arvokkaat alueet perustuvat valtakunnallisiin inventointeihin, jotka on vahvistettu valtioneuvoston päätöksellä. Maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet perustuvat maakuntakaavoituksen yhteydessä tehtyihin maisemaselvityksiin. Paikallisesti arvokkaat alueet ovat kuntien omassa maankäytön suunnittelussa rajaamiaan kohteita.

Valtakunnallisesti, maakunnallisesti ja paikallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristöt sekä maisema-alueet on esitetty yleiskaavan kartalla 2.

Kulttuurimaisema

Kulttuurimaisemasta puhuttaessa ajatellaan usein maaseudun idyllistä viljelymaisemaa. Kulttuurimaisema on kuitenkin laajempi käsite, jolla tarkoitetaan maisemaa, joka on syntynyt ihmisen toiminnan tuloksena. Maaseudun kulttuurimaisemassa luonnon muovaamat elementit, kuten metsät joet ja järvet ovat selkeästi havaittavissa ja osa maisemakokonaisuutta. Pääosassa on kuitenkin ihmisen muokkaama luonto, kuten pellot, talousmetsät, hakamaat ja niityt, jotka lomittuvat maaseudun rakennetun ympäristön kanssa. Kaupunkimaisemassa korostuu rakennettu ympäristö. Rakennetut viheralueet, puistot, katunäkymät ja aukiot ovat kaupunkikuvassa merkittäviä elementtejä. Kaupunkimaisemaa ovat myös muut rakennetut alueet kuin ydinkeskustat. Kerrostaloalueilla ja työpaikka-alueilla maiseman kannalta merkittävää on rakentamisen suhde viheralueisiin ja luontoon. Pientaloalueilla rakennusten piholla on suuri merkitys aluekokonaisuuksien maisemakuvaan.

Maisemansuojelulla pyritään säilyttämään maiseman arvokkaiksi koettuja ominaispiirteitä. Koska maiseman merkittävät piirteet ovat monessa tapauksessa syntyneet ihmisen pitkään jatkuneen toiminnan tuloksena, voi toiminnan päättymisen olla riski näille piirteille. Käytännössä suojelu ei siis tarkoita alueen säilyttämistä koskemattomana, sillä maiseman säilymiseksi alue tarvitsee yleensä hoitoa ja kunnossapitoa. Erityisesti maaseudun

kulttuurimaisemat tarvitsevat maatalouden harjoittamista, jotta alueiden arvot säilyvät.

Lahden yleiskaavassa on useita maisemaan liittyviä ja sen säilyttämiseen liittyviä kaavamääräyksiä. Merkinnät pohjaavat valtakunnallisiin, maakunnallisiin ja paikallisiin selvityksiin.

- Merkittävin maisema-arvoihin liittyvä strateginen määräys on Salpausselkä-merkintä, joka leikkaa läpi koko kaava-alueen koskettaen monia eri aluevarauksia.
- Metsäisillä virkistysalueilla - kuten virkistysalueet, retkeilyalueet, urheilualueet sekä maa- ja metsätalousalueet, joille sijoittuu ulkoilua - on kaavamerkinnoissä pyritty kiinnittämään huomiota myös alueen maisema-arvoihin. V-alkuisille kaavamerkinnoille on myös merkitty tarve maisematyölupaan.
- Maisemallisesti arvokkaat peltoalueet on rajattu paikallisesti arvokkaat kulttuurimaisemat -selvityksen ja Lahden niittyverkostoselvityksen perusteella.
- Myös loma-asumiseen ja matkailuun osoitetuilla alueilla on pyritty kiinnittämään erityistä huomiota alueen maisema-arvoihin, jotta alueet pysyvät houkuttelevina ja viihtyisinä myös rakentamisen tiivistyessä.

- Asuin- ja kyläalueilla maisematyölupaa edellytetään arvokohteissa, jotka on tunnistettu paikallisissa selvityksissä.
- Keskusta-alueilla ja kaupungin sisääntuloväylien varsilla (kaupan alueet ja elinkeinoelämän alueet) tulee huomioida myös maiseman ominaispiirteet. Myös kaupungin maamerkkien näkyvyys on tuotu esille sisääntuloväylien yhteydessä.

Yleiskaavatyön tueksi on valmisteilla paikallisesti arvokkaat kulttuurimaisemat -selvitys, jossa on käyty läpi koko Lahden maantieteellinen alue ja rajattu arvokkaat kulttuurimaisemakohteet kartalle sekä laadittu kohteista kuvaukset. Aineistosta on nähtävillä luonnosversio, jonka tietosisältöä täydennetään vielä yleiskaavan ehdotusvaiheeseen. Aineistosta tuotetaan myös tietokanta.

Paikallisesti arvokkaat maisemat -aineisto on tuotu kartalle maakunnallisesti ja valtakunnallisesti arvokkaiden alueiden rinnalle.

Kulttuuriympäristöistä järjestettiin asukastilaisuus 13.9.2022 ja paikallisesti arvokkaista kulttuurimaisemista karttakysely 8.-25.9.2022. Kyselystä saatiin palautetta aluerajauksista ja kohteista. Palautteen perusteella käytiin tarkistamassa maastossa uusia kohteita ja laajennettiin Okeroisten, Renkomäen, Koiskalan, Paakkolanmäen ja Pyhäntömänmäen kulttuurimaisemarajauksia. Merrasojanpuiston kohdetyyppiä muutettiin ja kokonaan uusina aluerajauksina lisättiin Kittelän pientaloalue, Ortodoksikirkko sekä Kiveriöön useampi pientaloalue

Selvityksen pohjalta on tehty muutoksia maisemallisesti arvokkaiden peltoalueisiin.

- Kokonaan uusia maisemallisesti arvokkaita peltoalueita on lisätty Miekkiöön, Renkomäen kyläkeskukseen, Orrilaan, Montariin, Vehkosiltaan, Oulajalle, Torakalliolle, Metsäkylään, Saviolle, Ohrapäähän ja Lehmuksen.
- Kaavakartalta on poistettu Kujalan, Tervalan, Seppälän ja Mäkelän peltoalueet. Kujalan alue on muutettu pääosin M-alueeksi, sekä alueen reunoilla on muutettu asumisen ja työpaikkojen
- aluerajauksia (AT, T). Tervalan ja Mäkelän alueet on muutettu M-alueiksi ja Seppälän alue on liitetty osaksi AT-alueita.

Rakennettu kulttuuriympäristö

Rakennettua kulttuuriympäristöä ovat eri ikäiset rakennukset ja rakennetut alueet sekä niitä yhdistävät liikenneväylät ja energiaverkot. Rakennettu ympäristö on kehittynyt vaihteittain. Valtaosa Suomen rakennetusta ympäristöstä on hyvinvointivaltion rakentamisen ajalta. Koko maahan rakennettiin 1900-luvun jälkipuolella koulutuksen, terveydenhuollon, asumisen, työnteon ja vapaa-ajan ympäristöjä.

Lahden alueella on parhaillaan käynnissä maakuntatasoisen Päijät-Hämeen rakennetun kulttuuriympäristöselvityksen päivitys. Aiempi maakuntatasoinen selvitys on vuodelta 2006.

Lahden paikallisen tason selvityksiä on kolme kappaletta. Selvitys Lahden kulttuurihistoriallisista kohteista on vuodelta 2000. Selvitys Lahden sodanjälkeisestä rakennusperinnöstä on vuodelta 2012. Nastolan kulttuuriympäristöselvitys on vuodelta 2020. Paikallisen tason kohteista on asemakaavoituksen yhteydessä tehty myös tarkempia kohdekohtaisia selvityksiä.

Rakennetut kulttuuriympäristöt esitetään tällä kierroksella oikeusvaikutteisella kaavakartalla: Lahden yleiskaava 2035 (Y-205) kartta 2: Kulttuuriympäristö. Siksi niihin liittyvän pohjatiedon harmonisointi ja päivittäminen on ollut tärkeää.

Rakennettujen kulttuuriympäristöjen päivitysinventointityön tarkoituksena oli yhdistää ja harmonisoida kolmen aikaisemmin laaditun inventoinnin tieto rakennetuista kulttuuriympäristöistä digitaaliseen tietokantaan. Työssä otettiin huomioon tiedon yhteensopivuus museon kehitteillä olevaan kulttuuriympäristötietokantaan (Collecte). Tietokannan kohteet esitetään Rakennettujen kulttuuriympäristöjen päivitysinventoinnin -raporttiluonnoksen lopussa kohdekohtaisina kortteina.

Työn aikana on tarkasteltu myös arvokohteisiin ja arvoalueisiin kohdistuneita muutoksia: uudisrakentamista sekä rakennuskohtaisia muutoksia. Muutostieto on viety tietokantaan ja sen pohjalta on päivitetty joidenkin kohteiden aluerajauksia. Keskustan aluerajauksen (2012) alueella on nostettu joitakin inventoinnissa esiteltyjä kohteita tietokantaan omina pistekohteinaan. Samoin asemakaavalla suojellut kohteet on tuotu mukaan tietokantaan. Paikallisesti arvokkaista maisemista on laadittu saman aikaisesti uutta selvityksensä. Sen uusia aluerajauksia on hyödynnetty tässä työssä joidenkin alueiden rajaustarkennuksissa.

Selvitysraporttia on tarkoitus täydentää vielä ehdotusvaiheessa kohdekorttien valokuvien osalta. Lisäksi joidenkin raportissa esiteltyjen kohteiden aluerajauksia tullaan vielä tarkistamaan kesän 2023 maasto katselmuksissa.

Arkeologinen kulttuuriperintö

Esihistorialliset ja historiallisen ajan kiinteät muinaismuistokohteet on esitetty yleiskaavan kartalla 2 Kulttuuriympäristö. Muinaismuistot näkyvät kohdemerkintöinä (Muinaismuistokohde tai Muu muinaismuistokohde)

sekä aluerajauksina (Muinaismuistoalue SM). Aineisto on Museoviraston muinaisjäännösrekisteristä. Muinaismuistokohteiden luettelo on Lahden suunta -työn selostuksen liitteenä.

2. Kestävästi hyvinvoiva

A photograph of two women walking on a dirt path through a forest. The trees have yellow and green leaves, suggesting autumn. The scene is brightly lit, with long shadows cast on the path. The women are wearing coats and scarves, and are looking towards the left of the frame.

”Lahti on kaikkien lahtelaisten kaupunki, jossa jokaisella on mahdollisuus osallistua yhteisön kehittämiseen.”

Hyvinvointi

Olemme kaikki oman kotikaupunkimme ja asuinympäristömme asiantuntijoita. Tiedämme, mitkä asiat toimivat hyvin ja missä olisi korjaustarvetta. Osaamme kertoa, missä paikoissa viihdymme parhaiten ja mistä syystä. Asuinympäristöjä voidaan lähestyä kaupunkisuunnittelussa ympäristöterveyden näkökulmasta ja pohtia erilaisten terveyshaittojen ehkäisyä: Kuinka asuinalueista saadaan mahdollisimman meluttomia ja pölyttömiä? Miten säilytämme kaikille elintärkeän juomaveden puhtaana? Millä toimenpiteillä suojelemme luontoa ja samalla itseämme erilaisilta ympäristömyrkyiltä?

Terveellisemmän elinympäristön tavoittelu on ohjannut vahvasti myös kaupunkisuunnittelun kehittymistä. Modernistisen kaupunkisuunnittelu-
aatteen myötä ensimmäisten teollisuuskaupunkien savuisiin ja ahtaisiin asuinoloihin haluttiin tuoda uudenlaisilla suunnitteluratkaisuilla valoa ja ilmaa.

Nykyisin suunnittelupöydällä tarkastellaan yhä useammin, kuinka asuinympäristöt parhaalla mahdollisella tavalla edistäisivät asukkaiden hyvinvointia. Pohdinnan keskiössä on tällöin asukkaan fyysisen, henkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin muodostama kokonaisuus. Parhaimmillaan kaupunkiympäristö vahvistaa useampaa hyvinvoinnin osa-aluetta samanaikaisesti. Fyysinen aktiivisuus edistää fyysistä terveyttä ja siksi

arkiliikkumista tukeva kestävä kaupunkiympäristö on tavoittelemisen arvoinen. Lyhyet etäisyydet, laadukkaat reitit ja hyvin saavutettavat lähipalvelut ja lähiluonto kannustavat kävelemään ja pyöräilemään. Kaupunkivihreä ja erilaiset luontoympäristöt hoitavat samalla mielen hyvinvointia rauhoittaen ja rentouttaen.

Kauniiden maisemien lisäksi nautimme ympäristön väreistä, materiaaleista ja yksityiskohdista. Usein kokemus kaupungista muodostuu juuri kävely-ympäristön kautta. Mieleenpainuvissa ympäristöissä yhdistyvät laadukas ja toimiva arkkitehtuuri sekä ihmiselle sopiva mittakaava. Sosiaalista hyvinvointia voidaan kaupunkisuunnittelussa edistää suunnittelemalla kaupunkitiloja, jotka houkuttelevat viipyilemään. Näin luodaan mahdollisuuksia kohtaamisille ja yhteisöllisyyden kasvulle. Korkeatasoinen ympäristö tuottaa positiivisia kaupunkikokemuksia ja saa asukkaat viihtymään kotikaupungissaan.

Laajemmin ajateltuna ihmisen ja luonnon hyvinvointi ovat tiukasti sidoksissa toisiinsa ja erityisesti luonnon monimuotoisuuden väheneminen on uhka myös ihmiselle. Meillä kaikilla on oma tapamme elää ja liikkua. Yhdessä voimme kuitenkin kehittää elämäntapojamme ja kotikaupunkiamme entistä kestävämpään ja hyvinvointia edistävempään suuntaan. Puhtaassa, virkistävässä ja liikkumaan aktivoivassa ympäristössä myös me ihmiset voimme hyvin.

Arkiliikkuminen

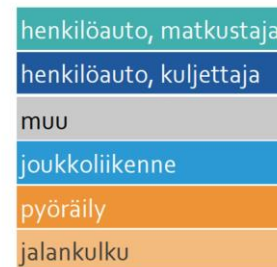
Valtakunnallisia henkilöliikennetutkimuksia laaditaan säännöllisesti ja Lahti on ollut mukana Päijät-Hämeen maakunnan kattaneessa tarkemmassa otoksessa vuosina 2016 ja 2021. Vuonna 2016 toteutetun henkilöliikennetutkimuksen mukaan Lahden kaupungin sisällä tehdyistä matkoista 29 % käveltiin, 11 % pyöräiltiin, 56 % kuljettiin autolla ja 4 % joukkoliikenteellä. Kestävillä kulkutavoilla tehtiin siten 44 % kaupungin sisäisistä matkoista. Kun huomioidaan kaikki tehdyt matkat myös Lahden ulkopuolelle, autoilun osuus kasvaa hieman ja vastaavasti kestävien kulkutapojen osuus vähenee. Kokonaisuudessaan lahtelaiset tekevät noin kolme matkaa päivän aikana ja matkaa kertyy keskimäärin 36 kilometriä. Suurin osa sekä matkojen lukumäärästä että matkasuoritteesta karttuu henkilöautolla. Suurin matkaryhmä kaupungin sisällä tehdyistä matkoista on vapaa-ajan matkat, joita on tehdyistä matkoista kolmannes.

Vuoden 2021 henkilöliikennetutkimuksessa Lahden kaupungin sisäisistä matkoista käveltiin yhä 29 %, mutta pyöräilyn osuus tehdyistä matkoista väheni kolmella prosenttiyksiköllä ja osuus oli 8 %. Joukkoliikennematkojen osuus oli sama 4 % matkoista kuin viisi vuotta aiemmin. Autolla joko kuljettajana tai matkustajana tehtävien matkojen osuus nousi yhdellä

Kulkutapajakauma, % lahtelaisten matkoista

HLT 2016

HLT 2021

prosenttiyksiköllä ja oli 57 %. Kulkutavalla muu tehtiin 2 % matkoista. Kestävillä kulkutavoilla tehtyjen matkojen osuus kaupungin sisäisistä matkoista laski kolmella prosenttiyksiköllä ja oli 41 %. Kun huomioidaan kaikki tehdyt matkat myös Lahden ulkopuolelle, autolla tehtävien matkojen osuus nousi suuremmaksi kuin vuonna 2016 ja osuus oli 62 %. Vastaavasti kestäville kulkutavoille tehty matkat vähenivät. Vuosi 2021 oli kuitenkin koronapandemian vuoksi poikkeuksellinen myös liikenteen ja liikkumisen kannalta. Monin paikoin oli voimassa etätyösuositus ja julkisten tilojen käyttöä sekä kokoontumisia rajoitettiin.

Kaupungin strategisen tavoitteen mukaan vuonna 2030 yli puolet kaikista matkoista tehdään kävellen, pyörällä tai joukkoliikenteellä. Sama tavoite on kirjattu Lahden kaupunkiseudun maankäyttöä, asumista ja liikennettä koskevaan MAL-sopimukseen. (MAL-sopimuksessa kirjaus sisäisistä matkoista)

Vuoden 2016 valtakunnallisen henkilöliikennetutkimuksen työmatkoja koskevia tietoja on tarkasteltu yhdessä yhdyskuntarakenteen seurantajärjestelmän (YKR) vuoden 2017 työmatkatietojen kanssa. YKR-

aineiston työmatkatiedot on reititetty asuin- ja työpaikkaruudun välille tieverkkoa pitkin. Reititettyjen työmatkatietojen perusteella lahtelaisen työmatkan pituus on keskimäärin 20 kilometriä, mutta asuinkunnassaan työssäkävien työmatka on keskimäärin vain 6,7 kilometriä. Lahtelaisten työmatkoista hieman yli 60 % onkin alle 10 kilometrin mittaisia ja edellytykset kestävien kulkutapojen käytölle ovat hyvät. Työmatkojen pituusjakaumassa nousevat esille yli 100 kilometrin työmatkat, jotka suuntautuvat tyypillisimmin pääkaupunkiseudulle.

Kävely ja pyöräily – kestävät kulkumuodot

Kävelyn tavoitteelliset laatureitit

Käveltävyys Lahden taajama-alueella

Maisema-arkkitehtuurin opinnäytetyönä on selvitetty käveltävyyttä Lahden kaupungin taajama-alueella. Diplomityössä pyrittiin löytämään uusia maisema-arkkitehtonisia lähestymistapoja käveltävyyden analysoimiseen ja edistämiseen. Tavoitteena oli myös määritellä merkittävimmät kävelyn laatuun vaikuttavat tekijät Lahden taajama-alueella. Analyysin lisäksi työssä

etsittiin tulevaisuuden suuntaviivoja Lahden taajama-alueen kävelyverkostolle ja luonnosteltiin kävely- ja ulkoilureittien verkko. Analysointi ja suunnittelu tehtiin käyttäjälähtöisestä näkökulmasta.

Suomen ympäristökeskuksen luoma yhdyskuntarakenteen vyöhykejako kuvaa suurpiirteisesti laadukkaiden kävelyreittien tarvetta ja kysyntää Lahden taajama-alueen eri osissa. Suurin tarve laadukkaille kävely-

ympäristöille sijoittuu Lahden ydinkeskustaan. Kysyntä on vastaavasti pienempää väljemmän yhdyskuntarakenteen vyöhykkeillä.

Merkittävimmät kävely-ympäristön laatuun vaikuttavat tekijät koko Lahden taajama-alueella ovat liikenteeseen, viheralueisiin sekä kulttuurihistoriaan liittyvät tekijät. Moottori- ja raideliikenteen haittavaikutukset ovat merkittävimpiä kävely-ympäristöjen laatua heikentäviä tekijöitä. Liikenne aiheuttaa melua sekä heikentää turvallisuutta ja turvallisuuden tunnetta. Rautatie ja suuret ajoväylät synnyttävät huomattavaa estevaikutusta, mikä heikentää kävelyreitistön jatkuvuutta.

Sini- ja viheralueet sekä kulttuurihistoriaan liittyvät tekijät ovat tärkeimpiä kävely-ympäristöjen laatua nostavia tekijöitä. Valtakunnallisesti merkittävät rakennetut kulttuuriympäristöt sekä Lahden kaupungin inventoinneissa tunnistetut arvokkaat katu ympäristöt tarjoavat kävelijälle nautinnollista katseltavaa. Viher- ja sinialueiden merkitys alueen asukkaille korostuu Lahden kaupungin toteuttamissa asukaskyselyissä. Luonnolla on tutkitusti myös positiivisia terveysvaikutuksia.

Kävelyn laatureitit

Kävelyn laatureittien linjaamista ovat ohjanneet kolme pääperiaatetta: yhdyskuntarakenteen tiheyden mukailu, vetovoimakohteiden suosiminen ja liikenteen aiheuttamien haittojen välttely. Vetovoimakohteilla tarkoitetaan yllä lueteltuja kävely-ympäristöjen laatua nostavia tekijöitä.

Diplomityössä linjattiin kävelyn reitit koko kaupungin alueelle. Koska yleiskaava on nimensä mukaisesti yleispiirteinen maankäytön suunnitelma, valittiin opinnäytetyön pohjalta tärkeimmät kävelyn laatureitit kaavakartalla esitettäväksi. Laatureitit sijoittuvat yleiskaavan palvelukeskusten ja -keskittymien läheisyyteen ja muodostavat näissä keskuksissa ja keskittymissä yhtenäisen verkon. Yleiskaavaan merkittyjen reittien sijainnit ovat suuntaa antavia. Reittien tarkat sijainnit sekä nykyinen ja tuleva laatu on tarkistettava tarkemman suunnittelun yhteydessä. Diplomityössä esitetyt kaikki pää- tai ulkoilureiteiksi merkityt reittiosuudet eivät ole nykytilassaan laadukkaita. Kaavaan merkittyjen reittien laatuun tulee kiinnittää huomioita tulevaisuuden suunnittelussa.

Kävelyn pääreitit ovat tärkeitä yhteyksiä urbaanissa kaupunkiympäristössä. Ulkoilureitit ovat kävelyn pääreittejä vihreämpiä reittiosuuksia. Ne kulkevat suurelta osin metsissä.

Käveltävyyden edistämisen toimenpiteet kävelyn laatureiteillä

Alfonzonin (2005) esittelemä käveltävyyden tarvehierarkia antaa ohjeet resurssiviisaalle käveltävyyden edistämiseksi. Käveltävyyden tarvehierarkian mukaisesti ensimmäisenä tulee edistää kävely-ympäristön soveltuvuutta (esim. esteettömyys) ympäristön käyttäjille. Kun reitin soveltuvuus on varmistettu, voidaan siirtyä pohtimaan kävely-ympäristön saavutettavuutta, saavutettavuuden jälkeen turvallisuutta, turvallisuuden jälkeen mukavuutta ja viimeisenä kävely-ympäristön nautinnollisuutta. Jos huomio kiinnitetään esimerkiksi pelkästään katukuvan elävöittämiseen,

saattaa kävely-ympäristön käyttöaste jäädä alhaiseksi muun muassa syrjäisen sijainnin tai reitin jyrkkyyden vuoksi.

Kävelyn tarvehierarkian avulla käveltävyyttä voidaan edistää myös Lahden taajama-alueella. Laadukkaiden kävelyreittien tulee vastata kaikkiin käveltävyyden tarvehierarkian tasoihin. Kävelyn laatureittejä linjatessa on keskitytty tarvehierarkian tasoihin, jotka ovat pysyvimpiä ominaisuuksia. Näitä ovat esimerkiksi kulttuurihistorialliset arvot, laajojen sini- ja viheralueiden sijainnit sekä suurimmat moottori- ja raideliikenteen reitit.

Pyöräilyn pääverkko

Yleiskaavassa esitetyt tavoitteelliset pyöräilyn pää- ja aluereitit perustuvat vuonna 2019 valmistuneeseen Lahden pyöräliikenteen tavoiteverkon määrittelyyn. Työssä laadittiin kaupungin keskeisimmät toiminnot yhdistävä pyöräilyverkko vuodelle 2030 ja se esitettiin Lahden yleiskaavassa 2030 (Y-203). Pyöräliikenteen pääreitit ovat nopeita, turvallisia, sujuvia ja hyvin kunnossapidettyjä reittejä asuinalueilta keskustaan palvelun ensisijaisesti työ- ja koulumatkapyöräilyä. Aluereitit täydentävät pääreittejä. Pyöräilyn reittejä täydentävät paikallisreitit, mutta niitä ei ole esitetty yleiskaavakartalla.

Tarkemman tason suunnittelussa on tärkeää varmistaa, että laadukkaaseen kävely-ympäristöön tähtäävillä reiteillä kaikki tarvehierarkian tasot täyttyvät. Tällöin puututaan myös helpommin muutettavissa oleviin elementteihin. Tämä voi tarkoittaa esimerkiksi kävelyreitien yleisen varustuksen parantamista kuten penkkien tai valaistuksen lisäämistä. Käytännön ratkaisut saattavat vaihdella eri reittiosuuksien välillä ympäristöjen erilaisuuden vuoksi.

Vuonna 2022 määriteltiin koko Päijät-Hämeen maakunnan kattava pyöräilyn pääverkko. Työssä huomioitiin yhtenä lähtötietona myös Lahden pyöräliikenteen tavoiteverkon määrittely ja kaupungin sekä maakunnan pyöräilyn pääverkot ovat hyvin linjassa keskenään. Arkipyöräilyn potentiaali ohjasi työtä ja tuloksena muodostettiin yhteinen ja selkeä näkemys pääreittien linjauksista sekä listattiin puuttuvat yhteydet ja laadunparannustarpeet. Työn perusteella on täydennetty Lahden yleiskaavakartalla esitettyjä pyöräilyn tavoitteellisia pää- ja aluereittejä lisäämällä aluereitti Messiläntien varteen. Lisäksi Karistossa on huomioitu kaavarungon tieverkon muutokset lainvoimaiseen yleiskaavan nähden ja päivitetty aluereitin yhteys Karistosta Villähteen suuntaan vastaavasti.

Yhteisöllisyyttä vahvistava kaupunkisuunnittelu

Sosiaalista hyvinvointia voidaan kaupunkisuunnittelussa edistää suunnittelemalla kaupunkitiloja, jotka houkuttelevat viipyilemään. Näin luodaan mahdollisuuksia kohtaamisille ja yhteisöllisyyden kasvulle. Korkeatasoinen ympäristö tuottaa positiivisia kaupunkikokemuksia ja saa asukkaat viihtymään kotikaupungissaan.

Uutta tietoa kaupunkisuunnittelun keinoista vahvistaa yhteisöllisyyttä syntyy vielä ehdotusvaiheessa korkeakouluysteistyön kautta, kun Labin MURSC opiskelijaryhmä syventävät teemaa opinnäytetyönä.

Alueellinen eriytyminen

Sosiaalinen kestävyys on yksi kestävän kaupungin kulmakivistä. Sosiaalisesti kestävä kaupunki tarjoaa asukkailleen turvallisen ja viihtyisän asuinympäristön. Asuinalueiden eriytymisessä on kyse hyvinvointieroista, jotka paikantuvat asuinalueille. Tällä kehityskululla puolestaan tunnistetaan olevan monia negatiivisia vaikutuksia esimerkiksi koetun turvallisuuden tunteen, lasten oppimistulosten kuin asuntojen arvokehityksen näkökulmasta. Myös Lahdessa on havaittavissa kehityskulkuja, joissa sosioekonomisin mittarein tarkasteltuna väestö jakautuu melko voimakkaasti eri alueille. Havainnot ovat linjassa valtakunnallisten havaintojen kanssa: usein etenkin uudemmat

pientaloalueet korostuvat sosioekonomisilla mittareilla hyvinvoivina ja vastaavasti 1960–70 -lukujen kerrostalovaltaiset lähiöt näyttävät sosioekonomisin mittarein heikompina.

Eriytymisuhan alaisilla alueilla tulee kiinnittää erityistä huomiota lähipalveluihin ja saavutettavaan kaupunkirakenteeseen. Asuinalueiden eriytymistä ja sitä aiheuttavaa valikoivaa muuttoliikettä voidaan ehkäistä uudisrakentamisella, palveluverkkojen ja lähipalveluiden vahvistamisella ja kiinnittämällä huomiota kaupunkiympäristön toimivuuteen. Asukkaiden osallistaminen omaa asuinaluetta koskevaan päätöksentekoon on tärkeää.

Virkistysalueet

Virkistysalueverkosto on kaupunkilaisten kohtaamisen ja hyvinvoinnin edellytys. Viheralueet vaikuttavat positiivisesti ihmisten terveyteen ja houkuttelevat liikkumaan ja ulkoilemaan. Mielenkiintoiset, paikan ja maiseman omista lähtökohdista ammentavat viheralueet edistävät alueen

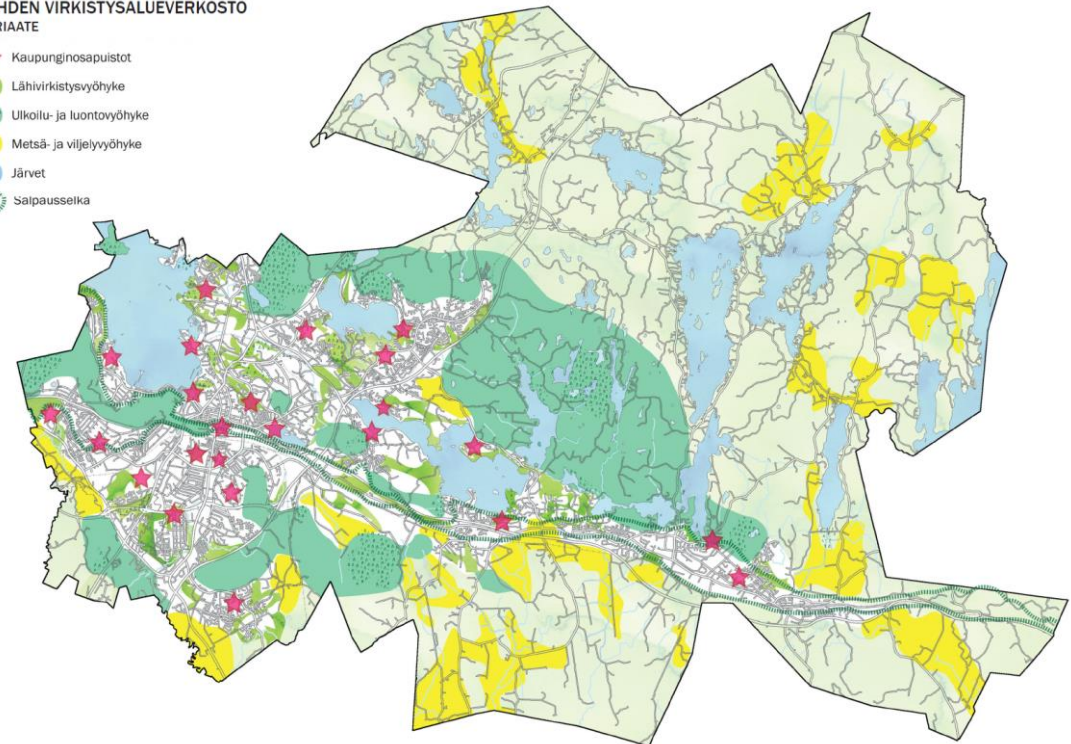
Seudulliset virkistysalueet ja -yhteydet

Lahdessa maakunnallisesti merkittäviä virkistysalueita sijaitsee läntisellä Salpausselällä, Okeroinen-Renkomäki-Kujala -akselilla, Pesäkallio-Viuha-alueella sekä Turranmetsässä. Myös Lapakisto on maakunnallisesti merkittävää retkeilyalue. Merkittäviä ulkoiluun liittyviä matkailutoimijoita Lahden seudulla ovat Messilä, Pajulahti ja Vierumäki, jotka sijoittuvat hyvin seudullisesti merkittävien ulkoilualueiden läheisyyteen. Lahti on myös osa Salpausselkä Geopark -aluetta, jonka tarkoituksena on edistää kestävää, geologiaa esille tuovaa luontomatkailua. Seudullisia virkistysyhteyksiä on osoitettu Lahdesta kattavasti kaikkiin suuntiin. Salpausselän suuntaisesti Hollolaan ja Iittiin sekä Asikkalan, Heinolan ja Orimattilan suuntiin. Erityisesti Pajulahden ja Vierumäen välinen yhteys on merkittävä. Seudullinen veneilyreitti kulkee Lahdesta Päijänteelle Vääksyn kanavan kautta. Melontayhteyksiä on lisäksi Porvoonjokea pitkin sekä Kymijärveltä Nastolan järviketjun kautta Kymijöelle.

asukkaiden omaehtoista toimintaa ja kaupunkikulttuuria. Lahden virkistysalueverkoston vahvuus tulee erilaisista maisematyypeistä ja niiden ominaispiirteiden vahvistamisesta alueiden suunnittelussa ja hoidossa.

LAHDEN VIRKISTYSALUEVERKOSTO
PERIAATE

- ★ Kaupunginosapaistot
- Lähivirkistysvyöhyke
- Ulkoilu- ja luontovyöhyke
- Metsä- ja viljelyvyöhyke
- Järvet
- Salpausselkä

Virkistysalueverkosto

Virkistysalueverkosto on jaettu kolmeen vyöhykkeeseen. Lähivirkistysvyöhykkeeseen, ulkoilu- ja luontovyöhykkeeseen sekä metsä- ja viljelyvyöhykkeeseen. Lähivirkistysvyöhyke tukeutuu kiinteästi kaupunkirakenteeseen, kun taas ulkoilu- ja luontovyöhyke kehystää

taajamaa rakenteen ulkokehällä kuitenkin välillä rakenteen sisään kurkottaen. Metsä- ja viljelyvyöhyke on verkoston uloin kehä, jolla virkistyskäytön paineet ovat vähäisimmät

Metsä- ja viljelyvyöhyke

Metsä- ja viljelyvyöhyke muodostuu pääasiassa viljelyalueista ja muista metsäalueista. Muut metsäalueet tarkoittavat lähinnä talousmetsää, mutta alueella on myös luonto- tai kulttuuriympäristöarvoiltaan merkittäviä kohteita. Viljelyalueiksi on merkitty merkittävimmät avoimet peltoalueet. Myös pienempiä viljelyalueita sisältyy vyöhykkeeseen. Metsä- ja viljelyvyöhyke on suurimmaksi osaksi yksityisessä omistuksessa ja alueen virkistyskäyttö tapahtuu jokamiehen oikeuksien puitteissa. Alueille on merkitty tavoitteellisia virkistysyhteyksiä olemassa oleville ulkoilureiteille, yksityisteille ja polkuverkostolle. Virkistysyhteyksien toteuttaminen, rakentaminen ja opastaminen vaatii tarkempaa suunnittelua. Tarvittaessa

reittien toteuttaminen, rakentaminen ja opastaminen tapahtuu sopimuksien tai reittitoimituksien kautta myöhemmässä suunnitteluvaiheessa.

Ulkoilu- ja luontovyöhyke

Ulkoilu- ja luontovyöhyke sijoittuu kaupunkitaajaman reunoille, mutta myös keskeisimmät kaupunkirakenteen sisällä olevat laajemmat viheralueet on sisällytetty tähän vyöhykkeeseen. Ulkoilun kannalta merkittäviä metsäalueita on merkitty Rälssi-Jokimaalle, Renkomäki-Kerinkallio-Kujalaan, Salpausselän länsiosaan, Karistoon, Villähteelle, Turranmetsään, Pesäkallio- Viuha-Kunnas-alueelle ja laajemmin Koiskala- Lapakiston -

Lähivirkistysvyöhyke

Lähivirkistysvyöhyke muodostuu pääasiassa kaupunkirakenteen sisäisistä lähivirkistysalueista. Alueet ovat suurimmaksi osin asemakaavoitettuja viheralueita. Asuinalueiden keskeisimmistä lähivirkistysalueista on

Kaupunginosapuistot

Kaupunginosapuistot ovat alueita, joille keskitetään toimintoja, joiden kunnossapitoon ja metsänhoitoon panostetaan. Kaupunginosapuistojen ajatuksena on keskittää rajalliset resurssit viisaasti käytetyimpiin viheraluekokonaisuuksiin, kehittäen erityisesti näitä alueita jatkossa. Kaupunginosapuistot sijaitsevat virkistysalueverkoston keskeisillä osilla,

alueelle. Ulkoilun kannalta merkittävät metsäalueet ovat osin kaupungin ja osin yksityisten omistamia. Yksityisten omistamat metsät ovat enimmäkseen metsätalouskäytössä. Lapakiston alueella on jo nykyisellään runsaasti reitistöjä ja Lapakiston nykyisen luonnonsuojelun käyttöaste on hyvin suuri. Alueella on myös Pajulahden urheilupuiston reitistöjä.

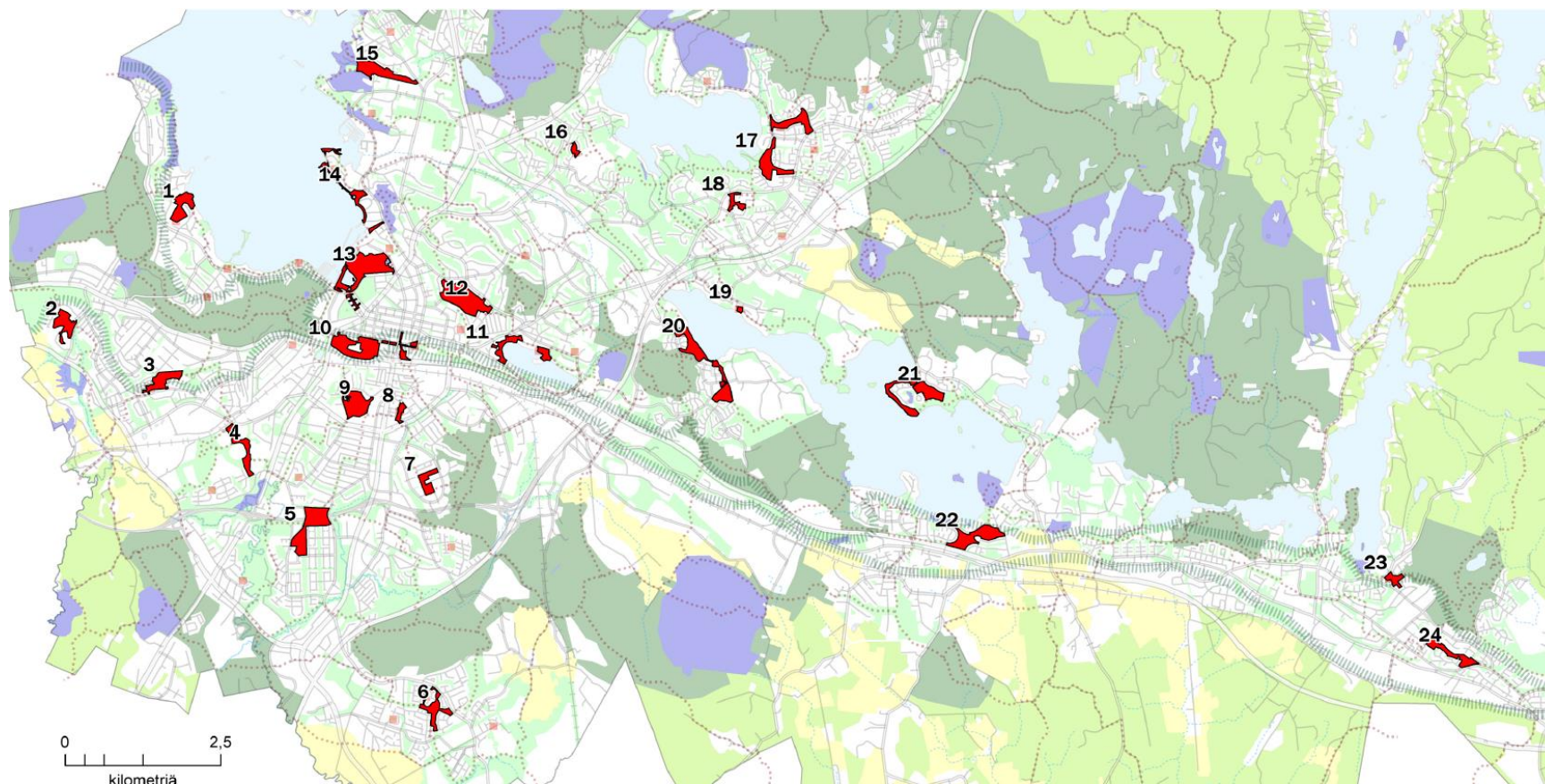
muodostettu uusi virkistysalueverkoston taso, kaupunginosapuisto. Kaupunginosapuistojen sijoittelussa on hyödynnetty Lahden leikkialueiden palveluverkkotarkastelussa määriteltyjä alueellisia leikkipuistoja. Kaupunginosapuistoiksi on määriteltä 24 aluekokonaisuutta.

helposti saavutettavissa. Ne ovat monipuolisia sekä monimuotoisia ja tarjoavat erilaisille käyttäjäryhmille paikan yhteisölliseen toimintaan.

Kaupunginosapuistot vahvistavat alueen identiteettiä ja niiden hyvällä suunnittelulla sekä toteutuksella on mahdollista parantaa asuinalueen imagoa. Kaupunginosapuisto voi sisältää vaihtelevasti luonto-, kulttuuri- ja

toiminta-alueita. Rakennetuille alueille sijoittuvat mm. leikkipaikat ja pelikentät. Luontoalueita kehitetään alueen luontoarvot ja monimuotoisuus huomioiden. Kulttuuriympäristön erityispiirteet säilytetään ja niitä tuetaan. Suurin osa kaupunginosapuistoiksi rajatuista kohteista ovat nykyisiä

viheralueita. Osa kaupunginosapuistoista liittyy kuitenkin tulevaan kaupunkirakenteeseen, ja niiden suunnittelu ja kehittäminen ajoitetaan alueen muun rakentamisen yhteyteen. Tällaisia alueita ovat mm. Hennala ja Niemelänniemi.

Lahten kaupunginosapuistot

Muutoksia yleiskaavan virkistysaluevarauksiin tai ulkoilureitteihin:

- Savontien varressa oleva elinkeinoelämän aluetta T-13 on pienennetty. Savontien eteläpuolella oleva osuus elinkeinoelämän alueesta on yleiskaavaan 2035 (Y-205) muutettu lähivirkistysalueeksi (VL). Lähivirkistysalue on piirretty vastaamaan lähemmin asemakaavoitetun alueen VL-alueita, joten yleiskaavan asumiseen osoitetun alueenkin (A) pinta-ala on pienentynyt. Savontien ja Vitikantien risteysalueen pohjoispuolella oleva laajempi elinkeinoelämän aluevaraus on osoitettu ulkoilu- ja retkeilyalueeksi (VR). Näin puolustusvoimien alueella jää suurempi suojavyöhyke. Alueen toteuttaminen elinkeinoalueena olisi ollut myös kaavataloudellisesti kallista.
- Holmassa oleva asuinalueen aluevaraus A-27 ja Holmantien ja Savontien risteyksessä oleva lähivirkistys muutetaan elinkeinoelämän ja kaupan alueeksi (T/Pkm) ja samalla aluevarausta pienennetään jättäen alueen pohjoisosassa oleva niittyalue ulkoilu- ja retkeilyalueeksi (VR). Niittyalue osoitetaan ekologisen kompensaation hyvityspankin kohteeksi.
- Vastaavasti Hörölässä supistetaan asuinalueen aluevarausta A-9 osoittamalla rakentamaton alue lähivirkistysalueeksi (VL). Alue osoitetaan myös ekologisen kompensaation hyvityspankin kohteeksi.
- VT12:n varrelta Kariston toteutumattoman liittymän ympäristöstä supistetaan elinkeinoelämän aluetta laajentamalla tärkeää ekologista käytävää.
- Urheilu- ja virkistysalue (VU) laajenee etelässä maa- ja metsätalousalueelle (M-3) ja mahdollistaa Jokimaan raviradan toiminnan kehittämisen tulevaisuudessa.
- Yleiskaavan tavoitteelliset ulkoilureitit eivät osoita ulkoilureitin tarkkaa paikkaa, vaan kuvaavat ulkoilureittien yleispiirteisen sijainnin ja osoittavat yhteystarpeita niissä paikoissa, joissa ulkoilureittejä ei tällä hetkellä ole. Jalkarannassa tavoitteellisen ulkoilureitin sijaintia on asukkaiden toiveista täsmennetty Korpikankareen ja Rautakankareen ranta-alueella vastaamaan paremmin Virkistysalueiden yleissuunnitelmassa (VIRE) osoitettua reittilinjausta, joka mukailee olemassa olevaa polkuverkkoa.

Lähiluontoverkosto – luonnon monimuotoisuus

Lahden viherverkostosta esitetään voimassa olevassa Lahden yleiskaavassa 2030 (Y-203) aluevarauksina erilaiset virkistysalueet, hautausmaat, maa- ja metsätalousalueet sekä luonnonsuojelualueet. Yleiskaavassa on esitetty lisäksi Natura-alueet, suojellut luontotyypit, ekologiset yhteystarpeet, pohjavesialueet ja tavoitteelliset ulkoilureitit. Voimassa olevaan Lahden yleiskaavaan 2030 (Y-203) liittyy myös oikeusvaikutukseton teemakartta Lahden luontoarvoista.

Lahden suunta - työn 2021–2025 kierroksen aikana laadittava Lahden yleiskaava 2035 (Y-205) muodostuu viidestä eri teemaisesta, oikeusvaikutteisesta kaavakartasta. Edellä kuvatut voimassa olevan yleiskaavan aluevaraukset ja Lahden luontoarvot teemakartan mukaisia arvoja esitetään kaavakartassa 3: Luonnonympäristö. Luonnonympäristö kaavakartalla pystytään tuomaan esiin aikaisempaa enemmän luontotietoja. Luonnonympäristö -kartalla esitetään edellä kuvattujen aluevarausmerkintöjen lisäksi pistemäisinä lain nojalla suojellut arvokkaat luontokohteet:

- Luonnonsuojelulain nojalla suojeltu luontotyyppi
- Luonnonsuojelulain nojalla suojeltu luonnonmuistomerkki
- Metsälain mukaiset erityisen tärkeät elinympäristöt
- Vesilain mukainen suojeltu vesiluontotyyppi

Oikeusvaikutteisen Luonnonympäristö -kartan laatimisen tueksi on laadinnassa yleiskaavatasoinen luontotyyppiselvitys, jossa täydennetään ja päivitetään olemassa olevaa luontotietoa. Luontotyyppikartoitukset keskittyvät vanhan Lahden ja Nastolan taajaman alueille ja taajaman läheisille viheralueille, joilla on maankäytön muutospainetta. Luontotyyppiselvityksen maastokäynnit aloitettiin vuonna 2022 ja työ jatkuu kaupungin omistamilla mailla kesällä 2023. Yleiskaavaluonnoksen yhteydessä kartalla 3: Luonnonympäristö esitetään kesällä 2022 kartoitetut kohteet ja kesän 2023 kartoituksien tulokset tuodaan kartalle yleiskaavan ehdotusvaiheessa.

Luontotyyppiselvityksen luontotyyppikuviot luokiteltiin luontoarvokohteiksi. Luokat määritettiin seuraavanlaisiksi:

Luokka 1: Lainsäädännöllä turvatut kohteet

- Tunnetut luonnonsuojelualueet ja Natura 2000 -alueet, sekä suojeluun varatut alueet
- Virallisesti rajatut luonnonsuojelulain suojeltujen luontotyyppien esiintymät
- Luonnonmuistomerkit
- Kaikki vesilain suojellut luontotyypit

Luokka 2: Erityisen tärkeät kohteet

- Ennalta tunnetut valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaat luontokohteet
- Uhanalaisten sekä luontodirektiivin liitteen I luontotyyppien merkittävät esiintymät
  - Edustavuudeltaan ja luonnontilaisuudeltaan erinomaisiksi tai hyväiksi määritetyt luontotyyppikuviot
- Luonnonsuojelulla suojeltujen luontotyyppien kriteerit täyttävät, virallisesti rajaamattomat esiintymät

- Erityisesti huomioitavien ja silmälläpidettävien luontotyyppien muodostamat merkittävät kokonaisuudet
- METSO-ohjelman luokan I kriteerit täyttävät kohteet
- Ekologisen verkoston kannalta erittäin tärkeät kohteet (luonnon ydinalueet)

Luokka 3: Monimuotoisuutta turvaavat kohteet

- Paikallisesti arvokkaat luontokohteet
- Uhanalaisten sekä luontodirektiivin liitteen I luontotyyppien muut kuin merkittävät esiintymät
  - Edustavuudeltaan ja luonnontilaisuudeltaan vähintään kohtalaisiksi määritetyt luontotyyppikuviot
- Erityisesti huomioitavien ja silmälläpidettävien luontotyyppien muodostamat muut kuin merkittävät kokonaisuudet
- Ekologisen verkoston kannalta tärkeät kohteet

Luokka 4: Monimuotoisuutta tukevat kohteet

- Luontoarvokohteet, jotka eivät sisälly aiempiin luokkiin.
  - esim. silmälläpidettävät luontotyyppikuviot sekä uhanalaiset luontotyyppikuviot, joiden edustavuus ja luonnontilaisuus ovat heikkoja.

Kuva x. Suot ovat lajistoltaan monimuotoisia elinympäristöjä.

Luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeinä alueita uudella Luonnonympäristö -kartalla esitetään luontotyyppiselvityksen luontoarvoluokituksen 1–2 luokan mukaiset kohteet niiltä osin, kun luontokuviot eivät jo sisälly lain nojalla suojeltuihin luontokohteisiin. Lisäksi luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeinä alueina esitetään Lahdessa aikaisemmin kartoitetut ja tiedossa olevat luonnon arvokohteet (LUMO-kohteet). Luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeistä alueista yleiskaavaluonnoksen kartalla 3: Luonnonympäristö, esitetään

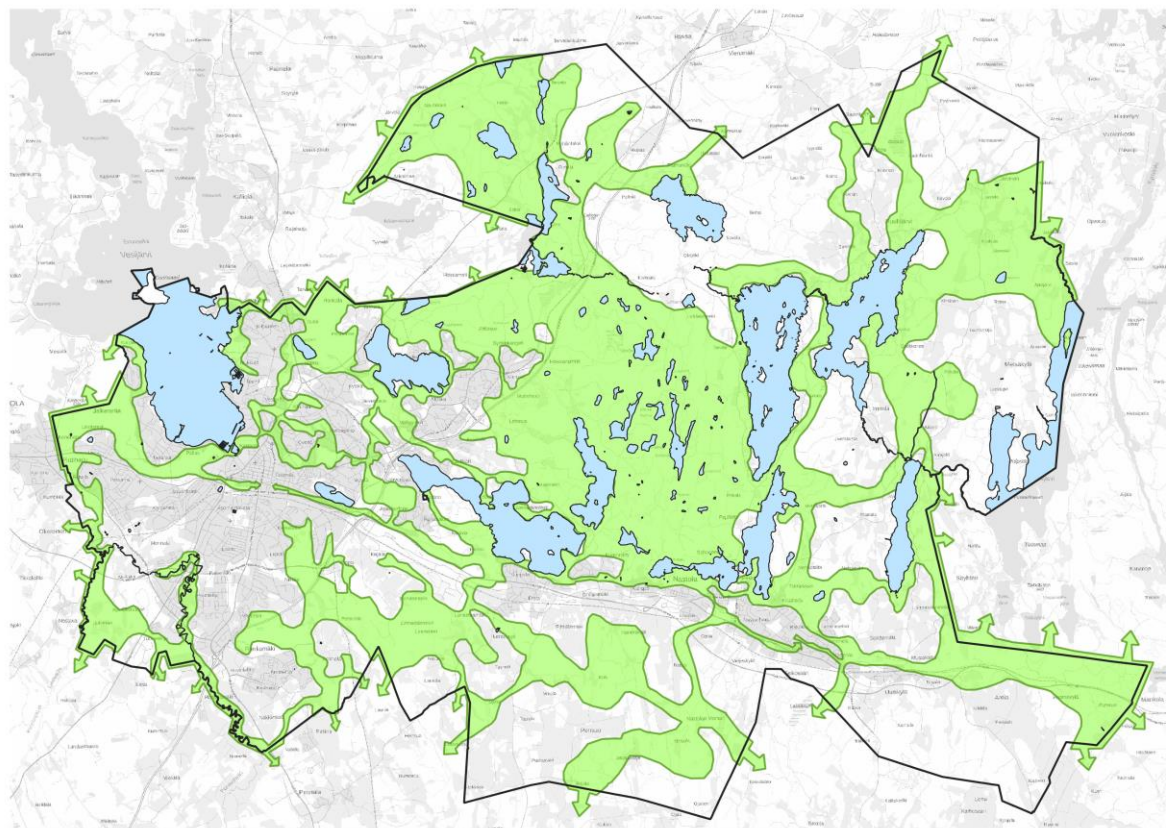
pistemäisellä kohdemerkinnällä alle kahden hehtaarin suuriset kohteet ja yli kahden hehtaarin kokoiset alueet esitetään viivarajauksena. Kahdenkin hehtaarin kokoiset kohteet ovat yleiskaavakartalla pieniä alueita. Esitystekniikan vuoksi luontotyyppien kuviorajauksia ja LUMO-kohteiden rajauksia on yleispiirteistetty kaavakartalle. Vierekkäisiä kuviorajauksia on yhdistetty toisiinsa, kuviorajaukset on piirretty jatkumaan teiden ylitse ja pinta-alaltaan pieniä kuviorajauksen sisällä olevia alueita on otettu mukaan rajaukseen.

Luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeät alueet on numeroitu indeksikarttaan. Indeksikartat ja kohdeluettelot ovat tämän selostuksen liitteenä. Luontotyyppiselvityksen kuviot ja LUMO-kohteet tarkkoine rajauksineen on kaikkien suunnittelijoiden saatavilla kaupungin sisäisessä paikkatietojärjestelmässä antaen yleiskaavakarttaa 3: Luonnonympäristö tarkempaa luontotietoa kohteista.

Kartoitetut, luonnontilaiset lähteet näkyvät vesilain mukaisina suojeltuina vesiluontotyyppinä. Tarkastamattomat lähteet sisältyvät luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeisiin alueisiin. Lähdetietoja päivitetään uuden kartoitustiedon myötä.

Lain nojalla suojellut luontokohteet ja muut luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaat luontokohteet ovat pääsääntöisesti yksittäisiä ja pienialaisia luontoalueita. Luonnonsuojelualueiden pinta-alat vaihtelevat 0,1 hehtaarista yli 200 hehtaariin. Luontokadon ja luonnon monimuotoisuuden köyhtymisen pysäyttämisen kannalta ekologisesti toimiva vihverkosto turvaa luontoarvojen säilymisen pirstaleisia ja pienialaisia luontokohteita paremmin.

Lahden yleiskaavan 2035 (Y-205) Luonnonympäristö -kartalla esitetään uusi, strateginen kaavamerkintä, "Merkittävä luontoverkosto". Merkinnällä halutaan nostaa esiin Lahden luonnon ydinalueita ja erilaisia luonnon arvokohteita, sekä näiden välisiä yhteyksiä ja yhteistarpeita. Merkinnällä

pyritään tuomaan esiin erilaisten luontoalueiden muodostama verkosto, joka yhdistää muutoin niin irrallisena olevia luonnon arvokohteita. Merkinnällä halutaan korostaa aluekokonaisuuksia ja yhteyksiä, jotka ovat merkityksellisiä luontokadon pysäyttämisen kannalta. Strateginen merkintä tuo esiin myös verkoston yhteydet kuntarajan ulkopuolelle. Merkittävän luontoverkoston laadinnassa on lähtötietoina käytetty olemassa olevia suojelualueita, luonnon ydinalueita ja yhtenäisiä laajoja metsäalueita.

Verkoston muodostuksessa on lisäksi huomioitu tiedossa olevat arvokkaat luontokohteet sekä Suomen ympäristökeskuksen Zonation-analyysiin perustuvat luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeät metsäalueet.

Merkittävän luontoverkoston alueella on edistettävä luonnon monimuotoisuutta, luonnonsuojelualueiden perustamista, suojavyöhykkeiden perustamista ja säilymistä arvokohteiden ympärillä, ennallistamista, yhtenäisiä metsäalueita sekä ekologisia yhteyksiä. Strategisen merkinnän tavoitteena on kiinnittää huomiota luontokadon

Luonnonsuojelu

Lahdessa on nykyisin 14 luonnonsuojelulain perusteella rauhoitettua aluetta, joiden yhteinen pinta-ala on 1000 ha ja ne kattavat noin 2 % kaupungin pinta-alasta. Rauhoitetut alueet edustavat lahtelaista suoluontoa, kosteikkoja ja metsäluontoa. Lahden ympäristöohjelman tavoitteena vuoteen 2030 on, että rauhoitettujen alueiden osuus Lahden kokonaispinta-alasta on 5 %. Lisäksi tavoitteena on vähintään 8 % koko pinta-alasta suojeltua aluetta sisältäen sekä rauhoitetut luonnonsuojelualueet että luonnon monimuotoisuuden kannalta merkittävät alueet eli LUMO –kohteet.

Lahden kaupunki on valmistellut luonnonsuojeluohjelmaa, jonka tavoitteena on linjata luonnon suojelutoimet tulevaisuuden vuosikymmeneksi.

pysäyttämiseen ja ekologisesti toimivan luontoverkoston säilyttämiseen. Strategisen merkinnän tavoitteena on ohjata verkoston alueella tapahtuvaa maankäyttöä siten, että alueella tehtävissä suunnitelmissa ja toimenpiteissä otettaisiin huomioon alueen sijainti verkostossa ja toimenpiteiden vaikutus verkoston toimivuuteen. Edellisessä osiossa kuvattu ekologinen kompensointi on yksi menetelmä, jolla merkittävän luontoverkoston toimivuutta ja yhtenevyyttä voidaan parantaa. Verkoston toimivuutta pystyttäisiin monin paikoin parantamaan esimerkiksi ennallistamalla alueiden luonnontilaisuutta.

Suojeluohjelmaa tarvitaan luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen ja ihmisten viihtymiselle tärkeiden luontoalueiden säilyttämiseen. Luonnonsuojeluohjelmalla pyritään säilyttämään Lahden luonnon tyyppisiä ja harvinaisia piirteitä sekä täydentämään olemassa olevaa suojelualueverkostoa. Ohjelman toteutumisesta on hyötyä myös ihmiselle, sillä monimuotoinen luonto antaa viihtyisyyteen ja terveyteen liittyviä hyötyjä.

Luonnonsuojeluohjelmaan kootaan tärkeimmät tavoitteet ja toimenpiteet, joiden avulla kaupunki voi turvata luonnon monimuotoisuuden säilymistä. Ohjelmassa esitetään luontokohteita, joiden suojeleminen takaisi osaltaan luonnon monimuotoisuuden säilymistä. Ohjelman tavoitteena on keskittyä luonnonsuojeluverkoston laajentamiseen luonnonsuojelulain mukaisen suojelun kautta. Luonnonsuojeluohjelman valmistelu on vielä kesken. Monet laadittavan luonnonsuojeluohjelman kohteista sisältyvät Lahden yleiskaavan 2035 (Y-205) kartalla 3: Luonnonympäristö esiintyyiin luonnon

arvokohteisiin ja kuuluvat merkittävän luontoverkoston alueeseen. Luonnonsuojelualueina (SL) kohteet voidaan esittää yleiskaavassa vasta rauhoituspäätöksen jälkeen.

Lahden yleiskaavan 2030 (Y-203) lainvoimaistumisen jälkeen Lahden kaupunki on rauhoittanut yhden uuden alueen. Hirvilammin luonnonsuojelualue on pinta-alaltaan 28 hehtaaria. Alue osoitetaan luonnonsuojelualueena (SL) nyt valmisteilla olevassa Lahden yleiskaavassa 2035 (Y-205) luonnoksessa.

Kuva x. Luhdanjoen luonnonsuojelualue.

3. Kestävästi uudistuva

”Lahti on innostava ja palveleva kaupunki, joka tunnetaan uudistuvasta ja kokeilevasta toiminnastaan.”

Lähipalvelut

Yleinen tavoite julkisten palveluiden osalta on koota palveluita yhteen palvelun tuottamisen ja tilojen tehokkaan käytön kannalta järkeviksi/tarkoituksenmukaisiksi yksiköiksi sijainteihin, jotka ovat hyvin saavutettavissa kävellen, pyörällä ja joukkoliikenteellä alueille, joissa on kysyntää palveluille. Joissakin tapauksissa tämä tarkoittaa oman lähipalvelupaikan siirtymistä toiseen paikkaan tai etäämmälle. Lahden suunta -kontekstissa pyritään ratkaisuihin, joissa kaikki eri näkökulmat on punnittu ja vaikutus mahdollisimman monen lahtelaisen arkeen olisi myönteinen.

Tavoitteena on tuottaa hyvinvointi- ja sivistyspalvelut yhdessä lähellä toisiaan esimerkiksi monitoimitaloissa, jonne on hyvät joukkoliikenne- ja pyöräily-yhteydet. Nykyisten palveluiden ja niiden toimipaikkojen kannattavuutta tuetaan mahdollisuuksien mukaan täydennysrakentamisella.

Lahdessa on omaleimaisia alueita, joilla liikutaan eri tavoin ja joissa on erilainen palvelutarjonta. Palvelutarjonta on laajinta lähipalvelualueilla keskustan ja Rakokiven palvelukeskuksissa. Näillä alueilla palvelut ovat hyvin saavutettavissa joukkoliikenteellä, kävellen tai pyöräillen. Alueellisissa palvelukeskitymissä keskeisimmät kaupunkilaisten tarvitsemat lähipalvelut, eli varhaiskasvatus, perusopetus ja

päivittäistavarakauppa, pyritään tarjoamaan kävelyetäisyydellä. Joillain alueilla ko. lähipalvelut ovat puutteelliset, ja edellyttävät tilavarouksia asemakaavoihin. Palvelukeskukset ja -keskittymät on merkitty karttaan kukin omalla merkinnällään. Muut alueet ovat etäpalvelualueita, jossa palvelut ovat saavutettavissa omalla autolla, joukkoliikenteellä tai kuljetuksin. Lisäksi on harvaan asuttua aluetta, jolla palvelut ovat saavutettavissa vain omalla autolla tai kuljetuksin. Vuoteen 2035 mennessä palvelukysyntä kasvaa voimakkaimmin keskustassa, Länsiharjussa, Niemessä, Karistossa, Renkomäessä, Kytölässä, Koiskalassa ja Villähteellä.

Palveluiden sijaintia tärkeämpää on saavutettavuus. Osa julkisista palveluista on lähipalveluita, osa on keskitetty. Lähipalveluita ovat ensisijaisesti palvelut, joita tarvitaan useimmin ja jotka pitää voida saavuttaa turvallisesti. Uusille yleiskaavan asuinalueille asemakaavoitetaan lähipalveluiden toimipisteitä, joita voidaan muuntaa alueen elinkaaren ja väestörakenteen muuttuessa. Osa julkisista palveluista keskitetään isompiin monipalveluyksiköihin, jotka on helppo saavuttaa jalan, pyörällä ja bussilla. Saavutettavuuden tavoite tarkoittaa, että monipalveluyksiköt on järkevää sijoittaa keskustaan tai sen lähelle. Keskitettyjen yksiköiden aukioloajat ovat pitkät ja käyttö monipuolista.

Keskittäminen myös väistämättä pidentää etäisyyksiä palveluihin. Strategisena tavoitteena on lapsiystävällinen kaupunkiympäristö, jonka tärkein piirre on lasten turvallinen itsenäinen liikkumien. Lahden suunta -työn tavoitteena on mahdollistaa optimaalisen palveluverkon rakentuminen

siten, että mahdollisimman moni lapsi voi kulkea kouluun kävellen ja pyörällä. Etäisyyksien kasvaessa entistä suurempi merkitys on kestävästä liikkumisesta edistävillä toimenpiteillä, joilla vaikutetaan yksittäisten ihmisten ja perheiden liikkumistottumuksiin sekä koulujen käytäntöihin.

Palveluverkon suunnittelu osana yleiskaavatyötä

Yleiskaava on strategian kuva fyysisessä kaupunkiympäristössä. Kestävän kaupunkiliikkumisen ohjelmalla edistetään ihmisten arkiliikkumisen viisaita valintoja erilaisin toimenpitein, joista osa liittyy fyysiseen ympäristöön, osa toimintaan. Lahdessa lasten ja nuorten palveluverkkosuunnittelu on vastikään yhdistetty yleiskaavan suunnitteluprosessiin. Lasten ja nuorten palveluverkkosuunnitelman näkökulmasta yleiskaava luo edellytykset palvelupaikkojen sijoittumiselle paikkoihin, jotka tukevat lasten itsenäistä liikkumista. Kestävän kaupunkiliikkumisen ohjelma kokoaa yhteen toimenpiteet, joiden avulla rohkaistaan mahdollisimman monia lapsia ja perheitä kävelemään ja pyöräilemään alle kolmen kilometrin matkat.

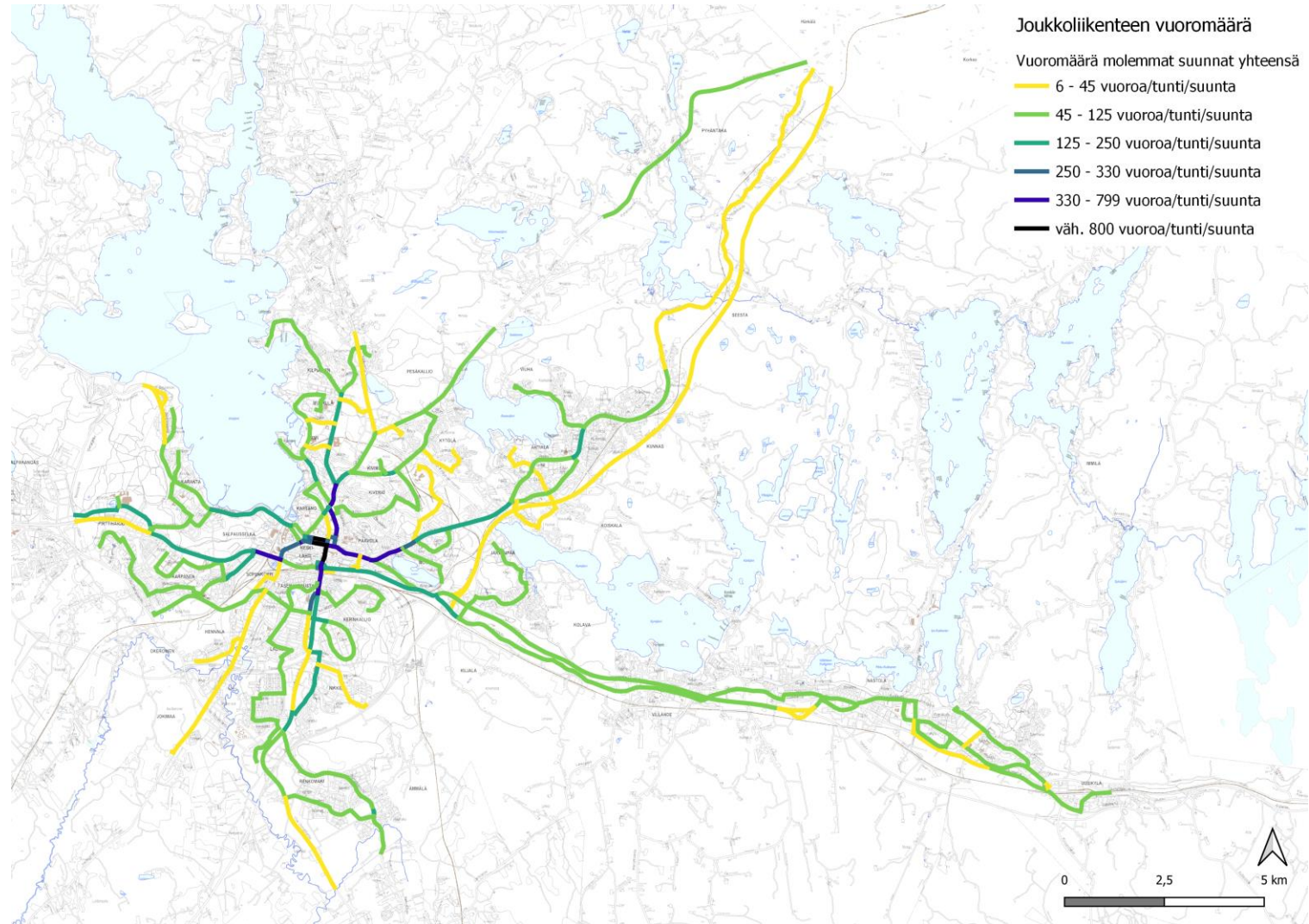
Palveluverkkotyön integroiminen vahvasti yleiskaavaan edistää palvelualueiden välistä yhteistyötä ja tuo siihen kokonaisnäkömyksen palveluiden pitkäjänteisestä kehittämisestä. Palveluiden sähköistyessä

lasten ja nuorten palvelut ovat jatkossakin niitä palveluita, joilla on fyysinen palvelupaikka. Palveluverkon suunnittelu on merkittävä osa Lahden suunta -työtä. Jatkuvassa prosessissa muodostuu pitkän aikavälin strateginen näkemys palveluiden ja niiden sijaintien tulevaisuudesta, ja ajankohtaisia yksittäisiä hankkeita voidaan käsitellä joustavasti osana strategista kokonaiskuvaa.

Lahden suunta -työn 2021–2025 tavoitevuosi on 2035. Lahden suunta -prosessissa muodostuu näkymä tavoitevuoteen ja työn vaikutukset ulottuvat vuosikymmenten päähän. Palveluverkkosuunnitelman tarkasteluväli on 5–10 vuotta. Hyväksymisvaiheessa arvioidaan tavoitteiden toteutumista mm. seuraamalla, miten kehittyvät lasten kävellen ja pyörällä kuljetut koulumatkat, joihin palveluverkkoa koskevat päätökset vaikuttavat merkittävästi.

Joukkoliikenne

Lahtelaisia palveleva joukkoliikenne perustuu pääasiassa paikalliseen linja-autoliikenteeseen ja lisätarjontaa tuo markkinaehtoinen linja-autoliikenne sekä junaliikenne Helsingin, Riihimäen ja Kouvolan suuntiin. Lahden matkakeskus on tärkeä solmupiste kaupungin ja maakunnan rajan ylittävillä matkoilla, ja se palvelee lahtelaisten ohella myös muita alueella liikkuvia.

Lahden seudun joukkoliikenteessä on kesällä 2022 otettu käyttöön viimeisetkin vuoden 2019 runkolinjastosuunnitelmaan perustuvat joukkoliikenteen runkolinjat. Näistä Lahden kaupungin sisäisiä linjoja koskevat liikennöintisopimukset ovat voimassa vuosiin 2029–2030 asti ja optiovuodet näistä kaksi vuotta eteenpäin. Lahdesta Päijät-Hämeen muihin kuntiin liikennöivien seudullisten linjojen liikennöintisopimukset ovat voimassa vuosiin 2024–2026 asti. Lahden seudun liikenne (LSL) laatii parhaillaan palvelutasosuunnitelmaa, jossa määritellään sekä kuntien sisäisen että kuntien välisen joukkoliikenteen palvelutaso vuosille 2025–2040. Palvelutason määrittelyn tulokset huomioidaan yleiskaavatyön ehdotusvaiheessa.

Uudenmaan ELY-keskuksen ja Päijät-Hämeen liiton tilaamassa Kestävät matkaketjut Päijät-Hämeessä -selvityksessä tunnistettiin maakunnan keskeisimmät matkaketjut, joissa matkan pääkulkutapana on joukkoliikenne. Matkaketjulla tarkoitetaan kahta tai useampaa matkaa liityntä- ja runko-osuuksineen. Matkaketjun ensimmäinen matka voi olla esimerkiksi pyöräily kotoa bussipysäkille, pyörän pysäköiminen, kävely

liityntäpysäköinnistä pysäkille, runkomatka bussilla ja kävely pysäkiltä esimerkiksi työpaikalle. Matkaketjun toinen matka on paluumatka, esimerkiksi työpaikalta kotiin.

Työssä tarkasteltiin maakunnan sisäisiä matkaketjuja sekä tärkeimpiä maakunnan ulkopuolelle ulottuvia matkaketjuja. Matkaketjut tunnistettiin alueen tärkeimpien solmupisteiden ja niiden palvelutason, matkustussuuntien ja käyttäjäryhmien avulla. Lahdessa sijaitsevat tällä hetkellä maakunnan ainoat terminaaleiksi luokitellut solmupisteet: matkakeskus ja kauppatori. Keskeisiä solmupysäkkejä on nykytilanteessa yhdeksän, joista kolme on lähijunaliikenteen rautatieasemia (Nastola, Villähde ja Uusikylä), kolme kunnan ja maakunnan sisäisen bussiliikenteen solmupisteitä (Kansanopisto, Siltapuisto ja Vapaudenkatu) ja kolme pelkästään kunnan sisäisen bussiliikenteen solmupisteitä (Kulmakatu, Reuna ja Seponkatu). Vilkkaita pysäkkejä on 15. Yleiskaavan tarkasteluissa korostuvat korkeimpien luokkien pysäkit eli terminaalit ja keskeiset solmupysäkit.

Selvityksessä matkaketjut myös luokiteltiin niiden merkittävyyden mukaan viiteen luokkaan. Valkoisella taustalla tärkeimmät maakunnan sisäiset matkaketjut, keltaisella taustalla tärkeimmät Lahdesta maakuntarajan ulkopuolelle suuntautuvat matkaketjut ja lihavoidulla tekstillä maakunnan tärkeimmät matkaketjut.

Tärkeysluokka 1	Tärkeysluokka 2	Tärkeysluokka 3	Tärkeysluokka 4	Tärkeysluokka 5
Nastola-Lahti	Heinola-Lahti	Vääksy-Lahti	Lahti-Järvelä	Padasjoki-Lahti
Salpakangas-Lahti	Orimattila-Lahti	Lahti-Heinola	Järvelä-Lahti	Hartola-Lahti
Lahti-PKS	Lahti-Salpakangas	Lahti-Orimattila	Hämeenkoski-Lahti	Lahti-Mikkeli
	Lahti-Riihimäki	Lahti-Kouvolan suunta	Kausala-Lahti	
		Lahti-Tampere	Lahti-Jyväskylä	
		Lahti-Hämeenlinna		

Selvityksen mukaan pääosin joukkoliikenteellä tehtävistä matkaketjuista Nastolasta ja Salpakankaalta Lahteen suuntautuvat matkaketjut ovat erittäin tärkeitä Päijät-Hämeen maakunnan sisäisiä matkaketjuja. Toiseksi tärkeimpiä maakunnan sisäisiä matkaketjuja ovat ketjut Heinolasta ja Orimattilasta Lahteen sekä Lahdesta Salpakankaalle. Matkaketjut ovat tärkeitä erityisesti pendelöinnin näkökulmasta. Matkaketjut Vääksystä Lahteen, Lahdesta Heinolaan ja Lahdesta Orimattilaan ovat kolmanneksi

tärkeimpiä maakunnan sisäisiä matkaketjuja ja näissäkin matkaketjuissa korostuu pendelöinti.

Kaupungin ja maakunnan ulkopuolelle suuntautuvilla matkoilla Lahden matkakeskus on keskeisin solmupiste. Tärkein matkaketju suuntautuu pääkaupunkiseudulle ja toiseksi tärkein Riihimäelle. Molemmat suunnat ovat tärkeitä useiden eri matkaryhmien, kuten työhön liittyvien ja vapaa-ajan matkojen kannalta.

Vyöhyketarkastelut

Kestävän liikkumisen kartalle on määritelty pääosin linja-autoliikenteen linjastoon perustuvat joukkoliikenteen saavutettavuusvyöhykkeet sekä keskeiset joukkoliikennekäytävät. Saavutettavuusvyöhykkeet on piirretty 400 metrin etäisyydelle joukkoliikenteen reitistä. Etäisyys vastaa noin 600 metrin kävelymatkaa. Joukkoliikenteen saavutettavuusvyöhykkeellä 1 on vyöhykkeistä tihein joukkoliikenteen vuorotarjonta, vähintään kaksi vuoroa tunnissa suuntaansa arkipäivisin. Usealla osuudella linjoja on tätä enemmän. Täydennys- ja uudisrakentaminen tulisi ensisijaisesti osoittaa tälle vyöhykkeelle. Uusi asutus parantaa joukkoliikenteen kehittämisen edellytyksiä ja tukee kestävästä yhdyskuntarakennetta. Joukkoliikenteen saavutettavuusvyöhykkeellä 2 linjoja on alle kaksi tunnissa suuntaansa arkipäivisin. Pyhäntaantiellä vuoromääriä on saman verran kuin etelämpänä Savontiellä, mutta etäisyys taajama-alueen palveluista on pidempi, joten se on esitetty saavutettavuusvyöhykkeellä 2. Rakentamisen kohdentaminen myös tälle vyöhykkeelle tuottaa kestävästä yhdyskuntarakennetta. Saavutettavuusvyöhykkeet kattavat pääosin myös junaliikenteen asemat. Nastolan alueen asemien kehittämiseen liittyy pidemmällä aikavälillä epävarmuutta, joten niille ei ole esitetty erillistä saavutettavuusvyöhykettä.

Nykyisen joukkoliikennetarjonnan perusteella on myös tunnistettu alueita, joissa joukkoliikenneyhteyksiä tulisi kehittää. Näillä alueilla

joukkoliikenteen palvelutason parantaminen tukisi myös täydennysrakentamista. Täydennys- ja uudisrakentaminen hyvien joukkoliikenteen yhteyksien äärelle tukee kestävästä yhdyskuntarakennetta, jossa arjen matkoja on mahdollista tehdä kestäväillä kulkutavoilla eli kävellen, pyöräillen tai joukkoliikenteellä. Joukkoliikenteen kehitettäviä saavutettavuusvyöhykkeitä on kaavakartalla esitetty neljä: Helsingintien varteen, Pippo-Kujalaan, Karistoon sekä Nastolan kirkonkylän ja Pajulahden välille. Helsingintien varrella on nykyisin aikataulultaan harvaa joukkoliikennettä ja myös paljon työpaikkoja, joten palvelutason parantaminen mahdollistaisi kestäviä työmatkoja. Pippo-Kujalaan rakentuu suuri työpaikkakeskittymä ja joukkoliikenneyhteyksien kehittäminen parantaisi sielläkin mahdollisuuksia kestäviin työmatkoihin. Kariston kasvavalla asuinalueella joukkoliikenteen kehittämistarpeet perustuvat asukasmäärään. Alueella on tällä hetkellä joukkoliikenneyhteys. Pajulahden ei nykyisin liikennöi lainkaan joukkoliikennevuoroja. Joukkoliikenneyhteyden kehittäminen palvelee sekä työpaikalle suuntaavia matkoja että vapaa-ajan matkoja.

Lahden keskustasta on esitetty säteittäiset erityisen korkean palvelutason joukkoliikennekäytävät kaavakartalla esitettyjen erilaisten keskusten suuntiin. Nämä joukkoliikennekäytävät ulottuvat keskustasta Mukkulaan, Ahtialaan, Rakokiveen, Renkomäkeen, kuntarajalle Salpakankaan

suuntaan sekä Jalkarantaan ja näillä yhteysväleillä joukkoliikenteen vuorotarjonta on tiheintä, useita vuoroja tunnissa suuntaansa arkipäivisin. Keskustassa käytettäviin katuihin joukkoliikennekäytävän merkintä ei ota

Raideliikenne

Uusiksi asemapaikoiksi on yleiskaavakartalla esitetty Hennalan ja Pippo-Kujalan asemat. Molemmat asemat on esitetty Päijät-Hämeen maakuntakaavassa 2014 uusina asemina. Hennalan asema on esitetty jo lainvoimaisessa Lahden yleiskaavassa 2030 (Y-203) ja tämän kaavatyön uutena avauksena tutkitaan pidemmällä aikajänteellä toteutettavaa Pippo-Kujalan asemaa. Näillä uusilla asemilla pysähtyisi ainoastaan lähijunaliikenne. Kaukojunaliikenteen ainoa pysähdyspaikka on myös jatkossa Lahden matkakeskus, josta on hyvät jatkoyhteydet linja-autoliikenteeseen. Hennalassa pysähtyisivät sekä Helsingin että Riihimäen suunnan junat ja Pippo-Kujalassa Lahden ja Kouvolan väliset junat.

Uusiin asemiin liittyy myös parantamistarve nykyisellä Keravalta Lahden kautta Kouvolaan kulkevalla radalla. Väylävirasto on päivittänyt vuonna 2018 valtakunnallisen näkemyksen siitä, miten maankäytössä on tarve varautua rautateiden lisäraiteisiin. Näkemyksen mukaan Kerava–Lahti–Kouvola–Luumäki-välillä tulee varautua neljään raiteeseen. Lahden kaupunkiseutusunnitelman yhteydessä selvitettiin näiden kahden lisäraiteen sijoittumisen mahdollisuudet yleispiirteisellä tasolla. Lahden matkakeskuksen ympäristössä raiteita on jo nykyisellään neljä, mutta

kantaa, vaan yksityiskohtaiset reitit ratkaistaan tarkemmassa suunnittelussa.

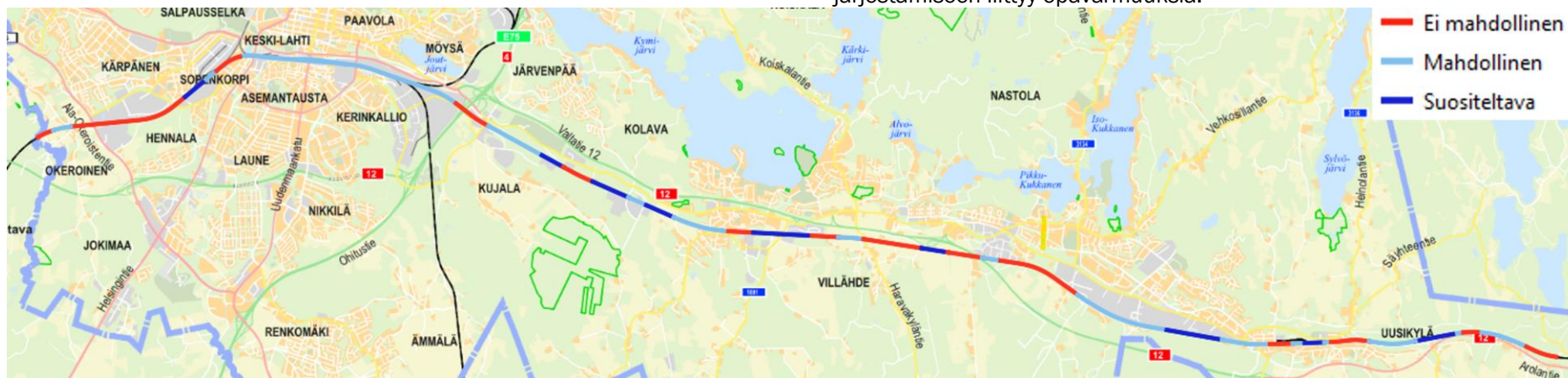
muualla maankäytön suunnittelussa tulisi huomioida, ettei suunnitellulla uudella maankäytöllä vaikeuteta lisäraiteiden toteutumista tulevaisuudessa. Nykyisen radan maastokäytävässä kaksi lisäraidetta sijoittuvat eri puolille nykyistä rataa eri puolilla aluetta.

Nastolan alueen asemiin ei tässä yleiskaavassa esitetä muutoksia. Alueen kolmen aseman tulevaisuus ja sijoittuminen tulee ajankohtaiseksi siinä vaiheessa, kun nykyiselle radalle päätetään rakentaa kaksi lisäraidetta. Nykyiselle radalle rakennettavat lisäraiteet ovat tapa lisätä raideliikenteen kapasiteettia Helsingin seudun ja Itä-Suomen välillä. Lisäraiteiden suunnittelusta tai rakentamisesta ei kuitenkaan ole tehty päätöksiä ja lisäraiteet ovat pitkän aikavälin tavoite. Nykyisin Villähteen ja Nastolan asemat sijaitsevat kulkuraiteilla eikä asemilla ole erillisiä ohitusraiteita. Uudenkylän aseman kohdalla raiteita on nykyisin kolme. Lahden ja Kouvolan välillä samoilla raiteilla kulkee tällä hetkellä nopea henkilöliikenne, lähijunaliikenne sekä tavaraliikenne. Osana lisäraiteiden selvitystä tutkittiin myös junaliikenteen mahdolliset seisakepaikat Lahden kaupungin alueella. Soveltuvia paikkoja löytyy hyvin Nastolan ja Uudenkylän

nykyisten asemien väliltä sekä Villähden ja Lahden matkakeskuksen väliä (kartta alla).

Lähijunien liikennöinti Lahden ja Kouvolan välillä perustuu tällä hetkellä liikenne- ja viestintäministeriön ja VR-Yhtymä Oy:n väliseen sopimukseen henkilöjunaliikenteen ostamisesta. Sopimus on voimassa vuoteen 2030. Samassa sopimuksessa on mukana myös Z- ja G-junien liikenne. 2030-luvulle tultaessa nykyisen tasoiseen henkilöjunaliikenteen julkisesti

tuettuun palvelutarjontaan ja nykyisiin julkisen palveluvelvoitteen alaisen liikenteen sopimusjärjestelyihin on odotettavissa todennäköisiä ja merkittäviä muutoksia. Näitä aiheuttaa muun muassa muuttuneesta sääntely-ympäristöstä, kysynnästä, palveluiden rahoituksesta, kaluston sekä infrastruktuurin kunnosta ja määrästä sekä toistaiseksi puuttuvista poliittisista päätöksistä koskien hallintoa, resursseja ja rakennejärjestelyjä. Henkilöjunaliikenne tulee tuolloin hankkia uudella tavalla ja hankinnan järjestämiseen liittyy epävarmuuksia.

Lähijunaliikenteen mahdollisuudet Heinolan ja Orimattilan radoilla

Väylävirasto selvitti vuonna 2021 alueellisen junaliikenteen mahdollisuuksia käyttäjäpotentiaalin, maankäytön tilanteen, infrastruktuurin kehittämistarpeiden ja radan kapasiteetin näkökulmista. Valtakunnallisissa selvityksissä oli mukana seitsemän eri aluetta ja Lahden

seudulta tarkasteltiin yhteysväliä Heinola–Lahti–Orimattila. Tällä yhteysväliällä ei ole henkilöliikennettä, vaan sähköistämättömät raiteet ovat nykyisin vain tavaraliikenteen käytössä satunnaisia museojunien tapahtumia lukuun ottamatta. Molemmat radat Lahdesta Heinolaan ja

Loviisaan ovat vähäliikenteisiä, ja niillä kulkee nykyisin muutama juna arkipäivisin.

Väyläviraston selvityksissä yhteysväleille tehtiin alustava alueellisen junaliikenteen aikataulurakenne ja sen avulla muodostettiin tarpeelliset infrastruktuurin kehittämistoimenpiteet sekä toimenpiteiden alustavat kustannusarviot. Vuorotarjonnassa ja infrastruktuurin toimenpiteissä huomioitiin nykyinen ratainfrastruktuuri, rataosuuden nykyinen säännöllinen junaliikenne syksyllä 2021 sekä vuoden 2030 valtakunnalliset liikenne-ennusteet. Tarkastelut keskittyivät lähivuosien liikenteen aloitusmahdollisuuksiin. Selvityksissä liikennöinti on ensimmäisessä vaiheessa suunniteltu kaupunkien keskustojen välisenä ja lisäksi Vierumäellä olisi seisake. Pitkällä tähtäimellä mahdolliseksi seisakkeiksi on Lahden kaupungin alueelta tunnistettu Orimattilaan johtavan radan varressa Lotila ja Heinolaan johtavan radan varressa Ahtiala, Kiiskilänmäki, Hiekanummi ja Mäkelä. Maankäytölliset valmiudet alueelliselle junaliikenteelle ovat olemassa.

Vaikka nykyisen rataverkon kunto ja varustelu Orimattila–Lahti–Heinola yhteysväleillä asettavat rajoituksia liikenteelle, ei henkilöliikenteen aloittaminen rataosilla rataverkon infrastruktuurin kannalta kuitenkaan ole mahdotonta. Infrastruktuuria, kapasiteettia ja kalustoa koskevassa selvityksessä todettiin, että Lahden kaupungin alueella rataan liittyvää infrastruktuuria on tarve parantaa Lahden aseman läheisyydessä. Jotta

alueellinen junaliikenne voisi hyödyntää Lahden aseman nykyisiä laitureita 2 ja 3, tarvittaisiin vaihdemuutos Lahden ratapihalla laitureiden itäpuolella. Muutoksella mahdollistetaan junan liikennöinti useammalla raiteella. Lisäksi koko tarkasteltavalla rataosuudella Lahdesta Heinolan ja Orimattilan suuntiin on tarve nostaa nopeus 60 km/h:sta 80 km/h:iin.

Alueellisen junaliikenteen selvityskokonaisuuteen liittyi myös liikennöintikustannusten ja matkustajapotentiaalin selvitys. Liikenne- ja viestintävirasto Traficomien selvityksen mukaan Heinola–Lahti–Orimattila-yhteysväleillä alueellisen junaliikenteen toteuttaminen lähivuosina olisi hyvin kustannustehotonta. Liikennöintikustannukset ylittävät merkittävästi lipputulot ja arvioitu subventioaste on jopa 95–98 %. Selvityksen johtopäätösten mukaan yhteysvälin joukkoliikennettä voisi kehittää lähivuosina tarkoituksenmukaisemmin kehittämällä linja-autoliikennettä.

Orimattilan ja Heinolan radoilla ei Lahden yleiskaavan aikajänteellä, vuoteen 2035 mennessä ole edellytyksiä henkilöjunaliikenteelle. Yleiskaavalla ei kuitenkaan vaikeuteta junaliikenteen mahdollisuuksia tulevaisuudessa, sillä junaliikenteen järjestämiseen sekä käytettävään tekniikkaan voi tulla muutoksia, joiden myötä liikennöinti voi olla tulevaisuudessa kustannustehokkaampaa järjestää.

Kaupunkijakelu

Lahden kaupunki tavoittelee kaupungin sisäisen logistiikan kehittämistä ja raskaan liikenteen vähentämistä ydinkeskustassa. Nykyiset ja lähitulevaisuuden citylogistiikan suuntaukset kohdistuvat kävely- ja pyöräilyinfrastruktuureja käyttäviin, kestäviin kuljetusmuotoihin. Tällaisia ovat muun muassa Postin käytössä olevat sähköskootterit, rahtipyörät ja viime vuosina pääkaupunkiseudulla kokeillut autonomiset robotit. Laajamittaiset ja yhtenäiset pyöräilyn ja kävelyn reittiverkostot mahdollistavat tällaisten logistiikkaratkaisujen tehokkaan käytön ja niiden osuus lähikuljetuksista tulee kasvamaan.

Kattava kävely- ja pyöräilyverkosto palvelukeskittymien välillä vähentää myös yksityishenkilöille kuljetettavista paketeista syntyvää autoliikennettä. Suomalaiset suosivat pakettiautomaatteja kotiinkuljetuksen sijaan, joten pakettiautomaattien sijainnin lisäksi kattavat yhteydet asukkaiden ja pakettiautomaattien välillä vaikuttavat logistiikasta syntyvään liikenteeseen. Lahden keskusta ja keskustan lähimmät palvelukeskittymät ovat lähijakelualueella, jossa sijaitsee myös suurin osa noutopisteistä.

Lähijakelun siirtyminen sähköskootterien ja robottien käyttöön ei kuitenkaan merkittävästi vaikuta Lahden keskustan raskaan liikenteen määriin ilman jakeluketjun jaksottamista Lahden alueella. Rambollin tekemän citylogistiikan selvityksen mukaan Lahden kaupungin alueen jakelu koostuu pääsääntöisesti pääkaupunkiseudulta suoraan kauppoihin tapahtuvasta jakelusta. Tämän lisäksi kuljetusten kannalta tärkeitä reittejä ovat keskusta-alueella sijaitsevat Uudenmaankatu, Aleksanterinkatu ja Vapaudenkatu, mikä lisää raskaan liikenteen määrää keskustassa.

Täten ilman erillistä lähijakelun vaihetta Lahden keskustan alueella, raskaan jakeluliikenteen määrä tulee pysymään korkeana. Yksi tällainen ratkaisu olisi yksi tai useampi yhteislastauskeskus, joka sijaittisi lähellä palvelukeskittymiä ja mihin pääkaupunkiseudulta tulevat kuljetukset päätyisivät. Yhteislastauskeskuksesta kuljetukset lähtisivät pienemmissä erissä kestäviä kuljetusmuotoja käyttäen kävely- ja pyöräilyreittejä pitkin päämääriinsä. Näin raskaan jakeluliikenteen osuus Lahden keskusta-alueella vähenisi merkittävästi.

Päästötön liikenne, vaihtoehtoisten polttoaineiden jakeluinfra

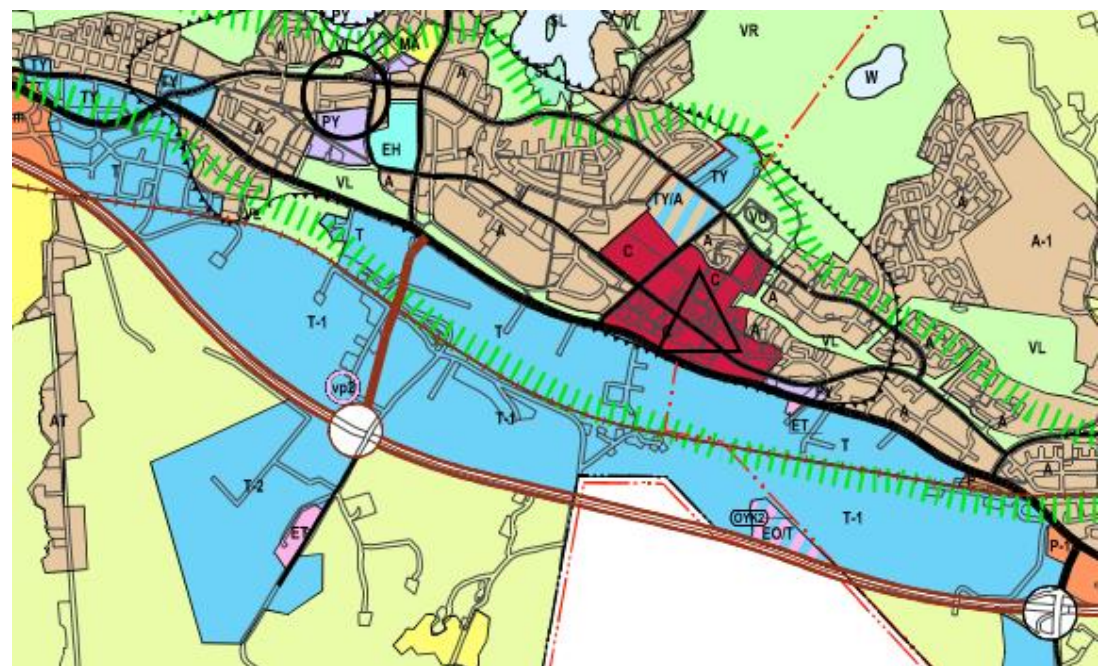
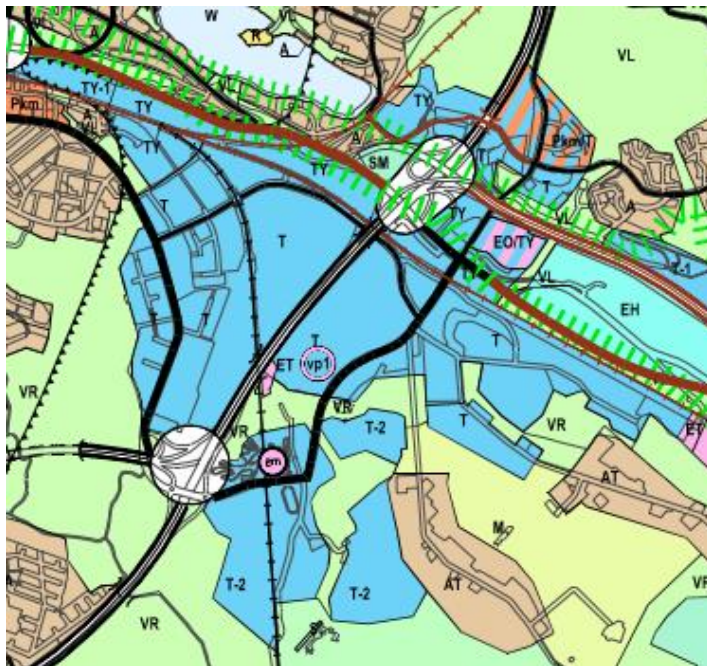
Yleiskaavassa on varauduttu ajoneuvoliikenteessä käytettävien polttoaineiden muutokseen. Sekä Pippo-Kujala-Lotilan (vp1) että Nastola-Uusikylä radanvarren (vp2) elinkeinoelämän alueille on osoitettu selvitystarpeen merkintä raskaan liikenteen vaihtoehtoisten polttoaineiden jakelulle. Liikenteen käyttövoima siirtyy fossiilisista polttoaineista vähäpäästöisempiin polttoaineisiin ja merkinnällä huomioidaan näiden fossiilisille polttoaineille vaihtoehtoisten polttoaineiden jakelu. Vaihtoehtoisia polttoaineita voivat olla esimerkiksi sähkö, biokaasu tai vety, eikä merkinnällä rajata polttoainetta tarkemmin.

Lahden sähköisen liikenteen klusterin toimeksiannosta selvitettiin raskaan liikenteen latausinfraan tarpeita ja mahdollisuuksia Päijät-Hämeessä. Selvityksessä huomioitiin Euroopan laajuinen liikenneverkko TEN-T, jonka varrelle kohdistuu tulevaisuudessa velvoitteita järjestää vaihtoehtoisten polttoaineiden jakelua. Lahdesta tarkastelussa olivat valtatie 4 ja 12. Selvityksessä potentiaalisiksi paikaksi tunnistettiin Pippo-Kujalan alue. Alueelle rakennetaan sähköasema, mikä tukee myös latausinfra-

toteuttamista. Nastolasta selvityksessä tutkittiin Villähteen ABC:n ympäristöä, mutta sijainti on kaukana sähköasemasta ja tilaa raskaan liikenteen tarpeisiin on vähän. Yleiskaavatyössä käytiin keskustelu Lahti Energia Sähköverkko Oy:n kanssa ja yleiskaavassa osoitetulle uudelle Nastola-Uusikylä radanvarren elinkeinoelämän alueelle on mahdollista osoittaa tulevaisuudessa myös raskaan liikenteen latauspiste. Tämän uuden elinkeinoelämän alueen toteutuminen sekä vaihtoehtoisen polttoaineen jakelun järjestäminen on kytköksissä valtatie 12 parantamiseen sekä uuden Veljeskylän eritasoliittymän rakentamiseen elinkeinoelämän alueen läheisyyteen. Raskaan liikenteen latausaseman kannalta sijainti on lähempänä Uudenkylän sähköasemaa. Lahti Energia Sähköverkko Oy:n mukaan nykyisellä verkkorakenteella Uudenkylän sähköaseman häiriötilanteessa sähkön toimitus voi olla haasteellista. Yleiskaavan mukaisten elinkeinoelämän aluevarausten toteutuessa sähköverkkoja kuitenkin vahvistetaan joka tapauksessa ja latausinfraan toteuttaminen onnistuu tuolloin samassa yhteydessä.

Molempien selvitystarpeella merkittyjen elinkeinoelämälle varattujen alueiden poikki kulkee kaasulinja ja Pippo-Kujala-Lotilan alueella on jo nykyisellään liikennekaasun jakeluasema. Elinkeinoelämän aluevarauksissa on sijainnin perusteella huomioitu sijainti pohjavesialueilla

ja näitä alueita koskevissa kaavamääräyksissä huomioidaan pohjaveden pilaantumiselle aiheutuvat riskit. Jakeluinfran tarkempi sijoittuminen elinkeinoelämän alueilla ja eri polttoaineisiin liittyvät yksityiskohdat, kuten suojaetäisyydet, ratkaistaan tarkemmassa suunnittelussa.

OSA 2: Miten Lahden suunta syntyi?

Lahden suunta -työn selostuksen toisessa osassa on kerrottu, miten Lahden suunta -työn luonnos on tehty ja kuvattu tarkemmin suunnittelun lähtökohdat, suunnitteluprosessin eteneminen ja työnaikainen vuorovaikutus. Lisäksi on käsitelty muutosesitykset lainvoimaisiin yleis- ja osayleiskaavoihin sekä kestävän kaupunkiliikunnan ohjelmaan ja kuvattu yleiskaavan oikeusvaikutuksia. Lahden suunta -työtä tehdään kaupungin strategian mukaisesti yhdessä. Erilaisissa tilaisuuksissa, sidosryhmätapaamisissa ja työpajoissa rakennetaan pohjatietoa sekä hiotaan yleiskaavaratkaisuja ja kestävän kaupunkiliikunnan ohjelman sisältöä.

1. Suunnittelun lähtökohdat

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ohjaavat suunnittelua

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (VAT) ovat osa maankäyttö- ja rakennuslain mukaista alueidenkäytön suunnittelujärjestelmää. Niiden kautta valtioneuvosto linjaa koko maan kannalta merkittäviä alueidenkäytön kysymyksiä. Tavoitteilla varmistetaan, että valtakunnallisesti merkittävät asiat huomioidaan kaavoituksessa ja valtion viranomaisten toiminnassa. Uudistetut valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet tulivat voimaan 1.4.2018. Valtioneuvosto päätti tavoitteiden uudistamisesta 14.12.2017.

Tavoitteiden uudistamisella pyritään vastaamaan alueidenkäytön tulevaisuuden haasteisiin ja edistämään kansainvälisten sopimusten täytäntöönpanoa Suomessa. Uudistetut tavoitteet jakautuvat viiteen kokonaisuuteen, jotka ovat:

- toimivat yhdyskunnat ja kestävä liikkuminen
- tehokas liikennejärjestelmä
- terveellinen ja turvallinen elinympäristö
- elinvoimainen luonto- ja kulttuuriympäristö sekä luonnonvarat ja uusiutumiskykyinen energiahuolto.

Lahden suunta -työn 2021–2025 kannalta kaikkien viiden kokonaisuuden valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ovat tärkeitä. Kestävän kaupunkiliikkumisen ohjelma tukee toimivat yhdyskunnat ja kestävä liikkuminen, sekä tehokas liikennejärjestelmä kokonaisuuksien tavoitteita ja Lahden yleiskaava 2035 kattaa kaikki VAT- kokonaisuudet.

Liikenne 12 ohjaa kestävään liikkumiseen kaupunkiseudulla

Valtakunnalliselle liikennejärjestelmäsuunnitelmalle (Liikenne 12) on asetettu kolme tavoitetta: saavutettavuus, kestävyys ja tehokkuus. Tavoitteet ovat rinnakkaisia ja ne kaikki pyrkivät hillitsemään ilmastonmuutosta. Kaupunkiseuduilla kuten Lahden seudulla korostuu liikennejärjestelmän kestävyys. Valtakunnallisen liikennejärjestelmän tavoitteiden mukaan

ihmisten mahdollisuudet valita kestävämpiä liikkumismuotoja paranevat erityisesti kaupunkiseudulla. Saavutettavuuden tavoitteessa huomioidaan elinkeinojen, työssäkäynnin ja asumisen tarpeet sekä eri aluetasot kansainvälisestä tasosta alueiden sisäiseen saavutettavuuteen. Olemassa olevaa liikennejärjestelmää pyritään käyttämään tehokkaasti ja uusilla liikenneinvestoinneilla edistetään kestävää liikennettä.

Kestävä yhdyskuntarakenne ja liikennejärjestelmä on myös Lahden yleiskaavan tavoite. Lahti Päijät-Hämeen maakunnan ja Lahden kaupunkiseudun keskuskaupunkina on tärkeä liikenteen solmupiste ja liikenteen ratkaisut vaikuttavat myös kaupungin rajojen ulkopuolella. Kaavan ratkaisuilla lisätään ihmisten mahdollisuuksia valita kestäviä kulkutapoja. Joukkoliikenteen saavutettavuus ohjaa rakentamista ja keskeisimmissä solmupisteissä lisätään liityntäpysäköintiä. Pyöräilyn pääverkkoa on täydennetty maakunnallisen tarkastelun perusteella ja keskusten lähiympäristöihin on määritetty kävelyn laatureitit. Autoliikenteen yhteyksiä parannetaan nykyistä tieverkkoa kehittämällä.

Maakuntakaavassa ratkaistaan aluerakenne

Päijät-Hämeen maakuntakaava 2014 on lainvoimainen kuulutusten myötä ja korkeimman hallinto-oikeuden hylättyä valituksen. Maakuntakaava on saanut lainvoiman 14.5.2019. Lainvoimainen maakuntakaava löytyy Päijät-Hämeen liiton internetsivuilta: <https://paijat-hame.fi/maakuntakaava-2014/>

Maakuntakaavassa Lahden taajama-alue on pääosin taajamatoimintojen aluetta (A). Kaupunkialue (ka) on osoitettu Lahden kaupunkialueelle. Merkinnällä osoitetaan kaupunki- ja taajama-alueet, joita eheytetään ja alueelle on osoitettu yleismääräyksestä poikkeava merkitykseltään seudullisen vähittäiskaupan suuryksikön koon alarajasta (erikoistavarakauppa, joka voi perustellusta syystä sijoittua myös keskusta-alueen ulkopuolelle kuten auto-, huonekalu-, puutarha- ja maalauskauppa 12 000 k-m², muu erikoistavarakauppa 5 000 k-m²).

Lahden keskusta ja rautatieaseman ympäristö on merkitty keskustatoimintojen alueeksi (C), samoin kuin Nastolan Kirkonkylän ja Rakokiven alue. Lahden keskustan osalta ei ole maakuntakaavassa määrätty vähittäiskaupan 2000 k-m² ja sen ylittävien suuryksiköiden yhteenlaskettua enimmäiskerrosalaa, Nastolan kuntakeskuksen osalta enimmäiskerrosalaksi on määrätty 30 000 k-m². Maakuntakaavassa osoitettuja keskustatoimintojen alakeskuksia (ca) ovat Kärpänen, Laune,

Mukkula, Kiveriö, Ahtiala, Jalkaranta, Karisto, Renkomäki, Villähde ja Uusikylä. Näille on määrätty vähittäiskaupan 2000 k-m² ja sen ylittävien suuryksiköiden yhteenlasketun kerrosalan enimmäismääräksi Villähteelle ja Uuteenkylään 8 000 k-m², muiden osalta 10 000 k-m².

Vähittäiskaupan suuryksiköiden alueita (KM) on osoitettu Launeelle, Uudenmaankadun varteen, Valtatien 4 Renkomäen eritasoliittymän ympäristöön, Holman risteysalueelle sekä Nastolan Kauppakaareen. Vähittäiskaupan suuryksikön kohdemerkintä (km) on osoitettu Helsingintien varteen Hennalaan ja Karistoon. Vähittäiskaupan suuryksiköiden alueille ja kohdemerkinnöille määritelty vähittäiskaupan enimmäismitoitus on alue ja kohdekohtaisesti kuvattu maakuntakaavan määräyksissä. Vähittäiskaupan kehittämisen kohdealue (kma) on rajattu Pippo-Kujalan, Pekanmäen ja Uudenkylän alueelle. Palvelukeskittymiä (P) varten on osoitettu merkinnät Päijät-Hämeen keskussairaalan alueelle ja Pajulahden urheiluopiston alueelle. Loma- ja matkailualueeksi (R) on osoitettu Kärkjärven koillisranta Lapakiston luonnonsuojelualueen lähellä ja Mukkulun kartanon alue.

Työpaikka-alueet (TP) sijoittuvat Kukonkosken ympäristöön, Pekanmäen ja Lotilan alueille, Holma-Kymijärven maantien tuntumaan, Lehmuksen alueelle, Niemeen, Kolavaan, Varjola-Veljeskylän alueelle, Uuteenkylään ja valtatie 4 Seestan eritasoliittymän ympäristöön. Teollisuus- ja

varastoalueita (T) on osoitettu Niemeen, Mukkulaan, Hennalaan, Metsä-Pietilään, Kujalaan, Jokimaalle, Villähteelle, Kouvolantien varteen Nastolan Kirkonkylään ja Uutenkylään. Kymijärven voimalaitos on merkitty suuronnettomuusvaaralliseksi laitokseksi (Tkem) ja sen ympärille on merkitty konsultointivyohyke (kons). Uudessakylässä Kuivannontien varressa on puolustusvoimien alue (EP), muita erityisalueita ovat Levon hautausmaa (EH1), Kujalan jätteenkäsittelyalue (EJ2), Nastolan Montarin käytöstä poistettu jätteenkäsittelyalue (Ejm3) ja Kymijärven lämpövoimalaitos (EN1). Maa-ainesten ottoalue (eo) on merkitty Renkomäkeen ja Nastolan Arolaan. Moottoriurheilukeskus (em) on merkitty Pippoon. Maakuntakaavassa on osoitettu luonnonvaralogistiikan kehittämisen kohdealue (Ilk) Nastolan Montariin ja Kirviään.

Luonnonsuojelualueita (SL) maakuntakaavaan on Lahden alueelle osoitettu 20 kappaletta, joista suurimmat ovat Pesäkallion, Lapakiston ja Linnaistensuon luonnonsuojelualueet. Virkistysalueina (V) on merkitty Kaarlammin, Renkomäen, Kujalan, Enonsaaren, Kerinkallion, Jokimaan, Pirttiharjun, Läntisen Salpausselän, Ala-Okeroinen, Takkulan, Pesäkallion, Viuhan ja Turranmetsän virkistysalue. Virkistyskohteita ovat Arvojärven ja Ahvenlammen virkistyskohteet. Viheryhdytystarpeita (vy) on osoitettu väleille Ala-Okeroinen - Pirttiharju, Kujala - Karisto, Jokimaa - Renkomäki, Kerinkallio-Kujala, Salpausselkä - Karisto, Salpausselkä - Latokarkea-Pesäkallio, Karisto-Nastolan kirkonkylä, Kangas - Kakarlamminkallio, Uusikylä - Kähärä ja Kottero - Haarankylä. Maa- ja metsätalousvaltaiseksi alueeksi, jolla on erityisiä ulkoilunohjaamistarpeita (MU) on osoitettu

Lapakiston luonnonsuojelualan ympäröivät metsäalueet Pajulahdesta Seestaan asti.

Maakuntakaavassa on osoitettu Lahden alueelle kolme kehittämisen kohdealuetta (kk), joihin kohdistuu maakunnallisesti tai seudullisesti tärkeitä alueiden käytöllisiä kehittämistarpeita. Lahden radanvarsi (kk6) suunnitellaan korkeatasoiseen ja tehokkaaseen asuin- ja työpaikkakäyttöön sekä julkisille ja yksityisille palveluille matkakeskukseen tukeutuen. Niemi-Mukkula (kk7) aluetta uudistetaan ja kehitetään kampusalueena sekä asuin- ja työpaikkatoiminnoille. Radan ja vt 12 varressa Nastolassa (kk8) lisätään asumista henkilöliikenteen asemien läheisyyteen.

Maakuntakaavassa Lahden eteläinen kehätie on osoitettu Launeen linjauksen mukaisesti, nykyinen Valtatie12 on Lahden osalta osoitettu Hollolan rajalta VT4:n liittymään saakka kaksiajorataisena pääkatuna ja siitä Nastolan eritasoliittymään asti merkittävästi parannettavana kaksiajorataisena päätienä. Valtatie 12 välillä Nastolan eritasoliittymä - Uudenkylän eritasoliittymä on merkitty merkittäväksi parannettavana valtatieksi ja siitä eteenpäin aina maakunnan rajalle asti valtatie 12 on esitetty uuteen linjaukseen uutena valtatieksi. Maakuntakaavassa on myös esitetty ohjeellisena päätienä Lahti-Mikkeli ratalinjaus. Lahden alueelle ei ole osoitettu yhtään tuulivoimatuotantoon soveltuvaa aluetta.

Suurin osa Nastolan alueesta on maakuntakaavassa maaseutumaista aluetta. Lähikeskuskyliksi on merkitty Pyhäntä, Seesta-Luhtaanmaa, Kumia, Ruuhijärvi, Haravakylä ja Tapiola. Haja-asutuskyliä ovat Immilä ja

Mäkelä. Maaseudun kehittämisen kohdealue (mk) on osoitettu Mäkelä-Pyhäntaan alueelle.

Kulttuuriympäristön tai maiseman kannalta valtakunnallisesti merkittäviä alueita (kmv) ovat Salpausselän hiihtostadion, Hennalan kasarmit, Lahden suurradioasema, Lahden rautatieasema ja varikkoalue, Lahden kaupungintalo ja kauppatori, Harjukatu, Onnelantien ja Kymintien pientaloalueet sekä Karjalankadun pienkerrostalot, Harjukadun pienkerrostaloalue, Koiskalan kartano, Fellmanninpuisto, Anttilanmäen

esikaupunkiasutus, Tapanilan ruotsalaistaloalue, Seestan kartano, Toivonojan kartano, Erstan kartano, Seestan mylly, Immilän mylly ja Kumian mylly. Kulttuuriympäristön tai maiseman kannalta maakunnallisesti arvokkaita alueita ovat Koiskalan kulttuurimaisema, Okeroisten kulttuurimaisema, Harjumäen maisema-alue, Immilän kulttuurimaisema, Arrajoen kulttuurimaisema, Tapiolan ja Pensuon alue, Uudenkylän kulttuurimaisema, Ruuhijärven kylän kulttuurimaisema, Toivonojan kulttuurimaisema, Seestan kulttuurimaisema ja Kankaan kulttuurimaisema.

Päijät-Hämeen jätteenkäsittelyalueen vaihemaakuntakaava

Jätteiden hyötykäytön kehittyessä seudullisesti palveleva Kujalan jätteenkäsittelyalue ei enää riitä takaamaan kiertotaloutta palvelevan yritystoiminnan kehittymisen tarpeita, ja uuden alueen löytäminen on siten tarpeellista. Päijät-Hämeen jätteenkäsittelyalueen vaihemaakuntakaavalla on tarkasteltu Lahden seudun kiertotalouteen painottuvan jätteenkäsittelyalueen sijoittuminen. Alueen toteutusvaihtoehtoja vertailtiin ja niiden vaikutuksia arvioitiin suunnittelun yhteydessä tehdyssä ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä (YVA), jota vietään eteenpäin vaihemaakuntakaavan kanssa samanaikaisesti. Vaihemaakuntakaavalla ratkaistiin jätteenkäsittelyalueen sijainti ja siihen liittyvät liikenteen ja

teknisen huollon verkostot. Seudullinen elinkeinoelämän jätejakeiden kierrätykseen kaavailtu jätteenkäsittelyalue on vaihemaakuntakaavassa osoitettu Hollolan Kehätien alueelle.

Jätteenkäsittelyalueen vaihemaakuntakaava on hyväksytty 28.1.2021 Päijät-Hämeen maakuntavaltuuston kokouksessa.

Hämeenlinnan hallinto-oikeus kumosi hyväksymispäätöksestä jätetyt kolme valitusta. Tiedoksianto hallinto-oikeuden päätöksestä on annettu 21.12.2022. Kaava ei ole vielä lainvoimainen. Lisätietoja aiheesta löytyy Päijät-Hämeen maakuntaliiton nettisivuilta.

Lahden yleiskaava 2035 (Y-205) ja oikeusvaikutteiset osayleiskaavat (OYK)

Lahdessa on voimassa kuusi oikeusvaikutteista osayleiskaavaa ja yksi oikeusvaikutteinen rantayleiskaava. Laadittava Lahden yleiskaava 2035 (Y-205) tulee kumoamaan Okeroisten ja Renkomäki-Miekkio-Ämmälän osayleiskaavat sekä voimassa olevan Lahden yleiskaavan 2030 (Y-203). Lahden yleiskaavan 2035 (Y-205) kartalla 1: Kestävä yhdyskuntarakenne esitetään rasterilla alueet, joilla on voimassa alueella oleva tarkempi yleiskaavatasoinen kaava ja sen merkinnät ja määräykset. Voimaan jäävät Enonsaaren ja Uudenkylän osayleiskaavat kokonaisuudessaan.

Lisäksi Lahden yleiskaavan 2035 (Y-205) määräyksiensä mukaan kaavassa osoitetuilla rantavyöhykkeillä RV/1, RV/2, RV/3 ja RV/4 noudatetaan eri osayleiskaavojen tai rantayleiskaavan merkintöjä ja määräyksiä. Näihin rajauksiin ei ole tullut muutoksia voimassa olevaan Lahden yleiskaavaan 2030 (Y-203) verrattuna.

Voimassa olevat osayleiskaavat ja rantayleiskaava löytyvät kaupungin [karttapalvelusta](#) ja kaupungin internetsivuilta: [Voimassa olevat osayleiskaavat](#).

Yleiskaavan oikeusvaikutukset

Yleiskaavan voi 1.1.2000 voimaan tulleen maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) mukaan laatia joko oikeusvaikutteisena tai oikeusvaikutuksettomana. Oikeusvaikutteinen yleiskaava vaikuttaa muuhun suunnitteluun ja viranomaistahoihin (MRL 42 §).

Lahden yleiskaavan 2035 (Y-205) kaikki viisi eri teemaista kaavakarttaa laaditaan oikeusvaikutteisena koko kaupungin alueelle.

Yleiskaavoituksella ratkaistaan tavoitellun kehityksen periaatteet pitkälle tulevaisuuteen. Yleiskaavan keskeisimmät oikeusvaikutukset liittyvät kaavahierarkiaan eli yleiskaava on ohjeena laadittaessa ja muutettaessa asemakaavaa sekä ryhdyttäessä muutoin toimenpiteisiin alueiden käytön järjestämiseksi. Viranomaisten on suunnitellessaan alueiden käyttöä koskevia toimenpiteitä ja päättäessään niiden toteuttamisesta katsottava, ettei toimenpiteillä vaikeuteta yleiskaavan toteutumista (MRL 42 §).

Yleiskaava ei ole voimassa asemakaava-alueella muutoin kuin ohjeena asemakaavaa muutettaessa. Asemakaavaa laadittaessa tai muutettaessa on otettava huomioon yleiskaavan merkinnät ja -määräykset sekä kehityksen strategiset tavoitteet. Asemakaava tulee laatia siten että se tukee ja toteuttaa yleiskaavan tavoitteita. Asemakaavoittamattomilla alueilla tulee maankäytön suunnitelmissa ja päätöksenteossa noudattaa yleiskaavaa ja ottaa huomioon yleiskaavan merkinnät ja -määräykset.

Yleiskaavan oikeusvaikutukset liittyvät myös rakentamisrajoituksiin, joista säädetään MRL 43 §:ssä sekä yleiskaavojen käyttöön rakennusluvan perusteena ranta-alueilla (MRL 72 §), kyläalueilla (MRL 44 § ja MRL 137 §) sekä tuulivoimarakentamisessa (MRL 77 a §).

Yleiskaavaan liittyy myös rakentamis- ja toimenpiderajoitteita. MRL 43 §:n 1 mom:n mukaan lupaa rakennuksen rakentamiseen ei saa myöntää siten, että vaikeutetaan yleiskaavan toteutumista. Lupa on kuitenkin myönnettävä, jos yleiskaavasta johtuvasta luvan epäämisestä aiheutuisi hakijalle huomattavaa haittaa eikä kunta tai, milloin alue on katsottava varatuksi muun julkisyhteisön tarkoituksiin, tämä lunasta aluetta tai suorita haitasta kohtuullista korvausta (ehdollinen rakentamisrajoitus). Yleiskaavassa voidaan lisäksi määrätä, ettei yleiskaava-alueella tai sen osalla saa rakentaa niin, että vaikeutetaan yleiskaavan toteutumista (rakentamisrajoitus). Yleiskaavassa voidaan myös määrätä, ettei maisemaa muuttavaa toimenpidettä saa suorittaa ilman 128 §:ssä tarkoitettua lupaa

(toimenpiderajoitus). Yleiskaavassa voidaan erityisellä määräyksellä kieltää käyttämästä rakennustoimintaan tarkoitettua aluetta enintään viiden vuoden aikana muuhun rakentamiseen kuin maatalouden ja muiden siihen verrattavien elinkeinojen tarpeita varten (määräaikainen rakentamisrajoitus).

MRL 44 §:n mukaan yleiskaava voidaan laatia myös siten, että yleiskaavaa voidaan käyttää suoraan rakennusluvan perusteena.

Lahden yleiskaava 2035 (Y-205) ei ohjaa suoraan rakentamista millään yleiskaavan aluevarauksien alueella, eikä myöskään tuulivoimarakentamista. Yleiskaavassa määritellyillä rantavyöhykkeillä RV/1, RV/2, RV/3 ja RV/4 noudatetaan rantavyöhykkeellä voimassa olevia tarkempien osayleiskaavojen ja rantayleiskaavan merkintöjä ja määräyksiä. Nämä kaavat ohjaavat suoraan rakentamista ko. kaavan kaavamääräyksessä määritetyillä aluevarausmerkinnöillä MRL 72 §:n mukaisesti.

Yleiskaavamääräyksillä voidaan ohjata maankäyttöä ja rakentamista tai rajoittaa tai estää haitallisia ympäristövaikutuksia. Lisäksi yleiskaavalla voidaan antaa aluetta tai rakennusta koskevia suojelumääräyksiä maiseman, luonnon, rakennetun ympäristön, kulttuurihistorian tai muiden erityisten ympäristöarvojen perusteella.

A group of people is gathered around a table, working on a city map. They are using wooden blocks and markers to plan urban development. One person is holding a wooden block, another is pointing at a marker, and a third is holding a string. The map shows a city grid with various buildings and streets. A red string is drawn across the map, and a pink string is also visible. There are several yellow and white markers on the map. The text "2. Lahden suunta -työn luonnoksen valmistelu" is overlaid on the map.

2. Lahden suunta -työn luonnoksen valmistelu

Lahden suunta -työn eteneminen – keskeiset vaiheet

Tavoitevaihe 2021–2022

10.3.2022	Työ tulee vireille kaavoituskatsauksen julkaisun myötä.
4.4.2022	Osallistumis- ja arviointisuunnitelma nähtäville
7.4.2022	Valtuustoseminaari: Lahden suunta -työn 2021–2025 esittely tavoitteiden valmistelusta
17.5.2022	Kaupunginhallituksen ja kaupunkiympäristölautakunnan iltakoulu
15.6.2022	Kaupunkiympäristölautakunta käsittelee Lahden suunta -työn tavoitteet
20.6.2022	Kaupunginhallitus käsittelee Lahden suunta -työn tavoitteet
5.9.2022	Kaupunginvaltuusto hyväksyy Lahden suunta -työn tavoitteet

Luonnosvaihe 2022–2023

23.1.2023	Lahden suunta sidosryhmätilaisuus elinkeinoelämän toimijoille
29.3.2023	Kaupunginhallituksen ja kaupunkiympäristölautakunnan iltakoulu
15.2.2023	Lahden suunta –työn esittely kaupunkiympäristölautakunnalle
11.5.2022	Sujuva ja laadukas arkiliikkuminen -asukastilaisuus
24.5.2022	Kiertotalous yleiskaavassa -asukastilaisuus
13.9.2022	Lahtelaiset maisemat ja arvorakennukset -asukastilaisuus
27.9.2022	Kävelyn laatureitit -asukastilaisuus
11.10.2022	Luonnon monimuotoisuus -asukastilaisuus
1.11.2022	Aloituskäynnin viranomaisneuvottelu
29.3.2023	Kaupunginhallituksen ja kaupunkiympäristölautakunnan iltakoulu
25.4.2023	Työpaja kumppanuuspöydille
9.5.2023	Lahden suunta –luonnoksen esittely yleisötilaisuudessa Rakokivessä
11.5.2023	Lahden suunta –luonnoksen esittely yleisötilaisuudessa Triossa

25.5.2023	Lahden suunta-työn esittely Lahden kaupunkiseudun yhdyskuntasuunnittelun ja maakunnan teknisen ja ympäristötoimen yhteistyöryhmille
7.6.2023	Pop-up piste markkinatorilla: ”Kysy Lahden suunnasta”

Ehdotusvaihe 2023–2024

Hyväksymisvaihe 2024–2025

Lahden suunta valmisteltiin yhteistyössä osallisten kanssa

Lahden suunta -työ 2021–2025 käynnistyi samanaikaisesti kaupungin strategian laatimisen kanssa ja erityisesti alkuvaiheen työskentelyä ohjasivat vahvasti edelliseltä kierrokselta siirtyneet teemat. Tällä kierroksella merkittäviä teemoja ovat olleet kiertotalous, paikalliset kulttuuriympäristöt ja maisemat, luonnon monimuotoisuus, kestävä kaupunkirakenteen vyöhykkeet, kestävä liikkuminen sekä elinkeinoelämän alueet.

Sidosryhmien kanssa määriteltiin aluksi selvitystarpeet ja lisäksi tunnistettiin maankäytön ja liikkumisen osalta tulevaisuuden näkymiä ja muutostarpeita. Selvitysten laatiminen käynnistyi ja uutta lähtötietoa luonnosvalmistelun pohjaksi tuotettiin mm. kiertotalouden mahdollisuuksista yleiskaavatasolla, paikallisista maisemista, arvokkaista luontotyypeistä, elinkeinoelämän mahdollisuuksista Lahdessa, kaupunkilogistiikasta, kävely-ympäristöjen laadusta sekä kaupunkipientaloista. Lisäksi päivitettiin tieto paikallisista kulttuuriympäristöistä ja laadittiin erilaisia paikkatietoanalysejä kaupunkirakenteen vyöhykkeistä luonnosratkaisujen pohjaksi. Joidenkin selvitysten osalta työ jatkuu vielä ehdotusvaiheessa tarkasteluteemaa

syventäen. Esimerkiksi viimeinen kilometri -hanke tuottaa ehdotusvaiheessa lisätietoa kaupunkijakelusta ja arvokkaiden luontotyyppien inventointeja toteutetaan vielä kesällä 2023 joillekin Lahden kaupungin omistamille ja jo entuudestaan tiedossa oleville luonnon monimuotoisuuskohteille, jotta tietokannasta ja tiedosta saadaan yhdenmukaista.

Prosessin tavoitteiden mukaisesti laadittuja selvityksiä on hyödynnetty sekä yleiskaavan että kestävä kaupunkiliikkumisen ohjelman valmistelussa. Uutta tietoa on useissa teemoissa, kuten arvokkaat luontotyypit ja paikalliset kulttuuriympäristöt, valmisteltu tietokantapohjaisesti. Tämä mahdollistaa tiedon esittämisen karttasovelluksissa paikkasidonnaisesti, mutta tuottaa pdf-muotoon tulostettuna valtavan pitkiä selvitysliitteitä. Tuotettua lähtötietoa julkaistaan osallisille luonnoksen nähtävilläolon aikana myös Lahden karttapalvelussa helpommin tutkittavassa muodossa.

Uudet selvitystarpeet onnistuttiin ennakoimaan työn aloitusvaiheessa hyvin. Myös uusi kaupungin strategia jatkaa vahvalla kestävyyslinjalla ja asettaa Lahdelle kunnianhimoisen tavoitteen edistää niin ekologista, sosiaalista kuin taloudellista kestävyttä. Uusi kaupungin strategia ja Lahden suunta -

työn 2021–2025 tavoitteet eivät siis tuoneet keväällä 2022 uusia suuria lähtötietotarpeita. Tiettyjä strategisesti tärkeitä teemoja, kuten elinkeinoelämää ja kiertotaloutta vain syvennettiin valikoidusti käynnissä olevissa selvityksissä. Uutta tietoa kaupunkisuunnittelun keinoista vahvistaa yhteisöllisyyttä syntyä vielä ehdotusvaiheessa korkeakouluysteistyön kautta.

Lahden suunta -työssä rakennamme tulevaisuuden kestävästä kaupunkia yhdessä kaupunkilaisten, toimijoiden, päättäjien ja asiantuntijoiden kanssa. Hedelmällisin aika yhteistyölle ja keskustelulle on työn alkuvaiheessa, jotta eri näkökulmia ehditään sovittaa yhteen luonnosta valmisteltaessa. Kaupungin strategian mukaisesti lahtelaisia on haluttu kutsua aktiivisesti mukaan työhön.

Osana luonnosvaiheen valmistelua vuonna 2022 järjestettiin viisiosainen asukastilaisuussarja Lahden suunta -kierroksen 2021–2025 tärkeistä teemoista: 1) Sujuva ja laadukas arkiliikkuminen, 2) Kiertotalous yleiskaavassa, 3) Lahtelaiset maisemat ja arvokennukset, 4) Kävelyn laatureitit sekä 5) Luonnon monimuotoisuus. Lisäksi elinkeinoelämän toimijoille järjestettiin oma tilaisuutensa elinkeinoelämän nykytilasta ja tulevaisuuden näkymistä. Tilaisuuksien lisäksi teemoista kerättiin tietoa karttakyselyjen avulla. Luonnosaineistoja työpajaistettiin kumppanuuspöytien kanssa huhtikuussa 2023 ja asukkaille järjestettiin lisäksi toukokuussa 2023 kaksi esittelytilaisuutta, joissa käytiin läpi Lahden suunta -työn luonnoksen keskeisiä sisältöjä ja muutoksia sekä

nähtävillölon tavoitteellista aikataulua. Tavoite- ja luonnosvaiheen valmistelu on lisäksi sisältänyt erilaisia työpajoja ja keskustelutilaisuuksia niin asiantuntijoiden kuin päättäjien kanssa. Lahden suunta -työn luonnosratkaisut on valmisteltu lähtötietojen, uudet selvitys- ja osallistiedon sekä erilaisissa vuorovaikutteisissa asukas-, asiantuntija- ja päättäjätöypajoissa käytyjen keskustelujen pohjalta.

Lahden yleiskaavaa 2035 (Y-205) valmisteltiin sovitusti useamman oikeusvaikutteisen kaavakartan kokonaisuudeksi. Työskentelyn edetessä kaavakartoille muodostui selkeästi viisi eri teemaa, joiden pohjalta kaavakarttoja lähdettiin laatimaan. Lopputuloksena syntyivät kaavakarttaluonnokset 1) Kestävä yhdyskuntarakenne, 2) Kulttuuriympäristö, 3) Luonnonympäristö, 4) Kiertotalous ja 5) Kestävä liikkuminen. Yleiskaavamerkinnot ja -määräykset esitetään kaavakarttakohtaisesti. Visuaaliselta ilmeeltään Kaavakartta 1: Kestävä yhdyskuntarakenne muistuttaa pitkälti voimassa olevaa Lahden yleiskaavaa 2030 (Y-203) esittäen mm. eri maankäyttömuodot ja liikenneverkon. Kartan ulkoinen ilme on kuitenkin selkeämpi, kun eri teemojen kaavamerkintöjä on siirretty esitettäväksi muilla kaavakartoilla ja aluevarauksissa on luovuttu kaavakartalla näkyvistä suunnitteluohjeiden indeksinumeroista. Kartalla on myös uusia strategisia merkintöjä.

Koko kaupungin kattavan Lahden yleiskaavan 2035 (Y-205) tarkoitus on jatkossa ohjata maankäytön kehitystä strategisella tasolla. Maaseutumaisilla alueilla voimassa olevia osayleiskaavoja käytetään

edelleen rantavyöhykkeen rakentamisen ohjaukseen. Laadittava Lahden yleiskaava 2035 (Y-205) tulee kumoamaan Okeroisten ja Renkomäki-Miekkio-Ämmälän osayleiskaavat sekä voimassa olevan Lahden yleiskaavan 2030 (Y-203). Lahden yleiskaavan 2035 (Y-205) kartalla 1: Kestävä yhdyskuntarakenne esitetään rasterilla alueet, joilla on voimassa tarkempi yleiskaavatasoinen kaava ja sen merkinnät ja määräykset.

Kestävän kaupunkiliikunnan ohjelman 2021–2025 luonnoksen valmistelussa päivitettiin edellisen ohjelman teemakokonaisuuksien ja toimenpiteiden tilanne ja ryhmiteltiin teemakokonaisuudet kaupungin nykyisen strategian mukaisiksi. Samalla tunnistettiin uusia, kaupungin strategian mukaisia, teemakokonaisuuksia, joiden kehittämiseen ja toteuttamiseen tarvitaan toimenpiteitä. Uusia teemakokonaisuuksia ovat 1) Citylogistiikka eli kaupungin sisäinen jakeluliikenteen kehittäminen, 2) Viihtyisä ja esteetön kävelyn ja pyöräilyn ympäristö, 3) Palveluverkon ja liikenteen suunnittelun yhteistyön kehittäminen ja 4) Sähköisen liikenteen edistäminen. Teemakokonaisuuksia täydennetään tarkemmalle toimenpidetasolle ehdotusvaiheessa.

Lahden suunta -työtä on edistetty yleiskaavan työryhmässä ja työtä on ohjannut Lahden suunta -työn ohjausryhmä. Lisäksi Lahden suunta -työn valmistelun etenemisestä on kerrottu säännöllisesti kaupunkisuunnittelun sekä Uudenmaan ja Hämeen ELY-keskusten yhteisissä tapaamisissa ja seudullisessa yhdyskuntasuunnittelun työryhmässä. Lahden suunta -työn 2021–2025 aloitusvaiheen viranomaisneuvottelu pidettiin 1.11.2022.

Vuoden 2022 ja kevään 2023 aikana on valmisteltu Lahden suunta -työn 2021–2025 luonnos, joka asetetaan nähtäville kaupunkiympäristölautakunnan päätöksellä. Nähtäville asetetaan Lahden yleiskaavan 2035 (Y-205) ja kestävän kaupunkiliikunnan ohjelman 2021–2025 luonnokset. Nähtävilläolon aikana työstä saadaan viranomaisten lausunnot ja asukkaiden ja eri toimijoiden mielipiteet. Nähtävilläolon jälkeen työ jatkuu ja ehdotusta valmistellaan saadun palautteen pohjalta.

Vaikutusten arviointi

Lahden suunta -työn 2021–2025 luonnoksen vaikutuksia on arvioitu ulkopuolisena asiantuntija-arviona. Vaikutusten arvioinnissa on hyödynnetty työn selvitys- ja lähtötietoja. Vaikutusten arviointi on toteutettu maankäyttö- ja rakennuslain (9§) ja maankäyttö- ja rakennusasetuksen (1§) mukaisesti keskittyen yleiskaavan merkittäviin välittömiin ja välillisiin vaikutuksiin. Vaikutusten arvioinnissa on arvioitu myös koko Lahden suunta -työtä ja kestävän kaupunkiliikunnan ohjelmaa. Lisäksi päivitetyn liikennemallin pohjalta on laadittu erillinen yleiskaavan liikennevaikutusten arviointi. Vaikutusten arvioinnit ovat mukana kaava-asiakirjoissa ja osallisten nähtävillä luonnosvaiheessa. (liite 8 ja liite 9). Vaikutusten arviointia täydennetään tarvittaessa ehdotusvaiheessa 2023–2024.

Yleiskaavatyön 2017–2020 kierrokselta siirtyneet asiat

Yleiskaavatyön 2017–2020 kierrokselta saatujen lausuntojen ja muistutusten vastineissa esitettiin asioita siirrettäväksi yleiskaavatyöhön 2021–2025. Seuraavassa on kooste siirtyneistä asioista teemoittain ja tieto siitä, miten Lahden suunta -työn 2021–2025 kierroksella asiaa on käsitelty.

- Yleiskaavan kehittämisen myötä tavoitteena on esittää yleiskaava useammalla oikeusvaikutteisella kaavakartalla. Tarkastellaan, mitä tietoa hulevesien hallinnasta on järkevä tuoda viher-sini – kaavakartan kaavamerkintöihin- ja määräyksiin. Tarkastellaan mitä tietoja Kulttuuriympäristö -kartalla on syytä esittää ja millaisia kaavamääräyksiä on syytä antaa. Infra –kartalla hyvä tarkastella, esitetäänkö joukkoliikenteen runkolinjat siinä vai onko tieto liian usein muuttuvaa kaavakartalle.
  - Lahden suunta -työn 2021–2025 on laadittu luonnosvaiheeseen viisi eri teemaista, oikeusvaikutteista yleiskaavakarttaa. 1) Kestävä yhdyskuntarakenne, 2) Kulttuuriympäristö, 3) Luonnonympäristö, 4) Kiertotalous ja 5) Kestävä liikkuminen.
  - Luonnon monimuotoisuuden kannalta merkittävien alueiden LUMO-kohdeluettelo on päivitetty ja aineistosta on poistettu muiden aineistojen kanssa päällekkäiset kohteet. LUMO-kohteet on esitetty yleiskaavan kartalla 3: Luonnonympäristö.
  - Laadittu yleiskaavatasoinen luontotyyppiselvitys ja arvokkaat luontotyypit on esitetty yleiskaavan kartalla 3: Luonnonympäristö.
  - Hulevesien hallintaan liittyen on laadittu omat kaavamerkinnät- ja määräykset yleiskaavan kartalle 3: Luonnonympäristö.
- Joukkoliikenteen runkolinjoja koskeva tieto koettiin liian usein muuttuvaksi tiedoksi kaavakartalle. Kestävän liikkumisen teemat koottiin yhdelle kartalle, jossa on esitetty rakentamista ohjaavat joukkoliikenteen saavutettavuusvyöhykkeet sekä keskeisimmät joukkoliikennekäytävät.
- Maaseutupoliittisen ohjelman kytkeminen Lahden suuntatyöhön.

- Maaseutupoliittisen ohjelman teemoja päädyttiin kirjaamaan valmistelussa olevaan asuntopoliittiseen ohjelmaan ja linjaukset heijastuvat sitä kautta maaseutualueiden maankäyttöön yleiskaavoituksen ja rakennusjärjestyksen määräyksien lisäksi.
- Lahden suunta -työn 2021–2024 yhteydessä tulisi laatia selvitys Lahden seudun raideliikenteen seisakkeista ja kehittämistarpeista. Selvityksessä on syytä tarkastella myös seisakkeiden asemaa yhdyskuntarakenteessa. Selvityksen perusteella päätetään, onko seisakkeiden paikkoja tarpeen siirtää, vähentää tai lisätä yleiskaavakartalla.
  - Koska raideliikenteen kysymykset ovat seudullisia, selvitettiin raideliikenteen kysymyksiä osana Lahden kaupunkiseutusunnitelmaa. Kerava-Lahti-Kouvola-rataosuuden lisäraiteita koskevassa selvityksessä tutkittiin myös junaliikenteen mahdolliset seisakepaikat Lahden kaupungin alueella. Tekninen selvitys asemien sijoittumisesta on tehty, mutta liikennöinnin sovittaminen muuhun junaliikenteeseen sekä lähijunien vaatima ratakapasiteetti vaativat vielä selvittämistä. Tulevat muutokset ostoliikenteen järjestämisessä 2030-luvulla aiheuttavat epävarmuutta henkilöliikenteen tulevaisuuteen.
- Lahden suunta -työn 2021–2024 yhteydessä tarkastellaan Kariston itäosien A-aluevarauksen pienentämistä parhaillaan käynnissä olevan kaavarunkotyön pohjalta.
  - Kariston kaavarunkotyö on laadinnassa ja yleiskaavan aluevarauksia muutetaan tarvittaessa kaavarungon perusteella kaavarungon valmistumisen jälkeen. Suunnittelu on vielä kesken ja on ennenaikaista tehdä muutoksia aluevarauksiin yleiskaavaluonnokseen.
- Lahden pyöräliikenteen tavoiteverkko ja yleiskaavakartalla esitetyt tavoitteelliset pyöräilyn pää- ja aluereitit tarkistetaan seutuyhteyksien osalta Lahden suunta -työn 2021–2024 kierroksella.
  - Päijät-Hämeen pääpyörätieverkko -selvitys on tehty osana Päijät-Hämeen liikennejärjestelmätyötä ja näiltä osin on tehty tarvittavat muutokset kaavakarttaan: Messiläntielle on lisätty tavoitteellinen aluereitti.
- Kiertotalousteeman tarkastelu yleiskaavatasolla.
  - Lahden suunta -työn 2021-2025 kierroksella laadittiin laaja kiertotalousteeman selvitys. Yleiskaavatason kiertotalousteemaksi tunnistettiin maamassojen kierto ja sen hallinta, sekä uusituvat energiamuodot. Selvityksen

perusteella yleiskaavaluonnokseen laadittiin oma kiertotalousteemainen yleiskaavakartta. Kaavakartassa 4: Kiertotalous on esitetty massalogistiikkaan ja sen toimivuuteen tähtääviä yleiskaavamerkintöjä ja -määräyksiä, sekä selvitystarvemerkitöjä aurinkoenergian ja tuulivoiman hyödyntämiseen liittyen.

- Ekosysteemipalveluiden käsittely yleiskaavatasolla.
  - Edellisellä Lahden suunta -työn 2017-2020 kierroksella laaditun Lahden tärkeimmät ekosysteemipalvelut selvityksen pohjalta työstettiin yleiskaavamerkintä ja -määräys yleiskaavakartalle 3: Luonnonympäristö.
- Elinkeinoelämän alue T-29 merkittiin Sammalmetsän osalta selvitysalueeksi Lahden yleiskaavaan 2030 (Y-203). Alueen maankäyttö tarkastellaan ja ratkaistaan.
  - Sammalmetsän alueelle laadittiin luontotyyppikartoitus täydentämään olemassa olevia luonto- ja lajistotietoja. Arvokkaat luontotyypit ja tiedossa olevat lajistot sijoittuvat pääosin selvitysalueena tarkastellun alueen ulkopuolelle, yleiskaavan 2030 (Y-203) ja yleiskaavaluonnoksen 2035 (Y-205) mukaiselle maisemallisesti arvokkaalle peltoalueelle (MA), eivätkä suoraan poissulje alueen kehittämismahdollisuuksia elinkeinoelämän alueeksi.

Selvitysalueella sijaitsee jonkin verran liito-oravan papanapuita. Liito-oravat ja alueen muut arvokkaat luontoarvot otetaan huomioon alueen tarkemmassa suunnittelussa.

- Koiskala-Tiiranmäen alueelle laadittiin myös arkeologinen tutkimus, jonka mukaiset muinaismuistokohteet sijoittuvat vastaavasti pääosin maisemallisesti arvokkaan peltoalueen (MA) puolelle Sammalmetsän alueella.
  - Risteysalueen elinkeinoelämän alue on osoitettu Päijät-Hämeen maakuntakaavassa 2014 työpaikka-alueena.
  - Selvitysalue päätettiin yleiskaavaluonnokseen palauttaa elinkeinoelämän alueeksi (T).
- Ruukinkadun jatke on esitetty Lahden yleiskaavassa 2030 (Y-203) uutena väylänä. Tekninen ja ympäristölautakunta esitti kokouksessaan 19.5.2020 § 62 merkinnän poistamista. Merkinnän poistaminen kuitenkin vaatii laajemmin alueen liikenneverkon uudelleen arvioinnin, joka tehdään Lahden suunta -työn 2021–2024 kierroksella.
  - Ruukinkadun jatkeen ratkaisu on pitkälti sidoksissa voimassa olevan yleiskaavan selvitysalueena osoitetun Sammalmetsän kaavaratkaisun kanssa. Selvitysalue

päätettiin palauttaa elinkeinoelämän alueeksi (T) tehtyjen selvityksien pohjalta.

- Ruukinkadun poistamisen liikenteellisiä vaikutuksia on kuvattu yleiskaavan liikenteellisten vaikutusten arvioinnissa. Uuden tieyhteyden vaikutus muuhun tieverkkoon on vähäinen, tosin yleiskaavan tarkkuustason

tarkastelu ei ota huomioon yksittäisten liittymien välityskykyä ja viiveitä.

- Ruukinkadun jatke päätettiin jättää yleiskaavaluonnokseen vastaavalla linjauksella ja kaavamerkinnällä kuin voimassa olevassa yleiskaavassa 2030 (Y-203)

3. Muutosesitykset lainvoimaisiin osayleiskaavoihin

Tässä luvussa on kuvattu merkittävimmät muutokset voimassa olevien lainvoimaisten osayleiskaavojen aineistoihin.

Lahden suunta -työn 2021–2025 yhteydessä yleiskaava laaditaan ensimmäistä kertaa viiden oikeusvaikutteisen kaavakartan kokonaisuutena. Lahden yleiskaavan 2035 (Y-205) eri teemaiset kaavakartat ovat 1) Kestävä yhdyskuntarakenne, 2) Kulttuuriympäristö, 3) Luonnonympäristö, 4) Kiertotalous ja 5) Kestävä liikkuminen. Useiden yleiskaavakarttojen ansiosta kartoilla pystytään esittämään entistä enemmän tietoa ja tuomaan esiin eri teemojen strategisia tavoitteita.

Yleiskaavamerkinnot ja -määräykset esitetään kaavakarttakohtaisesti. Yleiskaava-alueiden nykytilan kuvauksia ja suunnitteluohjeita ei vielä luonnosvaiheessa päivitetä ja esitetä. Aineisto laaditaan valmiiksi ehdotusvaiheessa. Vastaavasti pääväylien väyläkuvaukset päivitetään ehdotusvaiheessa.

Seuraavaksi on kuvattu kaavakartat ja niiden sisältö pääpiirteissään:

Kartta 1: Kestävä yhdyskuntarakenne

- Kaikki maankäyttömuodot alueina mm. asuminen, palvelut, elinkeinoelämä, keskusta-alueet, virkistys, maa- ja metsätalous, vesialueet
- Pääliikenneverkko
- Voimalinjat ja maakaasun pääverkosto

- Osayleiskaavojen rajaukset ja rantavyöhykkeet
- Uudet täydennysrakentamista ja aluekehitystä painottavat strategiset merkinnät:
  - Palvelukeskukset ja -keskittymät
  - Kaupunkientalovyöhykkeet

Kartta 2: Kulttuuriympäristö

- Rakennetut kulttuuriympäristöt (3 tasoa: valtakunnallinen, maakunnallinen ja paikallinen)
- Arvokkaat maisemat (3 tasoa: valtakunnallinen, maakunnallinen ja paikallinen)
- Muinaismuistoalueet ja -kohteet
- Maisemapellot
- Uutena strategisena merkintänä: Tärkeä ekosysteemien kulttuuripalvelu

Kartta 3: Luonnonympäristö

- Virkistysalueet, hautausmaat, maa- ja metsätalousalueet
- Natura-alueet ja luonnonsuojelualueet, ekologiset yhteydet
- Pohjavesialueet
- Hulevesimääräykset: Hulevesien hallinnan kehittämisalue, merkittävä kaupunkienjärvi, merkittävä hulevesien purkureitti, vesistötulvavaara-alue
- Tavoitteelliset ulkoilureitit ja melontareitit

- Suojellut luontotyytit, luonnonmuistomerkit, metsälain erityisen tärkeät elinympäristöt, vesilain suojellut vesiluontotyytit
- Luonnon monimuotoisuuden kannalta tärkeät alueet
- Uusina strategisina merkintöinä:
  - Tärkeät ekosysteemipalvelut (tuotantopalvelut, säätely- ja ylläpitopalvelut sekä kulttuuripalvelut)
  - Merkittävä luontoverkosto
  - Ekologisen kompensaation merkinnät

Kartta 4: Kiertotalous

- Voimalinjat yms. kunnallistekniset verkostot
- Erityisalueet mm. yhdyskuntateknisen huollon alueet, jätteenkäsittelyalueet, maa-ainesten otto- ja vastaanottoalueet
- Maamassojen kiertoon liittyvät merkinnät:
  - Välivarastointialueet
  - Väliaikaiseen massalogistiikkaan soveltuvat alueet
  - Ylijäämämaiden hyötykäyttökohteet
- Uusiutuvan energian merkinnät:
  - Aurinkoenergian tuotannon selvityskohde
  - Tuulivoiman tuotannon selvitysalue

Kartta 5: Kestävä liikkuminen

- Tieliikenneverkko
- Rataverkko ja raideliikenteen seisakkeet
- Päivitetyt pyöräilyn tavoitteelliset pää- ja aluereitit
- Kävelyn tavoitteelliset laatureitit
- Selvitystarve raskaan liikenteen vaihtoehtoisten polttoaineiden jakelulle
- Uudet täydennysrakentamista, aluekehitystä ja palvelutasoa painottavat strategiset merkinnät:
  - Keskeiset joukkoliikennekäytävät
  - Joukkoliikenteen saavutettavuusvyöhykkeet

Seuraavaksi on kuvattu keskeisimmät muutokset voimassa olevan Lahden yleiskaavan 2030 (Y-203) ja voimassa olevien osayleiskaavojen alueilla kaavoittain.

Lahden yleiskaava 2030 (Y-203)

Lahden yleiskaava 2035 (Y-205) tulee kumoamaan Lahden yleiskaavan 2030 (Y-203) kokonaisuudessaan.

Koko kaupungin kattavan Lahden yleiskaavan 2035 (Y-205) tarkoitus on jatkossa ohjata maankäytön kehitystä strategisella tasolla. Viiden oikeusvaikutteisien kaavakartan kokonaisuus tuo mukanaan lähes neljäkymmentä uutta yleiskaavamerkintää ja -määräystä, joilla edistetään kaupungin strategian tavoitteiden toteutumista.

Keskeiset uudet strategiset kaavamääräykset ja -merkinnät liittyvät kestävään kaupunkirakenteeseen, luonnon monimuotoisuuteen ja ekosysteemipalveluihin:

- Suunnataan täydennysrakentamista ja aluekehittämistä, ohjataan joukkoliikenteen saavutettavuutta ja palvelutasoa sekä vahvistetaan käveltvää 15 minuutin kaupunkia. Kokonaisuus käsittää palvelukeskus ja -keskittymä -merkinnät (4 kpl), joukkoliikenteen uudet saavutettavuusvyöhyke ja käytävä -merkinnät (4 kpl) sekä kävelyn tavoitteelliset laatureitit (1 kpl).
- Tavoitellaan monipuolisempaa asuntotarjontaa ”Kaupunkipientalojen vyöhyke” -merkinnällä (1 kpl).

- Tunnistetaan luonnon ydinalueiden ja arvokohteiden muodostaman verkostokokonaisuus yhteyksineen ja yhteystarpeineen ja ehkäistään tulevaisuusorientoituneesti luontokatoa ”Merkittävä luontoverkosto” -merkinnällä (1 kpl).
- Ennakoidaan tulevaa ekologisen kompensointiin liittyvillä uusilla merkinnöillä (2 kpl).
- Turvataan tärkeimmät ekosysteemipalvelut (3 kpl).

Lisäksi uusilla kaavamääräys ja -merkintäkokonaisuuksilla:

- Turvataan luonnon monimuotoisuuskohteita ja ehkäistään luontokatoa (4 kpl).
- Kehitetään hulevesien hallintaa (6 kpl).
- Mahdollistetaan maamassojen kiertoa ja hyötykäyttöä (3 kpl).
- Edistetään uusiutuvan energian hyödyntämistä (2 kpl).
- Edistetään vaihtoehtoisten polttoaineiden jakelua (2 kpl).
- Kehitetään kävelyn ympäristöjä (1kpl).
- Suojellaan kulttuuriympäristöjä ja maisemia (6 kpl + 1 vanha).

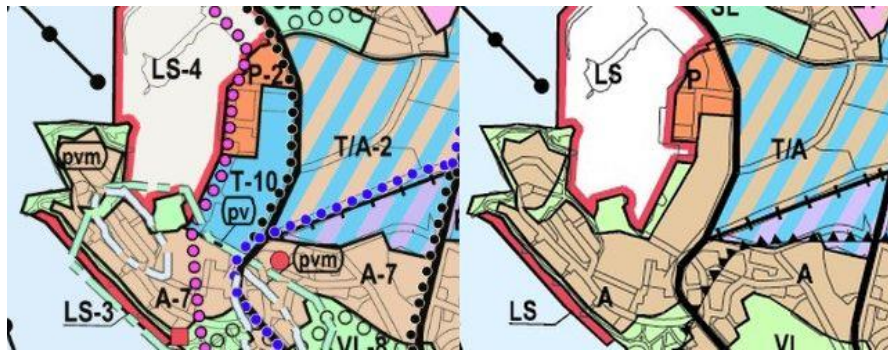
Lahden yleiskaavan 2035 (Y-205) aluevarauksissa on luovuttu kaavakartalla näkyvistä suunnitteluohjeiden indeksinumeroista. Tämä selkeyttää esitystapaa Kartalla 1: Kestävä yhdyskuntarakenne. Samalla

indeksinumerointi vapautuu käytettäväksi esimerkiksi maamassojen kiertotaloutta ohjaavissa määräyksissä. Kartan ulkoinen ilme on muutenkin selkeämpi, kun eri teemojen kaavamerkintöjä on siirretty esitettäväksi muilla kaavakartoilla ja aluevarauksissa on luovuttu kaavakartalla näkyvistä suunnitteluohjeiden indeksinnumeroista.

Lahden yleiskaavassa 2035 (Y-205) esitetään edelleen paljon kaavamääräyksiä ja -merkintöjä, jotka eivät ole muuttuneet edelliseltä kierrokselta eli Lahden yleiskaavasta 2030 (Y-203). Seuraavassa on lueteltu keskeiset muutokset teemoittain. Muutoskohteet on esitetty seuraavassa kappaleessa tarkempina kuvapareina.

- Asumisen alueiksi muuttuvat alueet Niemessä (kuva 2), Karistossa (kuva 3), Villähteellä (kuva 4), Okeroisissa Ruokosuontien alueella (kuva 5) ja Kotiniemessä (kuva 6).
- Elinkeinoelämän tai kaupan alueiksi muuttuvat alueet Rälssissä (kuva 7), Pippo-Kujalassa (kuva 8), Hennalassa (kuva 9), Okeroisissa (kuva 10), Renkomäessä (kuva 11), Holmassa (kuva 12) ja Lehmuksessa (kuva 13).
- Loma- tai vapaa-ajanalueeksi muuttuvat alueet Joutsaareissa (kuva 14), Oksjärvellä (kuva 15) ja Kumiantien varrella (kuva 16).
- Urheilu- ja virkistysalue laajenee etelään ja mahdollistaa Jokimaan raviradan toiminnan kehittämisen tulevaisuudessa (kuva 17)
- Viheralueiksi muuttuvat elinkeinoelämän alue Savontiellä (kuva 18) sekä asumisen alueet Holmassa (kuva 12), Hörölässä (kuva 19), Kalliojärventiellä (kuva 20) ja Ämmälässä (kuva 21). Holman ja Hörölän muutosalueet osoitetaan lisäksi ekologisen kompensaation hyvityspankin alueiksi.
- Alvojärvi on osoitettu ekologisen kompensaation hyvitysalueeksi (kuva 30).
- Maisemapeltoihin liittyy paljon muutoksia. Uusia tai laajenevia alueita on 19 ja suurimmat alueet Metsäkylässä. (kuva 22). Kokonaan tai osittain poistuu 10 aluetta, joista laajin Pippo-Kujalassa (kuva 23).
- Liikenneverkon muutokset: Uudet kävelyn tavoitteelliset laatureitit palvelukeskuksiin ja -keskittymiin (kuva 24), pyöräilyn aluereitin täydennys Messiläntien varteen (kuva 25), VT24 ja VT12 merkittävästi parannettavat tieosuudet (kuva 26 ja 27), Kariston uudet katulinjaukset (kuva 28) sekä Ahtialan Selkätien katkaisu ajoneuvoliikenteen läpiajolta (kuva 29).
- Lisäksi kymmenen nykyisin ympäristöluvalla toimivaa pienempää maa-aineisten ottoaluetta on tuotu näkyviin kaavakartalle (kuva 31).

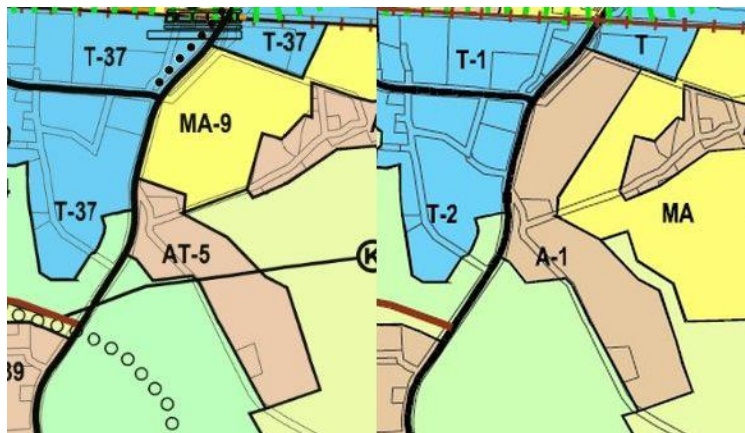
Kuva 2 Niemi, T-alue muuttuu A-, P-, LS- ja VL-alueiksi.

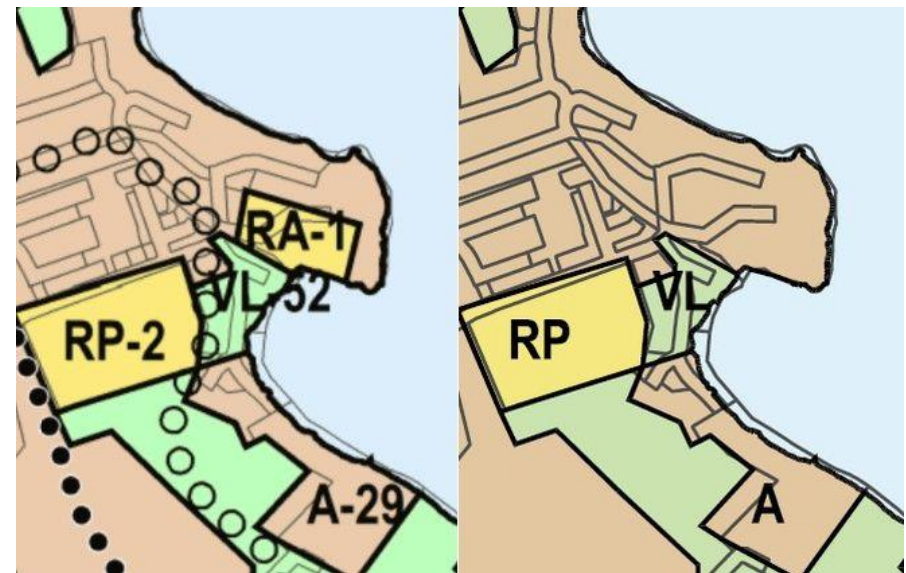
Kuva 5 Okeroinen Ruokosuontien alue, AT-alue muuttuu A-alueeksi.

Kuva 3 Karisto, RP-alue muuttuu A-alueeksi.

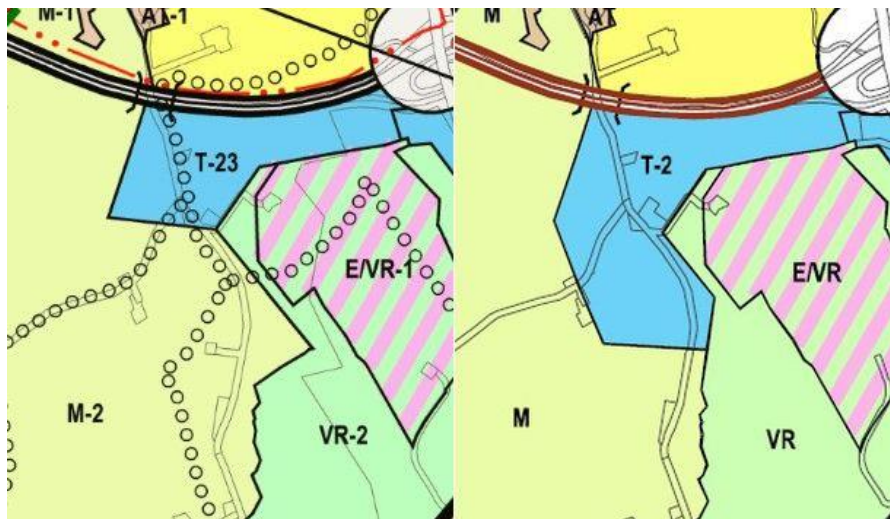

Kuva 4 Villähde, AT- ja MA-alueita muuttuu A-alueeksi.

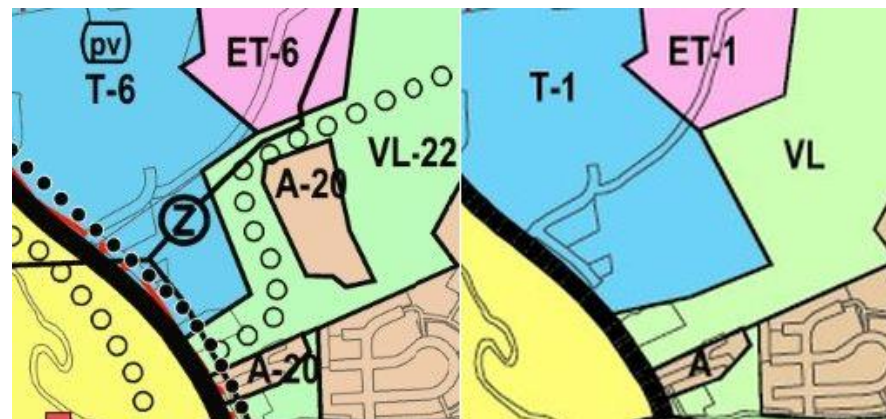

Kuva 6 Kotiniemi, RA-alue muuttuu A-alueeksi.

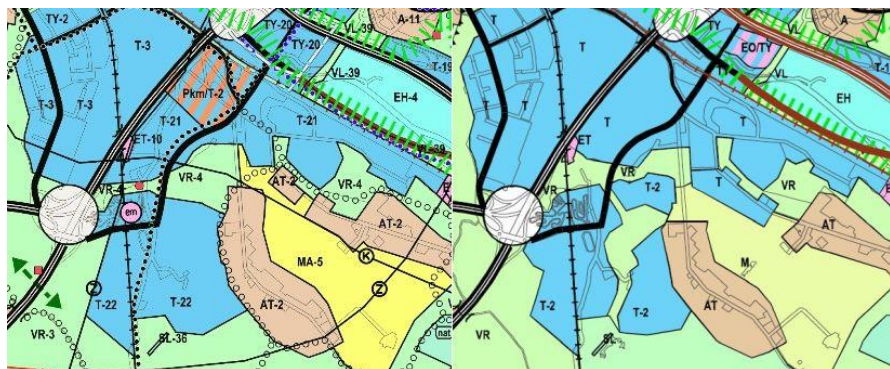

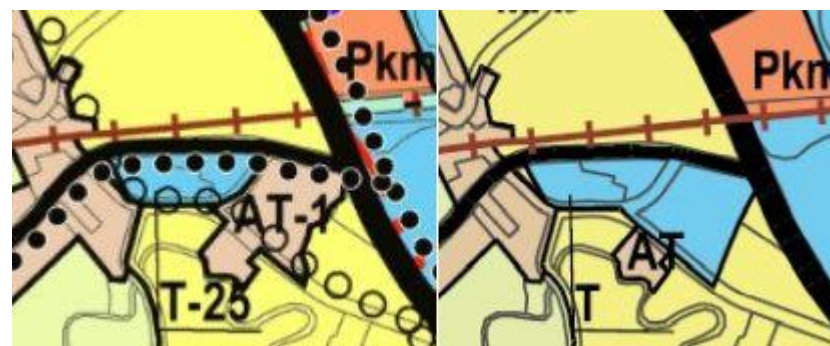
Kuva 7 Rälssi, M-aluetta muuttuu T- ja VR-alueeksi.

Kuva 9 Hennala, A- ja VL-aluetta muuttuu T- tai VL-alueeksi.

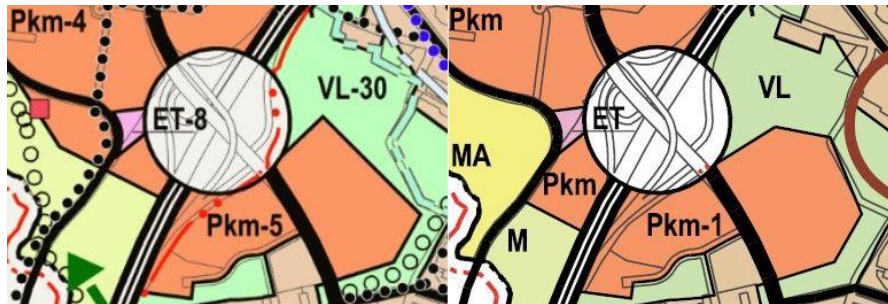

Kuva 8 Pippo-Kujala, Pkm-, T-, VR-, AT- ja MA-aluemuutoksia.

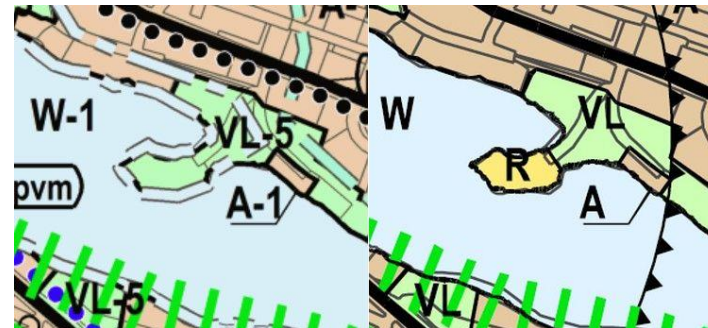

Kuva 10 Okeroinen, AT-aluetta muuttuu T-alueeksi.

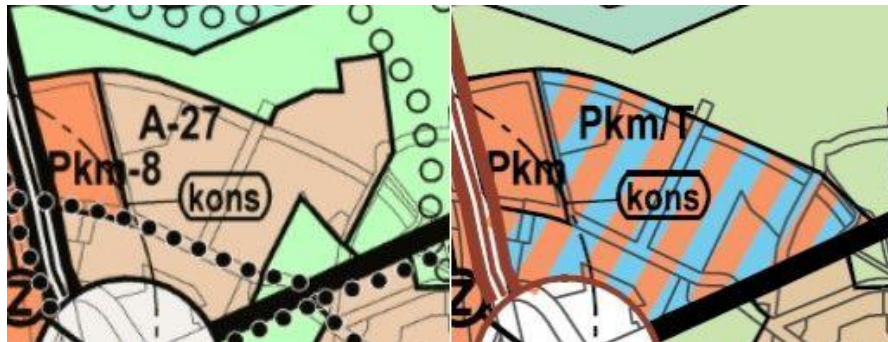

Kuva 11 Renkomäki, M- ja VL-aluetta muuttuu Pkm-alueeksi ja M- ja Pkm-aluetta muuttuu MA-alueeksi.

Kuva 14 Joutsaari, VL-aluetta muuttuu R-alueeksi.

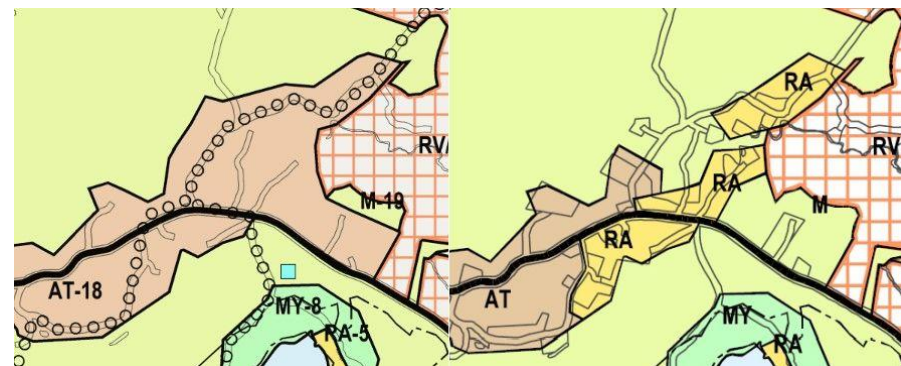
Kuva 12 Holma, A- ja VR-aluetta muuttuu Pkm/T-alueeksi ja A-aluetta muuttuu VR-alueeksi ja samalla ekologisen kompensaation hyvityspankin alueeksi (Kaavakartta 3: Luonnonympäristö).

Kuva 15 Oksjärvi, AT-aluetta muuttuu RA-alueeksi.

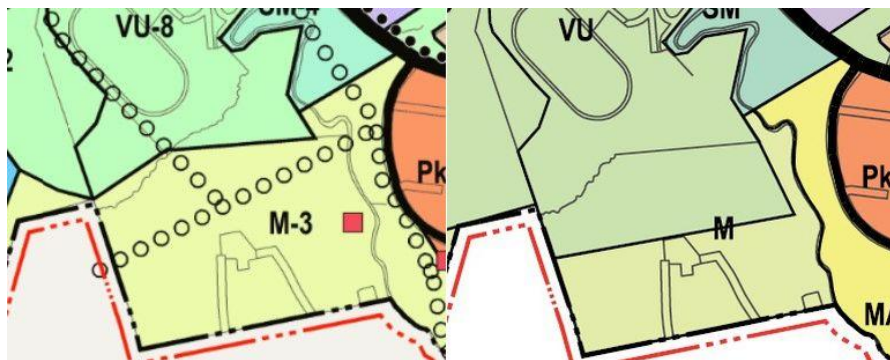

Kuva 13 Lehmus, SE-alue muuttuu T-alueeksi.

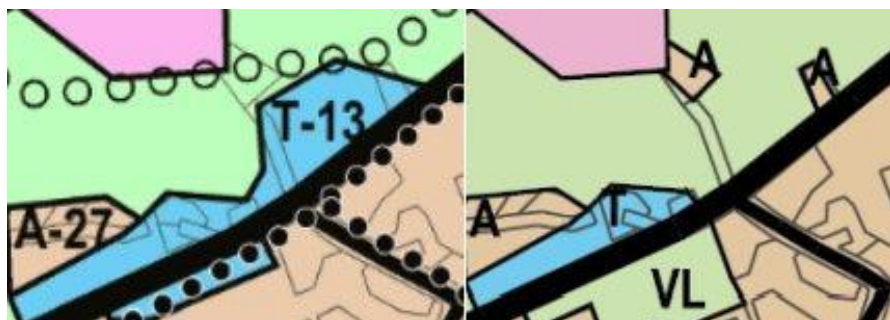

Kuva 16 Kumiantien varsi, AT-aluetta muuttuu RA- ja M-alueiksi.

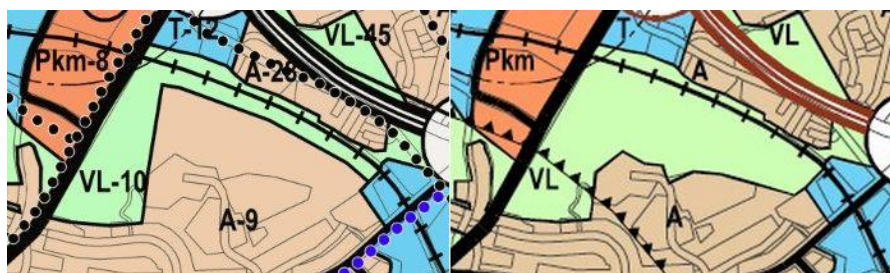

Kuva 17 Jokimaa, M-aluetta muuttuu VU-alueeksi.

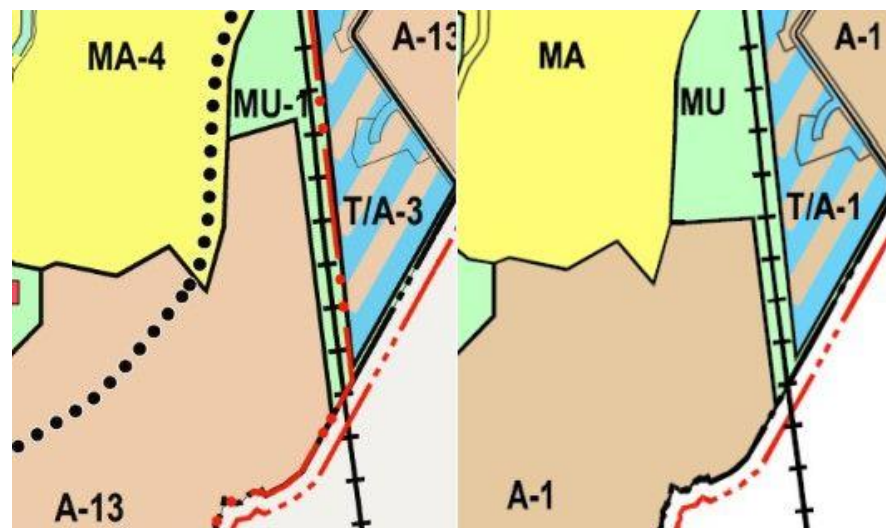
Kuva 18 Savontie, T-aluetta muuttuu VR- ja A-alueiksi.

Kuva 19 Hörölä, A-aluetta muuttuu VL-alueeksi ja samalla ekologisen kompensaaion hyvityspankin alueeksi (Kaavakartta 3: Luonnonympäristö).

Kuva 20 Kalliojärventie, A-aluetta muuttuu VL-alueeksi.

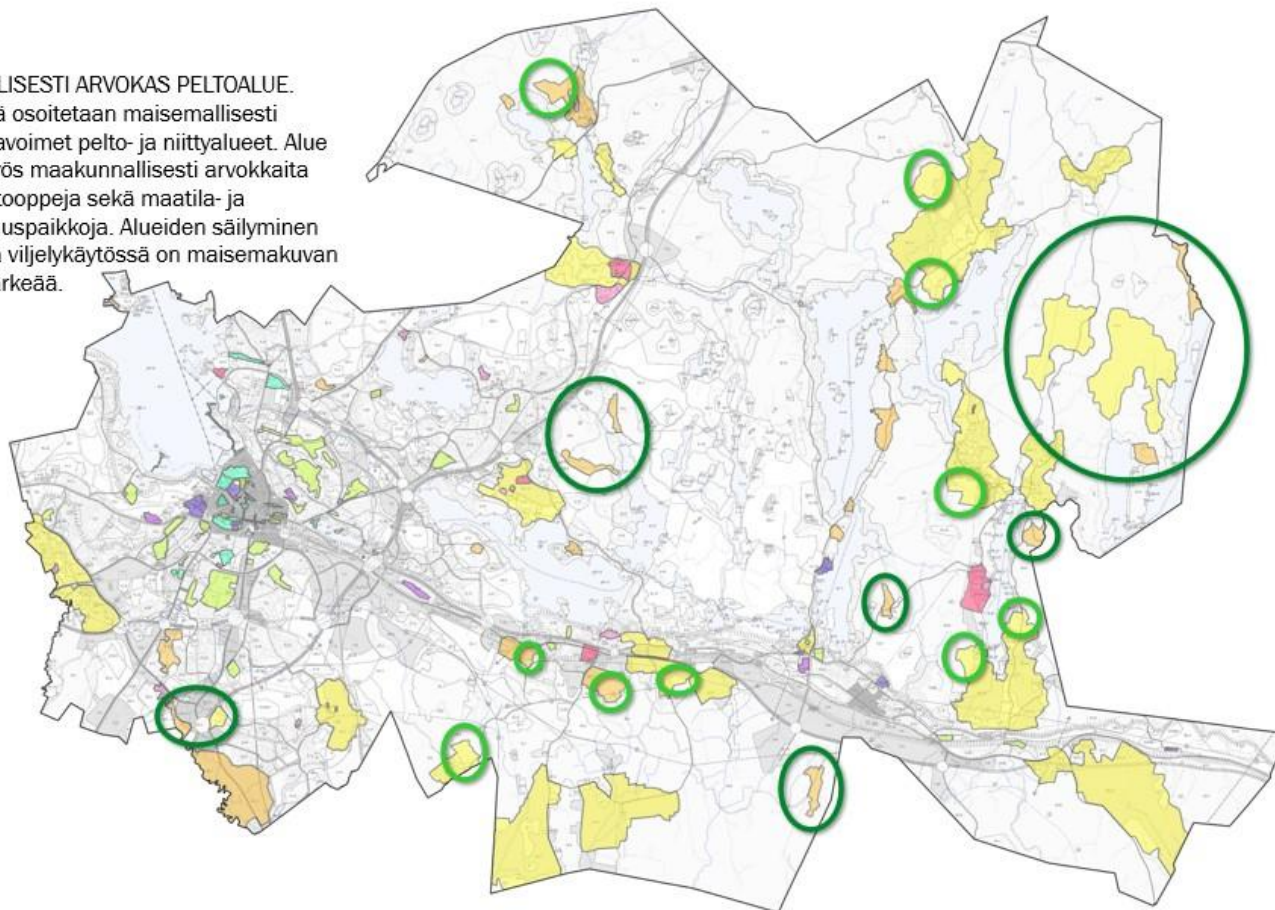
Kuva 21 Ämmälä, A-aluetta muuttuu MU-alueeksi.

Muutokset maisemapeltoihin (MA)

MA

MAISEMALLISESTI ARVOKAS PELTOALUE.
Merkinnällä osoitetaan maisemallisesti arvokkaita avoimet pelto- ja niittyalueet. Alue sisältää myös maakunnallisesti arvokkaita perinnebiotooppeja sekä maatala- ja hajarakennuspaikkoja. Alueiden säilyminen avoimina ja viljelykäytössä on maisemakuvan kannalta tärkeää.

- Muutoksia maisemapeltoihin

○ Kokonaan uusia alueita:

- Miekkio
- Renkomäen kylä
- Orrila
- Montari
- Vehkosilta
- Oulaja
- Torakallio
- Metsäkylä
- Savio
- Ohrapää
- Lehmus

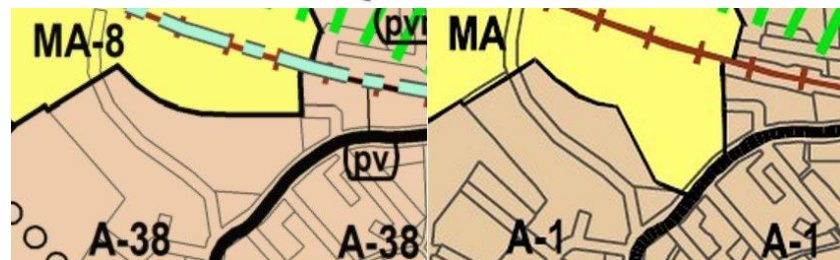
○ Rajausmuutoksia:

- Lankila
- Riiki-Konnila
- Villähde
- Haravakylä
- Uusikylä
- Immilä
- Ruuhijärvi
- Evattu 25.5.2023

Lahti

Kuva 22 Uudet maisemapelлот.

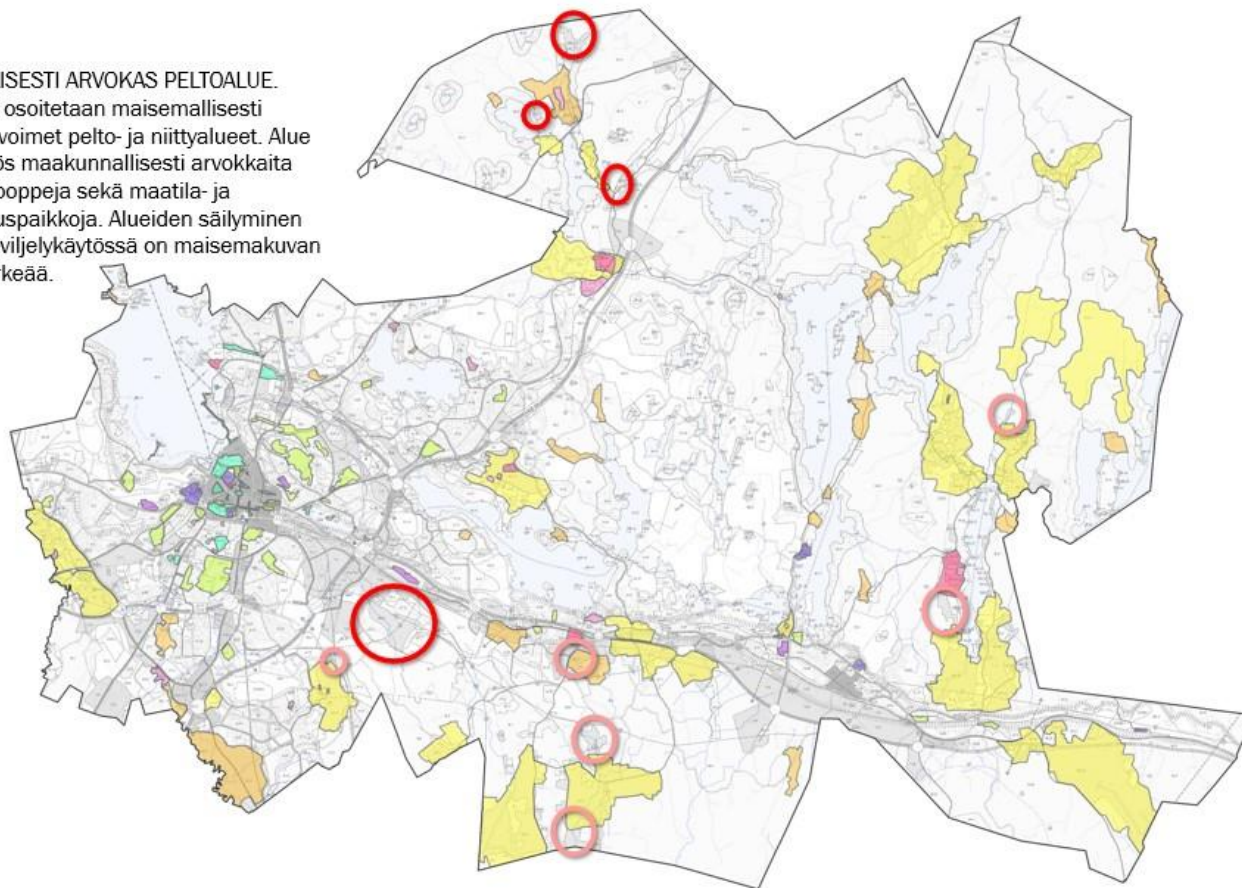
Esimerkiksi Villähde, A-alueetta muuttuu MA-alueeksi.

Muutokset maisemapeltoihin (MA)

MA

MAISEMALLISESTI ARVOKAS PELTOALUE.
Merkinnällä osoitetaan maisemallisesti arvokkaita avoimet pelto- ja niittyalueet. Alue sisältää myös maakunnallisesti arvokkaita perinnebiotooppeja sekä maatala- ja hajakennuspaikkoja. Alueiden säilyminen avoimina ja viljelykäytössä on maisemakuvan kannalta tärkeää.

- Muutoksia maisemapeltoihin

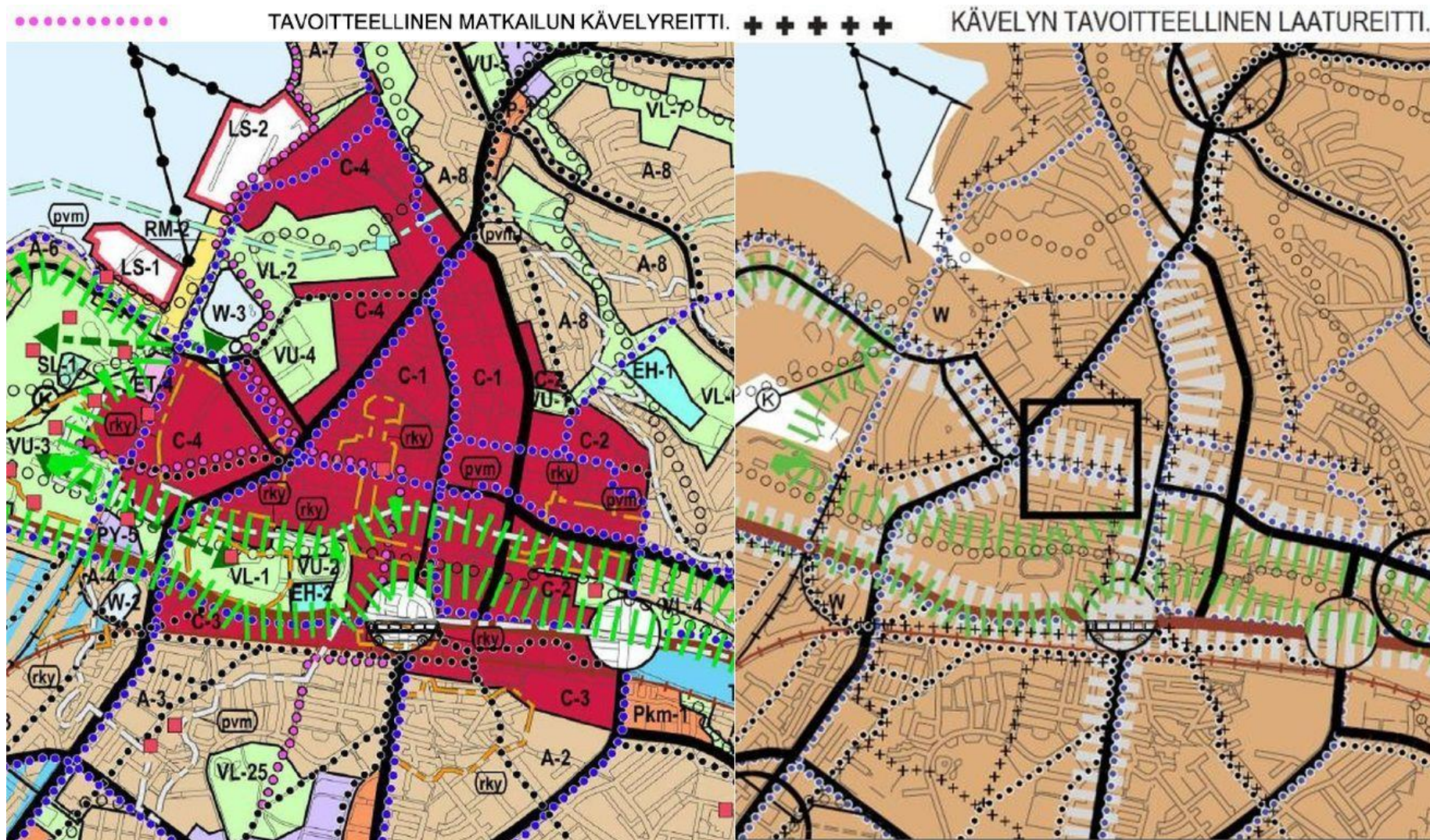
○ Kokonaan poistuvia alueita:

- Kujala
- Tervalä
- Seppälä
- Mäkelä
- Oksjärvi

○ Rajausmuutoksia:

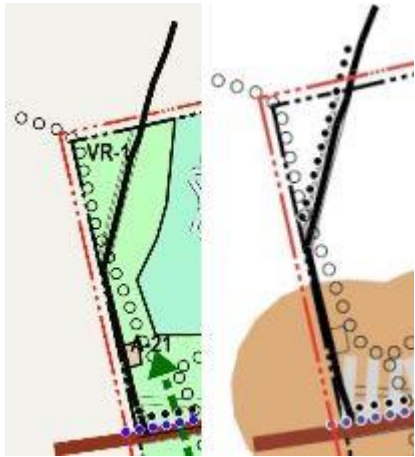
- Ämmälä
- Villähde
- Pensuo
- Uusikylä
- Arraijärvi

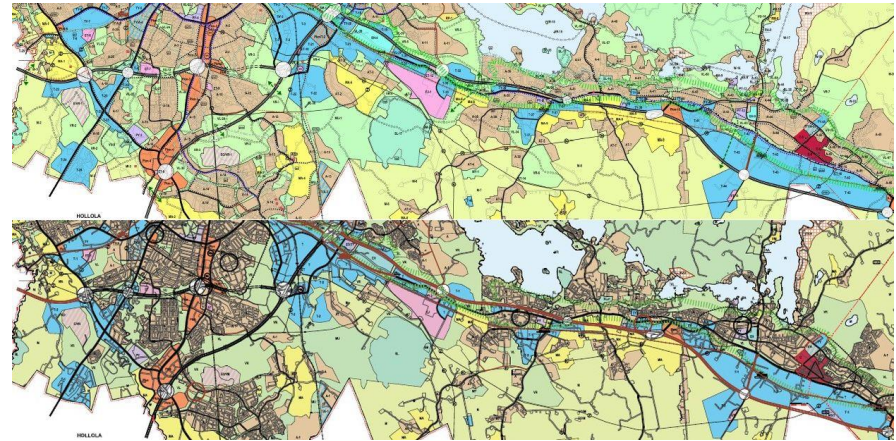

Kuva 234 Kävelyn merkintä- ja reittimuutokset palvelukeskuksiin ja -keskittyymiin.

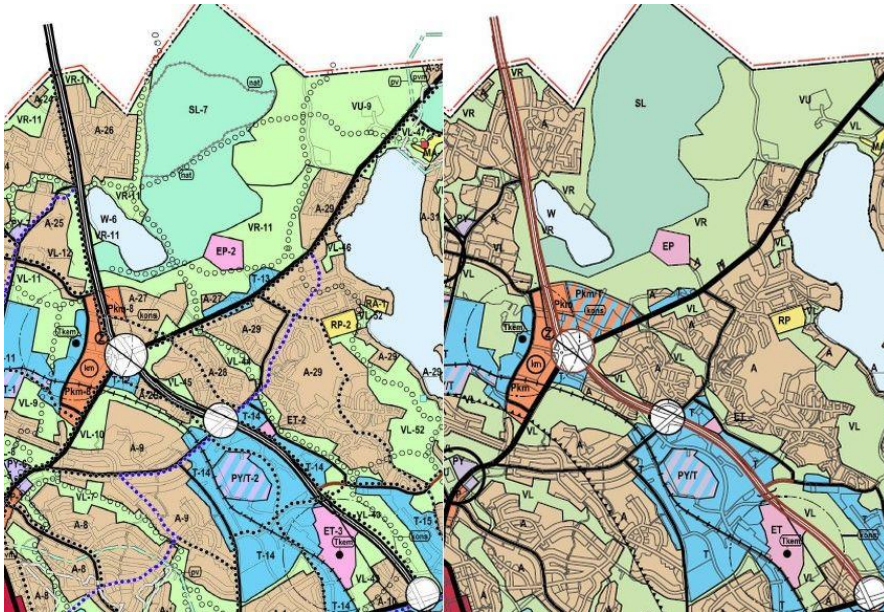

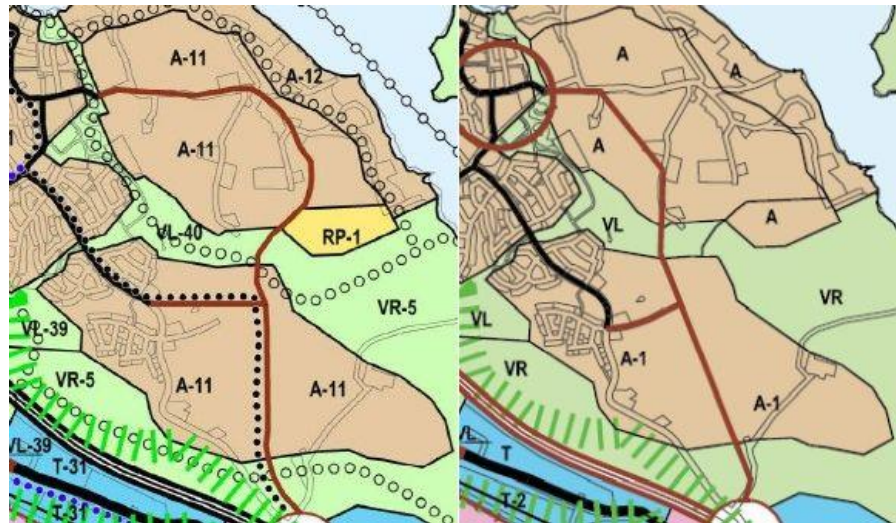
Kuva 245 Messiläntie, pyöräilyn alueillein täydennys.

Kuva 267 VT12, merkintämuutos.

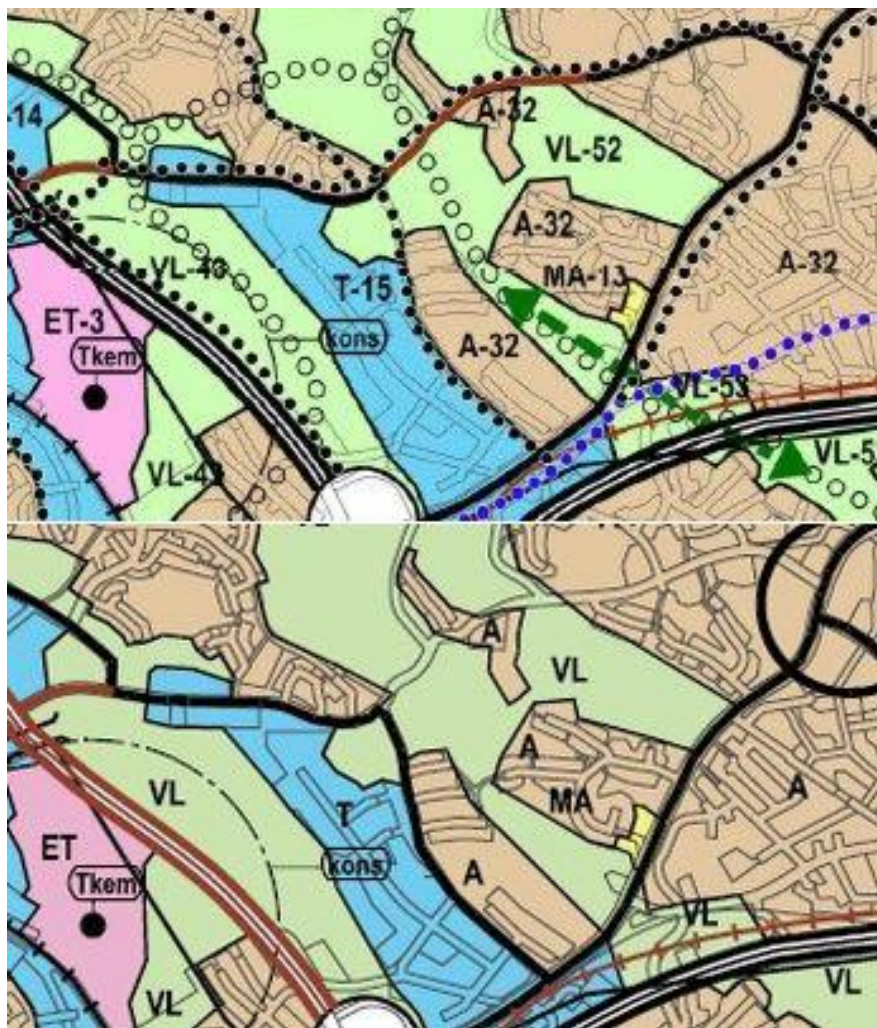

Kuva 256 VT24, merkintämuutos.

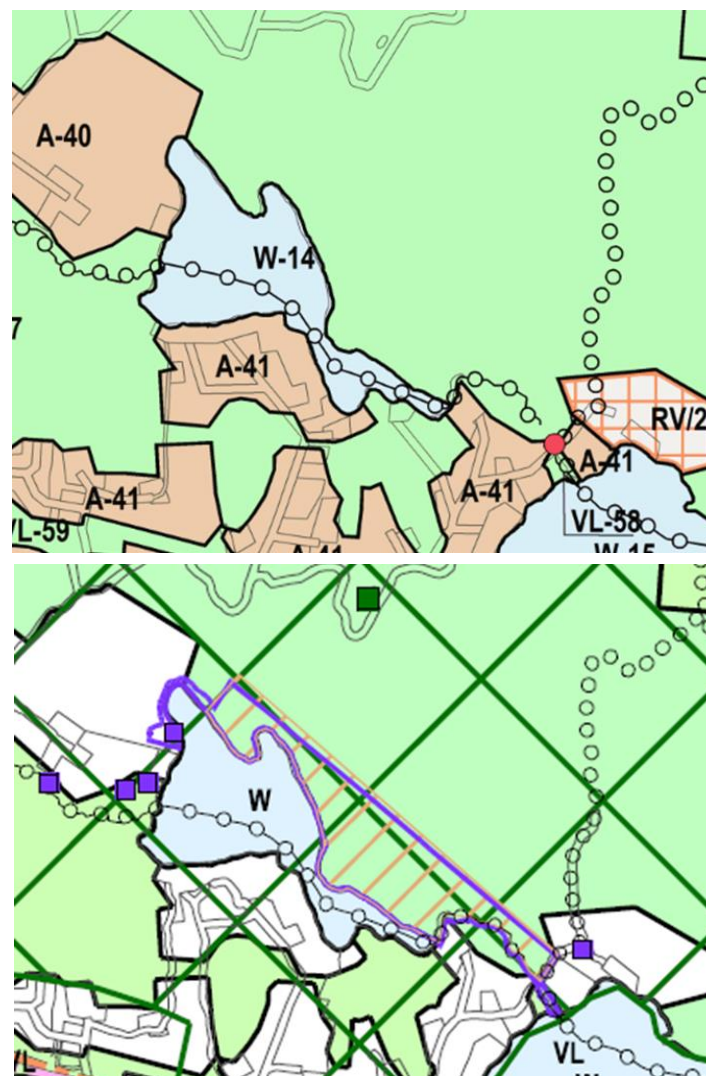

Kuva 278 Karisto, katulinjauksen muutos.

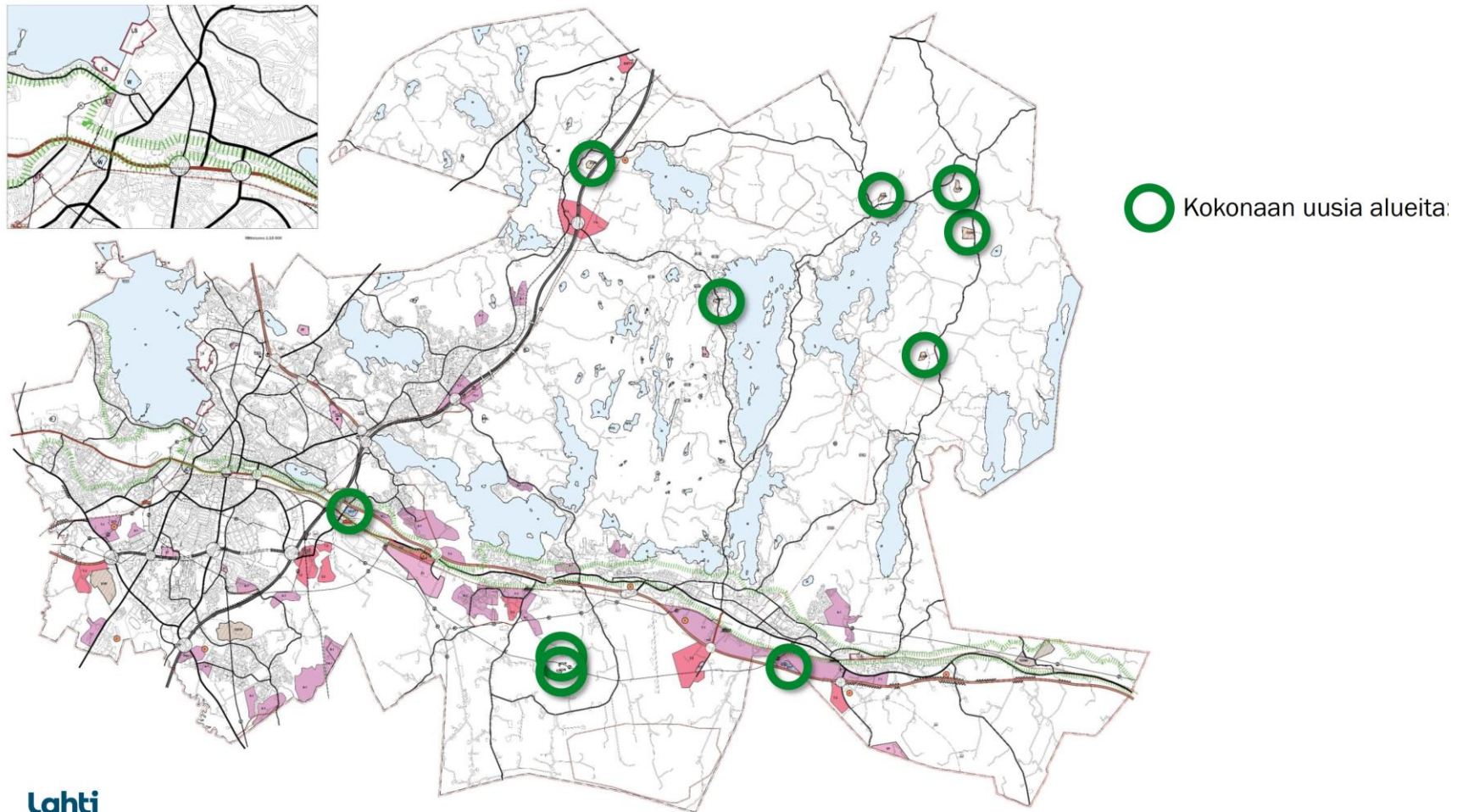

Kuva 29 Ahtialan Selkätien merkintämuutos.

Kuva 30: Alvojärvi MU-alueelle voimaan merkintä ekologisen kompensaaion hyvitysalueesta (Kaavakartta 3: Luonnonympäristö).

Lahti

Kuva 28 Kymmenen kartalle lisättyä olemassa-olevaa maa-ainesten ottoaluetta.

Täysin uusista kaavamerkinnöistä ja -määräyksistä kaksi liittyy kaavakartalle tuotuun uuteen tietoon nykyisestä toiminnasta ja yksi yksittäiseen aluevaraukseen kohdistuviin tavoitteisiin. Peabin Asfaltin asfalttiaseman nykyinen ympäristöluvan mukainen toiminta on tuotu näkyviin yleiskaavakartalle. Samoin nykyisiä ympäristöluvalla toimivia pienempiä maa-ainesten ottoalueita on tuotu näkyviin yleiskaavakartalle. Joutsaareen taas on ollut tarve kehittää uudenlainen yhteisöille sopiva loma- ja matkailualue -määräys.

Myös Lahden yleiskaavan 2030 (Y-203) yleiskaavamääräyksiä on hyödynnetty Lahden yleiskaavan 2035 (Y-205) valmistelussa ja vanhojen määräyksiä sisältöjä on täsmennetty ja muutettu kahdenkymmenenviiden määräyksen osalta. Lisäksi Vesialueella olevan luonnonsuojelualueen merkinnän esitystapaa on muutettu.

Lahden yleiskaavan 2030 (Y-203) neljä yleiskaavamerkintää ja -määräystä poistuvat kokonaan. Poistuvista merkinnöistä kaksi on kumoutuvien osayleiskaava-alueiden rajoja. Tavoitteellinen matkailun kävelyreitti korvautuu monipuolisemmalla ja laaja-alaisemmalla kävelyn tavoitteellinen laatureitti -merkinnällä. Lehmuksen selvitysalueelle on esitetty yleiskaavassa uusi perusteltu kaavaratkaisu.

Uudet yleiskaavamerkinnät ja -määräykset (41 kpl):

- LOMA- JA MATKAILUALUE.
- MAA-AINESTEN OTTOALUE / ELINKEINOELÄMÄN ALUE, JOLLA YMPÄRISTÖ ASETTAA TOIMINNAN LAADULLE ERITYISIÄ VAATIMUKSIA.
- MAA-AINESTEN OTTOALUE / MAA- JA METSÄTALOUSALUE.
- LUONNONSUOJELULAIN NOJALLA SUOJELTU LUONNONMUISTOMERKKI.
- METSÄLAIN MUKAINEN ERITYISEN TÄRKEÄ ELINYMPÄRISTÖ.
- VESILAIN MUKAINEN SUOJELTU LUONTOTYYPPI.
- LUONNON MONIMUOTOISUUDEN KANNATA ERITYISEN TÄRKEÄ ALUE.
- EKOLOGISEN KOMPENSAATION HYVITYSPANKIN ALUE.
- EKOLOGISEN KOMPENSAATION HYVITYSALUE.
- TÄRKEÄ EKOSYSTEEMIEN TUOTANTOPALVELU.
- TÄRKEÄ EKOSYSTEEMIEN SÄÄTELY- JA YLLÄPITOPALVELU.
- TÄRKEÄ EKOSYSTEEMIEN KULTTUURIPALVELU.
- MERKITTÄVÄ LUONTOVERKOSTO.
- MAAKUNNALLINEN PALVELUKESKUS.

- KUNNALLINEN PALVELUKESKUS.
- ALUEELLINEN PALVELUKESKITTYMÄ.
- KEHITETTÄVÄ PALVELUKESKITTYMÄ.
- KAUPUNKIPIENTALOJEN VYÖHYKE.
- VESISTÖTULVAVAARA-ALUE.
- HULEVESIEN HALLINNAN KEHITTÄMISALUE.
- MERKITTÄVÄ HULEVESIEN PURKU-UOMA.
- MERKITTÄVÄ HULEVESIEN PURKUREITTI.
- MERKITTÄVÄN KAUPUNKIPIENJÄRVEN VALUMA-ALUE.
- VALUMA-ALUE.
- MAAKUNNALLISESTI ARVOKAS RAKENNETTU KULTTUURIYMPÄRISTÖ.
- PAIKALLISESTI ARVOKAS RAKENNETTU KULTTUURIYMPÄRISTÖ.
- VALTAKUNNALLISESTI ARVOKAS MAISEMA-ALUE.
- MAAKUNNALLISESTI ARVOKAS MAISEMA-ALUE.
- PAIKALLISESTI ARVOKAS MAISEMA-ALUE.
- KESKUSTAN ARVOKAS RAKENNETTU KULTTUURIYMPÄRISTÖ.
- ALUE, JOTA VOIDAAN KÄYTTÄÄ MAARAKENTAMISEN VÄLIAIKAISENA VARASTOINTIALUEENA ENNEN ALUEEN LOPPUKÄYTTÖÄ.
- ALUE, JOLLA VOIDAAN HARJOITTA VÄLIAIKAISESTI MAARAKENTAMISEEN LIITTYVÄÄ KIERTOTALOUSTOIMINTAA ENNEN ALUEEN LOPPUKÄYTTÖÄ.
- MELUNTORJUNTATARVE.
- AURINKOENERGIAN TUOTANNON SELVITYSKOHDE.
- TUULIVOIMAN TUOTANNON SELVITYSALUE
- KESKEINEN JOUKKOLIIKENNEKÄYTÄVÄ.
- JOUKKOLIIKENTEEN SAAVUTETTAVUUSVYÖHYKE 1.
- JOUKKOLIIKENTEEN SAAVUTETTAVUUSVYÖHYKE 2.
- JOUKKOLIIKENTEEN KEHITETTÄVÄ SAAVUTETTAVUUSVYÖHYKE.
- SELVITYSTARVE RASKAAN LIIKENTEEN VAIHTOEHTOISTEN POLTTOAINEIDEN JAKELULLE.
- KÄVELYN TAVOITTEELLINEN LAATUREITTI.

Poistuneet yleiskaavamerkinnot ja -määräykset (4 kpl):

- SELVITYSALUE.
- TAVOITTEELLINEN MATKAILUN KÄVELYREITTI.
- OKEROISTEN OSAYLEISKAAVAN RAJA.

- MIEKKIÖN, RENKOMÄEN JA ÄMMÄLÄN VAHVISTETUN OSAYLEISKAAVAN OSAN RAJA.

Muuttuneet yleiskaavamääräykset (26 kpl):

- YLEISMÄÄRÄYKSET
- SUUNNITTELU- JA TOTEUTUSOHJEET
- ASUINALUE.
- KYLÄALUE.
- KESKUSTATOIMINTOJEN ALUE.
- YHDISTETTY KAUPALLISTEN PALVELUJEN JA ELINKEINOELÄMÄN ALUE.
- ELINKEINOELÄMÄN ALUE.
- ELINKEINOELÄMÄN ALUE, JOLLA YMPÄRISTÖ ASETTAA TOIMINNAN LAADULLE ERITYISIÄ VAATIMUKSIA.
- ELINKEINOELÄMÄN JA ASUMISEN ALUE.
- ELINKEINOELÄMÄN JA ASUMISEN ALUE, JOLLA YMPÄRISTÖ ASETTAA ELINKEINOELÄMÄN TOIMINNAN LAADULLE ERITYISIÄ VAATIMUKSIA.
- LÄHVIRKISTYSALUE.
- LOMA-ASUNTOALUE.

- MAA- JA METSÄTALOUSALUE.
- LUOKITELLUN POHJAVESIALUEEN RAJA.
- POHJAVEDEN MUODOSTUMISALUEEN RAJA.
- VALTAKUNNALLISESTI ARVOKAS RAKENNETTU KULTTUURIYMPÄRISTÖ.
- MATKAKESKUS.
- RAUTATIEASEMA.
- UUSI RAUTATIEASEMA.
- UUSI TAI MERKITTÄVÄSTI PARANNETTAVA RAUTATIE.
- UUSI RAUTATIEALUE. (entinen UUSI LIIKENNETUNNELI.)
- PYÖRÄILYN TAVOITTEELLINEN PÄÄREITTI.
- PYÖRÄILYN TAVOITTEELLINEN ALUEREITTI.
- ULKOILUREITISTÖN TAVOITTEELLINEN PÄÄVÄYLÄ.
- ENONSAAREN VAHVISTETUN OSAYLEISKAAVAN RAJA.
- UUDENKYLÄN VAHVISTETUN OSAYLEISKAAVAN RAJA.

Muuttunut yleiskaavamerkintä (1 kpl):

- VESIALUEELLA OLEVA LUONNONSUOJELUALUEEN RAJA.

Osayleiskaava-alueet OYK1-OYK4

Lahden yleiskaavan 2030 (Y-203) määräyksien mukaan kaavaan rajatuilla alueilla OYK1, OYK2, OYK3 ja OYK4 noudatetaan eri osayleiskaavojen määräyksiä. Enonsaaren ja Uudenkylän osayleiskaavojen merkinnät ja

Okeroisten osayleiskaava

Lahden yleiskaava 2035 (Y-205) tulee kumoamaan Okeroisten kulttuurialueen osayleiskaavan kokonaisuudessaan.

Edellisellä Lahden suunta -työn 2017–2020 kierroksella laaditussa Lahden yleiskaavassa 2030 (Y-203) osoitettiin OYK1 aluerajausmerkinnällä alue, jonka alueella noudatetaan Okeroisten osayleiskaavan määräyksiä. Okeroisten kulttuurialueen osayleiskaava ei ole lainvoimainen kaava. Osayleiskaavaehdotus on laadittu vuonna 2009, mutta sitä ei ole viety hyväksymiskäsittelyyn. Osayleiskaava sisältää paljon Okeroisten alueen kulttuuriympäristön ja luonnonympäristön arvoihin liittyviä kaavamerkintöjä ja -määräyksiä ja osayleiskaavaa onkin pidetty suunnittelussa alueen suunnitteluohjeena kaavan lainvoimaisuustilanteesta huolimatta. Okeroisten osayleiskaavan ja eri aikoina voimassa olleen Lahden yleiskaavan tai Lahden läntisten osien osayleiskaavan välisiä kaavallisia merkintä- ja määräyseroja on ollut ajoittain vaikea tulkita. Okeroisten

määräykset jäävät voimaan Lahden yleiskaavan 2035 (Y-205) myötä. Okeroisten ja Miekkiö-Renkomäki-Ämmälä osayleiskaavat kumotaan Lahden yleiskaavan 2035 (Y-205) voimaantulon myötä.

osayleiskaavan määräyksien kumoamisella saadaan alueen yleiskaavalliset määräykset ja ohjaavuus nykyistä selkeämmäksi ja yhteismitalliseksi muiden alueiden kanssa.

Lahden suunta -työn 2021–2025 kierroksella laadittava Lahden yleiskaava 2035 (Y-205) koostuu useammasta eri teemaisesta, oikeusvaikutteisesta kaavakartasta. Rakennetun kulttuuriympäristön ja maiseman arvot tuodaan Lahdessa ensimmäistä kertaa esiin koko kaupungin kattavassa yleiskaavassa omalla yleiskaavan kartalla 2: Kulttuuriympäristö. Vastaavasti Lahden arvokkaimmat luontoarvot kuvataan omalla yleiskaavan kartalla 3: Luonnonympäristö. Useampi eri teemainen kaavakartta mahdollistaa uusien ja entistä tarkempien tietojen esittämisen yleiskaavan suurpiirteisellä suunnittelutasolla.

Lahden yleiskaavan 2035 (Y-205) kartalla 2: Kulttuuriympäristö ja kartalla 3: Luonnonympäristö tuodaan esiin niitä Okeroisen alueen

kulttuuriympäristön, maiseman ja luonnon arvoja, joita Okeroisten osayleiskaavassa on pyritty turvaamaan. Arvokkaat kulttuuriympäristöt kartalla esitetään valtakunnallisesti, maakunnallisesti ja paikallisesti arvokkaat rakennetut kulttuuriympäristön ja maisemat. Lisäksi kartalla esitetään muinaismuistoalueet ja -kohteet, sekä maisemapellot. Uuden oikeusvaikutteisen kartan kaavamerkinnot ja -määräykset ja niiden taustalla olevat selvitykset turvaavat Okeroisten alueen kulttuuriympäristön ja maiseman arvot osayleiskaavan hengen mukaisesti.

Okeroisten osayleiskaavan kaavamerkinnot ja -määräykset ovat mitoittaneet alueet kylämäistä asumista tiiviimmälle rakentamiselle. Jo edellisellä Lahden suunta -työn 2017–2020 kierroksella Lahden yleiskaavaan 2030 (Y-203) Okeroisten asumiseen osoitettuja alueita muutettiin kyläalueeksi (AT) ajatuksena väljempi asumistiheys ilman alueen asemakaavoittamisen tavoitetta. Osayleiskaavassa on osoitettu ohjeellinen asemakaavoitettavaksi tarkoitettu alue Ruokosuontien, Ruokokujan, Tikkakalliontien ja Komolantien alueelle sekä Kunnantielle välille Okeroisten mylly – Ruokokuja. Alueen kulttuuriympäristön arvojen

vuoksi alueen maankäytön kehitys nähdään tänä päivänä maltillisempuna ja aluetta kehitetään kyläalueena. Kasakkamäen koulun kohdilla oleva Ruokosuontien alue nähdään potentiaalisena tiiviimmän asumisen alueena asemakaavoitettavaksi ja kyseinen alue osoitetaan Lahden yleiskaavassa 2035 (Y-205) asuinalueena. Samassa yhteydessä osayleiskaavassa osoitettu meluntorjuntaan tarkoitettu suojaviheralue Ruokosuontien kohdalla tuodaan näkyviin Lahden yleiskaavan 2035 kartalle 4: Kiertotalous meluntorjuntatarvemerkinnot. Vastaavat merkinnot lisätään radan varteen kunnanrajan ja Ala-Okeroistentien välille. Lintulankujan ja Lintulantien alueella oleva elinkeinoelämän alue (TY) on laajennettu Lintulantien eteläpuolelle.

Luonnonsuojelun ja luonnon monimuotoisuuden näkökulmasta Lahden yleiskaavan 2035 (Y-205) kaavamerkinnot ja määräykset ovat Okeroisten osayleiskaavaa tarkempia ja enemmän luontoarvoja suojelevia. Muiden kaavan aluevarauksien osalta Okeroisten osayleiskaavan ja Lahden yleiskaavan 2035 (Y-205) välillä ei ole merkittäviä eroja. Lahden yleiskaava 2035 (Y-205) ei ohjaa suoraan rakentamista, vaan rakentaminen tapahtuu rakennusjärjestyksen määräyksiensä mukaan ja suunnittelutarveratkaisulla.

Miekkio-Renkomäki-Ämmälä osayleiskaava

Lahden yleiskaava 2035 (Y-205) tulee kumoamaan Miekkio-Renkomäki-Ämmälä osayleiskaavan kokonaisuudessaan.

Edellisellä Lahden suunta -työn 2017–2020 kierroksella laaditussa Lahden yleiskaavassa 2030 (Y-203) osoitettiin OYK2 aluerajausmerkinnällä alue, jonka alueella noudatetaan Miekkio-Renkomäki-Ämmälä osayleiskaavan määräyksiä. Osayleiskaava on saanut lainvoiman 2011 ja sisältää paljon kaava-alueen luontoarvoihin, sekä erityisesti Ämmälän alueen kulttuuriympäristön arvoihin liittyviä kaavamerkintöjä ja -määräyksiä. Miekkio-Renkomäki-Ämmälä osayleiskaavan ja eri aikoina voimassa olleen Lahden yleiskaavan tai Lahden läntisten osien osayleiskaavan välisiä kaavallisia merkintä- ja määräyseroja on ollut ajoittain vaikea tulkita. Miekkio-Renkomäki-Ämmälä osayleiskaavan määräyksiä kumoamisella saadaan alueen yleiskaavalliset määräykset ja ohjaavuus nykyistä selkeämmäksi ja yhteismitalliseksi muiden alueiden kanssa.

Kuten edellä Okeroisten osayleiskaavan kohdalla on kuvattu, tuovat Lahden suunta -työn 2021–2025 kierroksella laadittavat eri teemaiset, oikeusvaikutteiset kaavakartat paljon uutta tietoa mm. kulttuuriympäristön,

maiseman ja luonnon arvoista, mikä mahdollistaa Miekkio-Renkomäki-Ämmälä osayleiskaavan määräysten osoittamisen uudessa Lahden yleiskaavassa 2035 (Y-205).

Miekkio-Renkomäki-Ämmälä osayleiskaavan ja voimassa olevan Lahden yleiskaavan 2030 (Y-203) yhdyskuntarakenteen aluevarausmerkinnöissä ja niiden rajauksissa ei ole merkittäviä eroja. Suurimmat erot ovat kaavamääräyksissä. Osayleiskaavassa on maisemaan ja kulttuuriympäristöön, sekä luontoarvoihin liittyen tarkempia määräyksiä kuin Lahden yleiskaavassa 2030 (Y-203). Lahden suunta -työn 2021–2025 kierroksella laadittaviin, oikeusvaikutteiseen kulttuuriympäristön ja luonnonympäristön -kartoille tuotavat uudet kaavamerkinnät ja kaavamääräykset tulevat antamaan paljon sitä tietoa yleiskaavaan, jota osayleiskaavan tarkemmat kaavamääräykset sisältävät. Merkittävämpänä puutteena Lahden yleiskaavassa 2035 (Y-205) tulee olemaan alueen geologisten arvojen vähäinen kuvaaminen. Geologisten arvojen yhteismitallinen esittäminen yleiskaavassa vaatisi kuntatasoisen selvityksen laatimisen. Lisäksi koko kaupungin kattavassa yleiskaavassa ei tuoda esiin kaikkia lajistoon liittyviä luontotietoja.

Enonsaaren osayleiskaava

Lahden yleiskaava 2035 (Y-205) ei tuo muutoksia Enonsaaren osayleiskaavan alueelle.

Enonsaaren osayleiskaavan merkinnät ja määräykset jäävät voimaan koko osayleiskaavan alueella. Ainoastaan osayleiskaavan aluerajauksen merkinnän tunnus vaihtuu OYK3:sta OYK1:n.

Uudenkylän osayleiskaava

Lahden yleiskaava 2035 (Y-205) ei tuo muutoksia Uudenkylän osayleiskaavan alueelle.

Uudenkylän osayleiskaavan merkinnät ja määräykset jäävät voimaan koko osayleiskaavan alueella. Ainoastaan osayleiskaavan aluerajauksen merkinnän tunnus vaihtuu OYK4:stä OYK2:n.

Enonsaaren osayleiskaavan aluerajaus esitetään Lahden yleiskaavan 2035 kartalla. Osayleiskaavan maankäyttö on esitetty yleispiirteistettynä Lahden yleiskaavassa 2035. Enonsaaren osayleiskaava jää voimaan ja alueella noudatetaan osayleiskaavan kaavamerkintöjä ja -määräyksiä.

Uudenkylän osayleiskaavan aluerajaus esitetään Lahden yleiskaavan 2035 kartalla. Osayleiskaavan maankäyttö on esitetty yleispiirteistettynä Lahden yleiskaavassa 2035, esimerkiksi rantojen osalta on näytetty pääkäyttötarkoitus eli lomarakentaminen (RA). Uudenkylän osayleiskaava jää voimaan ja alueella noudatetaan osayleiskaavan kaavamerkintöjä ja -määräyksiä.

Rantavyöhykkeet RV/1-RV/4

Lahden yleiskaavan 2030 (Y-203) määräyksien mukaan kaavassa rasterilla osoitetuilla rantavyöhykkeillä RV/1, RV/2, RV/3 ja RV/4 noudatetaan eri osayleiskaavojen tai rantayleiskaavan merkintöjä ja määräyksiä.

Kaikilla kyseisillä rantavyöhykkeillä osayleiskaavojen tai rantayleiskaavan merkinnät ja määräykset jäävät edelleen voimaan Lahden yleiskaavan 2035 (Y-205) myötä.

Luoteis-Nastolan osayleiskaava

Lahden yleiskaava 2035 (Y-205) ei tuo muutoksia Luoteis-Nastolan osayleiskaavan mukaan voimassa oleville ranta-alueille.

Edellisellä Lahden suunta -työn 2017–2020 kierroksella Luoteis-Nastolan osayleiskaavasta jäi voimaan mitoitettut ranta-alueet ja muilta osin laadittu

Lahden yleiskaava 2030 (Y-203) kumosi osayleiskaavan. Nyt laadittava Lahden yleiskaava 2035 (Y-205) ei tuo muutoksia tältä osin voimassa olevaan kaavaan. Lahden yleiskaavassa 2035 esitetään rasterilla alueet (RV/1), jolla Luoteis-Nastolan osayleiskaavan merkinnät ja määräykset ovat voimassa.

Kallio-, Pitkä- ja Särkijärven alueen osayleiskaava

Lahden yleiskaava 2035 (Y-205) ei tuo muutoksia Kallio-, Pitkä- ja Särkijärven alueen osayleiskaavan mukaan voimassa oleville ranta-alueille.

Edellisellä Lahden suunta -työn 2017–2020 kierroksella Kallio-, Pitkä- ja Särkijärven alueen osayleiskaavasta jäi voimaan mitoitettut ranta-alueet ja

muilta osin laadittu Lahden yleiskaava 2030 (Y-203) kumosi osayleiskaavan. Nyt laadittava Lahden yleiskaava 2035 (Y-205) ei tuo muutoksia tältä osin voimassa olevaan kaavaan. Lahden yleiskaavassa 2035 esitetään rasterilla alueet (RV/2), jolla Kallio-, Pitkä- ja Särkijärven alueen osayleiskaavan merkinnät ja määräykset ovat voimassa.

Villähde-Koiskalan osayleiskaava

Lahden yleiskaava 2035 (Y-205) ei tuo muutoksia Villähde-Koiskalan osayleiskaavan mukaan voimassa olevalle Kärkjärven ranta-alueelle.

Edellisellä Lahden suunta -työn 2017–2020 kierroksella Villähde-Koiskalan osayleiskaavasta jäi voimaan Kärkjärven länsirannan rantavyöhyke ja

muilta osin laadittu Lahden yleiskaava 2030 (Y-203) kumosi osayleiskaavan. Nyt laadittava Lahden yleiskaava 2035 (Y-205) ei tuo muutoksia tältä osin voimassa olevaan kaavaan. Lahden yleiskaavassa 2035 esitetään rasterilla alueet (RV/3), jolla Villähde-Koiskalan osayleiskaavan merkinnät ja määräykset ovat voimassa.

Iso-Kukkasen-, Sala- ja Ruuhijärven rantayleiskaava

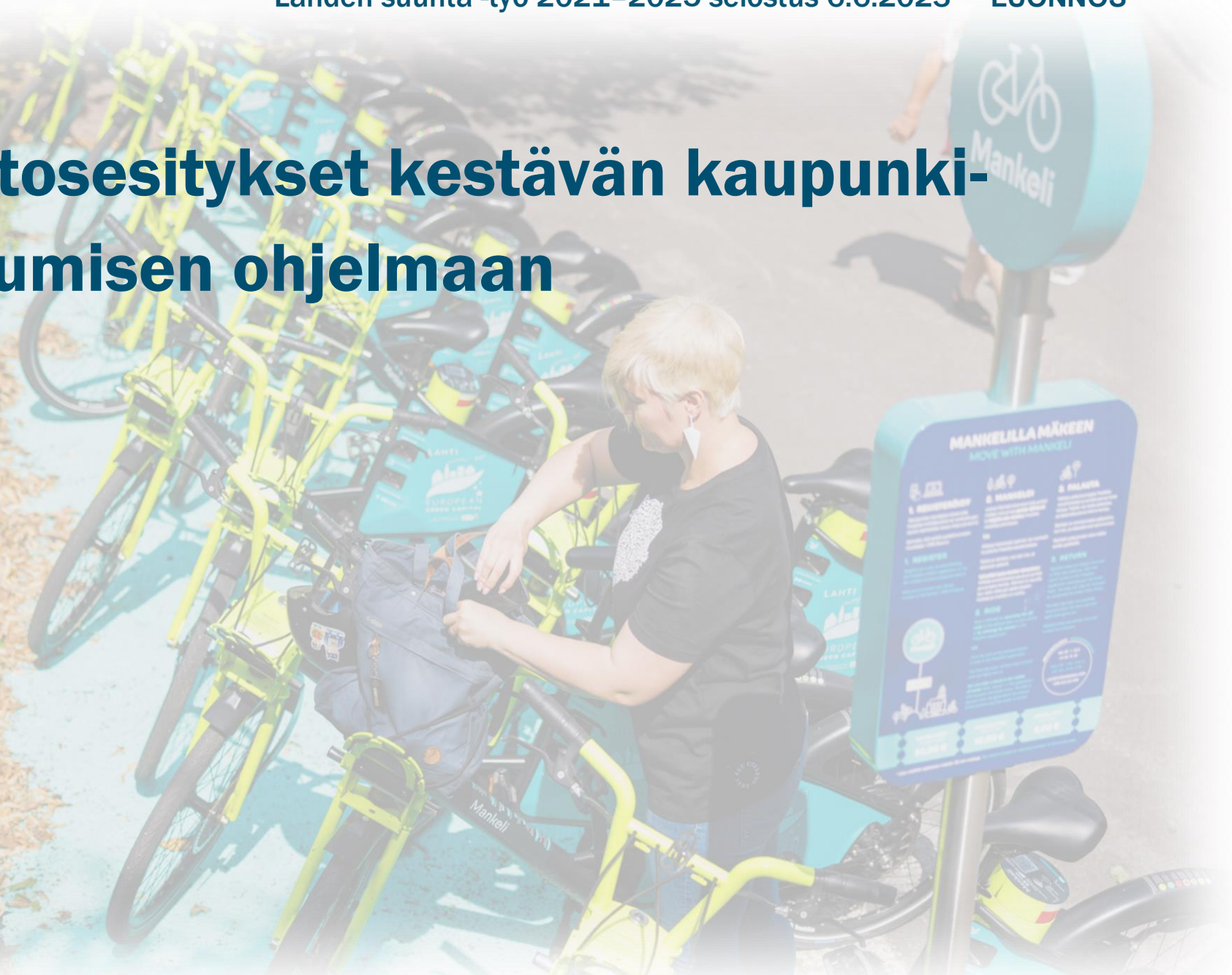
Lahden yleiskaava 2035 (Y-205) ei tuo muutoksia Iso-Kukkasen-, Sala- ja Ruuhijärven rantayleiskaavan mukaan voimassa oleville ranta-alueille.

Edellisellä Lahden suunta -työn 2017–2020 kierroksella Iso-Kukkasen-, Sala- ja Ruuhijärven rantayleiskaavasta jäi voimaan mitoitettut ranta-alueet

ja muilta osin laadittu Lahden yleiskaava 2030 (Y-203) kumosi osayleiskaavan. Nyt laadittava Lahden yleiskaava 2035 (Y-205) ei tuo muutoksia tältä osin voimassa olevaan kaavaan. Lahden yleiskaavassa 2035 esitetään rasterilla alueet (RV/4), jolla Iso-Kukkasen-, Sala- ja Ruuhijärven rantayleiskaavan merkinnät ja määräykset ovat voimassa.

4. Muutosesitykset kestävästä kaupunki- liikkumisesta ohjelmaan

Kestävän kaupunkiliikkumisen ohjelma käsittää keskeisimmät kaupunkitasoiset toimet kestävän kaupunkiliikkumisen edistämiseksi vuoteen 2035 mennessä. Kestävän kaupunkiliikkumisen ohjelman 2021–2025 luonnoksessa on päivitetty edellisen ohjelman teemakokonaisuuksien ja toimenpiteiden tilanne ja ryhmitelty teemakokonaisuudet kaupungin nykyisen strategian mukaisiksi. Samalla on tunnistettu uusia, kaupungin strategian mukaisia, teemakokonaisuuksia, joiden kehittämiseen ja toteuttamiseen tarvitaan toimenpiteitä. Moni asia on edistynyt suunnitellusti, mutta osa toimenpiteistä on jäänyt toteutumatta. Ensimmäisen ohjelman toimenpiteistä osa jatkuu myös ennallaan kohti tavoitteita 2030-luvulla.

Lahden kestävän liikkumisen ohjelman 2021–2025 teemakokonaisuudet on koottu Lahden suunta -työn 2021–2025 yhteisten kestävyysteemaisten strategijaotsikoiden alle: Kestävästi elinvoimainen, kestävästi hyvinvoiva ja kestävästi uudistuva. Ohjelman teemakokonaisuudet on kerätty strategijaotsikoiden alle joko sellaisenaan tai aiempia kokonaisuuksia muokaten. Uusia teemakokonaisuuksia ohjelmassa ovat 1) Citylogistiikka eli kaupungin sisäisen jakeluliikenteen kehittäminen, 2) Viihtyisä ja esteetön kävelyn ja pyöräilyn ympäristö, 3) Palveluverkon ja liikenteen suunnittelun yhteistyön kehittäminen ja 4) Sähköisen liikenteen edistäminen. Teemakokonaisuuksia täydennetään tarkemmalle toimenpidetasolle ehdotusvaiheessa.

5. Lahden suunta -työn 2021–2025 tekijät

Kuka valmistelee Lahden suunta -työn päätöksentekoon?

Lahden suunta -työn sisällön tekemiseen osallistuu suuri joukko ihmisiä: asukkaita, viranomaisia, asiantuntijoita ja eri intressiryhmien edustajia. Päätöksentekoon menevät aineistot valmistellaan Kaupunkiympäristön palvelualueen kaupunkisuunnittelun yksikössä. Kaupunkiympäristö-lautakunta asettaa aineistot nähtäville ja kaupunginvaltuusto päättää niiden hyväksymisestä. Valmistelun ydintiimin muodostaa yleiskaavoitus muutaman keskeisen asiantuntijan kanssa. Työskentelyn vuorovaikutteisiin menetelmiin kuuluvat erilaiset keskustelutilaisuudet ja työpajat niin asukkaiden ja toimijoiden kuin kaupungin omien asiantuntijoiden kanssa. Eri teemojen tietopohja ja suunnitteluratkaisut jalostuvat pienissä tehotiimeissä poikkihallinnollisesti parhaiden asiantuntijoiden voimin.

Lahden suunta -työn kokonaisuudesta ja yleiskaavatyöstä vastaa yleiskaava-arkkitehti Johanna Sääksniemi. Yleiskaavatyötä tukemaan ja ohjaamaan on nimetty työryhmä, joka kokoontuu muutaman kerran vuodessa. Kestävän kaupunkiliikkumisen ohjelman kokoamisesta ja toimenpiteiden koordinoimisesta vastaa kestävän liikkumisen asiantuntija ja ohjelmalla on oma työryhmänsä. Kestävän kaupunkiliikkumisen teemojen käsittelyyn on myös perustettu kestävän liikkumisen asukasraati, jota voidaan hyödyntää valmistelutyössä. Yleiskaavatyöllä ja kestävän kaupunkiliikkumisen ohjelmalla on yhteinen Lahden suunta -ohjausryhmä, joka kokoontuu neljä kertaa vuodessa. Lasten ja nuorten palveluverkkoa suunnitellaan omassa suunnitteluryhmässään. Kaikki ryhmät ovat kaupunkitasoisia ja niissä on mukana ihmisiä eri palvelualueilta.

Lahden suunta -työtä tekevien eri työryhmien jäsenet

Alho Olli, kaupunkikehitysjohtaja / Kymp

Alm Sari, kehittämisjohtaja / Konsernihallinto

Halme Minna, aluekoordinaattori, itäinen alue / Sivistyksen palvelualue, lasten ja nuorten kasvu

Harju Mika, varhaiskasvatusjohtaja / Sivistyksen palvelualue, lasten ja nuorten kasvu

Heikkinen Matti, liikenneinsinööri / Kymp kaupunkisuunnittelu

Heinämäki Juuso, vuorovaikutussuunnittelija / Kymp kaupunkisuunnittelu

Helin Tuomas, kaavoitusarkkitehti / Kymp Kaupunkisuunnittelu

Helminen Juha, kaupungingeodeetti / Kymp kaupunkisuunnittelu

Honkanen Petri, suunnittelujohtaja / Kymp kaupunkisuunnittelu

Huovinen Jaana, kaavoitusarkkitehti / Kymp kaupunkisuunnittelu

Hämäläinen Päivi, vastaava päiväkodin johtaja, eteläinen alue / Sivistyksen palvelualue, lasten ja nuorten kasvu

Ihanus Marianne, kaavoituskoordinaattori / Kymp kaupunkisuunnittelu

Jakonen Pirkko-Leena, suunnittelupäällikkö / Kymp kaupunkisuunnittelu

Jämsen Virve, opetus- ja kasvatusjohtaja / Sivistyksen palvelualue, lasten ja nuorten kasvu

Järveläinen Juhani, hulevesi-insinööri / Kymp rakennus- ja ympäristövalvonta

Kajander Sami, paikkatietoinsinööri / Kymp kaupunkisuunnittelu

Keskinen Rea, asemakaavavalmistaja / Kymp kaupunkisuunnittelu

Kivilahti Jouni, nuorisotoimenjohtaja / Sivistyksen palvelualue, lasten ja nuorten kasvu

Kivineva Pauliina, vuorovaikutussuunnittelija / Kymp kaupunkisuunnittelu

Kokkonen Päivi, kehittämisspäällikkö / Konsernihallinto

Kortelainen Vuokko, viestintäsuunnittelija / Konsernihallinto

Koskelainen Liisa-Marjatta, tutkimuspäällikkö / Sivistyksen palvelualue, museo

Kujala Kirsi, kaupunginpuutarhuri / Kymp kaupunkisuunnittelu

Lastikka Mika, kaupungininsinööri / Kymp kaupunkitekniikka

Lehmuskoski Markus, kaavoitusarkkitehti / Kymp kaupunkisuunnittelu

Leppäaho Pasi, kunnossapitopäällikkö / Kymp kaupunkitekniikka

Malin Ismo, vesiensuojelupäällikkö / Kymp rakennus- ja ympäristövalvonta

Marjamäki Emma, ympäristökasvattaja / Kymp rakennus- ja ympäristövalvonta

Markkula Sari, suunnittelija / Kymp kaupunkisuunnittelu

Marola Jesse, erityisasiantuntija / Konsernihallinto

Martikainen Jaana, liikenneinsinööri / Kymp Kaupunkisuunnittelu

Mustakallio Marja, kaavoitusarkkitehti / Kymp Kaupunkisuunnittelu

Naasko Oili-Mirjam, viestintäpäällikkö / Konsernihallinto

Niskanen Riitta, hankepäällikkö / Kymp kaupunkisuunnittelu

Ojala Elina, ympäristöjohtaja / Konsernihallinto

Palomäki Johanna, kaupunginarkkitehti / Kymp kaupunkisuunnittelu

Parjanen Veikko, suunnitteluavustaja / Kympp kaupunkisuunnittelu

Peltonen Petri, suunnitteluinsinööri / Kympp kaupunkisuunnittelu

Pirttilä Leena, rakennuttajapäällikkö / Lahden tilakeskus

Puusaari Riina, suunnitteluinsinööri / Kympp kaupunkisuunnittelu

Rantanen Virpi, palvelupäällikkö, nuorisopalvelut, itäinen alue /

Sivistyksen palvelualue, lasten ja nuorten kasvu

Ruotsalainen Roosa, tutkija / Sivistyksen palvelualue, museo

Saarela Matti, vastaava rehtori, pohjoisen ja Nastolan alue / Sivistyksen

palvelualue, lasten ja nuorten kasvu

Salminen Tuula, suunnitteluinsinööri / Kympp kaupunkisuunnittelu

Salomaa Iiris, asiantuntija fysioterapeutti / Päijät-Sote

Saresma Kirsikka, vastaava rehtori, eteläinen ja keskustan alue /

Sivistyksen palvelualue, lasten ja nuorten kasvu

Sieppi Päivi, ympäristöneuvontapäällikkö / Konsernihallinto

Silvast Maria, maisema-arkkitehti / Kympp kaupunkisuunnittelu

Sivonen Markku, rakennuslupapäällikkö / Kympp rakennus- ja

ympäristövalvonta

Suokas Sanna, yleiskaavoittaja / Kympp kaupunkisuunnittelu

Suvisilta Jaana, palvelujohtaja / Konsernihallinto

Solonen Petri, maankäyttöinsinööri / Kympp Kaupunkisuunnittelu

Särkkä Anna-Maaria, metsäpäällikkö / Kympp rakennus- ja

ympäristövalvonta

Särkkäaho Rauno, joukkoliikennepäällikkö / Kympp kaupunkitekniikka

Sääksiemi Johanna, yleiskaava-arkkitehti / Kympp kaupunkisuunnittelu

Suvisilta Jaana, palvelujohtaja / Konsernihallinto

Tiittanen Riku, projektipäällikkö / Kympp kaupunkitekniikka

Tikkala Jaakko, suunnitteluinsinööri / Kympp kaupunkisuunnittelu

Toivonen Olli, strategiapäällikkö / Konsernihallinto

Tuhkanen Jani, rakennuttamispäällikkö / Kympp kaupunkitekniikka

Turunen Heikki, lukiojohtaja / Sivistyksen palvelualue,

lukiokoulutuspalvelut

Ukkonen Markku, kehittämisasiantuntija / Konsernipalvelut

Uronen Carita, suunnitteluinsinööri / Kympp kaupunkisuunnittelu

Vanhala Maria, suunnitteluinsinööri / Kympp kaupunkisuunnittelu

Vanninen Helene, asuntoasianpäällikkö / Kympp kaupunkisuunnittelu

Virtanen Satu, kiertotalousasiantuntija / Kympp kaupunkisuunnittelu

Väisänen Petteri, projektipäällikkö / Kympp Kaupunkitekniikka

Lähteet

Lahden suunta -työn 2021–2025 keskeiset selvitykset:

Asuminen

Asuinalueiden sosioekonominen tarkastelu (valmistuu vasta ehdotusvaiheessa)

- 12. Ikäihmistien paikat ja asumisen tarpeet 2021
- 13. Kaupunkipientalonselvitys 5/2023

Palvelut

- 14. Lasten ja nuorten kasvun vastualueen palveluverkkosuunnitelma 2021

Elinkeinot

- 15. Selvitys Lahden elinkeinoelämän mahdollisuuksista. Raporttiluonnos 5.6.2023.

Kulttuuriympäristö ja maisema

- 16. Lahden yleiskaava 2035 (Y-205) - Rakennettujen kulttuuriympäristöjen päivitysinventointi. Raporttiluonnos 31.5.2023

- 17. Lahden kulttuurimaisemat – selvitys paikallisesti arvokkaista kulttuurimaisemista. Raporttiluonnos 5.6.2023.

Luonnonympäristö

- 18. Lahden luontotyyppiselvitykset. Raporttiluonnos 15.3.2023
- 19. Hulevesimerkinnot ja -määräykset Lahden yleiskaavassa – Taustaraportti liitekartoineen 2.4.2020
- 20. Selvitys Lahden tärkeimmistä ekosysteemipalveluista 8.3.2019

Kiertotalous, ilmasto ja kaavatalous

- 21. Lahden suunta 2021–2025-työn yleiskaavan kiertotalousteemaan liittyvät selvitykset
- 22. Päijät-Hämeen tuulivoimaselvitys. Raporttiluonnos 17.2.2023

Kestävä kaupunkiliikuminen

- 23. Kestävät matkaketjut Päijät-Hämeessä
- 24. Alueellinen junaliikenneselvitys: Infrastruktuuri, kapasiteetti ja kalusto
- 25. Alueellisen junaliikenteen selvitys: Osaprojekti 2 – Maankäyttö
- 26. Alueellisen junaliikenteen jatkoselvitys: Liikennöintikustannukset ja matkustajapotentiaali

27. Kerava-Lahti-Kouvola aluevaraus selvitys
28. Junaliikenteen mahdolliset seisakepaikat Lahden kaupungissa, raportti liitekarttoineen
29. Päijät-Hämeen pääpyörätieverkko
30. Raskaan liikenteen latausinfra: Päijät-Hämeen tarpeet ja mahdollisuudet
31. Lahden citylogistiikka -selvitys. Raportti 2.6.2022.
32. Kävely kunniaan! Lahden kävely-ympäristöjen käyttäjälähtöinen suunnittelu. Diplomityö, Erika Kukkonen, 27.3.2023

Vuorovaikutus

33. Lahden suunta -työn 2021–2025 aloitusvaiheen viranomaisneuvottelun 1.11.2022 pöytäkirja
34. Lahden suunta -työ 2021–2025 – kooste aloitus- ja luonnosvaiheen asukastilaisuuksien ja kyselyjen tuloksista.

Muu lähdeaineisto mm.:

Kulttuuriympäristö

- Selvitys Lahden kulttuurihistoriallisesti arvokkaista kohteista (2000)
- Selvitys Lahden sodanjälkeisestä rakennusperinnöstä (2012)
- Nastolan kulttuuriympäristöselvitys (2020)

Liikenne ja liikkuminen

Alfonzo, M. A. 2005. To walk or not to walk? The hierarchy of walking needs. *Environment and behavior*, 37(6), 808-836.

Henkilöliikennetutkimus 2016: Päijät-Häme

Henkilöliikennetutkimus 2021: Päijät-Häme

Lahden pyöräliikenteen tavoiteverkko. 2019

Päijät-Hämeen maakuntakaava 2014

Valtatie 12 Lahden eteläinen kehätie (osuus Soramäki–Okeroinen). Yleissuunnitelma. Hollola, Lahti. 2008.

Valtatien 12 parantaminen välillä Joutjärvi – Uusikylä, Lahti, Nastola, Orimattila. Yleissuunnitelma. 2010.

Valtatien 12 parantaminen välillä Uusikylä - Tillola, Lahti ja Iitti. Tiesuunnitelma. 2019.

Valtatien 24 parantaminen välillä Karisto – Kalliola, Lahti ja Hollola. Aluevarausuunnitelma. 2017.

LUONNON MONIMUOTOISUUDEN KANNALTA ERITYSEN TÄRKEÄ ALUE.

Pistemäiset LUMO-kohteet

nro	Kohteen nimi	Luokituksen peruste	Suojeluperuste
1	Haramaantien lähteikkökorpi	Haramaantien lähteikkökorpi	Runsaslahopuustoista lehtokorpea ja lähteikköinen alue
2	Sorvasen lehmusmetsä	Lehmusmetsä	Jalopuumetsä, lehmusmetsä, 20-30 kpl lähinnä vesasyntyisiä lehmuksia
3	Sorasentien puro	Puro	Metsälain erityisen tärkeä elinympäristö
4	Takkulan puro	Puro	Puro, metsälain erityisen tärkeä elinympäristö
5	Kilpiäisen tammet	Neljä isokokoista tammea	Neljä luontaista isokokoista tammea
6	Seppälän lähde	Lähde	Luonnontilainen lähde, ML 10 §
7			Linnustoltaan arvokas luonnontilainen metsä
8	Karhulan lähde		
9	Kartanon jalopuumetsä	Jalopuumetsä	Luonnonsuojelulain 29 §:n nojalla suojeltu luontotyyppikohde, pähkinäpensaslehto ja jalopuumetsä.
10	Holman kallioketo	Vanha pihapiiri, kallioketo	Arvokas kallioalue ja kulttuuribiotooppi.
11	Frisbeegolfradan metsälehmukset	Metsälehmuksia	Luontainen metsälehmuksia kasvava alue
12	Iskurikuusi	Kuusi	Muusta ympäriltä kasvavasta puustosta erottuva isokokoinen kuusi
13	Sepänniemen vesilintualue	Rantametsä, lehtipuuvaltainen metsä, linturuovikko.	Arvokas kosteikko/vesialue, merkittävä lintukohde, ulkoilualue.
14	Joutjoen suu	Lintujen talvehtimisaikka	Arvokas lintukohde. Lintujen talvehtimisaikka.
15	Joutjoen suu	Lintujen talvehtimisaikka	Arvokas lintukohde. Lintujen talvehtimisaikka.
16	Kaurissuonojan lähde	Lähde	Luonnontilainen lähde, ML 10 §
17	Ohrapään vanha metsä	Vanha metsä	Kilpikaarnaisia mäntyjä, isoja kuusi ja isoja lahovikaisia koivuja
18	Herrasmannin lähde	Herrasmannin lähde	
19	Kukonharjun männyt		Maisemapuu
20	Kukonharjun männyt		Maisemapuu
21	Siltalanpohjan lähdenoro	Lähdenoro	Luonnontilaisen kaltainen lähdenoro, ML 10 §
22	Lehmuksen lähde	Lähde	
23	Saunatien lähde	Lähde	
24	Lehmuksen jättimänty	Mänty	Kilpikaarnainen maisemallinen mänty
25	Soilahden lähde	Lähde	Luonnontilainen lähde, ML 10 §
26	Sietikan lehtikuusi	Sietikan lehtikuusi	Isokokoinen lehtikuusi Sietikan rannalla
27	Koiskalan isomänty	Koiskalan isomänty	Isokokoinen mänty

28	Koiskalan suurmänty	Koiskalan suurmänty	Isokokoinen mänty,
29	Hevostytön muistomännyt	Kilpikaarnamäntyjä	Vanhoja kilpikaarnaisia mäntyjä
30	Tapanilan isot männyt ja koivut	Tapanilan isot männyt ja koivut	Koulun vieressä olevat järeät männyt ja koivut eroavat ympäristöstään.
31	Kytölän lähde	Lähde	Luonnontilaisen kaltainen lähde, ML 10 §
32	Koiskalan kylän peltosaareke ja humalavieraan esiintymä	Perinnemaisema, lammaslaidun	
33	Eeronkadun muinaisranta	Muinaisranta, huomioidaan metsänkäsittelyssä.	Arvokas geologinen kohde.
34	Jalkarannan niitty	Niitty ja lampi, puistomainen alue.	Arvokas perinnemaisema ja -biotooppi. Päijät-Hämeen perinnemaisemat -raportin (2000) mukaan kohde on paikallisesti arvokas (arvaluokka: P)
35	Mustankorventien ikimännyt	Kilpikaarnamäntyjä, maisemapuita 4 kpl.	Arvokas puuryhmä.
36	Paavolan metsälehmus	Metsälehmus	Yksittäinen metsälehmus mäntypuustoisessa rinteessä
37	Salpausselän suppametsä	Suppametsä	Suppametsä, metsälain muu arvokas elinympäristö
38	Suppa	Suppametsä kehittyä aarnimaisemmaksi.	
39	Arrajoen lähteet	Lähteet	Luonnontilainen lähde, ML 10 §
40	Kuohunkallion metsälammet	Lampia	
41	Siperian ikimännyt	Siperian kolme ikimäntyä	Kolme kilpikaarnaista mäntyä.
42	Tonttilan lähde		Luonnontilaisen kaltainen lähde.
43	Ahtialantien metsälehmus	Iso lehmus ja pari lehmuksentaimea.	Isokokoinen lehmus ja lähiympäristössä lehmuksentaimia.
44	Lakkapäinen mänty	Pallolatvamänty muun harjumännikön seassa.	Erikoinen puuyksilö.
45	Arrajoen tammi	Tammi	Poikkeuksellisen isokokoinen tammi talousmetsässä
46	Kuohunkallion metsälammet	Lampia	
47	Kuohunkallion metsälammet	Lampia	
48	Pöysälän metsälehmus	Isokokoinen lehmus	Eritään isokokoinen metsälehmus
49	Radiomäen häränsilmän esiintymä	Ketomainen alue, häränsilmäesiintymä.	Merkittävä kasviyhdyksunta, ulkoilualue.
50	Kulonpalonkallion lehto	Lehto ja metsälehmuksia	Tuore lehto ja metsälehmuksia
51	Riihelän kloonikoivut	Kloonikoivumetsä, puistomainen alue	Arvokas kulttuuribiotooppi, erityispuumetsikkö.
52	Kuohunkallion metsälammet	Lampia	
53	Männistörinteen pallolatvamänty.	Männistörinteen pallolatvamänty	Yksittäinen pallolatvainen maisemamänty

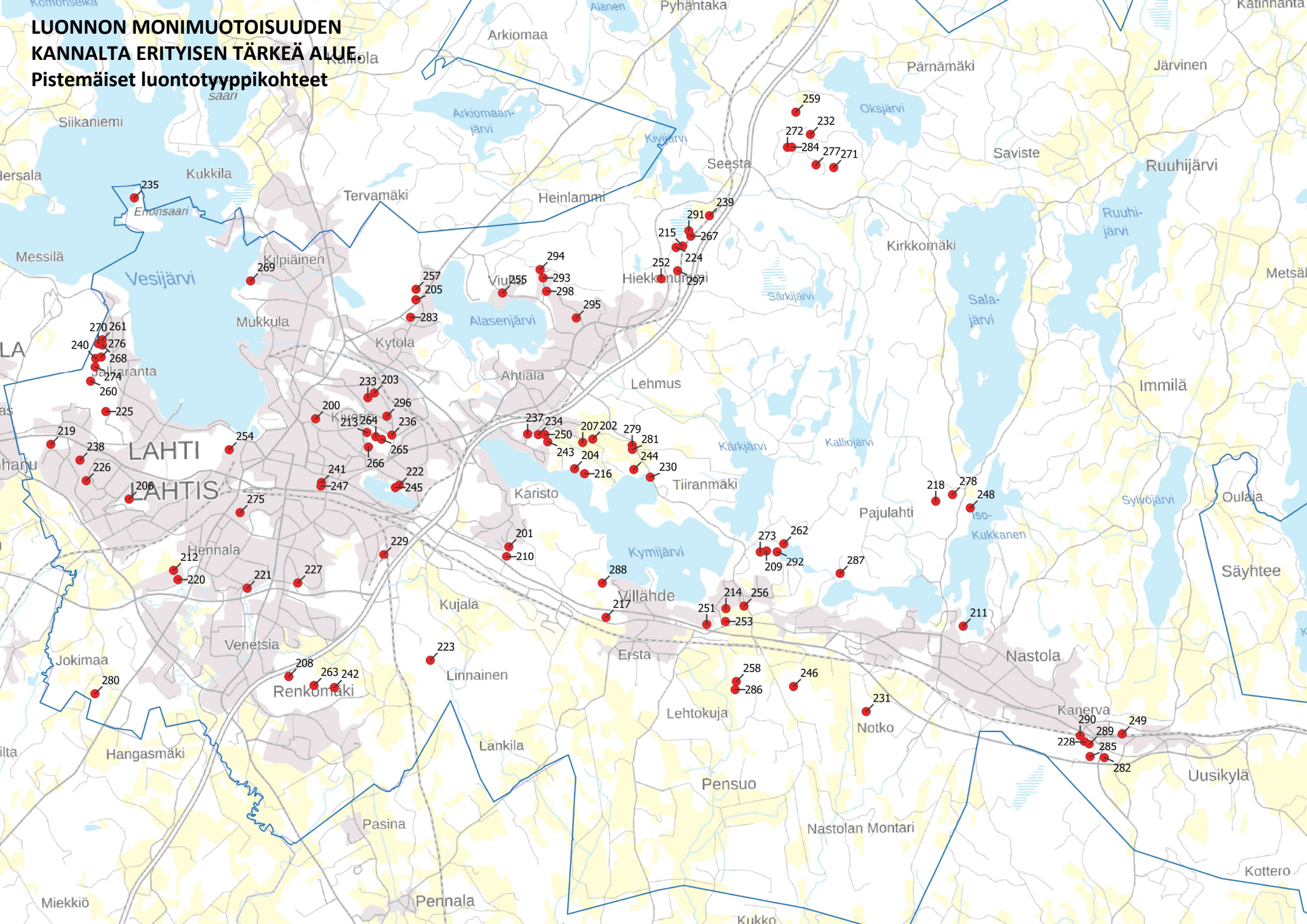
54	Yrjölän puronotko	Puronvarsi ojitettu suoremaksi, sekametsä, pusikkoinen, lahoavaa puuta, kehittyy luonnontilaisemmaksi.	
55	Joutjärven niitty	Niittyalue	Arvokas perinnebiotooppi.
56	Seelampi	Lampi	Lampi, ML 10 §, VL 11 §
57	Kinnankoski	Koski	Luonnontilaisen kaltainen puro, ML 10 §
58	Myllypaunin puro	Puro	Luonnontilaisen kaltainen puro, ML 10 §
59	Mäkelän niitty	Niittyalue, koirien koulutuspaikka.	Arvokas perinnemaisema/perinnebiotyyppejä. Päijät-Hämeen perinnemaisemat -selvityksen (2000) mukaan kohde on paikallisesti arvokas.
60	Mäkelän niitty	Niittyalue, koirien koulutuspaikka.	Arvokas perinnemaisema/perinnebiotyyppejä. Päijät-Hämeen perinnemaisemat -selvityksen (2000) mukaan kohde on paikallisesti arvokas.
61	Kullankukkulan harjubiootppi	Harjumännikkö, virkistysmetsä	Arv. harjualue/reunamoreeni, arvokas kasvikohte, maasto-opetuskohde.
62	Pajulahden kuusi	Kuusi	Iso kuusi talousmetsässä
63	Karistonkadun lähde		Lähde.
64	Kerinkallion kallio	Kallio	Yli kymmenen metriä korkea jyrkänne
65		Suo	Linnustoltaan arvokas luonnontilainen metsä
66	Kolavan metsälehmus	Metsälehmus	Läpimitaltaan n. 40 cm oleva metsälehmus
67	Lakkilanharjun kuusi	Kuusi	Isokokoinen kuusi
68	Hattisenrannan norolehto	Norolehto	Luonnontilaisen kaltainen noro, lehtometsä ja jalopuumetsä, ML 10 §, LSL 29 §
69		Lehmusmetsä	Linnustoltaan arvokas luonnontilainen metsä
70	Kankaanpääntien lähteikkö	Lähteikkö	ML 10 §
71	Kolavan lähde		Luonnontilaisen kaltainen lähde. Metsälaissa mainittu erityisen tärkeä elinympäristö. Juomaveden hakupaikka.
72	Liipolan purot	Puro	Puro, metsälain erityisen tärkeä elinympäristö
73	Muuntamon lähde		
74	Liipolan lehmusmetsä	Lehmusmetsä	Jalopuumetsä, metsälehmuksia, LSL 29 §
75	Liipolan purot	Puro	Puro, metsälain erityisen tärkeä elinympäristö
76	Liipolan purot	Puro	Puro, metsälain erityisen tärkeä elinympäristö
77	Suppalan lähteikkö	Lähteikkö	Metsälain suojelema luonnontilainen lähteikkö, ML 10 §
78	Liipolan purot	Puro	Puro, metsälain erityisen tärkeä elinympäristö
79	Kompunmäen lähde	Lähde ja puro	Luonnontilaisen kaltainen lähde ja lähdepuro, ML 10 §
80	Koivusaaren lähde	Lähde ja puro	Luonnontilaisen kaltainen lähde ja lähdepuro, ML 10 §

81	Suppalan suo	Suo	Vähäpuustoinen suo
82	Konnilan kuusi	Kuusi	Isokokoinen kuusi, ympäröivästä puustosta erottuva järeä kuusi
83	Härkämäen metsälehmusalue	Metsälehmusalue	Luontainen metsälehmusalue
84	Ristolän lähteikkö	Lähteinen alue	Lähteinen alue ja norojen lähiympäristö, ML 10 §
85	Villähteentien tammi	Tammi	Vanha tammi
86	Villähteentien metsälehmus	Metsälehmus	Kolmihaarainen vanha metsälehmus
87	Vanhan Nastolantien lehmukset	Lehmuksia ja tammia	
88	Ristolän lähde	Lähde ja noro	Lähde ja lehtoinen noroalue
89	Leipomon siirtolohkare	Siirtolohkare	Ympäristöstään erottuva isokokoinen siirtolohkare
90	Erstan vanha mänty	Vanha mänty	Kilpikaarnainen vanha maisemallinen mänty
91	Kujalan metsälehmusrinne	Metsälehmusmetsä	Nuoria metsälehmuksia kasvava alue
92	Musankivi	Siirtolohkare, vanha rajakivi	Arvokas luonnonmuodostuma, muu muistokohde.
93	Metsälehmus	Metsälehmus	Yksittäinen metsälehmus
94	Nastolanharjun suppametsä	Suppametsä	Yli 10 metriä syvä suppa, jossa eri-ikäisrakenteinen metsä ja lahoppuustoa
95	Ristolän laidun	Muinaismuistokohde	Yleiskaavassa muinaismuistoaluetta. Perinnebiotooppi.
96	Luhtijoen tulva-alue	Joen suojavyyöhykkeen puusto ja puronotkot.	Tulvavyöhykkeen metsää, rantalepikköä.
97	Lehtokujan suo	Suo	Luonnontilainen suo
98	Ritomäen lähteet	Kaksi lähdeä	Luonnontilaiset lähteet, ML 10 §
99	Hiiriöisen lähde	Lähde	Luonnontilainen lähde, ML 10 §
100	Mustakalliontien tammet	Vanhat tammet	Kaksi vanhaa järeää tammea
101		Suo	Linnustoltaan arvokas luonnontilainen metsä
102	Ämmälän lähde	Lähde	
103	Saarenpohjan lähde	Lähde	Luonnontilainen lähde, ML 10 §
104	Mattilan lähde	Lähde	
105	Sähkölínjan katajaesiintymä	Kataja-alue sähkölínjan alla	
106	Heikkilän kuusi	Maisemakuusi	Isokokoinen maisemallinen kuusi
107	Renkomäen lähde		Arvokas lähde.
108	Sähkölínjan katajaesiintymä	Kataja-alue sähkölínjan alla	
109	Peltolan lähde	Lähde	Luonnontilainen lähde, ML 10 §
110	Pippon vanha metsä	Vanha metsä	Vanha kuusivaltainen metsä toimii suojavyyöhykkeenä Lepolan vanhalle metsälle
111	Pippon pähkinäpensaslehto	Pähkinäpensaslehto	Pähkinäpensaslehto, LSL 29 §
112	Potilanjoki	Puro	Luonnontilaisen kaltainen puro, ML 10 §
113	Turranmäki	Vanha metsä	Vanha metsä, jossa ei ole vuosikymmeniin tehty metsänhoitotoimenpiteitä, paljon lahoppuuta sekä isoja haapoja

114	Turranmäki	Vanha metsä	Vanha metsä, jossa ei ole vuosikymmeniin tehty metsänhoitotoimenpiteitä, paljon lahoppua sekä isoja haapoja
115	Soltin tulikukkakallio ja purolehto	Silokallioalue. Arokas lehto, arvokas kosteikko/puro.	Asemakaava-alueen ulkopuolella alue kuuluisi metsälaissa mainittuihin erityisen tärkeisiin elinympäristöihin.
116	Ritomäen lehto ja puro	Lehto ja puro	Lehto, ML 10 §. Luonnontilainen puro ML 10 §
117	Kirkkotien lähde ja noro	Lähde ja noro	Luonnontilaisen kaltainen lähde ja lähteestä laskeva noro ja lähiympäristö, ML 10 §
118	Rakokiven lähde ja lähteikkö	Lähde ja lähteikkö	Luonnontilaisen kaltainen lähde. Rinteestä monin paikoin purkautuvien lähteikköjen vyöhyke, ML 10 §
119	Kurenojan lähde ja puro	Lähde ja puro	Luonnontilaisen kaltainen lähde ja mutkittileva luonnontilaisen kaltainen puro, ML 10 §
120	Pitkäpellon lähteikkö ja suo	Lähteinen alue ja suo	Lähteikköinen alue, norojen alue luhtainen, ML 10 § ja vähäpuustoinen suo.
121	Myllypohjan niittyalue	Niittyalue	Arvokas perinnemaisema.
122	Merrasoja	Merrasoja	Lähes luonnontilainen puromainen oja, puusto ryteikköinen
123	Vartio-ojan lehtoalue	Puronotko, muutettu kaivuulla kasvillisuutta, muuten rehevää ja lahoppua.	Arvokas lehto, arvokas pienvesi.
124	Pippon puronotko	Puronotko	Metsälain erityisen tärkeä elinympäristö
125	Jokimaan puronotko ja lampi.	Jokimaan puronotko ja pieni lampi.	Aiemmin hakattu jyrkkärinteinen puronotko, joka laskee lampeen. Mahdollisesti arvokas pienvesi.
126	Niemen metsälehmusrinne ja lehtikuusikuja	Lehmusmetsä, lehtikuusikuja	Luontaisesti syntyneitä metsälehmäksiä 15 kpl, ei täytä luonnonsuojelulain määrittämää jalopuumetsän määrää. Isokokoisista lehtikuusista muodostuva puukujanne.
127			Linnustoltaan arvokas luonnontilainen metsä

**LUONNON MONIMUOTOISUUDEN
KANNALTA ERITYISEN TÄRKEÄ ALUE**
Pistemäiset luontotyyppikohteet

LUONNON MONIMUOTOISUUDEN KANNALTA ERITYSEN TÄRKEÄ ALUE.

Pistemäiset luontotyyppikohteet

nro	Nimi	Kuviot	Pääryhmä	Luontotyyppi
200	Kivistönmäki	3	Metsien erikoistyytit	Kalliometsät
201	Karistonselän kuusikkorinne	2,3,4	Lehdot. Kangasmetsät.	Kosteat keskiravinteiset lehdot. Lehtomaiset kankaat.
202	Koiskalan niityt		Perinnebiotoopit	Tuoreet heinäniityt
203	Metsäpelto	10,11	Lehdot.	Tuoreet keskiravinteiset lehdot. Kosteat keskiravinteiset lehdot
204	Koiskalan Kaukkari	6,8	Kangasmetsät. Lehdot.	Tuoreet kankaat. Tuoreet keskiravinteiset lehdot.
205	Levelä	10,11	Kangasmetsät. Lehdot	Varttuneet havupuuvallaiset tuoreet kankaat. Tuoreet keskiravinteiset lehdot.
206	Männistönrinne	1	Metsien erikoistyytit	Harjumetsien valorinteet
207	Koiskalan niityt		Perinnebiotoopit	Karut kedot
208	Renkomäki	2	Suoyhdistymät	Boreaaliset piensuot
209	Härhönjoen ympäristö	7	Virtavedet	Havumetsävyöhykkeen purot ja pikkujoet
210	Karistonselän kuusikkorinne	5	Kangasmetsät	Tuoreet kankaat
211	Rauhaniemi	6,7	Lehdot. Luhdat.	Kosteat runsasravinteiset lehdot. Avoluhat.
212	Metsä-Hennala	2,3	Sisävedet. Kangasmetsät	Savimaiden latvapurot. Lehtomaiset kankaat
213	Lounaanpuisto	8,9,10,14,15,17	Kangasmetsät. Lehdot. Korvet.	Varttuneet havupuuvallaiset tuoreet kankaat. Kosteat keskiravinteiset lehdot. Lehtokorvet.
214	Taavilan metsämäet	1,2,3	Kangasmetsät. Perinnebiotoopit.	Varttuneet havupuuvallaiset tuoreet kankaat. Varttuneet havupuuvallaiset lehtomaiset kankaat. Heinäkedot.
215	Selkojärven eteläpuoliset metsät	9,1	Lehdot	Tuoreet keskiravinteiset lehdot
216	Koiskalan Kaukkari	9,10,11	Lehdot. Kangasmetsät.	Tuoreet keskiravinteiset lehdot. Tuoreet kankaat. Kosteat keskiravinteiset lehdot.
217	Miekantien itäpuolen lehtoalue	4	Lehdot	Tuoreet runsasravinteiset lehdot
218	Hämmämäen metsä	2	Korvet	Kangaskorvet
219	Pirttiharjun pohjoispuolen metsä	3	Lehdot	Tuoreet keskiravinteiset lehdot

220	Metsä-Hennala	4,5	Kangasmetsät. Sisävedet	Lehtomaiset kankaat. Savimaiden latvapurot.
221	Paskurinoja	3	Kangasmetsät	Lehtomaiset kankaat
222	Joutsaari ja Kokkokallionpuisto	5	Kangasmetsät	Varttuneet havupuuvaltaiset lehtomaiset kankaat
223	Pippon metsä	6	Lehdot	Tuoreet runsasravinteiset lehdot
224	Selkojärven eteläpuoliset metsät	5	Lehdot	Tuoreet keskiravinteiset lehdot
225	Jalkarannan metsät	1	Kangasmetsät	Kuivahkot kankaat
226	Pirttiharju	2	Kangasmetsät	Tuoreet kankaat
227	Liipolan kalliot	3	Kangasmetsät	Lehtomaiset kankaat.
228	Uudenkylän lähteikkö	2,4,5	Korvet. Suoyhdistelmät. Rämeet.	Lehtokorvet. Boreaaliset piensuot. Lettorämeet.
229	Kerinkallion puronvarsi	2,3	Sisävedet	Savimaiden latvapurot
230	Maunulanpohja	11	Lehdot	Kosteat keskiravinteiset lehdot
231	Notkolan puro	1	Virtavedet	Havumetsävyöhykkeen purot ja pikkujoet
232	Ruissuonkallio	2	Kangasmetsät	Varttuneet hajupuuvaltaiset tuoreet kankaat
233	Metsäpelto	4,6	Lehdot	Kosteat keskiravinteiset lehdot
234	Kaukkari	5	Lehdot	Kosteat keskiravinteiset lehdot
235	Enonsaari	3	Metsien erikoistyyppit	Kalliometsät
236	Lounaanpuisto	22	Lehdot	Kosteat keskiravinteiset lehdot
237	Kaukkari	2	Lehdot	Kosteat keskiravinteiset lehdot
238	Pirttiharju	9	Lehdot	Kosteat keskiravinteiset lehdot
239	Seestan kartanon lehto	1	Lehdot	Kosteat runsasravinteiset lehdot
240	Jalkarannan metsät	6	Suoyhdistymät	Boreaaliset piensuot
241	Lotilanharju	4	Lehdot	Tuoreet keskiravinteiset lehdot
242	Renkomäki	5	Kangasmetsät	Varttuneet hajupuuvaltaiset tuoreet kankaat
243	Kaukkari	8	Lehdot	Kosteat keskiravinteiset lehdot
244	Maunulanpohja	4	Lehdot	Vaahteralehdot
245	Joutsaari ja Kokkokallionpuisto	1,2	Rämeet. Nevat.	Isovarpurämeet. Saranevat.
246	Haravakylän metsä	2	Suoyhdistymät	Boreaaliset piensuot
247	Lotilanharju	2,3	Metsien erikoistyyppit	Harjumetsien valorinteet
248	Hopealammin suo	1	Nevat	Saranevat
249	Uudenkylän ratapihan keto	1	Uusympäristöt	
250	Kaukkari	9	Lehdot	Tuoreet runsasravinteiset lehdot
251	Villähteen tikkametsä	1	Kangasmetsät	Varttuneet lehtipuuvaltaiset lehtomaiset ja tuoreet kankaat.
252	Sydänkangas	7	Kangasmetsät	Kuivahkot kankaat

253	Villähteen tikkametsä	3	Kangasmetsät	Varttuneet lehtipuuvaltaiset lehtomaiset ja tuoreet kankaat.
254	Teivaalan häränsilmän esiintymä		Metsien erikoistyyppit	Harjumetsien valorinteet
255	Jungbergin pelto	1	Perinnebiotoopit	Tuoreet heinäniityt
256	Taavilan metsämäet	6	Lehdot	Kosteat keskiravinteiset lehdot
257	Levelä	15	Korvet	Ruohokorvet.
258	Uusituvan metsäalue	1	Sisävedet	Havumetsävyöhykkeen latvapurot
259	Peltolan eteläpuoleinen suo	1	Suoyhdistymät	Boreaaliset piensuot
260	Jalkarannan metsät	4	Suoyhdistymät	Boreaaliset piensuot
261	Jalkarannan metsät	10	Suoyhdistymät	Boreaaliset piensuot
262	Härhönjoen ympäristö	13	Korvet	Kangaskorvet
263	Renkomäki	3	Suoyhdistymät	Boreaaliset piensuot
264	Lounaanpuisto	7	Suoyhdistymät	Boreaaliset piensuot
265	Lounaanpuisto	6	Suoyhdistymät	Boreaaliset piensuot
266	Luonaanpuisto	3	Lehdot	Tuoreet keskiravinteiset lehdot
267	Selkojärven eteläpuoliset metsät	13	Lehdot	Tuoreet keskiravinteiset lehdot
268	Jalkarannan metsät	9	Suoyhdistymät	Boreaaliset piensuot
269	Merranojan suu	1	Metsien erikoistyyppit	Sisämaan tulvametsät
270	Jalkarannan metsät	8	Suoyhdistymät	Boreaaliset piensuot
271	Ruissuonkallio	3	Suoyhdistymät	Boreaaliset piensuot
272	Ruissuonkallio	6	Suoyhdistymät	Boreaaliset piensuot
273	Härhönjoen ympäristö	3	Lehdot	Kosteat keskiravinteiset lehdot
274	Jalkarannan metsät	5	Suoyhdistymät	Boreaaliset piensuot
275	Kullankukkkula	1	Metsien erikoistyyppit	Harjumetsien valorinteet
276	Jalkarannan metsät	7	Suoyhdistymät	Boreaaliset piensuot
277	Ruissuonkallio	4	Suoyhdistymät	Boreaaliset piensuot
278	Hämmämäen metsä	1	Suoyhdistymät	Boreaaliset piensuot
279	Haavistonpellon metsäsaarroke	1	Suoyhdistymät	Boreaaliset piensuot
280	Pietilän metsä	2	Perinnebiotoopit	Metsälaitumet
281	Haavistonpellon metsäsaarroke	2	Suoyhdistymät	Boreaaliset piensuot
282	Uudenkylän puometsä	4	Virtavedet	Havumetsävyöhykkeen purot ja pikkujoet

283	Levelä	2,3,4,5,7,8	Korvet. Lehdot. Kangasmetsät	Ruohokorvet. Tuoreet keskiravinteiset lehdot. Varttuneet havupuuvaltaiset lehtomaiset kankaat. Varttimeet havupuuvaltaiset tuoreet kankaat. Kosteat keskiravinteiset lehdot.
284	Ruissuonkallio	5	Suoyhdistymät	Boreaaliset piensuot
285	Uudenkylän purometsä	1	Virtavedet	Havumetsävyöhykkeen purot ja pikkujoet
286	Uusituvan metsäalue	3	Metsien erikoistyytit	Kalliometsät
287	Kilpasenoja	2	Virtavedet	Havumetsävyöhykkeen purot ja pikkujoet
288	Muuransuon itäpuoliset metsät	9	Suoyhdistymät	Boreaaliset piensuot
289	Uudenkylän lähteikkö	6	Suoyhdistymät	Boreaaliset piensuot
290	Uudenkylän radanvarsi	2	Uusympäristöt	
291	Selkojärven eteläpuoliset metsät	12	Lehdot	Tuoreet keskiravinteiset lehdot
292	Härhönjoen ympäristö	8,9	Korvet	Kangaskorvet. Lehtokorvet.
293	Kaarlammi	5	Lehdot	Tuoreet keskiravinteiset lehdot
294	Kaarlammi	6,7,9,10,11	Lehdot. Korvet. Suoyhdistymät. Lammet	Tuoreet keskiravinteiset lehdot. Metsäkortekorvet. Ruohokorvet. Boreaaliset piensuot. Metsälammet.
295	Sepänojan niitty ja kaskiraunialue	1,2	Lehdot	Kosteat keskiravinteiset lehdot
296	Metsäpelto	14,15,17	Kangasmetsät. Lehdot.	Varttuneet huvupuuvaltaiset lehtomaiset kankaat. Kosteat runsasravinteiset lehdot.
297	Haukiojanpuro	1	Lehdot	Kosteat keskiravinteiset lehdot
298	Kaarlammi	1,2,4	Lehdot	Tuoreet keskiravinteiset lehdot. Kosteat keskiravinteiset lehdot

LUONNON MONIMUOTOISUUDEN KANNALTA ERITYSEN TÄRKEÄ ALUE.

LUMO- aluerajaukset (kartassa vihreällä)

Nro	Kohteen nimi	Luokituksen peruste	Suojeluperuste
300	Konnilan aarnialue ja lähteikkö	Vanha metsä, lähde	Arvokas suhteellisen luonnontilainen vanhan metsän alue. Lähteikkö ML 10 §
301	Selkäsaari	Metsäinen saari	Virkistyskäytöllinen saari, vanhaa metsää.
302	Puusuo itäpuolinen vanhan metsän alue	Lehtomainen / tuore kangasmetsä	Luonnontilaisen vanhan metsän suojele kaupungin omalla päätöksellä.
303	Pitkäsuon kallioalue	Kallioalue, yksittäisiä vanhoja puita, jyrkänteitä, laavu.	Arvokas kallioalue, ulkoilualue.
304	Pitkäsuo	Puustoinen ja ojittamaton suon pohjukka	Arvokas suoalue, ulkoilualue.
305	Ritamäen lehtometsä	Lehtometsä	Osittain pienialaista pähkinäpensaslehtoa ja jalopuumetsikköä
306	Sipurin tervaleppäkorpi		Arvokas lintukohde.
307	Pesäkallio, Merrasjärven itärannan METSO-alue.		Useita lehtotyyppisiä, monipuolinen linnusto ja kasvilajisto, lintudirektiivin I liitteen lajeja.
308	Merrasjärvi, eteläranta	Nuorehko lehtisekametsä.	Monipuolinen linnusto ja kasvilajisto.
309	Haapalanmäen kuusilehto		Arvokas lehtoalue, ulkoilualue.
310	Herrasmannin retkeilyalueen tikkametsä		Merkittävä lintukohde, ulkoilualue.
311	Hörölän lintualue	Eri-ikäisrakenteinen metsä, puro	Monipuolinen metsälinnusto lähellä keskustaa, monipuolista kasvilajistoa.
312	Potilanjoen liito-oravametsä	Liito-oravametsä	Liito-oravan elinympäristö, vanha sekametsä jossa paljon lahpuuta
313	Saunatien lintualue		Linnustollisesti arvokas alue, kuuluu mahdollisesti liito-oravan elinalueeseen, vanhaa metsää.
314	Kiveriön lintualue.		Liito-oravan elinalue, edustava pesivä metsälinnusto lähellä keskustaa, monipuolista kasvilajistoa.
315	Pallaksen vanha metsä	Vanha metsä, rinne ja harjun kärki	Vanha metsä, jyrkkä rinne ja harjun kärki, vanhoja mäntyjä ja eri-ikäisrakenteista metsää.
316	Salpausselän kaksoissuppa	Suppametsä	Suppametsä, metsälain muu arvokas elinympäristö
317	Latomäen metsä	Lahopuustoinen sekametsä, opetusmetsä.	Biologian ja maantieteen maasto-opetuskohte.
318	Kilpasen vanha metsä	Vanha metsä	Metsänhoitotöitä ei ole tehty vähään aikaan, lahpuuta, eri-ikäisrakenteista havumetsää
319	Kerinkallion metsämäki	Vanha metsä	Jyrkkärinteinen mäki, vanha metsä, iso myrskytuhoalue.
320	Kerinkallion Lumo-metsä		Monipuolinen, suojelevarvoiltaan nopeasti kehittyvä metsikkö.
321	Hattisenkärki		Linnustoltaan arvokas luonnontilainen metsä

322	Linnaistentien varrella oleva metsäalue		Linnustoltaan arvokas luonnontilainen metsä
323	Liipolan kalliot	Kalliorinnemetsä	Maisemallisesti edustava kallioalue reunametsineen, paikoin paahteinen, monipuolista kasvilajistoa.
324	Linnaistentien varrella oleva metsäalue		Linnustoltaan arvokas luonnontilainen metsä
325	Pippon pähkinäpensaslehto	Pähkinäpensaslehto	Pähkinäpensaslehto, LSL 29 §
326	Kouluharjun harjumetsä	Maisemametsä	Vanha metsä, lähi- ja kaukomaisemassa arvokas metsävyöhyke, harjurinne
327	Rälssinkalliot		Arvokas kallioalue, arvokas luonnonmuodostuma, alue kuuluu osittain metsälaisissa mainittuihin erityisen tärkeisiin elinympäristöihin.
328	Liito-oravan elinympäristö	Liito-oravametsä	Liito-orava on luontodirektiivin liitteen II laji.
329	Ristolaidun	Muinaismuistokohde	Arvokas muinaismuistoalue. Perinnebiotooppi.
330	Liito-oravan elinympäristö	Liito-oravametsä	Liito-orava on luontodirektiivin liitteen II laji.
331	Jänismäki	Linnaistensuo	Arvokas kangasmetsä.
332	Liito-oravan elinympäristö	Liito-oravametsä	Liito-orava on luontodirektiivin liitteen II laji.
333	Tähtitorninmäen vanha metsä ja lehtoalue	Vanha metsä	Eri-ikäisrakenteinen metsä, jyrkkiä harjurinteitä, lehtometsää ja suppia, metsälain muu arvokas elinympäristö.
334	Tapanilan aarnialue	Aarnimainen suppametsä	Suppainen metsäalue, metsälain muu arvokas elinympäristö
335	Pirttiharjun lastentalon muinaisranta	Muinaisranta	Arvokas geologinen muodostuma
336	Metsäkankaan jääkautinen sulavesiuoma	Jääkautinen sulavesiuoma.	Arvokas geologinen muodostuma
337	Komolantien kalliojärkänne ja lehto sekä Niemenmäki	Jyrkänne, lehto ja kallioalue	Arvokas kallioalue, maisemakohde, metsälaisissa mainittu erityisen tärkeä elinympäristö. Osa alueesta kuuluu suojeltuun luontotyyppiin (Jalopuumetsikkö)
338	Tarolan niitty ja kosteikko	Maisemaniitty ja kosteikko, vähitellen luontaisesti metsittyvä	Kasvillisuudeltaan monipuolisen ja luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokas kohde.
339	Pitkäkallionmäen aarnialue, jyrkänne ja puro	Aarnimainen alue, puro	Aarnimainen alue, puro
340	Pippon vanha metsä	Vanha metsä	Vanha kuusivaltainen metsä toimii suojavyöhykkeenä Lepolan vanhalle metsälle
341	Kiiliäisvuoren metsäalue	Vanha metsä ja puro	Arvokasta lehtoa ja kangasmetsää, linnustoalue. Puro metsälain erityisen tärkeä elinympäristö.
342	Turramäkien metsä, suo ja lampi	Vanha metsä, METSO-metsä	METSO-alue, vanha metsän alue, Turransuo ja Turranlampi
343	Turpeensalmen rantametsä ja puro	Rantametsä, puro ja luhta	Eri-ikäisrakenteinen havusekametsä, rannassa majavan kaatamia haapoja, isokokoisia haapakolopuita. Luonnontilainen puro ja rantaluhta.
344	Tammelán puro ja puronvarsimetsä	Puronvarsi	Luonnontilainen puro ML 10 § ja sen ympäröimä metsä
345	Kariniemen metsä ja lehtoalue	Jalopuita, lahopuita, luonnontilaisen kaltainen.	Arvokas kasvukohde, arvokas kulttuuribiotooppi, merkittävä lintukohde, ulkoilualue, maasto-opetuskohte.
346	Teivaanmäen lehto ja vanha metsä	Vanha metsä	Arvokas lehto ja vanha metsä.

347	Pallaksen rinnemetsä ja suppanotko	Suppametsä	Erittäin jyrkkä rinne, sekametsäinen puusto, maisemametsä. Suppametsä metsälain muu arvokas elinympäristö.
348	Rakokiven kivikko	Kivikkometsä	Muinaisranta, isoja siirtolohkareita 3 kpl
349	Sylvöjärven rantametsä	Rantametsä	Vanhaa hetkeen hakkaamatonta sekametsää Sylvöjärven rannassa, METSO II kriteerit täyttävä, lahoppuuta ja yli 100-vuotiasta puustoa
350	Alvojärven vanha metsä ja puro	Vanha metsä, puro	Ei jälkiä edellisistä hakkuista, reilusti lahoppuuta, keloja, majavan pesä sekä syötyjä haapoja. Luonnontilainen puro, ML 10 §
351	Kuohunkallion vanhan metsän alue, puro ja noro	Vanha metsä, puronvarsi ja noro	Vanhaa metsää, kilpikaarnamännikköä, Kalliolammin puro ja Kuohunkallion noro, ML 10§ kohde.
352	Ristikankaan vanhan metsäalue	Vanha metsä, puronvarsi	Luonnontilaisen kaltainen puro, ML 10 §. Jalopuumetsä, lehtolaikku.
353	Kunnaksen vanha havumetsä	Vanha metsä	Vanha havupuuvaltainen metsä, kilpikaarnaisia mäntyjä ja järeitä kuusia ja koivuja
354	Sietikan alue	Arvokas harju ja vanha metsä, sekä lampi ja suo	Arvokas harjualue/reunamoreeni. Vähäpuustoinen rämerahkasuo, ML 10 §
355	Pesäkallio, METSO-alue ja lähde	Lehtoja ja kangasmetsää, lähde	Luontotyypeiltään monipuolinen vaihteleva rajaus, täydentää Pesäkallion luonnonsuojelualuetta.
356	Savistenkulman vanha metsä ja lähde	Vanha metsä ja lähde	Vanha sekapuustoinen havumetsä
357	Korpikankareen aarnialue ja rinnemetsä	Aarnialue	Arvokas vanhan metsän alue vaateliaine lajistoineen. Rinnemetsä lehtomainen metsä.
358	Rautakankareen rinnemetsä ja Korpikodin vanha metsä ja lähde.	Lehtomainen metsä ja lähde	Lehtomainen metsä, eriasteista lahoppuuta, metsälehmuksia
359	Sikoniitun lehtoalue ja Erviänojan yölaulaja-alue		Arvokas kosteikko/vesialue, metsälaissa mainittu erityisen tärkeä elinympäristö, linnustoltaan arvokas alue.
360	Erviänojan yölaulaja-alue		Arvokas kosteikko/vesialue, metsälaissa mainittu erityisen tärkeä elinympäristö, linnustoltaan arvokas alue.
361	Myllypuron yölaulaja-alue		Arvokas kosteikko/vesialue, metsälaissa mainittu erityisen arvokas elinympäristö, merkittävä lintukohde.
362	Lintulantien metsä ja Rälssinkallioiden länsipuolinen korpijuotti ja noro	Liito-oravametsä	Osa alueesta liito-oravan elinympäristöä. Liito-orava on luontodirektiivin liitteen II laji.
363	Kukonkoski	Porvoonjoen ympäristön lehtometsä	Lehto, geologinen kohde.
364	Porvoonjoen jokibiotooppi	Porvoonjoki	Arvokas kosteikko/vesialue, muinaismuistoalue.
365	Porvoonjoen jokibiotooppi	Porvoonjoki	Arvokas kosteikko/vesialue, muinaismuistoalue.
366	Oksasen kallio		Arvokas kallioalue.
367	Vartio-ojan puronvarsi	Puronvarsi	Puronvarret suojellaan.
368	Vartio-ojan puronvarsi	Puronvarsi	Puronvarret suojellaan.

369	Vartio-ojan puronvarsi	Puronvarsi	Puronvarret suojellaan.
370	Rengonjoen jokibiotooppi	Rengonjokivarsi	Rengonjoki ja sen pengerkasvillisuus.
371	Porvoonjoen jokibiotooppi	Porvoonjoki	Arvokas kosteikko/vesialue.
372	Ristolan mutkien jokibiotooppi	Porvoonjoki ja sen ympäristö	Arvokas kosteikko/vesialue. Muinaismuistoalue.

LUONNON MONIMUOTOISUUDEN KANNALTA ERITYSEN TÄRKEÄ ALUE.

Luontotyyppien aluerajaukset (kartassa punaisella)

nro	Kohteen nimi	Kuviot	Pääryhmä	Luontotyyppi
400	Koiskalan luoteispuoliset metsät	10,11,14,15	Lehdot.	Kosteet runsasravinteiset lehdot. Kosteat keskirasvinteiset lehdot. Tuoreet keskirasvinteiset lehdot.
401	Pirttiharjun pohjoispuolen metsä	4	Kangasmetsät.	Tuoreet kankaat.
402	Sydänkangas	2,4,6	Kangasmetsät.	Kuivahkot kankaat. Tuoreet kankaat.
403	Sorvanen ja Sikosuo	5,6,7,8	Metsien erikoistyytit. Sisävedet. Kangasmetsät.	Harjumetsien valorinteet. Harjulammet. Tuoreet kankaat. Lehtomaiset kankaat.
404	Muuransuon itäpuoliset metsät	2,3	Lehdot. Korvet.	Tuoreet keskirasvinteiset lehdot. Lehtokorvet.
405	Kintterön metsä	1,2	Kangasmetsät.	Tuoreet kankaat. Lehtomaiset kankaat.
406	Vesteräsin lehtoalue	1,2,3,5,6,7	Kangasmetsät. Lehdot.	Varttuneet havupuuvaltaiset lehtomaiset kankaat. Tuoreet keskirasvinteiset lehdot. Varttuneet havupuuvaltaiset tuoreet kankaat.
407	Vanhankartanonmäki	2,3,4,5,6,7,8,9	Lehdot. Kangasmetsät. Perinnebiotoopit.	Tuoreet keskirasvinteiset lehdot. Varttuneet havupuuvaltaiset lehtomaiset kankaat. Havu- ja sekapuuhaat. Tuoreet heinäniityt. Tuoreet pienruohoniityt. Karut pienruohokedot.
408	Kaukkari	10,11,12,13,16	Lehdot. Metsien erikoistyytit. Kangasmetsät.	Tuoreet keskirasvinteiset lehdot. Kalliometsät. Varttuneet havupuuvaltaiset lehtomaiset ja tuoreet kankaat.
409	Enonsaari kuviot	1,2,6,7	Kangasmetsät. Lehdot.	Varttuneet havupuuvaltaiset lehtomaiset kankaat. Tuoreet keskirasvinteiset lehdot. Kosteet runsasravinteiset lehdot.
410	Paakkolanmäen niityt	1,2,3,4,5,6,7	Perinnebiotoopit.	Karut kalliokedot. Sekametsälaitumet. Tuoreet heinäniityt. Havupuuhaut. Lehtipuuhaat.
411	Viuiha	1,2,3,4,5,6	Lehdot. Kangasmetsät. Perinnebiotoopit.	Kosteet runsasravinteiset lehdot. Varttuneet lehtipuuvaltaiset lehtomaiset ja tuoreet kankaat. Tuoreet heinäniityt. Heinäkedit. Varttuneet havupuuvaltaiset lehtomaiset kankaat.
412	Kaarlammi	6,7,9,10,11	Lehdot. Korvet. Suoyhdistymät. Lammet	Tuoreet keskirasvinteiset lehdot. Metsäkortekorvet. Ruohokorvet. Borealiset piensuot. Metsälammet.
413	Koiskalan luoteispuoliset metsät	2,4,7	Kangasmetsät. Sisävedet.	Lehtomaiset kankaat. Havumetsävyöhykkeen norot.
414	Sudenniemi	1,2,3,4,6,7,8,9, 10,11,12,13	Lehdot. Luhdat. Suoyhdistymät. Kangasmetsät.	Tuoreet runsasravinteiset ja keskirasvinteiset lehdot. Terveleppäluhdat. Pajuluhdat. Avoluhdat. Koivuluhdat. Borealiset piensuot. Varttuneet lehtipuuvaltaiset lehtomaiset ja tuoreet kankaat. Varttuneet/vanhat havupuuvaltaiset tuoreet kankaat. Varttuneet kuivahkot kankaat.

415	Viherlaakso	1.2.3.4.5.6	Kangasmetsät. Lehdot.	Varttuneet havupuuvaltaiset tuoreet kankaat. Tuoreet keskiravinteiset lehdot. Varlehdot.
416	Levelä	3,4,5,7,8	Lehdot. Kangasmetsät.	Tuoreet keskiravinteiset lehdot. Varttuneet havupuuvaltaiset lehtomaiset kankaat. Varttuneet havupuuvaltaiset tuoreet kankaat. Kosteat keskiravinteiset lehdot.
417	Mustankallionmäki	1,2,3,4,5	Lehdot. Metsien erikoistyyppit.	Kosteat keskiravinteiset lehdot. Vaahteralehdot. Harjumetsien valorinteet. Jalopuulehdot.
418	Ylä-Okeroinen	1,2	Lehdot. Sisävedet.	Kosteat runsasravinteiset lehdot. Savimaiden latvapurot.
419	Selkojärven eteläpuoliset metsät	2,3	Kangasmetsät.	Vanhat havupuuvaltaiset tuoreet kankaat. Lehtomaiset kankaat.
420	Kempin lähteinen alue	1	Lehdot	Kosteat keskiravinteiset lehdot
421	Ylä-Okeroinen	4	Lehdot	Tuoreet keskiravinteiset lehdot
422	Maunulanpohja	1,2,3,6,8,9,10	Lehdot. Luhdat.	Tuoreet keskiravinteiset lehdot. Kosteat runsasravinteiset lehdot. Metsäluhdat. Koivuluhdat. Tervaleppäluhdat. Avoluhdat.
423	Metsäpellonmäki	3,4	Kangasmetsät. Metsien erikoistyyppit.	Varttuneet havupuuvaltaiset tuoreet kankaat. Kalliometsät.
424	Enonsaari kuvio	11	Lehdot	Kuivat runsasravinteiset lehdot
425	Lotilanharju	5,6	Uusympäristöt. Metsien erikoistyyppit.	Harjumetsien valorinteet.
426	Sorvanen ja Sikosuo	2,4	Suoyhdistymät. Kangasmetsät.	Boreaaliset piensuot. Tuoreet kankaat.
427	Koiskalan Kaukkari	14,15	Lehdot	Tuoreet runsasravinteiset lehdot. Kuivat keskiravinteiset lehdot.
428	Jalkarannan lehto	1	Lehdot	Kosteat keskiravinteiset lehdot
429	Honkapirtin lehdot	1,2	Lehdot	Lehmuslehdot. Tuoreet runsasravinteiset lehdot.
430	Lounaanpuisto	14,15,17	Lehdot	Tuoreet keskiravinteiset lehdot. Kosteat keskiravinteiset lehdot.

Muinaismuistokohteet näkyvät kohdemerkintöinä (Muinaismuistokohde tai Muu muinaismuistokohde) ja aluerajauksina (Muinaismuistoalue SM) yleiskaavakartalla.

Yleiskaava- alue	Mj tunnus	Nimi	Laji	Ajoitus	Tyyppi	Alatyyppi
A-1	1000024124	Järvenpää	mahdollinen muinaisjäänös	historiallinen	asuinpaikat	kylänpaikat
A-1	1000028881	Pekanmäki 2	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	puolustusvarustukset	taistelukaivannot
A-2	1000006181	Saksala leikkipaikka 2	kiinteä muinaisjäänös	ajoittamaton	kultti- ja tarinapaikat	kuppikivet
A-3	1000028829	Kullankukkula 1	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	puolustusvarustukset	taistelukaivannot
A-3	1000028831	Kullankukkula 2	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	puolustusvarustukset	taistelukaivannot
A-6	1000024122	Jalkaranta	muu kulttuuriperintökohde	historiallinen	asuinpaikat	kylänpaikat
A-7	1000014603	Tietotie	mahdollinen muinaisjäänös	rautakautinen	kultti- ja tarinapaikat	kuppikivet
A-14	398010017	Mattila	kiinteä muinaisjäänös	kivikautinen	asuinpaikat	ei määritelty
A-14	398010016	Myllyoja	kiinteä muinaisjäänös	kivikautinen	asuinpaikat	ei määritelty
A-14	1000036738	Myllyoja 2	kiinteä muinaisjäänös	kivikautinen	asuinpaikat	ei määritelty
A-14	1000036739	Myllyoja 3	kiinteä muinaisjäänös	kivikautinen	asuinpaikat	ei määritelty
A-20	1000030911	Hennalan sotilashautausmaa	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	hautapaikat	hautausmaat
A-31	1000031243	Jumperinniitty	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	kivirakenteet	kivaidat
A-31	398010021	Paakkolanmäki 1	kiinteä muinaisjäänös	rautakautinen	asuinpaikat	ei määritelty
A-31	1000001087	Penttilänpelto	kiinteä muinaisjäänös	rautakautinen	asuinpaikat	ei määritelty
A-32	1000024121	Ahtiala	mahdollinen muinaisjäänös	historiallinen	asuinpaikat	kylänpaikat
A-32	398010012	Herrasmanni	kiinteä muinaisjäänös	rautakautinen	kultti- ja tarinapaikat	kuppikivet
A-32	398010023	Ristimäki	kiinteä muinaisjäänös	rautakautinen	asuinpaikat	ei määritelty
A-32	398010025	Ronninlähde	kiinteä muinaisjäänös	ajoittamaton	kultti- ja tarinapaikat	lähteet
A-32	398010024	Sipurantie	kiinteä muinaisjäänös	moniperiodinen	asuinpaikat	ei määritelty
A-32	1000001089	Sipurantie A	kiinteä muinaisjäänös	rautakautinen	asuinpaikat	ei määritelty
A-32	1000001090	Sipurantie B	kiinteä muinaisjäänös	rautakautinen	asuinpaikat	ei määritelty
A-34	1000001401	Kaukkari	kiinteä muinaisjäänös	kivikautinen	asuinpaikat	ei määritelty
A-34	398010026	Kuhalanjärvi	kiinteä muinaisjäänös	kivikautinen	asuinpaikat	ei määritelty
A-37	1000005126	Herneniemi	kiinteä muinaisjäänös	varhaismetallikautinen	asuinpaikat	ei määritelty
A-37	1000021093	Niemelänniemi 2	muu kulttuuriperintökohde	historiallinen	asuinpaikat	torpat
A-37	1000001404	Sorsapohja	kiinteä muinaisjäänös	kivikautinen, pronssikautinen	asuinpaikat	ei määritelty
A-41	1000024136	Villähde	muu kulttuuriperintökohde	historiallinen	asuinpaikat	kylänpaikat
A-43	1000024131	Nastola	mahdollinen muinaisjäänös	historiallinen	asuinpaikat	kylänpaikat
AT-1	1000024127	Okeroinen	mahdollinen muinaisjäänös	historiallinen	asuinpaikat	kylänpaikat
AT-3	1000024248	Ämmälä	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	asuinpaikat	kylänpaikat
AT-10	1000024134	Uusikylä	muu kulttuuriperintökohde	historiallinen	asuinpaikat	kylänpaikat
AT-12	1000024304	Arrajoen kartano	muu kulttuuriperintökohde	historiallinen	asuinpaikat	kartanot
AT-12	1000024130	Arrajoki	mahdollinen muinaisjäänös	historiallinen	asuinpaikat	kylänpaikat
AT-13	1000024313	Immilä (Immilä)	muu kulttuuriperintökohde	historiallinen	asuinpaikat	kylänpaikat
AT-13	1000024306	Immilänkoski	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	työ- ja valmistuspaikat	vesimyllyt
AT-15	1000024255	Kumia	muu kulttuuriperintökohde	historiallinen	asuinpaikat	kylänpaikat
AT-16	532010010	Lassinkoski A	kiinteä muinaisjäänös	rautakautinen	asuinpaikat	ei määritelty
AT-16	532010011	Lassinkoski B-C	kiinteä muinaisjäänös	rautakautinen	asuinpaikat	ei määritelty
AT-16	532010008	Leikkola A	kiinteä muinaisjäänös	rautakautinen	kultti- ja tarinapaikat	kuppikivet

AT-16	532010009	Leikkola B	kiinteä muinaisjäänös	rautakautinen	kultti- ja tarinapaikat	kuppikivet
AT-16	532010006	Ristimäki	kiinteä muinaisjäänös	rautakautinen	hautapaikat	ruumiskalmistot
AT-16	1000024133	Ruuhijärvi	mahdollinen muinaisjäänös	historiallinen	asuinpaikat	kylänpaikat
AT-16	532010015	Ruuhijärvi Uimaranta	kiinteä muinaisjäänös	keskiaikainen, rautakautinen	asuinpaikat	ei määritelty
AT-16	532010012	Töyrylä	kiinteä muinaisjäänös	rautakautinen	asuinpaikat	ei määritelty
AT-18	1000013679	Kumiantie	mahdollinen muinaisjäänös	historiallinen	työ- ja valmistuspaikat	viljelyröykkiöt
AT-18	1000013623	Seestan mylly	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	työ- ja valmistuspaikat	vesimyllyt
AT-18	1000013622	Vanha Myllytie	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	asuinpaikat, kulkuväylät, työ- ja valmistuspaikat	sillat, talonpohjat, vesimyllyt
AT-19	1000024129	Ahtiala Sesta Gård	muu kulttuuriperintökohde	historiallinen	asuinpaikat	kylänpaikat
AT-20	1000013621	Korvenoja	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	työ- ja valmistuspaikat	vesimyllyt
AT-22	1000013633	Kivistö	mahdollinen muinaisjäänös	moderni	työ- ja valmistuspaikat	viljelyröykkiöt
AT-22	1000013620	Pyhäntaka	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	työ- ja valmistuspaikat	vesimyllyt
AT-22	1000024132	Pyhäntaka (Pyhäntaka)	mahdollinen muinaisjäänös	historiallinen	asuinpaikat	kylänpaikat
AT-22	1000013632	Sopenmäki 3	mahdollinen muinaisjäänös	historiallinen	työ- ja valmistuspaikat	viljelyröykkiöt
AT-22	1000024135	Vanaja	muu kulttuuriperintökohde	historiallinen	asuinpaikat	kylänpaikat
C-1	1000020350	Lahten kylä	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	asuinpaikat	kylänpaikat
Katualue	1000029550	Lahti-Renkomäki tie	muu kulttuuriperintökohde	historiallinen	kulkuväylät	tienpohjat
Katualue	1000029549	Okeroinen-Renkomäki tie	muu kulttuuriperintökohde	historiallinen	kulkuväylät	tienpohjat
M-1	398010028	Ali-Komola	kiinteä muinaisjäänös	kivikautinen	asuinpaikat	ei määritelty
M-2	398010015	Hölmänmäki	kiinteä muinaisjäänös	kivikautinen	asuinpaikat	ei määritelty
M-2	1000000611	Hölmänmäki 2	kiinteä muinaisjäänös	kivikautinen	asuinpaikat	ei määritelty
M-2	398010014	Lintutorni	kiinteä muinaisjäänös	kivikautinen	asuinpaikat	ei määritelty
M-3	398010002	Kangasmäki	kiinteä muinaisjäänös	kivikautinen	asuinpaikat	ei määritelty
M-11	1000013614	Salmi 2	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	kivirakenteet	kiviaidat
M-13	1000016433	Vahteristonmäki	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	taide muistomerkit	hakkaukset
M-17	1000013624	Rakokivi	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	kivirakenteet	rajamerkit
M-19	532010007	Harakkamäki	kiinteä muinaisjäänös	rautakautinen	asuinpaikat, hautapaikat, löytöpaikat	ei määritelty, kätköt, polttokenttäkalmistot
M-21	1000024305	Arrajoki Sipilä	mahdollinen muinaisjäänös	historiallinen	asuinpaikat	torpat
M-21	532500004	Immilä kansakoulu	mahdollinen muinaisjäänös	historiallinen	hautapaikat, työ- ja valmistuspaikat	ei määritelty tervahaudat
M-21	532010019	Jokitarha	kiinteä muinaisjäänös	kivikautinen	asuinpaikat	ei määritelty
M-22	532010029	Arramaja	kiinteä muinaisjäänös	esihistoriallinen	asuinpaikat	ei määritelty
M-22	532010003	Kovalahti	kiinteä muinaisjäänös	varhaismetallikautinen	asuinpaikat	ei määritelty
M-24	532010022	Kilpisaari 2	kiinteä muinaisjäänös	varhaismetallikautinen	hautapaikat	lapinrauniot
M-24	532010027	Kilpisaari 7	kiinteä muinaisjäänös	moniperiodinen	asuinpaikat	ei määritelty
M-26	1000024302	Sylvöjärvi 1	kiinteä muinaisjäänös	kivikautinen, varhaismetallikautinen	asuinpaikat	ei määritelty
M-28	1000024307	Uusikartano	muu kulttuuriperintökohde	historiallinen	asuinpaikat	kartanot
M-31	1000027471	Haarankylä	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	työ- ja valmistuspaikat	tervahaudat
MA-1	398010011	Yli-Sippala	kiinteä muinaisjäänös	kivikautinen	asuinpaikat	ei määritelty
MA-12	1000024125	Koiskala	mahdollinen muinaisjäänös	historiallinen	asuinpaikat	kylänpaikat
MA-12	398500002	Koiskalan kartano	mahdollinen muinaisjäänös	historiallinen	asuinpaikat	kylänpaikat
MA-14	398010022	Purolehto	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	työ- ja valmistuspaikat	viljelyröykkiöt
MA-17	532010004	Tervalva	kiinteä muinaisjäänös	kivikautinen	asuinpaikat	ei määritelty
MA-20	532010013	Anttila	kiinteä muinaisjäänös	rautakautinen	asuinpaikat	ei määritelty
MA-22	1000038082	Ali-Oijala	kiinteä muinaisjäänös	rautakautinen	hautapaikat	ei määritelty
MA-22	1000024316	Immilä Taarasti	kiinteä muinaisjäänös	rautakautinen	hautapaikat	ei määritelty
MA-22	1000024315	Immilänjoki	kiinteä muinaisjäänös	rautakautinen	asuinpaikat	ei määritelty
MU-2	398010018	Myllymäki	kiinteä muinaisjäänös	kivikautinen	asuinpaikat	ei määritelty
MU-2	1000006784	Renkomäki Ämmälä	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	työ- ja valmistuspaikat	vesimyllyt
MU-4	532500003	Hettosuo Kalliojärven luola	mahdollinen muinaisjäänös	historiallinen	kultti- ja tarinapaikat	tarinapaikat
MU-4	1000001408	Kukkasjoki	mahdollinen muinaisjäänös	historiallinen	työ- ja valmistuspaikat	vesimyllyt

MU-5	1000024311	Kipinäaita	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	kivirakenteet	kiviaidat
MU-5	1000024312	Ratavartijan tontti	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	asuinpaikat	talonpohjat
Pkm-4	1000024128	Renkomäki	muu kulttuuriperintökohde	historiallinen	asuinpaikat	kylänpaikat
Pkm-4	398010013	Renkomäki W	kiinteä muinaisjäänös	kivikautinen	asuinpaikat	ei määritelty
RA-13	1000024303	Näkkimistö	mahdollinen muinaisjäänös	kivikautinen, varhaismetallikautinen	asuinpaikat	ei määritelty
RA-14	532010024	Kilpisaari 4	kiinteä muinaisjäänös	esihistoriallinen	asuinpaikat	ei määritelty
RA-14	532010028	Kilpisaari 8	kiinteä muinaisjäänös	esihistoriallinen	asuinpaikat	ei määritelty
RM-2	2078	Vesijärvi Teivaala	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	alusten hylt	hylt (puu)
RM-3	1000024126	Mukkula	mahdollinen muinaisjäänös	historiallinen	asuinpaikat	kylänpaikat
RV/1	532010018	Evattu	kiinteä muinaisjäänös	kivikautinen	asuinpaikat	ei määritelty
RV/1	1000013610	Puskurinmäki	kiinteä muinaisjäänös	kivikautinen	asuinpaikat	ei määritelty
RV/1	1000013612	Salmi 1	kiinteä muinaisjäänös	kivikautinen	asuinpaikat	ei määritelty
RV/1	1000013616	Sopenmäki 1	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	kivirakenteet, työ- ja valmistuspaikat	kiviaidat, viljelmät, viljelyröykkiöt
RV/1	1000013631	Sopenmäki 2	mahdollinen muinaisjäänös	historiallinen	työ- ja valmistuspaikat	viljelyröykkiöt
RV/4	532010020	Hirtelahti	kiinteä muinaisjäänös	kivikautinen	asuinpaikat	ei määritelty
RV/4	1000005131	Immilä (Aleskylä)	muu kulttuuriperintökohde	historiallinen	asuinpaikat	kylänpaikat
RV/4	1000004712	Kangassaari	kiinteä muinaisjäänös	kivikautinen	asuinpaikat	ei määritelty
RV/4	1000005120	Kesäranta	kiinteä muinaisjäänös	kivikautinen, pronssikautinen	asuinpaikat	ei määritelty
RV/4	1000005128	Lietturinmäki	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	työ- ja valmistuspaikat	viljelyröykkiöt
RV/4	532010002	Linnakallio	kiinteä muinaisjäänös	rautakautinen	puolustusvarustukset	muinaislinnat
RV/4	1000001371	Linnakallio B	kiinteä muinaisjäänös	kivikautinen	taide muistomerkit	kalliomaalaukset
RV/4	532010016	Oso	kiinteä muinaisjäänös	kivikautinen	asuinpaikat	ei määritelty
RV/4	532010017	Peltola	kiinteä muinaisjäänös	kivikautinen	asuinpaikat	ei määritelty
RV/4	532010014	Skinnari	kiinteä muinaisjäänös	rautakautinen	hautapaikat	polttokenttäkalmistot
SL-8	1000021091	Salalammi	kiinteä muinaisjäänös	esihistoriallinen	asuinpaikat	ei määritelty
SL-8	1000031244	Sudenkangas	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	työ- ja valmistuspaikat	sudenkuopat
SL-31	1000005127	Hautasaari	mahdollinen muinaisjäänös	historiallinen	hautapaikat	hautasaaret
SL-33	532010021	Kilpisaari 1	kiinteä muinaisjäänös	kivikautinen, pronssikautinen	asuinpaikat	asumuspainanteet
SL-33	532010023	Kilpisaari 3	kiinteä muinaisjäänös	esihistoriallinen	asuinpaikat	ei määritelty
SL-33	532010025	Kilpisaari 5	kiinteä muinaisjäänös	esihistoriallinen	asuinpaikat	ei määritelty
SM-1		Pekanmäki	Asemakaavalla suojeltu.			radanrakentajien hautausmaa
SM-2	398010007	Linnaistenmäki	mahdollinen muinaisjäänös	ajoittamaton	puolustusvarustukset	linnavuoret
SM-3	398010001	Uusitalo	kiinteä muinaisjäänös	kivikautinen	asuinpaikat	ei määritelty
SM-4	398010003	Ristola	kiinteä muinaisjäänös	kivikautinen	asuinpaikat	ei määritelty
SM-5	398010006	Myllysaari	kiinteä muinaisjäänös	rautakautinen	hautapaikat	ruumiskalmistot
SM-6	398010019	Paakkolanmäki 2 ja 3	kiinteä muinaisjäänös	rautakautinen	asuinpaikat	ei määritelty
SM-7	398010009	Ylä-Kokkola 2	kiinteä muinaisjäänös	keskiaikainen, rautakautinen	hautapaikat	hautaröykkiöt
SM-8	1000024309	Lepomaa	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	hautapaikat	hautausmaat
W-41	1000013625	Oksjärvi	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	kivirakenteet	rajamerkit
W-55	532010026	Kilpisaari 6	kiinteä muinaisjäänös	pronssikautinen	asuinpaikat	ei määritelty
VL-1	1000028800	Mytjäistenharju	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	puolustusvarustukset	taistelukaivannot
VL-1	1000028801	Radiomäki	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	puolustusvarustukset	taistelukaivannot
VL-3	2075	Niemen hylky 1	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	alusten hylt	hylt (puu)
VL-4	1000028880	Pekanmäki 1	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	puolustusvarustukset	taistelukaivannot
VL-4	1000028882	Ruola	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	puolustusvarustukset	taistelukaivannot
VL-4	1000028828	Ursanharju	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	puolustusvarustukset	taistelukaivannot
VL-23	398010027	Oksasenalue	kiinteä muinaisjäänös	kivikautinen	asuinpaikat	ei määritelty
VL-27	1000030933	Patomäenpuisto	mahdollinen muinaisjäänös	historiallinen	puolustusvarustukset	taistelukaivannot
VL-28	1000006782	Renkomäki Simola	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	työ- ja valmistuspaikat	vesimyllyt
VL-39	1000032975	Sydänmäki	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	työ- ja valmistuspaikat	tervahaudat

VL-47	398010010	Alasenjärvi	kiinteä muinaisjäänös	kivikautinen	asuinpaikat	ei määritelty
VL-54	1000001402	Mykkyri	kiinteä muinaisjäänös	kivikautinen	asuinpaikat	ei määritelty
VL-54	1000001403	Sudenniemi	kiinteä muinaisjäänös	kivikautinen	asuinpaikat	ei määritelty
VL-56	1000021092	Niemelänniemi	kiinteä muinaisjäänös	esihistoriallinen	asuinpaikat	ei määritelty
VL-56	1000001406	Sudentulli	kiinteä muinaisjäänös	kivikautinen, pronssikautinen	asuinpaikat	ei määritelty
VL-64	1000027019	Anttilanrinne	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	työ- ja valmistuspaikat	kaskiröykkiöt
VR-1	1000028814	Löytynharju 2	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	puolustusvarustukset	taistelukaivannot
VR-1	1000028815	Löytynharju 3	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	puolustusvarustukset	taistelukaivannot
VR-1	1000028816	Löytynharju 4	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	puolustusvarustukset	taistelukaivannot
VR-1	1000028818	Löytynharju 5	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	puolustusvarustukset	taistelukaivannot
VR-1	1000028819	Löytynharju 6	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	puolustusvarustukset	taistelukaivannot
VR-1	1000028822	Löytynharju 7	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	puolustusvarustukset	taistelukaivannot
VR-1	1000028823	Pallas 1	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	puolustusvarustukset	taistelukaivannot
VR-1	1000028807	Teivaanmäki 1	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	puolustusvarustukset	taistelukaivannot
VR-1	1000028808	Teivaanmäki 2	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	puolustusvarustukset	taistelukaivannot
VR-3	1000029551	Lahti-Loviisa Huovilanmäki	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	kulkuväylät	ratapohjat
VR-4	1000006755	Järvenpää Pisonkoski	mahdollinen muinaisjäänös	historiallinen	työ- ja valmistuspaikat	vesimyllyt
VR-8	1000001407	Koreaniemi	kiinteä muinaisjäänös	kivikautinen, pronssikautinen	asuinpaikat	ei määritelty
VR-15	1000036871	Talassaari	kiinteä muinaisjäänös	rautakautinen	hautapaikat	ei määritelty
VU-3	1000028820	Karpalonmäki	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	puolustusvarustukset	tulipesäkkeet
VU-3	1000028802	Kenttävartio 2	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	puolustusvarustukset	taistelukaivannot
VU-3	1000028779	Kisatulikukkula	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	puolustusvarustukset	taistelukaivannot
VU-3	1000028809	Löytynharju 1	kiinteä muinaisjäänös	historiallinen	puolustusvarustukset	taistelukaivannot

Muinaisjäänöstiedot on poimittu Museoviraston rajapintapalvelusta (3/2020).